

PLANI LOKAL I TRASHËGIMISË KULTURORE
LOKALNI PLAN KULTURNE BAŠTINE
LOCAL CULTURAL HERITAGE PLAN

**RAHOVEC
ORAHOVAC**

**CH
WB**
Cultural
Heritage without Borders

*Komuna e Rahovecit
Opština Orahovac
Municipality of Rahovec*

Çdokush, individualisht ose në mënyrë kolektive, ka të drejtë të përfitojë nga trashëgimia kulturore dhe të kontribuojë për pasurimin e saj;

Seksioni I, Neni 4, a. Konventa kuadër e Këshillit të Evropës për vlerën e trashëgimisë kulturore për shoqërinë - Faro, 27 tetor 2005

Svi, pojedinačno ili kolektivno, imaju pravo da uživaju dobrobit kulturnog nasleđa i doprinose njegovom bogaćenju;

Odeljak I. Član 4, a. Okvirna konvencija Saveta Evrope o vrednosti kulturnog nasleđa za društvo - Faro, 27 oktobar 2005

Everyone, alone or collectively, has the right to benefit from the cultural heritage and to contribute towards its enrichment;

Section I, Article 4, a. Council of Europe framework convention on the value of cultural heritage for society - Faro, 27 October 2005

Përmbajtja

- 3 Falënderim
- 3 Shkurtesat
- 4 Parathënie
- 8 Programi i Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore 2012-15
- 12 Memorandum Mirëkuptimi dhjetë-palësh
- 14 Metodologjia e hartimit të Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore
- 16 Forumet Lokale të Trashëgimisë Kulturore
- 18 Anëtarët e Forumit Lokal të Trashëgimisë Kulturore RAHOVEC
- 19 Analizë mbi gjendjen ekzistuese të trashëgimisë kulturore dhe natyrore në komunën e Rahovecit
- 28 Lista e trashëgimisë kulturore nën mbrojtje të përkohshme RAHOVEC
- 43 Takimet e Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore
- 47 Vizita studimore në Mbretërinë e Bashkuar
- 55 Punëtoritë
- 58 Analiza SWOT për Komunën e Rahovecit
- 64 Analiza PESTEL për Komunën e Rahovecit
- 80 Objektivat e përgjithshme dhe prioritizimi i projekteve
- 81 Vizitat studimore në regjion
- 87 Periudha e konsultimeve publike
- 90 Prioritetet dhe projektet e identifikuar në Komunën e Rahovecit
- 98 Vlerësimi i procesit të hartimit të PLTK-së nga anëtarët e Forumeve
- 105 Zbatimi i projekteve
- 106 Bibliografia
- 107 Lista e figurave
- 109 Ekipi i programit dhe i publikimit

Sadržaj

- 3 Zahvalnost
- 3 Skraćenice
- 4 Predgovor
- 8 Program Lokalnih Planova Kulturne Baštine 2012-15
- 12 Desetostrani Memorandum o Razumevanju
- 14 Metodologija izrade Lokalnih Planova Kulturne Baštine
- 16 Lokalni Forumi Kulturne Baštine
- 18 Članovi Lokalnog Foruma Kulturne Baštine ORAHOVCA
- 19 Analiza postojećeg stanja kulturnog i prirodnog nasleđa opštine Orahovac
- 28 Lista kulturne baštine pod privremenom zaštitom ORAHOVAC
- 43 Sastanci Lokalnih Foruma Kulturne Baštine
- 47 Studijska poseta Ujedinjenom Kraljevstvu
- 55 Radionice
- 58 SWOT Analiza za opštinu Orahovac
- 64 PESTEL Analiza za opštinu Orahovac
- 80 Opšti ciljevi i određivanje prioriteta projekata
- 81 Studijske posete u regionu
- 87 Period javne rasprave
- 90 Identifikovani prioriteti i projekti u opštini Orahovac
- 98 Evaluacija procesa izrade LPKB od strane članova Foruma
- 105 Sprovođenje projekata
- 106 Bibliografija
- 107 Spisak figura
- 109 Tim programa i publikacije

Content

- 3 Acknowledgement
- 3 Abbreviations
- 4 Foreword
- 8 The Program of Local Cultural Heritage Plans 2012-15
- 12 Ten partite Memorandum of Understanding
- 14 The methodology of elaboration of Local Cultural Heritage Plans
- 16 Local Cultural Heritage Forums
- 18 The members of Local Cultural Heritage Forum of RAHOVEC
- 19 Analysis on the current state of cultural and natural heritage in the municipality of Rahovec
- 28 The List of Cultural Heritage under Temporary Protection of RAHOVEC
- 43 Meetings of Local Cultural Heritage Forums
- 47 The study visit in the United Kingdom
- 55 Workshops
- 58 SWOT analysis for the municipality of Rahovec
- 64 PESTEL analysis for the municipality of Rahovec
- 80 General objectives and prioritization of projects
- 81 Study visits in the region
- 87 The period of public consultation
- 90 Priorities and projects identified in the municipality of Rahovec
- 98 Evaluation of the drafting process of the LCHP by the Forum members
- 105 The implementation of projects
- 106 Bibliography
- 107 List of figures
- 109 The program and publication team

Shënim: Për shkaqe praktike, emri i komunës përkatëse në tekstin e versionit të gjuhës angleze është bërë në parimin e gjuhës së shumicës së popullatës që jetojnë në atë komunë.

Napomena: Iz praktičnih razloga, naziv opštine u tekstu verzije na engleskom jeziku je naveden po principu jezika većine stanovništva koje živi u opštini.

Note: For practical reasons, in the English version, the name of the relevant municipality is according to the principle of language of the majority population living in that municipality.

Falënderim

Falënderojmë shtetin suedez, kryetarët e komunave partnere, të gjithë anëtarët e forumeve lokale, partnerët lokalë e ndërkombëtar dhe gjithë stafin e zyrës së CHwB në Kosovë të cilët me kontributin e tyre ndikuan në mbarëvajtjen e suksesshëm të këtij programi.

Shkurtesat

CHwB – Trashëgimia Kulturore pa Kufij (Cultural Heritage without Borders)

DPH - Departamenti i Planifikimit Hapësinor / Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor

FLTK – Forumi Lokal i Trashëgimisë Kulturore

GIZ – Shoqata Gjermane për Bashkëpunim Ndërkombëtar (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit)

IPH - Instituti i Planifikimit Hapësinor/ Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor

MKRS – Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve

MMPH – Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor

MTI – Ministria e Tregtisë dhe Industrisë

OJQ – Organizatë Jo-Qeveritare

PLTK – Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore

QRTK – Qendra Regjionale për Trashëgimi Kulturore

REC - Qendra Rajonale e Mjedisit

TKN - Trashëgimia Kulturore dhe Natyrore

UN-HABITAT – United Nations Habitat

UNDP - Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim

USAID – United States Aid

Zahvalnost

Zahvaljujemo se švedskoj državi, gradonačelnicima partnerskih opština, svim članovima lokalnih foruma, lokalnim i međunarodnim partnerima i osoblju kancelarije CHwB na Kosovu koji su dali svoj doprinos uspešnom sprovođenju ovog programa.

Skraćenice

CHwB – Kulturno nasleđe bez granica (Cultural Heritage without Borders)

GIZ – Nemačko društvo za međunarodnu saradnju

IPP - Institut za Prostorno Planiranje / Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja

KPB – kulturna i prirodna baština

LFKB – Lokalni Forum Kulturne Baštine

LPKB – Lokalni Plan/ovi Kulturne Baštine

MKOS – Ministarstvo kulture, omladine i sporta

MSPPP – Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja

MTI – Ministarstvo trgovine i industrije

NVO – Nevladina organizacija

OPP - Odeljenje Prostornog Planiranja/Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja

REC - Regionalni centar za životnu sredinu

RCKB – Regionalni centar za kulturnu baštinu

UN-HABITAT – United Nations Habitat

UNDP - Program Ujedinjenih Nacija za razvoj

USAID – United States Aid

Acknowledgement

We thank the Swedish state, the mayors of partner municipalities, all members of local forums, local and international partners and the entire staff of the CHwB Office in Kosovo, which with their contribution effected the successful progress of this program.

Abbreviations

CHwB – Cultural Heritage without Borders

CNH – Cultural and Natural Heritage

DSP - Department for Spatial Planning/Ministry of Environment and Spatial Planning

GIZ – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit

ISP - Institute for Spatial Planning/ Ministry of Environment and Spatial Planning

LCHF – Local Cultural Heritage Forum

LCHP – Local Cultural Heritage Plan

MCYS – Ministry of Culture, Youth and Sport

MESP – Ministry of Environment and Spatial Planning

MTI – Ministry of Trade and Industry

NGO – Non Governmental Organization

RCCH – Regional Center for Cultural Heritage

REC - Regional Environment Center

UN-HABITAT – United Nations Habitat

UNDP - United Nations Development Programme

USAID – United States Agency for International Development

Parathënie

Ing-Marie Munktell, kryesuese e CHwB-së
Annika Magnusson, sekretare e
përgjithshme e CHwB-së

Trashëgimia Kulturore pa Kufij feston 20 vjetorin

Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB), organizatë suedeze e pavarur joqeveritare që i dedikohet shpëtimit dhe ruajtjes së trashëgimisë kulturore, kremton 20 vjetorin e krijimit. CHwB është themeluar në Prill të vitit 1995, si reagim ndaj shkatërrimit sistematik të monumenteve dhe objekteve gjatë luftës në ish-Jugosllavi dhe nevojës urgjente për asistencë për zhvillim dhe mbrojtje. Sot, CHwB vazhdon të jetë prezente në Ballkanin Perëndimor por gjithashtu edhe në rajone të tjera.

Teksa përgatitet për fillimin e dekadës së tretë të aktivitetit të saj, CHwB zbuloi logon e saj të re festive, e cila do të përdoret nga CHwB dhe të gjitha zyrat e saj në rajonin e Ballkanit Perëndimor për shënimet, ngjarjet dhe publikimet e përvjetorit. Gjatë këtij viti CHwB do të zbatojë disa iniciativa të vetëdijesimit dhe informimit.

“Mbrojtja dhe ruajtja e trashëgimisë kulturore është shumë e rëndësishme për zhvillimin e çdo shoqërie. Që nga themelimi i saj, CHwB ka punuar me trashëgiminë kulturore si një forcë aktive për pajtimin, ndërtimin e paqes dhe zhvillimin ekonomik e social në vende të ndryshme të botës” thotë Ing-Marie Munktell, kryesuese e CHwB-së.

Predgovor

Ing-Marie Munktell, predsedavajuća CHwB-a
Annika Magnusson, generalni
sekretar CHwB-a

Kulturno Nasleđa bez Granica proslavlja 20 godišnjicu

Kulturno Nasleđe bez Granica (CHwB), nezavisna švedska nevladina organizacija koja je posvećena spašavanju i očuvanju kulturnog nasleđa, proslavlja svoju 20. godišnjicu. CHwB je osnovano u aprilu 1995 godine kao reakcija na sistematsko uništavanje kulturnih spomenika i objekata tokom rata na prostorima bivše Jugoslavije i hitnoj potrebi za asistiranjem pri razvoju i zaštiti. Danas CHwB još uvek radi širom Zapadnog Balkana ali i u drugim regionima.

Dok zakoračuje u treću deceniju svojih aktivnosti, CHwB obznanjuje svoj novi jubilarni logo, koga će koristiti sve kancelarije CHwB koje deluju u regionu Zapadnog Balkana kao oznaku jubileja, događaja i publikacija. Tokom čitave ove godine CHwB će sprovesti nekoliko inicijativa podizanja svesti i informacija.

“Zaštita i očuvanje kulturnog nasleđa je od ogromnog značaja za razvoj svakog društva. Od svog osnivanja, CHwB je radilo sa kulturnim nasleđem kao aktivnim pokretačem pomirenja, izgradnje mira, društvenog i ekonomskog razvoja u različitim zemljama širom sveta” izjavljuje Ing-Mari Munktell, predsedavajući CHwB.

Foreword

Ing-Marie Munktell, Chairperson of CHwB
Annika Magnusson, Secretary General of
CHwB

Cultural Heritage without Borders celebrates 20 years

Cultural Heritage without Borders (CHwB), an independent Swedish non-governmental organization dedicated to rescuing and preserving cultural heritage, celebrates its 20th anniversary. CHwB was constituted in April 1995 as a reaction to the systematic destruction of cultural monuments and objects that took place during the war in former Yugoslavia and the urgent need for development assistance and protection. Today CHwB still works in the western Balkans but also in others regions.

While embarking on its third decade of activity, CHwB unveiled a new celebratory logo, which will be used by CHwB and all its offices in the Western Balkan region for anniversary markings, events and publications. Throughout this year CHwB will carry out several awareness and information initiatives.

“Protection and preservation of cultural heritage is of enormous importance for the development of any society. Since the establishment, CHwB has worked with cultural heritage as an active force in reconciliation, peace building, social and economic development in countries around the world” says Ing-Marie Munktell, the chairperson of CHwB.

Trashëgimia Kulturore pa Kufij me sekretariat në Stokholm ka tri zyre lokale në Ballkanin Perëndimor, përkatësisht në:

- Shqipëri, duke punuar me kampet rajonale të restaurimit dhe bashkëpunimit të muzeve si dhe monumentet e rajonit të trashëgimisë së epokës komuniste;
- Bosnje dhe Hercegovinë, duke punuar në shumëllojshmëri të projekteve të restaurimit dhe aktiviteteve muzeore;
- Kosovë, ku fokusi vihet në shfrytëzimin e trashëgimisë kulturore në promovimin e pjesëmarrjes së publikut, si një parakusht për zhvillimin lokal dhe pajtimin.

Zyrat e Ballkanit Perëndimor do të shndërrohen në organizata autonome të CHwB-së në secilin shtet gjatë vitit 2015 përderisa brendimi, vlerat dhe misioni i përbashkët është i rregulluar nëpërmjet marrëveshjeve të përbashkëta.

Organizatat e reja të CHwB-së do të vazhdojnë punën e tyre në Ballkanin Perëndimor dhe gjithashtu do të zgjerojë fushë-veprimtarinë në vende të reja gjeografike.

CHwB do të vazhdojë të përmirësojë kushtet dhe mundësitë për të shijuar lirinë kulturore dhe shumëllojshmërinë kulturore dhe të përdor trashëgiminë kulturore si mjet për të promovuar të drejtat e njeriut, ndërtimin e paqes dhe zhvillimin demokratik.

Sekretariatit Kulturorog Nasleda bez Granica se nalazi u Stokholmu i ima tri lokalne kancelarije na Zapadnom Balkanu, odnosno u:

- Albaniji, saradjući sa regionalnim kampovima za restauraciju i muzejsku saradnju i regionalnim obeležjima nasleda iz doba komunizma;
- Bosna i Hercegovina, radi na različitim projektima restauracije i muzejski vezane aktivnosti;
- Kosovo, sa fokusom na iskorišćavanje kulturnog nasleda u promovisanju učesća javnosti kao preduslova za lokalni razvoj i pomirenje.

Kancelarije Zapadnog Balkana će postati autonomne CHwB fondacije u svakoj od zemalja tokom 2015, dok su brendiranje, vrednosti i zajedničke misije regulisane kroz zajedničke sporazume.

Novе CHwB Fondacije će nastaviti svoj rad na Zapadnom Balkanu uz proširenje delokruga svog rada i na novim geografskim područjima.

CHwB će nastaviti da poboljšava uslove i mogućnosti za uživanje kulturne slobode i kulturne raznolikosti i korišćenje kulturnog nasleda kao sredstva za promociju ljudskih prava, izgradnje mira i demokratskog razvoja.

Cultural Heritage without Borders with a secretariat in Stockholm and three local offices in Western Balkans, namely in:

- Albania, working with regional restoration camps and museum cooperation and region's landmarks of Communist-era heritage;
- Bosnia and Herzegovina, working on a variety of restoration projects and museum-related activities;
- Kosovo, where the focus is to utilise cultural heritage in promoting the public participation as a precondition for local development and reconciliation.

The Western Balkan offices will become autonomous CHwB foundations in each country during 2015 whereas branding, values and common mission is regulated through joint agreements.

The new CHwB Foundations will continue their work in the Western Balkans and new geographic areas will also broaden the scope of work.

CHwB will continue to improve the conditions and the opportunities to enjoy cultural freedom and cultural diversity and continue using cultural heritage as a tool to promote human rights, peace building and democratic development.

*Celebrating
FESTOJME
Slavimo*

CHWB 20 YEARS
Cultural Heritage without Borders 1995-2015

Sali Shoshi, drejtori i zyrës së CHwB-së në Kosovë

Pjesëmarrja si instrument demokratik në Kosovë

Në Kosovë, zbatimimi i parimit të pjesëmarrjes në vendim-marrje është në gjendjen e vet embrionale. Legjislacioni i shtetit të ri është inkurajues ndaj pjesëmarrjes, mirëpo sikurse edhe në sfera tjera, zbatimimi i këtij parimi në praktikë shpesh është sfidues. Studimet e rasteve tregojnë se diskursi i pjesëmarrjes së komunitetit nganjëherë është tepër ambicioz në synimet e tij nga një këndvështrim praktik, nuk është e lehtë për të aplikuar. Aq më tepër në Kosovë ku një kohë të gjatë, mjedisi historik dhe socio-politik ka qenë në kundërshtim me konceptin e pjesëmarrjes demokratike. Vetëm institucionet dhe shoqëria kosovare janë në një proces tranzicioni me synim demokracinë pjesëmarrëse funksionale por që ritmi i këtij procesi nuk është me saktësi i parashikuar.

Forum i Lokal i Trashëgimisë Kulturore ka bashkuar hartuesit e politikave të nivelit qendror dhe lokal, profesionistët, përfaqësuesit e shoqërisë civile, të rinjtë, gratë dhe burrat me qëllim që ata të jenë pjesëmarrës të drejtpërdrejt në vendim-marrje për të ardhmen e trashëgimisë kulturore në komunën e tyre. Përkundër dallimeve të tyre, ata kanë arritur që të pajtohen rreth Planit të tyre të trashëgimisë si një dokument i përbashkët i cili përcakton prioritetet në sektorin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore. Plani i propozuar është sfiduar edhe në dëgjime publike, nganjëherë modeste, në mënyrë që pjesëmarrja të jete edhe më gjithëpërfshirëse.

Sali Shoshi, direktor kancelarije CHwB na Kosovë

Učesće kao instrument demokracije na Kosovu

Na Kosovu, sprovođenje principa učesća u donošenju odluka je u embrionalnom stanju. Zakonodavstvo nove države je ohrabrujuće, ali kao i u drugim oblastima, primena ovog principa u praksi je često izazov. Studije slučaja pokazuju da je diskurs učesća zajednica ponekad previše ambiciozan u svojim ciljevima i sa praktičnog gledišta ga nije lako primeniti. Pogotovo na Kosovu gde je dug period, istorijsko i društveno-političko okruženje bilo suprotno od koncepta demokratskog učesća. Same institucije i kosovsko društvo su u procesu tranzicije čiji je cilj funkcionalna participativna demokracija, ali tempo ovog procesa nije precizno predviđen.

Lokalni Forum kulturne baštine je povezao kreatora politike centralnog i lokalnog nivoa, stručnjake, predstavnike civilnog društva, mlade, žene i muškarce, sa ciljem da učestvuju u donošenju odluka o budućnosti kulturnog nasleđa njihove opštine. Uprkos njihovim razlikama, oni su uspjeli da se usaglase oko svog Plana za nasleđe, kao zajedničkom dokumentu koji definiše prioritete u oblasti kulturnog i prirodnog nasleđa. Predloženi plan je bio i deo javnih rasprava, ponekad skromnima, kako bi učesće bilo što sveobuhvatnije.

Sali Shoshi, head of CHwB Office in Kosovo

Participation as a democratic instrument in Kosovo

In Kosovo, the implementation of the principle of participation in decision-making is in its embryonic state. The legislation of the new state is encouraging towards participation, but as in other areas, the implementation of this principle in practice is often challenging. Case studies show that community participation discourse is sometimes too ambitious in its goals from a practical standpoint and it is not easy to apply. Even more in Kosovo, where for a long time, the historic and socio-political environment has been at odds with the concept of democratic participation. Kosovo institutions and society itself are in a transition process aiming at functional participatory democracy but that the tempo of this process has not been accurately predicted.

Local Cultural Heritage Forum has joined policymakers of the central and local levels, professionals, representatives of civil society, youth, women and men so that they can participate directly in decision-making on the future of cultural heritage in their municipality. Despite their differences, they have managed to agree on their Heritage Plan as a joint document, which defines priorities in the field of cultural and natural heritage. The proposed plan was challenged at public hearings, sometimes modest, so that participation is even more comprehensive.

Gjithsesi, se e arritur e këtij procesi është vet produkti – Plani Lokal i Trashëgimisë Kulturore. Mirëpo jo më pak e rëndësishme është procesi i cili ka mundësuar pjesëmarrje, koordinimi të përpjekjeve (niveli qendror dhe lokal) dhe ka krijuar besim në mes të institucioneve dhe shoqërisë civile. Mbi të gjitha ata ndihen ‘pronarë’ të procesit dhe vet Planit. CHwB ndërkaq ndihet në rolin e ndihmësit. Zaten, ky ka qenë dhe qëllimi i gjithë kësaj pune.

Si përfundim, ne besojmë që ky proces e ka vendosur një gur më tepër në ndërtimin e demokracisë pjesëmarrëse në Kosovë.

Međutim, dostignuće ovog projekta je sam proizvod – Lokalni plan kulturne baštine. Ali, ništa manje nije važan i proces koji je omogućio učesće, koordinacija napora (centralni i lokalni nivo) i stvaranje poverenja između institucija i civilnog društva. Pre svega, oni se osećaju kao „vlasnici“ procesa i samog Plana. Dok CHwB ima ulogu pomagača. To je i bio cilj celog ovog rada.

Kao zaključak, mi verujemo da je ovaj proces postavio kamen više u izgradnji participativne demokratije na Kosovu.

However, as an achievement of this process is the product - Local Cultural Heritage Plan. But no less important is the process, which enabled participation, coordination of efforts (central and local) and has created trust between institutions and civil society. Above all they feel ‘owners’ of the process and the plan itself. CHwB already feels as an assistant. Precisely, this has been the goal of all this work.

In conclusion, we believe that this process has placed a further stone in building more participatory democracy in Kosovo.

Programi i Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore 2012-15

Komunat në Kosovë hasin sot vështirësi të mëdha në shfrytëzimin e trashëgimisë kulturore në dobi të komunitetit, ndërkohë që edhe rreziku i degradimit të mëtejshëm mbetet i lartë. Dihet tashmë se një faktor shpjegues i kësaj gjendje është niveli jo i mjaftueshëm i dialogut mes komunave dhe institucioneve qendrore si dhe mes institucioneve dhe komunitetit. Gjithashtu dhe buxheti i ndarë për trashëgiminë kulturore dhe natyrore në nivel të komunave ka qenë i pamjaftueshëm. Përfshirja e trashëgimisë kulturore në planifikimin hapësinor dhe urban mbetet formal në shumicën e rasteve, ndërkohë që janë urgjente nevojat për qasje strategjike dhe prioritizim të përpjekjeve, qofshin këto në nivel qendror, lokal apo në sferën e OJQ-ve dhe shoqërisë civile.

Me qëllim të krijimit të një qasje të re të ruajtjes dhe promovimit të trashëgimisë kulturore dhe natyrore, Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB), zyra në Kosovë gjatë periudhës 2012 – 2015 inicoi programin e Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore në shtatë komunat e Kosovës: Dragash, Gjakovë, Gjilan, Kaçanik, Partesh, Rahovec dhe Vushtrri.

Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore do të identifikojnë resurset e trashëgimisë kulturore dhe natyrore në komunat partnere, që do të shërbejnë si bazë për zhvillim ekonomik dhe social të komunitetit. Këto plane do të marrin formën e një liste me aktivitete/projekte, rezultat i bashkërendimit të prioritetëve të grupeve të ndryshme të interesit të kyçura në proces, me prioritetet e komunave partnere që kanë në fokus zhvillimin lokal nëpërmjet trashëgimisë kulturore dhe natyrore.

Nëpërmjet Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore do të adresohen nevojat e menjëhershme dhe njëkohësisht, do të skicohet një vizion më afat-gjatë për trashëgiminë kulturore dhe natyrore.

Program Lokalnih Planova Kulturne Baštine 2012-15

Opštine na Kosovu se danas suočavaju sa velikim poteškoćama u korišćenju kulturnog nasleđa za dobrobit zajednice, dok je rizik od dalje degradacije i dalje visok. Već je poznato da je obrazložavajući faktor ovog stanja neodgovarajući nivo dijaloga među opštinama i centralnim institucijama i između institucija i zajednice. Takođe, budžet za kulturnu i prirodnu baštinu na opštinskom nivou je nedovoljan. Uključivanje kulturne baštine u urbano prostorno planiranje ostaje formalnost u većini slučajeva, dok je hitna potreba za strateškim pristupom i davanju prioriteta u naporima, bilo na nacionalnom ili lokalnom nivou, odnosno u sferi NVO-a i civilnog društva.

U cilju stvaranja novih pristupa za očuvanje i promociju kulturne i prirodne baštine, Kulturno nasleđe bez granica (CHwB), kancelarija na Kosovu je tokom perioda 2012-2015 pokrenulo program Lokalnih Planova Kulturne Baštine u sedam opština Kosova: Dragaš, Đakovica, Gnjilane, Kačanik, Parteš, Orahovac i Vučitrn.

Lokalni Planovi Kulturne Baštine će identifikovati resurse prirodnog i kulturnog nasleđa u partnerskim opštinama koje će služiti kao osnova za ekonomski i društveni razvoj zajednice. Ovi planovi će biti u obliku liste aktivnosti / projekata, kao rezultat zajedničkog određivanja prioriteta od strane različitih interesnih grupa koje su uključene u proces, sa prioritetima partnerskih opština koje se u cilju svog lokalnog razvoja oslanjaju na kulturno i prirodno nasleđe. Kroz Lokalne Planove Kulturne Baštine, obratiće se pažnja na neposredne potrebe i istovremeno će biti dizajnirana dugoročna vizija za kulturnu i prirodnu baštinu.

The Program of Local Cultural Heritage Plans 2012-15

The municipalities of Kosovo today are facing major difficulties in the use of cultural heritage for community benefits, while the risk of further destruction of cultural heritage remains high. An explanatory cause of this situation, which is already observed, is the insufficient level of dialogue between municipalities and central institutions, as well as between institutions and the community. Moreover, the budget allocated for cultural and natural heritage at the municipal level has proven to be insufficient. The inclusion of cultural heritage in spatial and urban planning remains only formal in most cases, while the needs for strategic approach and prioritization of efforts, be that in local or central level, or in the domain of NGOs and civil society are urgent.

In order to create a new approach for the protection and promotion of cultural and natural heritage, Cultural Heritage without Borders (CHwB), the office in Kosovo, during 2012-2015, initiated the Program of Local Cultural Heritage Plans 2012-2015 in seven municipalities of Kosovo: Dragash, Gjakova, Gjilan, Kaçanik, Partesh, Rahovec and Vushtrri.

Local Cultural Heritage Plans will identify cultural and natural heritage resources in the partner municipalities, which will serve as basis for economic and social development of the community. These plans will have the form of a list of activities/ projects, as a result of coordination of the priorities of different groups of interest involved in the process with the priorities of the partner municipalities, focused in the local development through cultural and natural heritage. Through these Local Cultural Heritage Plans, the immediate needs will be addressed, and simultaneously, a long-term vision for cultural and natural heritage will be devised.

Objektivi i përgjithshëm i programit është të kontribuojë në përfortimin e rolit të Komunave, OJQ-ve dhe komuniteteve në ruajtjen dhe revitalizimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore lokale dhe shfrytëzimin e saj të qëndrueshëm në shërbim të zhvillimit lokal. Objektivi tjetër kryesor është sinergia e veprimeve të gjithë akterëve të nivelit qendror, komunal dhe të komunitetit që veprojnë në fushën e trashëgimisë kulturore dhe natyrore.

Qëllimi i programit është të përmirësojë gjendjen e trashëgimisë kulturore dhe natyrore në komunat partnere të programit, të ndihmojë në integrimin e saj efektiv në kontekstin e planifikimit urban si dhe të lehtësojë integrimin e saj në qarqet ekonomike, turistike e kulturore lokale. Një faktor i rëndësishëm i arritjes së këtyre qëllimeve është edhe bashkëpunimi i ngushtë me institucionet qendrore, si Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Ministria e Tregtisë dhe Industrisë, dhe organizatat ndërkombëtare sikurse UN HABITAT-i, Qendra Rajonale e Mjedisit (REC), etj.

Metodologjia - Në mënyrë që të plotësohen objektivat e përgjithshme dhe qëllimi i programit është shfrytëzuar një metodologji e punës gjithëpërfshirëse, që në vete ngërthen përfshirjen e grupeve të ndryshme të interesit të kyçura në procesin e identifikimit, dokumentimit, ruajtjes dhe promovimit të trashëgimisë kulturore në Kosovë. Për këtë qëllim në shtatë komunat partnere janë themeluar shtatë Forume Lokale të Trashëgimisë Kulturore. Këta të fundit janë grupe joformale që kanë si qëllim angazhimin e akterëve kryesorë të nivelit qendror dhe lokal për të harmonizuar dhe koordinuar punën në kuadër të Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore në komunat partnere. Forumet Lokale të Trashëgimisë Kulturore të komunave përkatëse nëpërmjet takimeve të rregullta do të luajnë rolin kryesor në hartimin e Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore, teksa CHwB do të sigurojë mbarrëvajtjen e procesit duke ofruar përkrahjen e saj organizative, profesionale dhe financiare. Përpilimi i këtyre planeve dhe aprovimi i tyre nga

Opšti cilj programa je da doprinese jačanju uloge opština, nevladinih organizacija i zajednica u očuvanju i revitalizaciji lokalne prirodne i kulturne baštine i održivog korišćenja istog u službi lokalnog ekonomskog razvoja. Drugi ključni cilj je sinergija aktivnosti svih aktera sa centralnog nivoa vlasti, opština i zajednica koje deluju u oblasti kulturne i prirodne baštine.

Cilj programa je da se poboljša stanje kulturne i prirodne baštine u partnerskim opštinama ovog Programa, da pomogne u što efikasnijoj integraciji u kontekstu urbanističkog planiranja i kako bi se olakšala njegova integracija u ekonomskim, lokalnim turističkim i kulturnim krugovima. Važan faktor u ostvarivanju ovih ciljeva je bliska saradnja sa centralnim institucijama kao što su Ministarstvo kulture, omladine i sporta, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Ministarstvo trgovine i industrije, i međunarodne organizacije poput UN HABITAT, Regionalni centar za životnu sredinu (REC), itd.

Metodologija - Da bi se ispunili opšti ciljevi i svrha programa korišćena je sveobuhvatna metodologija rada, koja u sebi podrazumeva učesće različitih interesnih grupa uključenih u proces identifikacije, dokumentovanja, očuvanja i promocije kulturnog nasleđa na Kosovu. Za tu svrhu sedam partnerskih opština su osnovale sedam Lokalnih Foruma. Ovo poslednje su neformalne grupe koje imaju za cilj uključivanje ključnih aktera sa centralnog i lokalnog nivoa, kako bi rad u okviru Lokalnih planova kulturne baštine u partnerskim opštinama bio usklađen i koordinisan. Lokalni Planovi Kulturne Baštine dotičnih opština će kroz redovne sastanke igrati ključnu ulogu u razvoju Lokalnih Planova Kulturne Baštine, jer će CHwB obezbedi nesmetan tok procesa pružajući svoju organizacionu stručnost, profesionalnost i finansiranje. Izrada ovih planova i njihovo odobrenje od strane Lokalnih Foruma Kulturne Baštine će otvoriti put za realizaciju aktivnosti u periodu

The overall objective of the Program is to contribute to strengthening the role of municipalities, NGOs and communities on the revival of local cultural and natural heritage and its sustainable use for the purpose of local economic development. The next key objective is the synergy of actions of all central and municipal level stakeholders and the community operating in the field of cultural and natural heritage.

The goal of the Program is to improve the situation of natural and cultural heritage in partner municipalities of this program, to assist in its effective inclusion in the framework of urban planning and to facilitate its integration into economic, tourist, cultural and local circles. An important driver in achieving these goals is close cooperation with central institutions such as the Ministry of Culture, Youth and Sport, the Ministry of Environment and Spatial Planning, the Ministry of Trade and Industry, the UN-HABITAT, Regional Environmental Centre (REC), etc.

Methodology

In order to meet the overall objectives and purpose of the program, a comprehensive working methodology was used, which includes the involvement of various interest group in the process of identification, documentation, preservation and promotion of cultural heritage in Kosovo. For this purpose the seven partner municipalities have established seven Local Cultural Heritage Forums. These forums are informal groups aiming to engage the key central and local level stakeholders to harmonize and coordinate the work within Local Cultural Heritage Plans in the partner municipalities. Local Cultural Heritage Forums of the respective municipalities, through regular meetings will play a key role in developing Local Cultural Heritage Plans, as CHwB will ensure the welfare of the process by providing its organizational, professional and financial expertise. The elaboration of

vetë Forumet Lokale të Trashëgimisë Kulturore do t'i hapë rrugën implementimit të aktiviteteve, gjatë periudhës 2013-2015 nëpërmjet projekteve të investimeve kapitale për komunat partnere.

Grupet e synuara janë ekipet komunale të komunave partnere, saktësisht zyrtarë të Departamenteve të Urbanizmit, Kulturës dhe Zhvillimit Ekonomik, Organizatat Jo Qeveritare dhe përfaqësuesit e shoqërisë civile; nga ana tjetër janë përfaqësues të Ministrisë së Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Qendrat Rajonale të Trashëgimisë Kulturore, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Instituti për Planifikim Hapësinor, Ministria e Tregtisë dhe Industrisë - Departamenti i Turizmit, ekspertë të ndryshëm vendas e të huaj, qytetarët, grupet rinore lokale, etj. Përfshirja e grupeve të ndryshme të interesit në këtë proces dhe hartimi i një Plani Lokal për Trashëgiminë Kulturore nga ky grup, do të ndikojë në krijimin e ndjenjës së pronësisë ndaj planit nga një grup më i gjerë, që tejkalon kufijtë zyrtar të institucioneve përgjegjëse për menaxhimin dhe promovimin e trashëgimisë kulturore. Në anën tjetër trajtimi i çështjeve rreth ruajtjes dhe promovimit të trashëgimisë kulturore edhe nga përfaqësues të shoqërisë civile, të cilët jo medoemos janë profesionist të kualifikuar për këtë fushë do të ndikojnë në ofrimin e qasjes gjithëpërfshirëse dhe pjesëmarrjes demokratike. Në këtë mënyrë procesi i identifikimit, dokumentimit, interpretimit, ruajtjes dhe promovimit të trashëgimisë kulturore do të realizohet duke marrë parasysh një opinion dhe qëndrim gjithëpërfshirës, duke debatuar dhe reflektuar haptas rreth mundësive dhe sfidave që paraqiten para pasurive të trashëgimisë kulturore në komuna, duke konsideruar edhe vlerën e shtuar nga komuniteti dhe në këtë mënyrë duke njohur rolin e organizatave vullnetare si partnerë në aktivitete dhe kritikë konstruktive të politikave të trashëgimisë kulturore. Në implementim të disa prioriteteve të dala nga këto plane, CHwB do të investoj në secilën komunë partnere të programit gjithsej 100.000 € brenda periudhës së viteve 2013-2015, ku bashkë me kontributin e secilës

2013-2015 kroz kapitalne investicione projekte za partnerske opštine.

Ciljne grupe su opštinski timovi partnerskih opština, službenici Uprave za Urbanizam, Kulturu i Ekonomski Razvoj, predstavnici Nevladinih Organizacija i Civilnog Društva. S druge strane su predstavnici Ministarstva Kulture, Omladine i Sporta, regionalnih centara kulturne baštine, Ministarstva Životne Sredine i Prostornog Planiranja, Institut za Prostorno Planiranje, Ministarstvo Trgovine i Industrije – Departman za Turizam, različiti domaći i strani stručnjaci, građani, lokalne omladinske grupe, itd. Učešće različitih interesnih grupa u procesu izrade Lokalnog Plana za Kulturnu Baštinu će pomoći da se stvori osećaj vlasništva nad ovim planom od strane šire grupe, koja prevazilazi okvire zvaničnih institucija odgovorne za upravljanje i promociju kulturnog nasleđa na centralnom i lokalnom nivou. S druge strane, pitanjima oko očuvanja i promocije kulturne baštine baviće se i predstavnici civilnog društva, koji nisu nužno profesionalno kvalifikovani za ovu oblast, ali će uticati na pružanje sveobuhvatnog pristupa kroz demokratsko učešće. Na ovaj način, proces identifikovanja, dokumentovanja, tumačenja, očuvanja i promocije kulturnog nasleđa će se realizovati uzimajući u obzir mišljenje i sveobuhvatan stav, debatirajući i otvoreno odražavajući o mogućnostima i izazovima bogatstva kulturnog nasleđa u opštinama, uzimajući u obzir dodatnu vrednost zajednice i na taj način prepoznati uloge volonterskih organizacija, kao partnera u aktivnostima i konstruktivnih kritičara politika kulturnog nasleđa. Neki od prioriteta proisteklih iz ovih planova CHwB će u svakoj partnerskoj opštini ovog programa investirati po 100.000 € u periodu 2013-2015 godine, pri čemu će doprinos svake opštine za svaki od prioriteta biti u iznosu od 20% vrednosti investirane od strane CHwB, tako da će ova suma dostići 120,000 € ukupne investicije za svaku opštinu.

these plans and their approval by the Local Cultural Heritage Forums will open the way for the implementation of activities during 2013-2015 through capital investment projects for the partner municipalities.

The target groups are the municipal teams of partner municipalities, precisely the Departments of Urbanism, Culture and Economic Development, Non-Governmental Organizations and representatives of civil society; on the other hand are the representatives of the Ministry of Culture, Youth and Sport, the Regional Centres for Cultural Heritage, the Ministry of Environment and Spatial Planning, the Institute of Spatial Planning, the Ministry of Trade and Industry- the Department of Tourism, various local and foreign experts and citizens, local youth groups, etc. Involvement of various interest groups in the process and drafting Local Cultural Heritage Plan by this group will help to create a sense of ownership of the plan by a broader group, exceeding the official limits of the institutions responsible for management and promotion of cultural heritage at central and local levels. On the other hand, dealing with preservation and promotion of cultural heritage issues by representatives of civil society, who are not necessarily qualified professionals in this field will affect in providing comprehensive access and democratic participation. In this way the process of identification, documentation, interpretation, preservation and promotion of cultural heritage will be carried out by taking into account an opinion and comprehensive approach, by debating and reflecting openly about the opportunities and challenges presented before cultural heritage assets in the municipalities, considering the added value by the community and thereby recognizing the role of voluntary organizations as partners in activities and constructive criticism of policies of cultural heritage. In the implementation of several priorities emerging from these plans, CHwB will invest in each partner municipality of the program, € 100,000 in total, within 2013-2015, where together with 20% contribution of each municipality, the sum will reach € 120,000 of the total

komunë në vlerë 20%, kjo shumë do të mbërrijë në gjithsej 120.000 € investim për secilën komunë.

Rezultatet e pritura pas realizimit të programit janë:

- Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore kanë identifikuar prioritetet dhe politikat proaktive për mbrojtjen dhe revitalizimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore në komunat partnere të programit.
- Janë zbatuar projekte të investimeve kapitale që kthejnë në realitet aksionet/aktivitetet/projektet e identifikuar nga Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore.
- Kapacitetet e implementimit në nivel lokal, gjegjësisht kapacitetet e Departamenteve të urbanizmit, kulturës dhe zhvillimit ekonomik nëpër komuna dhe ato të Qendrave Rajonale të Trashëgimisë Kulturore (nivele qendror) dhe OJQ-ve janë të përforcuara me qasje në vendimmarrje, përfshirje në dialog, pjesëmarrje dhe trajnime gjatë procesit.
- Komunikimi mes palëve lokale dhe atyre qendrore është konsoliduar gjithashtu përmes Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore.
- Përmirësimi i gjendjes ekzistuese të trashëgimisë kulturore përmes projekteve të investimeve kapitale në tre fusha strategjike: konservimi i integruar, ndërhyrjet emergjente e restaurim dhe vetëdijësim, trajnime e ngritje kapacitetesh.

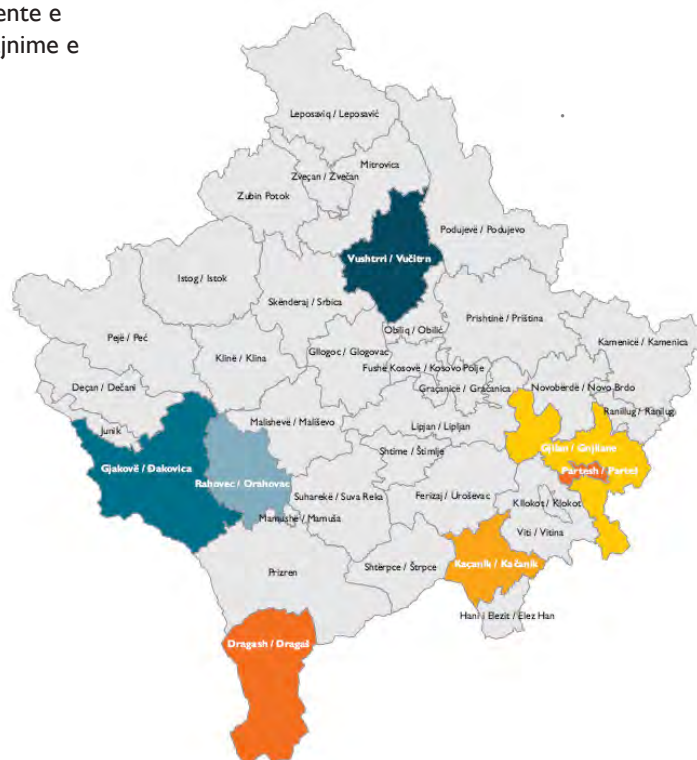
Očekivani rezultati nakon implementacije programa su:

- Lokalni planovi kulturne baštine su identifikovali prioritete i proaktivnu politiku za zaštitu i revitalizaciju kulturnog i prirodnog nasleđa u partnerskim opštinama ovog programa.
- Projekti koji su sprovedeni u vidu kapitalnih investicija pretvaraju u stvarnost zamisli / aktivnosti / projekte identifikovanih od strane Lokalnih Foruma Kulturne Baštine.
- Kapaciteti za sprovođenje na lokalnom nivou, odnosno kapaciteti odeljenja za urbanizam, kulturu i ekonomski razvoj u opštinama, sa jedne strane i Regionalnog centra za kulturno nasleđe (centralni nivo) su ojačani pristupom procesu odlučivanja, učešća u dijalog, participaciji i obuci tokom procesa.
- Komunikacija između lokalnih i centralnih nivoa vlasti je u mnogome konsolidovana kroz lokalne forume kulturne baštine.
- Poboljšanje postojećeg stanja kroz kapitalne investicione projekte u tri strateške oblasti: integrisano konzerviranje, hitne intervencije i konzervacije, te podizanje svesti, obuka i izgradnja kapaciteta.

investment for each municipality.

The expected results after the implementation of the program are:

- Local Cultural Heritage Plans have identified priorities and proactive policies for the protection and revitalization of cultural and natural heritage in the partner municipalities of the program.
- Projects of capital investments, which turn actions/ activities/ projects, identified by the Local Cultural Heritage Plans, into reality, have been undertaken.
- Capacities of implementation at the local level, i.e. the capacities of the Departments of Urbanism, Culture and Economic Development in municipalities and Regional Centres of Cultural Heritage (central level) and NGO-s are strengthened with access to decision making, involvement in dialogue, participation and training in the process.
- Communication between local and national stakeholders is also consolidated through Local Cultural Heritage Forums.
- Improvement of the existing situation through capital investment projects in three strategic areas: integrated conservation; restoration and emergency interventions; and awareness, training and capacity building.

Memorandum Mirëkuptimi dhjetë-palësh

Partnerët e përfshirë në implemtimin e programit “Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore 2012-2015” janë Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB), Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit (MKRS), Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH), dhe shtatë Komunitat e Kosovës: Komuna e Dragashit, Gjakovës, Gjilanit, Kaçanikut, Parteshit, Rahovecit dhe Vushtrrisë.

Më 1 tetor 2012 është nënshkruar Memorandumi i Mirëkuptimit për Programin “Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore 2012-2015” mes dhjetë partnerëve të lartpërmendur të projektit.

Me një bashkëpunim të ngushtë mes gjithë këtyre institucioneve do të përgatiten Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore për shtatë komunitat e Kosovës, të cilët do të identifikojnë resurset e trashëgimisë kulturore dhe natyrore që do të shërbejnë si bazë për zhvillim ekonomik dhe social të komunitetit. Këto plane do të marrin formën e një liste prioritetesh, projektesh dhe aktiviteteve, si rezultat i bashkërendimit të institucioneve relevante.

Komunitat partnerë të këtij programi janë përzgjedhur pas një periudhe negociatash dhe ato dallojnë për nga shpërndarja regionale, madhësia e territorit, numri i banorëve, numri i monumenteve, përbërja etnike e popullatës, etj. Në fillim të programit, CHwB edhe në konsultim me përfaqësuesit e MKRS-së dhe MMPH-së janë dakorduar për komunitat e përzgjedhura duke synuar që të krijohet një model të zbatueshëm për të gjitha komunitat e Kosovës.

Nënshkrimi i Memorandum Mirëkuptimit ishte një hap i rëndësishëm në zyrtarizimin e bashkëpunimit në mes të institucioneve të nivelit qendror – dy Ministrive, institucioneve të nivelit lokal – shtatë Komunitat dhe organizatës implementuese të programit

Desetostrani Memorandum o Razumevanju

Partneri koji su uključeni u realizaciju programa “Lokalni Planovi Kulturne Baštine 2012-2015” su Kulturno nasleđe bez granica (CHwB), Ministarstvo kulture, omladine i sporta (MKOS), Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja (MSPP) i sedam opština Kosovo: Opština Dragaš, Đakovica, Gnjilane, Kačanik, Parteš, Orahovac i Vučitrn.

Dana 1. oktobra, 2012. godine potpisali su Memorandum o razumevanju za projekat “ Lokalni Planovi Kulturne Baštine 2012-2015” između navedenih deset partnera u ovom projektu.

Sve ove institucije će u jednoj bliskoj međusobnoj saradnji pripremiti Lokalne Planove Kulturne Baštine za sedam opština na Kosovu, kojima će biti identifikovani resursi kulturnog i prirodnog nasleđa koji će služiti kao osnova za ekonomski i društveni razvoj zajednice. Ovi planovi će biti u vidu liste prioriteta, projekata i aktivnosti, kao rezultat koordinacije relevantnih institucija.

Opštine partneri ovog programa su izabrane nakon perioda pregovora i kao takve se razlikuju po regionalnom prostiranju, veličini teritorija, broju stanovnika, spomenika, etničkom sastavu stanovnika, i dr. Na početku programa, CHwB u konsultacijama sa predstavnicima MKOS-a i MSPP-a su se složili oko odabranih opština, sa ciljem da se stvori model primenjiv za sve opštine na Kosovu.

Potpisivanje Memoranduma o razumevanju je važan korak u formalizaciji saradnje između centralnih institucija - dva ministarstva, institucija lokalnog nivoa - sedam opština i organizacije koja sprovodi program - CHwB. Potpisivanjem Memoranduma o razumevanju svi su oni postali partneri ovog programa obavezali su se da ispune zadatke proizašle ovim projektom, u cilju stvaranja efikasnijeg dijaloga, kako bi se omogućila šira komunikacija svih zainteresovanih

Ten partite Memorandum of Understanding

Partners involved in the implementation of the Program “Local Cultural Heritage Plans 2012-2015” are Cultural Heritage without Borders (CHwB), the Ministry of Culture, Youth and Sport (MCYS), the Ministry of Environment and Spatial Planning (MESP), and seven municipalities of Kosovo: the Municipality of Dragash, Gjakova, Gjilan, Kaçanik, Partesh, Rahovec and Vushtrri.

On 1st of October 2012 was signed a Memorandum of Understanding for the “Local Cultural Heritage Plans 2012-2015” between the above ten partners of the project.

With a close cooperation between all these institutions, Local Cultural Heritage Plans for seven municipalities in Kosovo, will be elaborated, which will identify resources of natural and cultural heritage that will serve as the basis for economic and social development of the community. These plans will have the form of a list of priorities, projects and activities, as a result of coordination of respective institutions.

Partner municipalities of this program were selected after a period of negotiations and they differ by regional distribution, the size of territory, the number of inhabitants, the number of monuments, the ethnic composition of the population, etc. At the beginning of the program, CHwB in consultation with representatives of MCYS and MESP agreed on the selected municipalities, aiming to create an applicable model for all the municipalities of Kosovo.

Signing the Memorandum of Understanding was an important step in formalizing the cooperation between the central level institutions - the two Ministries, local level institutions - seven municipalities and the organization implementing the program - CHwB. By signing the Memorandum of Understanding, the program

- CHwB. Nëpërmjet nënshkrimit të Memorandum Mirëkuptimit partnerët e programit u zotuan dhe u obliguan për përmbushjen e detyrave të dala nga ky projekt, në mënyrë që të krijohet një dialog më efikas për të mundësuar komunikim më të gjërë të interesave dhe të arrihet një implementim sa më i suksesshëm i qëllimeve dhe objektivave të programit. Në Memorandumin e Mirëkuptimit në mënyrë të hollësishme janë paraqitur detyrat dhe përgjegjësit e secilës palë, duke filluar nga CHwB, dy ministritë dhe komunat partnere.

Krahas çështjeve juridiko-teknike, në Memorandum është bashkangjitur edhe aneksi i cili në mënyrë të bësore paraqet fazat e implementimit të programit, përbërjen dhe strukturën e Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore për shtatë Komunat dhe mbledhjen dhe vlefshmërinë e takimeve të Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore.

radi postizanja što uspešnije implementacije ciljeva i zadataka ovog programa. U memorandumu o razumevanju detaljno su predstavljene dužnosti i odgovornosti svake od strana potpisnica, počev od CHwB, dva ministarstva i partnerskih opština.

Pored pravno-tehničkih pitanja u memorandumu je priložen i aneks koji u suštini postavlja faze sprovođenja programa, sastav i strukturu Lokalnih Foruma Kulturne Baštine za sedam opština i sastajanje i validacija Lokalnih Foruma Kulturne Baštine.

partners were committed and obliged to fulfill the obligations arising from this project, in order to create a more effective dialogue to enable a wider communication of interests and to achieve a more successful implementation of the goals and objectives of the program. In the Memorandum of Understanding the duties and responsibilities of each party, starting with CHwB, two Ministries and partner municipalities are presented in detail.

Besides the technical and legal issues, the memorandum has attached an annex, which essentially represents the stages of the program implementation, composition and structure of Local Cultural Heritage Forums for seven municipalities and the collection and validation of Local Cultural Heritage Forum meetings.

Metodologjia e hartimit të Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore

Metodologjia izrade Lokalnih Planova Kulturne Baštine

The methodology of elaboration of Local Cultural Heritage Plans

VITI GODINA YEAR	METODOLOGJIA METODOLOGIJA METHODOLOGY	AKTIVITETET E NDËRMARRA PREDUZETE AKTIVNOSTI UNDERTAKEN ACTIVITIES	
2012	Hulumtimet fillestare Poçetna istraživanja Initial research	Sfidat e trashëgimisë kulturore në Kosovë dhe analizat e nevojave specifike në nivel komunal Izazovi kulturnog nasleđa na Kosovu i analiza specifičnih potreba na opštinskom nivou The challenges of cultural heritage in Kosovo and analysis of specific needs at the municipal level	Vlerësimi Ocenjivanje Evaluation
	Konsultime Konsultacije Consultations	CHwB - SIDA CHwB - Institucionalne qendrore dhe lokale (komunat) CHwB – Centralne i lokalne institucije (opštine) CHwB - Central and local institutions (municipalities)	
	Memorandum Mirëkuptimi Memorandum o Razumevanju Memorandum of Understanding	CHwB - MKRS, MMPH, Komuna Dragash, Gjakovë, Gjilan, Kaçanik, Partesh, Rahovec dhe Vushtrri CHwB - MKOŠ, MSPP, Opština: Dragaš, Đakovica, Gnjilane, Kaçanik, Parteš, Orahovac i Vuçitrn CHwB - MCYS, MESP, Municipality of Dragash, Gjakova, Gjilan, Kaçanik, Parteš, Rahovec and Vushtrri	
	Themelimi i Forumeve Lokale Osnivanje Lokalnih Foruma Establishment of Local Forums	Përcaktimi i koordinatorëve lokalë për komunat partnere Određivanje lokalnih koordinatora za partnerske opštine Selection of local coordinators for the partner municipalities	
	Analiza dhe hulumtime në terren Analiza i istraživanje na terenu Analysis and research in the field	Analiza e gjendjes ekzistuese e trashëgimisë kulturore dhe natyrore në komunat partnere Analiza postojećeg stanja kulturne i prirodne baštine u partnerskim opštinama Analysis of the current state of cultural and natural heritage in the partner municipalities	Vlerësimi Ocenjivanje Evaluation
	Vizita studimore Studijske posete Study visits	Evropë perëndimore : Mbretëri e Bashkuar Zapadna Evropa: Ujedinjeno Kraljevstvo Western Europe: United Kingdom Evropë Juglindore: Shqipëri, Maqedoni dhe Mali i Zi Jugoistočna Evropa: Albanija, Makedonija i Crna Gora South- East Europe: Albania, Macedonia and Montenegro	Vlerësimi Ocenjivanje Evaluation

VITI GODINA YEAR	METODOLOGJIA METODOLOGIJA METHODOLOGY	AKTIVITETET E NDËRMARRA PREUZETE AKTIVNOSTI UNDERTAKEN ACTIVITIES		
2012		Takimi i I-rë I. sastanak 1st meeting 10/2012	Njoftimi i anëtarëve të Forumeve me programin Upoznavanje članova foruma sa programom Informing the Forum members with the program	
		Takimi i II-të II. sastanak 2nd meeting 12/2012	Punëtoritë me qasje pjesëmarrëse Radionice sa participativnim pristupom Workshops with participatory approach	Vlerësimi Ocenjivanje Evaluation
2013	Takimet e Forumeve Lokale Sastanci Lokalnih Foruma Local Forums Meetings	Takimi i III-të III. sastanak 3rd meeting 02-03/2013	Drafti i parë i Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore Prvi nacrt lokalnog plana kulturne baštine First draft of Local Cultural Heritage Plan	
		Takimi i IV-të IV. sastanak 4th meeting 05-06/2013	Konsultimi publik Javna rasprava Public consultation	Vlerësimi Ocenjivanje Evaluation
		Takimi i V-të V. sastanak 5th meeting 06-07/2013	Drafti final i Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore Konačni nacrt lokalnog plana kulturne baštine Final draft of Local Cultural Heritage Plan	
		Takimi i VI-të VI. sastanak 6th meeting 07/2013	Përcaktimi i kritereve të përbashkëta dhe përzgjedhja e projekteve Određivanje zajedničkih kriterijuma i odabir projekata Determination of common criteria and selection of projects	Vlerësimi Ocenjivanje Evaluation
2014	Zbatimi i projekteve Sprovođenje projekata Implementation of projects	Takimi i VII-të VII. sastanak 7th meeting 03-05/2014		
		Takimi i VIII-të VIII. sastanak 8th meeting 12/2014	Monitorim, përkrahje dhe pjesëmarrje në zbatim të prioriteteve nga Forumet Monitorisanje, podrška i učestvovanje u sprovođenju prioriteta proizišlih iz Foruma	Vlerësimi Ocenjivanje Evaluation
2015		Takimi i IX-të IX. sastanak 9th meeting 07/2015	Monitoring, support and participation in the implementation of the priorities of the Forums	
2016		Takimi i X-të X. sastanak 10th meeting		

Forumet Lokale të Trashëgimisë Kulturore

Forumet Lokale të Trashëgimisë Kulturore janë grupe joformale që kanë si qëllim angazhimin e akterëve kryesorë të nivelit qendror dhe lokal për të harmonizuar dhe koordinuar punën në kuadër të Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore në komunat partnere. Në kuadër të programit janë themeluar shtatë Forume Lokale të Trashëgimisë Kulturore për komunat përkatëse. Këto grupe joformale përbëhen nga përfaqësues të institucioneve të nivelit qendror, lokal, organizata ndërkombëtare si dhe shoqëria civile.

Rolet kryesore të Forumit janë:

1. Platformë komunikimi dhe koordinimi ndër-institucional;
2. Trup vendimmarrës në identifikim të prioriteteve të planit lokal të trashëgimisë kulturore;
3. Trup mbikëqyrës i implementimit të prioriteteve të planit lokal;
4. Anëtarët e saj - partner implementues për një numër aktivitete të identifikuara nga plani lokal.

Forumet nëpërmjet takimeve të rregullta kanë luajtur rolin kryesor në hartimin e Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore duke qenë bashkautorë të tyre, teksa CHwB ka siguruar mbarëvajtjen e procesit duke ofruar përkrahjen e saj organizative, profesionale dhe financiare.

Forumet Lokale të Trashëgimisë Kulturore përbëhen nga 20 anëtarë gjithsej, ku më shumë se gjysma e anëtarëve janë nga komuna përkatëse. Anëtarët tjerë të Forumeve janë përfaqësues të Ministrive partnere në program (Ministrisë së Kulturës, Rinisë, Sportit, Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor dhe Ministrisë së Tregtisë dhe Industrisë). Krahas partnerëve institucional anëtarë të forumeve janë edhe përfaqësues të shoqërisë civile të komunave përkatëse, të cilët janë përzgjedhur në bashkëpunim të ngushtë ndërmjet CHwB-së dhe Komunave, dhe të cilët kanë marrë pjesë në këtë proces në baza vullnetare.

Lokalni Forumi Kulturne Baštine

Lokalni Forumi Kulturne Baštine su neformalne grupe koje imaju za cilj angazhovanje ključnih aktera na centralnom i lokalnom nivou da usklade i koordiniraju rad u okviru lokalnih planova kulturne baštine u partnerskim opštinama. U okviru programa su uspostavljena sedam lokalnih foruma za svaku od opština iz programa. Ove neformalne grupe sastavljene od predstavnika centralnih i lokalnih institucija, međunarodnih organizacija i civilnog društva.

Glavne uloge foruma su:

1. Platforma integracione komunikacije i koordinacija;
2. Telo za donošenje odluka pri identifikaciji prioriteta za lokalne kulturne baštine;
3. Nadzorni organ realizacije prioriteta lokalnog plana;
4. Članovi foruma - partner za izvršavanje brojnih aktivnosti identifikovanih od strane lokalnog plana.

Forum su putem redovnih sastanaka odigrali ključnu ulogu u razvoju lokalne kulturne baštine bivajući koautorima pri izradi planova, mada je CHwB uvek bio tu pružajući svoju stručnost u pogledu organizacije, profesionalnosti i u finansijskoj podršci.

Lokalni Forum Kulturne Baštine je sastavljen od 20 članova ukupno, gde je više od polovine članova iz dotične opštine. Ostali članovi Forumu su predstavnici partnerskih ministarstava u programu, (Ministarstva kulture, omladine i sporta, Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja, i Ministarstva trgovine i industrije). Pored institucionalnih partnera članovi foruma su predstavnici civilnog društva u dotičnim opštinama, koje su izabrani uz neposrednu saradnju između CHwB i opština, a koji su učestvovali u ovom procesu na dobrovoljnoj osnovi.

Local Cultural Heritage Forums

Local Cultural Heritage Forums are informal groups aiming to engage key central and local level stakeholders to harmonize and coordinate the work within Local Cultural Heritage Plans in the partner municipalities. Within the program are established seven Local Cultural Heritage Forums for the respective municipalities. These informal groups are composed by representatives of the central and local institutions, international organizations and civil society.

The main roles of the Forum are:

1. Communication and inter-institutional coordination platform;
2. Decision-making body in the identification of priorities of Local Cultural Heritage Plan;
3. Supervisory body for implementation of the local plan priorities;
4. Its members - implementing partners for a number of activities identified by the local plan.

Through regular meetings, forums have played a key role in the elaboration of Local Cultural Heritage Plans by being co-authors, as CHwB has ensured the welfare of the process by offering its organizational, professional and financial expertise.

Local Cultural Heritage Forums are composed of 20 members in total, where more than half of the members are from the respective municipalities. Other members are representatives of the partner Ministries of the program, (the Ministry of Culture, Youth and Sport, the Ministry of Environment and Spatial Planning and the Ministry of Trade and Industry). Along with institutional partners are also members of the civil society from the respective municipalities who were selected in close collaboration between CHwB and Municipalities, and who have participated in this process on voluntary basis.

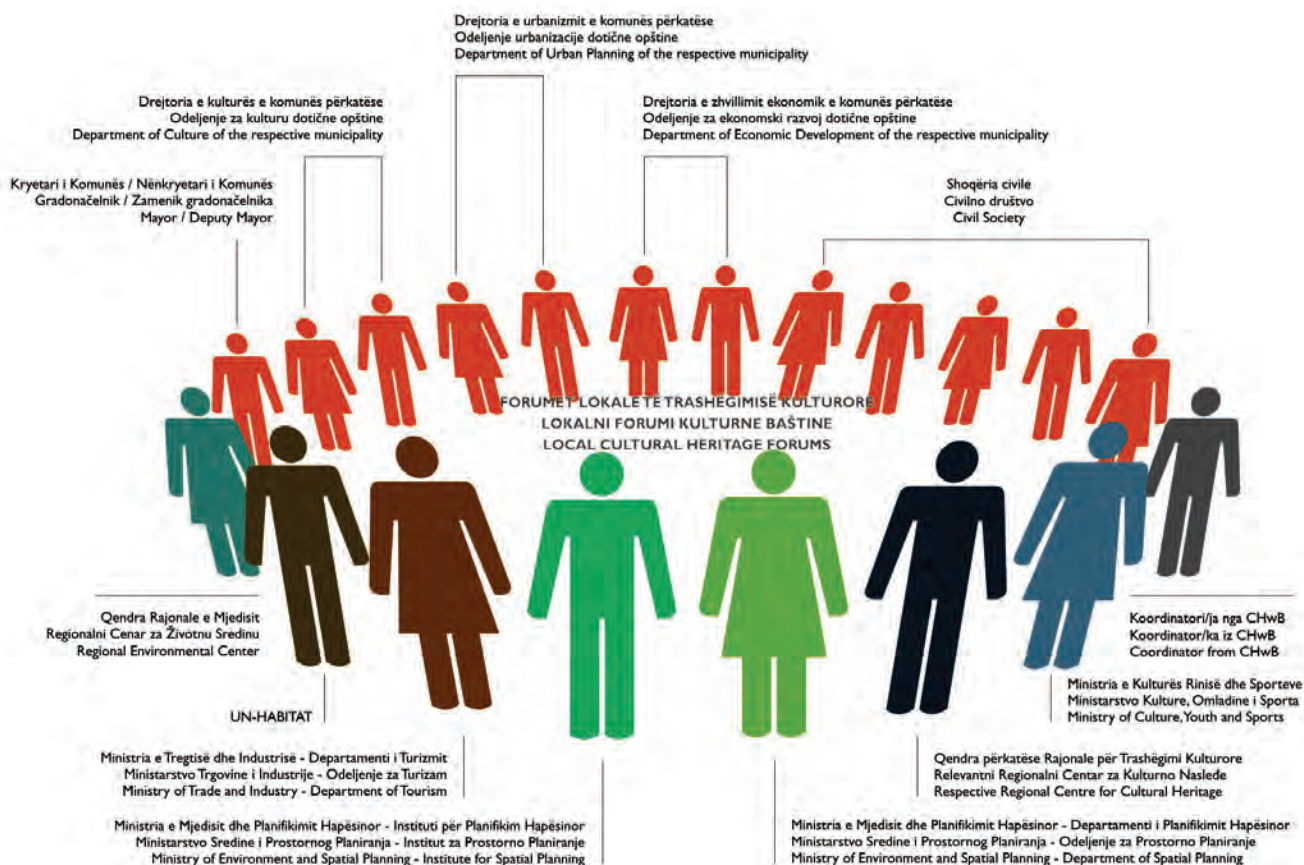
Dy vende në forume kanë zënë edhe përfaqësues të organizatave të partnerëve strategjikë të CHwB-së, UN-HABITAT dhe Qendra Rajonale e Mjedisit (REC), të cilat ashtu si CHwB financohen nga Suedia. Ato ishin pjesë e Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore në komunat partnere ku ato veprojnë. Në ato komuna partnere ku këto organizata nuk janë të pranishme, vendet e tyre u plotësuan me përfaqësues të partnerëve të tjerë strategjikë qendror apo lokal që janë aktivë në komunat përkatëse, sikurse UNDP, USAID dhe GIZ.

Duke e marrë parasysh që hartimi i planeve lokale ka qenë një proces dinamik dhe ka përfshirë përfaqësues të institucioneve të nivele të ndryshme, kjo anëtarësi në periudha të caktuara ka pësuar ndryshime (shembull: ndërrimet në strukturat politike të komunave partnere pas zgjedhjeve lokale të mbajtura në nëntor të vitit 2013).

Dva mesta u forumu su zauzeli i predstavnici organizacija za strateško partnerstvo CHwB, UN-HABITAT i Regionalni centar za životnu sredinu (REC), koje takođe kao i CHwB finansira Švedska. Oni su bili deo lokalnih foruma partnerskih za kulturno nasleđe u opštinama sa kojima saraduju. U partnerskim opštinama u kojima ove organizacije nisu prisutne, njihova mesta u Lokalnim Forumima za Kulturnu Baštinu su popunjena od strane predstavnika drugih organizacija strateških partnera na centralnom ili lokalnom nivou koje su aktivne u tim opštinama, kao UNDP, USAID i GIZ. Imajući u vidu da nacrt Lokalnog Plana je dinamičan proces i da su u njegovoj izradi uključeni predstavnici institucija sa različitih nivoa, ovo članstvo u određenim periodima je promenjeno (primer: promene u političkim strukturama partnerskih opština nakon lokanih izbora održanih u novembru godine 2013).

Two seats in forums were occupied by representatives of the organizations of strategic partners of CHwB, UN-HABITAT and Regional Environmental Centre (REC), which same as CHwB are financed by Sweden. They were part of the Local Cultural Heritage Forums in the partner municipalities where they operate. In the partner municipalities, where these organizations are not present, their places in Local Cultural Heritage Forums were taken by representatives of other strategic central or local level partners who are active in these respective municipalities, such as UNDP, USAID and GIZ.

Given that drafting the local plans has been a dynamic process and has included representatives of institutions of different levels, this membership in certain periods has changed (example: changes in the political structures of partner municipalities after local elections held in November 2013).

Anëtarët e Forumit Lokal të Trashëgimisë Kulturore RAHOVEC

Članovi Lokalnog Foruma Kulturne Baštine ORAHOVCA

The members of Local Cultural Heritage Forum of RAHOVEC

Nr. Br. No.	Forumi Lokal i Trashëgimisë Kulturore Lokalni Forum Kulturne Baštine Local Cultural Heritage Forum	Institucioni Institucija Institution
1.	Idriz Vehapi (Xhemajli Haxhimustafa)	Komuna-Kryetari (Nënkryetari) Opština-Gradonačelnik (Zamenik gradonačelnika) Municipality-Mayor (Deputy Mayor)
2.	Fehmi Hoxha	Komuna-Urbanizmi / Opština-Urbanizam / Municipality-Urbanism
3.	Shpejtim Mustafa	Komuna-Urbanizmi / Opština-Urbanizam / Municipality-Urbanism
4.	Osman Hasku	Komuna-Kultura / Opština-Kultura / Municipality-Culture
5.	Shedat Ukaj	Komuna-Kultura / Opština-Kultura / Municipality-Culture
6.	Avdullah Kryeziu	Komuna-Ekonomia / Opština-Ekonomija / Municipality-Economy
7.	Saranda Shala	Komuna-Ekonomia / Opština-Ekonomija / Municipality-Economy
8.	Enis Berisha	Këshilli Rinor Rahovec / Omladinski Savet Orahovac / Youth Council Rahovec
9.	Fahrije Hoti	OJQ / NVO / NGO "Krusha"
10.	Gani Kryeziu	Profesor / Profesor / Professor
11.	Gjulahana Jaha	OJQ / NVO / NGO SHL Kosova - Qendra Rinore
12.	Selami Haxhijaha	OJQ / NVO / NGO "Art Studio"
13.	Nora Arapi Krasniqi	CHwB
14.	Merita Augustini Nrecaj (Merita Gorani Bajri)	MKRS / MKOS / MCYS
15.	Fikret Tikvesh (Jusuf Xhibo)	QRTK / RCKN / RCCH-Prizren
16.	Hidajete Zhuri (Lendita Abdiu Radoniqi)	MMPH-DPH / MSPP-OPP / MESP-DSP
17.	Elvida Pallaska (Zana Mehmeti)	MMPH-IPH / MSPP-IPP / MESP-ISP
18.	Halil Bajrami	MTI-DT / MTI-OT / MTI-DT
19.	Artnet Haskuka (Teuta Jaha)	UN-HABITAT
20.	Mustafë Kastrati	GIZ

Shënim:
Anëtar i përhershëm (zëvendës anëtar)

Napomena:
Stalni član (zamenik člana)

Note:
Permanent member (deputy member)

Falëndërojmë të gjithë ish-anëtarët e Forumit për kontributin e tyre dhënë në proces: Smajl Latifi (ish kryetar i komunës), Fatmir Kryeziu, Arben Zeka, Musa Cena, Adem Latifi dhe Ilirjana Mejzini.

Zahvaljujemo svim bivšim članovima Foruma za njihov doprinos u procesu: Smajl Latifi (bivši gradonačelnik), Fatmir Kryeziu, Arben Zeka, Musa Cena, Adem Latifi i Ilirjana Mejzini.

We thank all the former members of the Forum for their contribution given in the process: Smajl Latifi (former Mayor), Fatmir Kryeziu, Arben Zeka, Musa Cena, Adem Latifi and Ilirjana Mejzini.

Analizë mbi gjendjen ekzistuese të trashëgimisë kulturore dhe natyrore në komunën e Rahovecit

Qëllimi kryesor i analizës së gjendjes ekzistuese të trashëgimisë kulturore dhe natyrore në komunat partnere është që të krijohet një pasqyrë e gjerë e karakteristikave të komunave, duke përfshirë aspektin historik, gjeografik, demografik, ekonomik dhe kulturor. Hulumtimi i profilit të komunës do të kontribuonte në kuptimin më të mirë të gjendjes së trashëgimisë kulturore dhe natyrore dhe faktorët që ndikojnë në këtë gjendje. Kjo analizë është kryer nga koordinatorët lokal të angazhuar dhe nën mbikqyrje të zyrës së CHwB-së në Kosovë.

Metodologjia e punës ka konsistuar në: hulumtimin në dokumente zyrtare; hulumtimin e literaturës; takime të drejtpërdrejta me zyrtarë dhe përgjegjës institucional; intervistim të profesionistëve që merren me fushën e trashëgimisë kulturore në Komunën e Rahovecit dhe Kosovë; dhe vizitat në terren për të arritur një analizë të hollëshme të gjendjes ekzistuese të aseteve të trashëgimisë kulturore në komunën përkatëse. Raporti në vijim ngërthen informata të rëndësishme rreth Komunës së Rahovecit, duke përfshirë karakteristikat kryesore, prioritetet, dinamikat sociale, ekonominë, analizën urbane, analizën e shpërndarjes së buxhetit dhe specifikat e aseteve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore. Analiza është pasuruar me Kartat e Trashëgimisë Kulturore të hartuara në formë tabele, ku paraqiten të dhënat kryesore rreth vendndodhjes së pasurive të trashëgimisë arkitektonike dhe arkeologjike, kohës së ndërtimit, nivelit të dëmtimit, atributet e vlerave, sugjerimet për trajtim,

Analiza postojëçeg stanja kulturne i prirodnë baštine opštine Orahovac

Glavni cilj analize trenutnog stanja kulturne i prirodne baštine u partnerskim opštinama je da stvori široki pregled karakteristika tih opština, uključujući istorijski, geografski, demografski, ekonomski i kulturni aspekt. Istraživanje profila opštine će u mnogome doprineti boljem razumevanju kulturne i prirodne baštine i faktora koji utiču na to stanje. Ovu analizu su izvršili angazovani lokalni koordinatoru pod nadzorom kancelarije CHwB-a na Kosovu.

Metodologija rada se sastojala od: istraživanja službenih dokumenata; istraživanja po literaturi; direktnih sastanaka sa odgovornim zvaničnicima i institucijama; intervjuja stručnjaka koji se bave sa kulturnim nasleđem u opštini Orahovac i na Kosovu; i poseta na terenu radi dobijanja što detaljnije analize trenutnog stanja imovine kulturnog nasleđa u dotičnoj opštini. Izveštaj sadrži važne informacije o opštini Orahovac, uključujući i najbitnije karakteristike, prioritete, društvenu dinamiku, ekonomiju, urbanističke analize, analize raspodele budžeta i specifičnosti imovine kulturnog i prirodnog nasleđa. Analiza je obogaćena mapama kulturne baštine izrađene u obliku tabele, koja sadrži osnovne podatke o lokaciji arhitektonskog i arheološkog nasleđa, vreme gradnje, stepen oštećenja, atribute vrednost, predloge za sanaciju, dodatne informacije, dopunjena je i položajem spomenika na mapi kao i njegov izgled. Popunjavanje mape Kulturnog Nasleđa je urađeno u skladu sa smernicama i kriterijumima koji su razvijeni od strane tima CHwB, na osnovu važećih zakona na Kosovu i međunarodnim mapama za očuvanje i

Analysis on the current state of cultural and natural heritage in the municipality of Rahovec

The main purpose of the analysis of current state of cultural and natural heritage in the partner municipalities is to create a broad overview of the characteristics of municipalities, including the historic, geographic, demographic, economic and cultural aspect. The research profile of the municipality will contribute to a better understanding of the situation of cultural and natural heritage and the factors that affect this condition. This analysis was performed by local coordinators engaged and supervised by the CHwB office in Kosovo.

The working methodology consisted of: research of the official documents; research of literature; direct meetings with officials and institutions in charge; interviews with professionals dealing with cultural heritage field of the municipality of Rahovec and Kosovo; and field visits to get an analysis of detailed current state of cultural heritage assets in the respective municipality. The following report includes important information about the municipality of Rahovec, including key features, priorities, social dynamics, economy, urban analysis, analysis of budget distribution and cultural and natural heritage assets specifics. The analysis was enriched with Cultural Heritage Files elaborated in the form of tables, which contain the key data about the locations of architectural and archaeological heritage assets, date of construction, the level of damage, values, suggestions for treatment and additional information supplemented with the monument's location on the map and its views.

informatat shtesë, të plotësuar me pozitën e monumentit në hartë dhe pamje të tij. Plotësimi i Kartave të Trashëgimisë Kulturore është bërë sipas udhëzimeve dhe kritereve të përgatitura nga ekipi i CHwB-së, duke u bazuar në ligjet aktuale në Kosovë dhe kartat ndërkombëtare për ruajtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore.

Informatat e përgjithshme

Komuna e Rahovecit gjendet në pjesën jug-perëndimore të Kosovës, gjegjësisht në Rrafshin e Dukagjinit. Në veri kufizohet me Klinën, në veri-lindje me Malishevën, në lindje me Suharekën, në pjesën jugore me Prizrenin, kurse në pjesën perëndimore kufizohet me Gjakovën. Komuna e Rahovecit përfshin gjithsej 35 vendbanime me qendër qytetin e Rahovecit. Territori i tij karakterizohet me zona të rrafshëta – luginore, zona kodrinore dhe zona malore. Vendbanimet janë të koncentruar në lartësitë mbidetare prej 310 deri në 920 metra.

promociju kulturrog nasleđa.

Opšte informacije

Opština Orahovac se nalazi na jugozapadu Kosova, na Metohijskoj ravnici. Na severu se graniči sa Klinom, na severoistoku sa Mališevom, sa Suvom Rekom na istoku, južno od Prizrena, dok zapadni deo se graniči sa Đakovicom. Orahovac obuhvata ukupno 35 naselja sa centralnom gradskom sredinom u Orahovcu. Njegova teritorija se karakteriše brdsko ravničarskim predelima i brdsko planinskim područjima. Naselja su koncentrisana na 310 do 920 metara nadmorske visine.

The completion of Cultural Heritage Files was done according to the guidelines and criteria elaborated by the CHwB team, based on the current legislation of Kosovo and international charters for cultural heritage preservation and promotion.

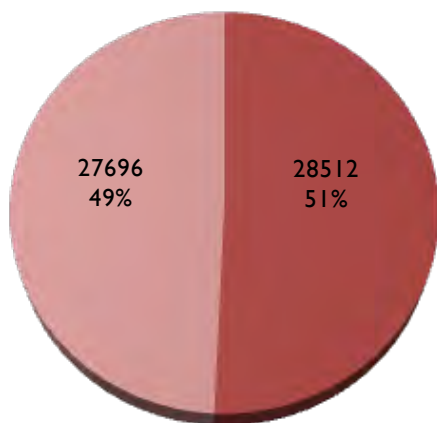
General information

The municipality of Rahovec is located in the south-western Kosovo, precisely in the Region of Dukagjini. In the north it is bounded with Klina, in the north-east with Malisheva, in the east with Suhareka, in the south with Prizren, while in the western part it is bounded by Gjakova. The municipality of Rahovec includes 35 settlements in total, with the city of Rahovec in the center. Its territory is characterized by flat areas - valleys, hilly and mountain areas. The settlements are concentrated in the altitude of 310 to 920 meters.

Popullsia - Sipas të dhënave të regjistrimit të fundit të popullsisë në Kosovë, të kryera gjatë vitit 2011 nga Agjensioni i Statistikave të Kosovës, numri total i banorëve në Komunën e Rahovecit është 56,208 banor.

Popullsia sipas gjinisë

Stanovništvo - Prema poslednjem popisu stanovništva na Kosovu, sprovedenog tokom 2011 godine od strane Agencije za statistiku Kosova, ukupan broj stanovnika u opštini Orhovac iznosi 56,208 stanovnika.

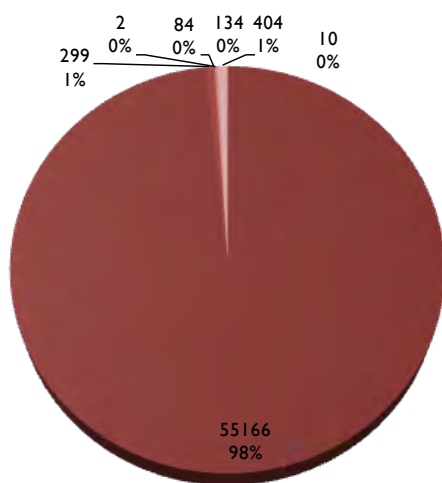
Stanovništvo prema polu

- Meshkuj / Muškarc / Male
- Femra / Žene / Female

Population - According to the latest registration of the population in Kosovo, conducted in 2011 by the Statistical Agency of Kosovo, the total number of inhabitants in the Municipality of Rahovec is 56,208.

Population by gender

Popullsia sipas përkatësisë etnike

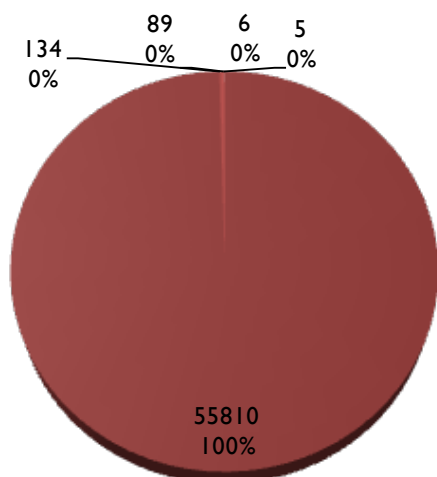

Stanovništvo prema etničkoj pripadnosti

- Shqiptar / Albanci / Albanian
- Serb / Srbi / Serbs
- Turk / Turci / Turkish
- Boshnjak / Bošnjaci / Bosnian
- Rom / Romi / Roma
- Ashkali / Aškalije / Ashkali
- Egjitian / Egipćani / Egyptian

Population by ethnicity

Popullsia sipas religjionit

Stanovništvo prema religijskoj pripadnosti

- Musliman / Muslimani / Muslim
- Ortodoks / Pravoslavci / Orthodox
- Katolik / Katolici / Catholic
- Të tjerë / Ostalo / Others
- Pa religjion / Neopredeljeni / No religion

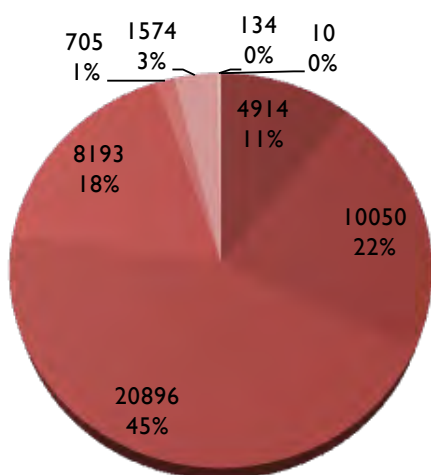
Population by religion

Dinamikat sociale

Punësimi – Sikurse në komunat tjera të Kosovës, edhe në Rahovec papunësia është mjaft e theksuar. Në sektorin privat janë të punësuar pjesa më e madhe, kurse një pjesë e vogël në sektorin publik. Sektorët që ofrojnë më së shumti vende pune janë ndërmarrjet industriale, ushqimore dhe ato ndërtimore.

Nga popullsia mbi 15 vjeç në komunën e Rahovecit, më shumë se gjysma (64%) janë ekonomikisht joaktiv. Shkalla më e lartë e papunësisë është e shprehur në grup moshat 25-39 vjeç.

Popullsia sipas nivelit të arsimit

Shëndetësia – Mjekësia familjare paraqet shtyllën kryesore të shëndetësisë në Komunën e Rahovecit. Shërbime shëndetësore ofrohen nga sektori publik dhe nga sektori privat, nëpërmjet ordinancave të specializuara mjekësore.

Në sektorin publik, në komunën e Rahovecit gjenden: një Qendër Kryesore e Mjekësisë Familjare në qytetin e Rahovecit; gjashtë Qendra të Mjekësisë Familjare në vendbanimet: Ratkoc, Fortesë, Çifllak, Drenoc, Krushë e Madhe dhe Apterushë, dhe tri ambulanca në: Veri të qytetit Rahovec, Hoqë të Madhe dhe Zoçishtë.

Socijalna dinamika

Zapošljavanje – Kao i u drugim opštinama na Kosovu, tako i u Orahovcu nezaposlenost je veoma izražena. Najviše zaposlenih su u privatnom sektoru, dok jedan manji deo u javnom sektoru. Sektori koji nude najviše radnih mesta su industrijska, prehrambena i građevinska preduzeća. Od stanovništva starijeg od 15 godina u opštini Orahovac, više od polovine (64%) je ekonomski neaktivno. Najveća stopa nezaposlenosti je izražena u starosnoj grupi 25-39 godina.

Stanovništvo prema nivou obrazovanja

Social dynamics

Employment - As in other municipalities of Kosovo, even in Rahovec, unemployment is quite emphasized. The majority is employed in the private sector, whereas a small part of the population is employed in the public sector. The sectors that offer the most jobs are industrial, food and construction enterprises. More than half of people over the age of 15 in this municipality (64%) are economically inactive. The highest rate of unemployment is expressed in ages 25-39.

Population by educational level

- Nuk ka arsim formal / Nema formalnog obrazovanja / No formal education
- Arsim fillor / Osnovno obrazovanje / Primary school
- Arsim i mesëm i ulët / Niže srednje obrazovanje / Secondary school
- Arsim i mesëm i lartë / Više srednje obrazovanje / Secondary high school
- Shkolla e lartë / Viša škola / High School
- Fakulteti - Bachelor / Fakultet – Bačelor / Faculty - Bachelor
- Studime pasuniversitare - Magjistraturë /
- Post-diplomske studije-Magistratura / Mater studies
- Doktoraturë / Doktoratura / PhD

Zdravlje - Porodična medicina predstavlja okosnicu zdravstvene zaštite u opštini Orahovac. Zdravstvene usluge koje se pružaju su u javnom i privatnom sektoru, kroz specijalizovane medicinske ordinacije. U javnom sektoru, u ovoj opštini su: Glavni centar porodične medicine u gradu Orahovcu; šest centra za porodičnu medicinu u naseljima: Ratkovac, Bela Crkva, Čifllak, Drenovac, Velika Kruša i Opteruša, i tri ambulante u: Severno od grada Orahovca, Velike Hoče i Zočišta.

Health - Family healthcare represents the backbone of health care in the municipality of Rahovec. Health services are provided by the public and private sector, through specialized medical clinics. In the public sector of this municipality are: Main Family Medicine Centre in the city of Rahovec; six Family Medicine Centres in settlements: Ratkoc, Fortesa, Çifllak, Drenoc Krushë e Madhe and Apterusha, and three ambulances in: the North of the city of Rahovec, Hoqë e Madhe and Zoçishtë.

Ekonomia në Komunën e Rahovecit kryesisht bazohet në bujqësi, vreshtari, perimtari dhe prodhimin e plastikës, ngrorësve dhe riciklim. Afro 65% e popullsisë e sigurojnë ekzistencën nga aktivitetet bujqësore.

Prodhimi i perimeve dhe drithërave - Rahoveci paraqet bazën e prodhimit të së pemëve dhe perimeve në Kosovë, ku kultivohen: speca, domate, patate, karota, hudhra, qepë, gruri, misri, fasulja dhe kungulli.

Prodhimi i rrushit dhe Vreshtaria – tradita e përpunimit të verës në qytet dhe vendbanimet përreth është e vjetër afër dy mijë vjet. Rahoveci disponon me rreth 50% të sipërfaqeve të vreshtave në Kosovë si dhe kapaciteteve përpunuese. Rrushi i mbledhur nga vreshtat dorëzohet në njëri prej fabrikave për prodhimin e verës që gjenden në qytetin e Rahovecit. Krahas prodhimit të verës në fabrika, vera dhe rakia prodhohen edhe nëpër shtëpi të vreshtarëve.

Tregtia dhe shkëmbimi i mallrave – Krahas bujqësisë dhe blegtorisë, në komunën e Rahovecit vepron shumë subjekte afariste dhe ekonomike të veprimtarisë tregtare, të cilët kryesisht janë subjekte të vogla që punojnë në lëmin e tregtisë. Subjektet ekonomike që funksionojnë në lëmin e prodhimit janë të pakta.

Ekonomia se u opštini Orahovac u velikoj meri zasniva na poljoprivredi, vinogradarstvu, povrtarstvu i proizvodnji plastike, grejalica i reciklaže. Oko 65% stanovništva obezbeđuje svoju egzistenciju putem poljoprivrednih aktivnosti.

Proizvodnja povrća i žitarica - Orahovac predstavlja bazu proizvodnje voća i povrća na Kosovu, gde se uzgaja paprika, paradajz, krompir, šargarepa, beli luk, crni luk, pšenica, kukuruz, pasulj i tikve.

Vinogradi i proizvodnja grožđa - prerađivačka tradicija u ovom gradu i okolnim naseljima i stara je skoro dve hiljade godina. Orahovac obuhvata oko 50% površine vinograda i prerađivačkih kapaciteta na Kosovu. Sakupljeno grožđe iz vinograda odnosi se u jednoj od fabrika za proizvodnju vina koja se nalazi u gradu Orahovcu. Pored proizvodnje vina u fabrikama, vino i rakija se proizvode i kod kuće vinogradara.

Trgovina i razmena robe - Pored poljoprivrede i stočarstva, u opštini Orahovac radi više ekonomskih i privrednih subjekata i iz sfere trgovinske delatnosti, koji su uglavnom manjih kapaciteta, a bave se trgovinom. Privredni subjekt iz oblasti proizvodnje su retki.

The economy in the municipality of Rahovec is mainly based on agriculture, viticulture, vegetable production and manufacture of plastics, heaters and recycling. Approximately 65% of the population ensure the existence from the agricultural activities.

Production of vegetables and grains - Rahovec represents the basis of the production of fruits and vegetables in Kosovo, by cultivating: peppers, tomatoes, potatoes, carrots, garlics, onions, wheat, corn, beans and pumpkin.

Production of grapes and Vineyards - Wine processing tradition in the city and surrounding settlements is nearly two thousand years old. Rahovec possesses around 50% of the vineyard areas in Kosovo as well as processing capacities. Collected grapes from vineyards are delivered in one of the factories for the wine production, located in the city of Rahovec. Besides wine production in factories, wine and brandy are also produced at the wine-growers' homes.

Trade and exchange of goods - Apart from agriculture and livestock, in this municipality operate a lot of business and economic entities of commercial activity, which are mainly small entities working in the field of trade. Entities that operate in the field of production are scarce.

Analiza e shpërndarjes së buxhetit komunal në fushat e ndryshme

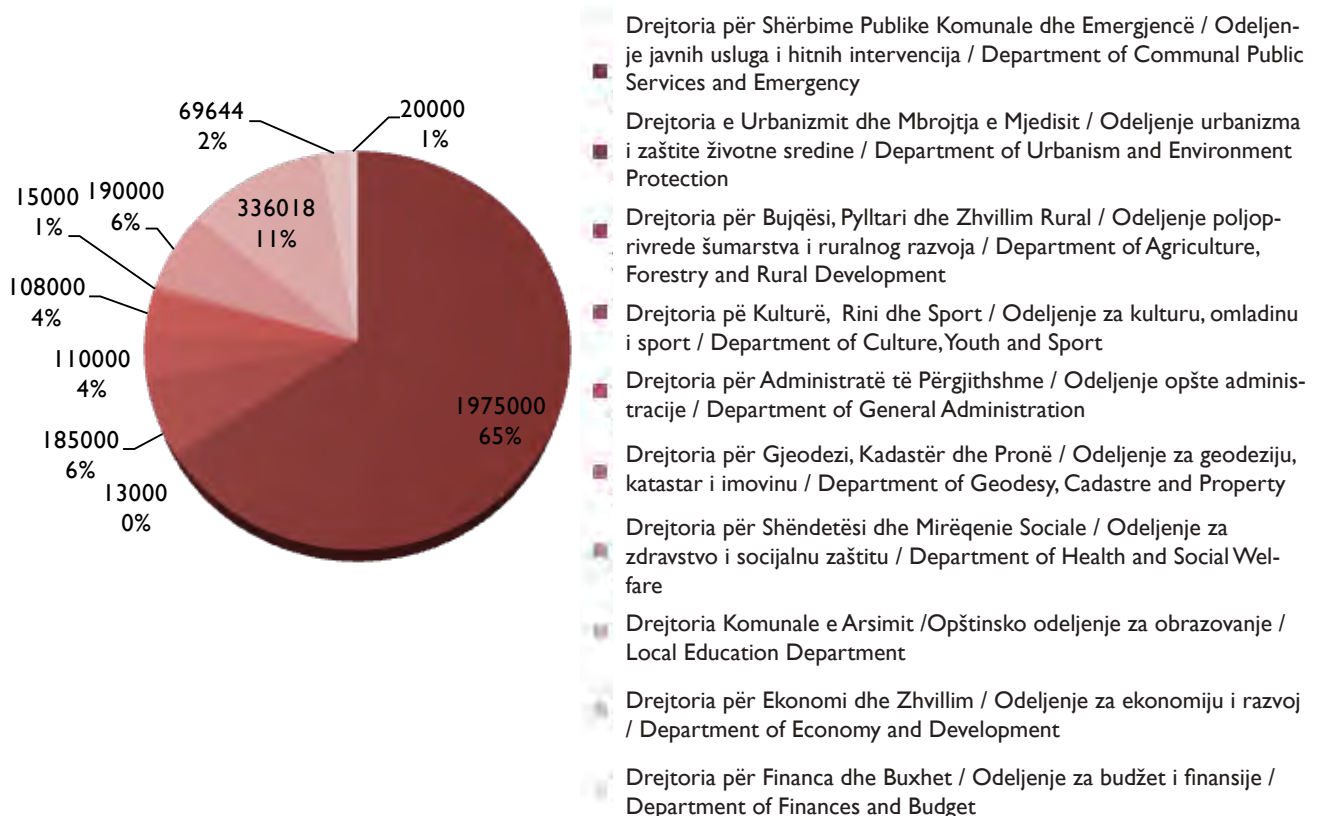
Duke u bazuar në Kornizën Afatmesme buxhetore – Komunale për vitet 2012-2014 shpërndarja e buxhetit komunal është bërë në bazë të prioritetëve komunale. Katër prioritetet e buxhetit për vitet 2012-2014 janë: Infrastruktura – për mbështetjen e zhvillimit në sektorin privat dhe rritjen ekonomike; Efikasiteti në menaxhim – për të rritur në maksimum të ardhurat e Komunës; Modernizimi i sistemit edukativo-arsimor; dhe Përmirësimi i kushteve në shëndetësi. Si rrjedhojë e prioritetëve, synimet kryesore të Komunës së Rahovecit për periudhën afatmesme 2012-2014 fokusohen në zhvillim ekonomik, arsimim, shëndetësi dhe zhvillim rural. Në qoftë se analizojmë tabelën e mësipërme, atëherë mund të arrijmë në përfundim që investimet kapitale në fushën e trashëgimisë kulturore paraqesin një përqindje shumë të vogël në buxhetin total të Komunës së Rahovecit për vitet 2012-2014.

Analiza opštinskih budžetskih izdvajanja za različite oblasti

Na osnovu srednjoročnog okvira budžeta – Raspodela opštinskog budžeta od 2012-2014 vrši se na osnovu opštinskih prioriteta. Četiri prioriteta opštinskog budžeta za godine 2012-2014 su: Infrastruktura – podrška razvoju u privatnom sektoru i ekonomski rast; Efikasnost u upravljanju - kako bi se povećali prihodi opštine; Modernizacija obrazovnog sistema; i Poboljšanje uslova zdravstva. Kao rezultat prioriteta, glavni ciljevi opštine Orahovac za 2012-2014 u srednjoročnom pogledu se fokusiraju na ekonomski razvoj, obrazovanje, zdravstvo i ruralni razvoj. Ako bi smo analizirali tabelu koja sledi u nastavku, možemo zaključiti da kapitalne investicije u oblasti kulturnog nasleđa predstavljaju mali procenat od ukupnog budžeta opštine Orahovac za 2012-2014 .

Analysis of the distribution of the municipal budget in various fields

Based on the Midterm Municipal Budget Frame for 2012-2014, the distribution of the municipal budget was made on the basis of municipal priorities. Four priorities of the budget for 2012-2014 are: Infrastructure - to support the private sector development and economic growth; Efficiency in management -to maximize the income of the municipality; the Modernization of the educational system; and the Improvement of health conditions. As a result of the priorities, the main goals of the municipality of Rahovec for the medium-term period of 2012-2014 are focused on economic, education, health and rural development. If we analyse the table above, it can be concluded that the capital investment in the field of cultural heritage represent a small percentage of the total budget of the municipality of Rahovec for 2012-2014.

Përfshirja e trashëgimisë kulturore në planifikim urban komunal

Drafti i Planit Zhvillimor Komunal i Rahovecit 2012-2022, që daton nga Nëntori 2011, i hartuar nga kompania “GIS Consulting” nën menaxhimin e Drejtorisë për Urbanizëm dhe Mbrojtje të Mjedisit përfshin trashëgiminë kulturore si kapitull, duke i dhënë një theks të veçantë.

Në profilin e gjendjes ekzistuese trashëgimia kulturore prezantohet përmes pjesës tekstuale, ku jepen informata për lashtësinë e territorit të Rahovecit, vendbanimet e lashta dhe një historik i shkurtë i qytetit.

Lista e objekteve me status mbrojtës në bazë të Ministrisë për Kulturë, Rini dhe Sport nuk është ajo e fundit që është aktuale. Në këtë listë mungojnë monumentet arkitektonike të propozuara për mbrojtje. Krahas listës së MRKS-së, në profilin e gjendjes ekzistuese hasim në Listën e objekteve të propozuara nga Drejtoria për Kulturë, Rini dhe Sport e Komunës së Rahovecit. Dispozitat ligjore që rrjedhin nga Ligji Nr. 03/L-039 për Zonat e Veçanta të Mbrojtura, janë cekur shkurtimisht dhe janë përmendur zonat që kanë karakter mbrojtës në Komunën e Rahovecit.

Në mënyrë simbolike është paraqitur vendndodhja e mundshme e monumenteve të trashëgimisë kulturore dhe zonat e trashëgimisë natyrore që gjenden në Listën e monumenteve të mbrojtura me ligj. Këtu mungon shtrirja hapësinore e objekteve, komplekseve dhe zonave të tyre.

Në kuadër të profilit të gjendjes ekzistuese, në kapitullin kushtuar Turizmit paraqitet potenciali i Komunës për zhvillim të turizmit kulturor, duke u bazuar në trashëgiminë kulturore/ arkitektonike tejet të pasur në këtë zonë.

Në pjesën e dytë, te **Vizioni, Parimet dhe Caqet**, trashëgiminë kulturore e hasim në përmbajtje të Vizionit, edhe pse jo si prioritet. Trashëgimia kulturore nuk është e inkorporuar në Parimet e Përgjithshme të Zhvillimit, përderisa në Qëllimet Afatgjata të Zhvillimit, ajo përmendet shkarazi në kuadër të Qëllimit për mbrojtje të mjedisit dhe shfrytëzimit racional.

Ukljuçenje kulturre baštine u opštinskom opštinsko urbanističko planiranje

Nacrt razvojnog plana opštine Orahovac 2012-2022, koji datira iz novembra 2011. godine, koji je izradila kompanija “GIS-Consulting” pod upravom Odeljenja za urbanizam i zaštitu životne sredine, koje pod svojim delokrugom rada obuhvata i kulturnu baštinu, dajući joj poseban naglasak. U okviru profila postojećeg stanja, kulturno nasleđe je predstavljeno kroz tekstualni opis, gde se daju informacije o drevnosti teritorije koju pokriva opština Orahovac, o drevnim naseljima i kratkoj istoriji grada.

Lista objekata koji imaju zaštićeni status prema Ministarstvu kulture, omladine i sporta nije poslednja koja je aktualna. Ovoj listu nedostaju arhitektonski spomenici koji su predloženi za dobijanje statusa zaštićenih. Pored liste MKOS, na trenutnoj listi predloženih objekata za zaštitu, nailazimo i predloge Odeljenja za kulturu, omladinu i sport opštine Orahovac. Odredbe koje proizilaze iz Zakona br. 03 / L-039 o posebnim zaštićenim zonama, ukratko su navedene i područja sa zaštićenim statusom na teritoriji opštine Orahovac. Na simboličan način su predstavljene moguće lokacije spomenika kulture i oblasti prirodne baštine koje su na listi spomenika zaštićenih zakonom. Ovde nije dat prostorni opseg objekata, kompleksa i područja na kojima se nalaze. U okviru profila postojećeg stanja, u poglavlju posvećenom turizmu opštine, predstavljen potencijal za razvoj kulturnog turizma na bazi kulturnog nasleđa / arhitektonski veoma bogatog na ovom području.

U drugom delu, **vizije, principa i ciljeva**, kulturno nasleđe je sadržano u delu vizije, iako ne kao prioritet. Kulturno nasleđe nije uključeno u Opštim Principima Razvoja, dok se u okviru Dugoročnih Ciljeva Razvoja, uzgred pominje u okviru Ciljeva za zaštitu životne sredine i racionalnog korišćenja.

Inclusion of Cultural Heritage in the Municipal Urban Planning

The draft Municipal Development Plan of Rahovec 2012-2022, dating from November 2011, drafted by “GIS Consulting” company, under the management of the Department for Urbanism and Environment Protection includes Cultural Heritage as a chapter, giving a special emphasis. In the existing situation profile, cultural heritage is presented through textual section, where we receive information about the antiquity of the territory of Rahovec, ancient settlements and a short history of the city.

The list of designated buildings under the Ministry of Culture, Youth and Sport is not the last current one. This list lacks architectural monuments proposed for protection. Besides the list of MCYS, in the profile of the current state, we encounter the list of buildings proposed by the Department for Culture, Youth and Sport of the Municipality of Rahovec. Legal provisions arising from the Law no. 03 / L-039 on Special Protected Areas, protective character areas in the Municipality of Rahovec are briefly mentioned. The possible location of monuments and natural heritage sites part of the list of designated monuments are shown symbolically. What lacks here, is the spatial extent of buildings, complexes and their areas. Within the existing situation profile, in the chapter dedicated to the Tourism, is presented the potential of the municipality for cultural tourism development based on extremely rich cultural heritage/ architectural in this area.

In the second part of the **Vision, Principles and Targets**, cultural heritage is presented in the content of the Vision, even though not as a priority. Cultural Heritage, however is not incorporated in the General Principles of Development, while in the Long-term Development Aims, it is casually mentioned under the Aims for Environmental Protection and Rational Use.

Më tej në **Prioritetet Strategjike** ceket zhvillimi i turizmit bazuar në potencialin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore.

Në pjesën e tretë **Korniza e Zhvillimit Hapësinor të Komunës**, në mënyrë të përgjithshme jepen disa propozime për menaxhimin e ruajtjes së trashëgimisë kulturore. Propozimet përfshijnë: Hartimi i planit menaxhues për mbrojtjen e integruar të natyrës dhe monumenteve kulturore; Hartimi i planit rregullues për trashëgiminë kulturore në Hoqën e Madhe; Hulimtimi dhe restaurimi i objekteve fetare Islame dhe Ortodokse, lokalitetet arkeologjike; Ruajtja e bërthamës së vjetër të qytetit; Përmbledhja e dorëshkrimeve dhe këngëve të Sheh Maliqit në një katalog turistik; dhe hartimi i katalogut të trashëgimisë kulturore. Këto propozime edhe pse përfshijnë kryesisht të gjitha aspektet e trashëgimisë kulturore nuk janë të paraqitura hollësisht.

Nga kjo mund të përfundojmë se trajtimi i zhvillimit të trashëgimisë kulturore në Planin Zhvillimor Komunal të Rahovecit është në nivel të pakënaqshëm.

Trashëgimia kulturore dhe natyrore në komunën e Rahovecit

Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, respektivisht Departamenti i Trashëgimisë Kulturore është institucioni përgjegjës për futjen në mbrojtje të Monumenteve në territorin e Kosovës.

Lista e trashëgimisë kulturore përpilohet nga ana e Qendrave Regjionale për Trashëgimi Kulturore (QRTK), që janë nën varësi të Ministrisë së Kulturës, Rinisë dhe Sportit. Gjatë hulumtimeve të bëra është hasur në dy lista të cilët më pas kurorëzohen me listën zyrtare.

Lista e Objekteve të Evidentuara – paraqet listën e monumenteve të evidentuara nga përgjegjësit e QRTK-ve në Kosovë, me rastin e hulumtimit në terren. Në Komunën e Rahovecit gjenden gjithsej 70 objekte të evidentuara gjatë viteve 2002-2003.

Lista e Monumenteve nën mbrojtje e trashëguar nga periudhat e mëparshme (nga pushteti Jugosllav) – e cila është bartur direkt në listën e mbrojtjes. Nga kjo listë në Komunën

Dalje, u okviro **Stratezhik Prioriteta** napominje se da je razvoj turizma zasnovan na potencijalima prirodnog i kulturnog nasleđa.

U trećem delu **Okvira prostornog razvoja opštine**, postoje uopšteni predlozi za upravljanjem i očuvanjem kulturne baštine. Predlozi uključuju: Izradu plana upravljanja integralnom zaštitom prirode i spomenika kulture; Razvijanje regulatornih planova za kulturnu baštinu u Velikoj Hoći; Ispitivanje i restauracija islamskih i pravoslavnih verskih objekata i arheoloških nalazišta; Očuvanje starog gradskog jezgra; Pregled rukopisa i pesama Maliq Sheh-a u turističkom katalogu; i razvoj kataloga kulturne baštine. Ovi predlozi iako uglavnom uključuju sve aspekte kulturne baštine nisu prikazani detaljno. Iz ovoga možemo zaključiti da tretman razvoja kulturnog nasleđa u planu razvoja opštine Orahovac je na nezadovoljavajućem nivou.

Kulturno i prirodno nasleđe u opštini Orahovac

Ministarstvo kulture, omladine i sporta, Odeljenje za kulturnu baštinu je odgovorno za upis u listu Spomenika pod zaštitom na teritoriji Kosova. Lista kulturne baštine je sastavljena od strane Regionalnih centara za kulturnu baštinu (RCKB), koje su podređene Ministarstvu kulture, omladine i sporta. Tokom sprovedenog istraživanja pronađene su dve liste, koje su zatim priključene zvaničnoj listi.

Spisak registrovanih objekata - prikazuje listu spomenika identifikovanih od strane RCKB-ova na Kosovu, nakon obavljenog istraživanja na terenu. Na teritoriji opštine Orahovac evidentirano je ukupno 70 objekata identifikovanih tokom 2002-2003 godine.

Lista spomenika pod zaštitom nasleđena iz prethodnih perioda (od jugoslovenskih vlasti) - koja je direktno unesena u listu zaštite. Iz ove liste sa teritorije opštine Orahovac je uvršteno 9 lokacija u kategoriji arheološkog nasleđa i spomenik iz kategorije arhitektonske baštine.

Further on the **Strategic Priorities**, tourism development based on potential of natural and cultural heritage is stated.

In the third part of the **Spatial Development Municipal Framework**, in general, are some suggestions for the management of cultural heritage preservation. Proposals include: develop a management plan for integrated protection of nature and cultural monuments; develop a regulatory plan for cultural heritage in Hoca e Madhe; research and restoration of Islamic and Orthodox religious sites, archaeological sites; save the old city core; summary of manuscripts and songs of Maliq Shah in a tourist catalogue; and, develop a cultural heritage catalogue. These proposals although mainly include all aspects of cultural heritage are not presented thoroughly. It can be concluded that the treatment of cultural heritage development in the Municipal Development Plan of Rahovec is unsatisfactory.

Cultural and natural heritage in the municipality of Rahovec

The Ministry of Culture, Youth and Sport, respectively the Department of Cultural Heritage is the institution in charge for the designation of monuments in the territory of Kosova. The List of cultural heritage is compiled by the Regional Centers for Cultural Heritage (RCCH), which are subordinated to the Ministry of Culture, Youth and Sport.

During the research conducted, there were found two lists which will then be crowned with the official list.

The list of registered buildings – represents the list of monuments identified by the heads of RCCH-s in Kosovo, in case of field research. In the municipality of Rahovec, there are 70 identified buildings in total, during 2002-2003.

The List of Cultural Heritage under protection inherited from previous periods (from the Yugoslav government) is transferred directly to the list of protection.

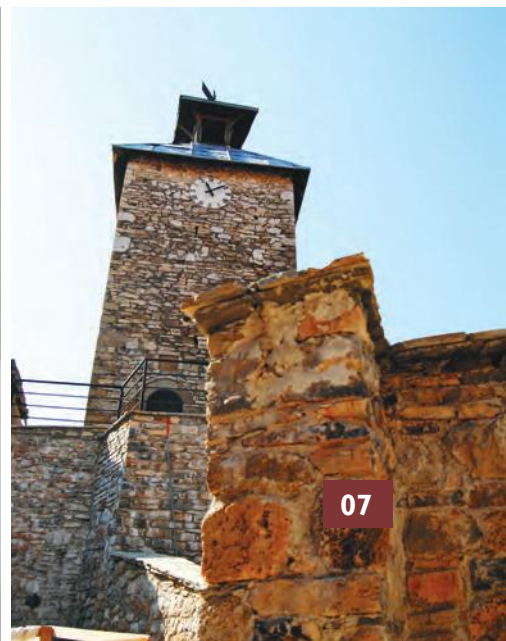
e Rahovecit gjenden 9 lokalitete në kategorinë Trashëgimia Arkeologjike dhe 1 monument në kategorinë Trashëgimia Arkitekturore.

Lista e Trashëgimisë Kulturore në Mbrojtje të Përkohshme – paraqet listën zyrtare të miratuar nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit. Në këtë listë, në Komunën e Rahovecit gjenden gjithsej 12 lokalitete në kategorinë Trashëgimia Arkeologjike dhe 17 monumente në kategorinë Trashëgimia Arkitekturore. Hulumtimet dhe analizat në terren janë kryer për 29 monumentet që gjenden në Listën e Trashëgimisë Kulturore nën Mbrojtje të Përkohshme për vitet 2012-2013. Në listën e fundit e Trashëgimisë Kulturore nën Mbrojtje të Përkohshme (2015-2016) në Komunën e Rahovecit janë përfshirë 18 Monumente në kategorinë Trashëgimia Arkeologjike dhe 20 Monumente në kategorinë Trashëgimia Arkitekturore, duke e rritur numrin total në 38 Monumente.

Lista Kulturore Baštine Pod Privremenom Zaštitom - predstavlja zvaničnu listu odobrenu od strane Ministarstva kulture, omladine i sporta . Na ovoj listi, opština Orahovac je predstavljena sa ukupno 12 lokacija u kategoriji arheološkog nasleđa i 17 spomenika u kategoriji arhitektonskog nasleđa. Istrraživanje i terenske analize su završene za 29 spomenika koji se nalaze na Listi kulturnog nasleđa pod privremenom zaštitom 2012-2013. Na poslednjoj listi Kulturnog nasleđa pod privremenom zaštitom (2015-2016) u Opštini Orahovac je uključeno 20 spomenika u kategoriji Arhitektonsko nasleđe, tako povećavajući ukupan broj na 38 spomenika.

From this list the municipality of Rahovec has 9 sites in the Archaeological Heritage category and one monument in the Architectural Heritage category.

The List of Cultural Heritage under Temporary Protection, represents the official list approved by the Ministry of Culture, Youth and Sport. In this list, the municipality of Rahovec has 12 Archaeological Heritage Sites in total and 17 Architectural Heritage monuments. Field research and analysis were done for 29 monuments part of the List of Cultural Heritage under Temporary Protection for 2012-2013. In the latest list of Cultural Heritage under Temporary Protection (2015-2016) in the municipality of Rahovec are included 18 Monuments of the Archaeological Heritage category, 20 Monuments of the Architectural Heritage category, by increasing the total number to 38 Monuments.

Lista e trashëgimisë kulturore nën mbrojtje të përkohshme RAHOVEC

Kategoria: Trashëgimia Arkeologjike
Nënkategoria: Monument/Ansambël

Lista kulturne baštine pod privremenom zaštitom ORAHOVAC

Kategorija: Arheološko nasleđe
Potkategorija: Spomenik/Ansambel

The List of Cultural Heritage under Temporary Protection of RAHOVEC

Category: Archaeological Heritage
Sub categories: Monuments/Ensemble

Nr. Br. No.	Emërtimi Naziv Title	Periudhat Period Period	Vendi Mesto Location Municipality	Statusi Status Status no. Decision	Nr. Unik në Databazë Jed. RegistarSKI broj ID. no in data-base
19.	Kisha e Shortarisë (Manastiri i Zoçishtës) Crkva Sv.Vračī (Manastir i Zoçiste) Church of Healers (Monastery Zociste)	Mesjetë Srednji Vek Medieval	Zoçishtë-Rahovec Zoçiste –Orahovac	494/54	003126
41.	Kisha Bernjaçë Crkva Brnjaça Bernjac Church	Mesjetë Srednji Vek Medieval	Bernjaçë-Rahovec Brnjaça-Orahovac	553/66	003132

Nënkategoria:
Arheološki lokalitet/Rezervat

Potkategorija:
Arheološki lokalitet/Rezervat

Subcategory:
Archeological locations/Archeological Reserves

Nr. Br. No.	Emërtimi Naziv Title	Periudhat Period Period	Vendi Mesto Location Municipality	Statusi Status Status no. Decision	Nr. Unik në Databazë Jed. RegistarSKI broj ID. no in data-base
150.	Kisha varrezore e Shën Nikolles Zagrobna Crkva Sv. Nikola Cemetery church of St. Nichola	Mesjetë Srednji Vek Medieval	Hoçë e Madhe-Rahovec Velika Hoça – Orahovac	02-237/58	003128
151.	Kisha varrezore e Shën Gjonit ne Hoçë te Madhe Zagrobna Crkva Sv. Jovana u Velikoj Hoçi Cemetery church of St. John in Hoçë e Madhe / Velika Hoça	Mesjetë Srednji Vek Medieval	Hoçë e Madhe-Rahovec Velika Hoça – Orahovac	02-54/58	003129
152.	Lokaliteti Arkeologjik romak ne Pozhigë Arheološko Nalazište u Požigi Roman archaeological site in Pozhigë	Romake Rimski Roman	Bellacërkë -Rahovec Bela Crkva –Orahovac	02-460/58	003009

154.	Gërmadhat e kishës “Shpëtimi i Shenjët” (Shën Gjergji) Ruševine crkve “Svetog Spasa” (Sv. Đorđa) Ruins of the church “St. Saviour” (St. George)	Mesjetë Srednji Vek Medieval	Opterushë-Ra- hovec Opteruša-Ora- hovac	558/66	003134
155.	Gërmadhat e Gjytetit Ruševine Grada Ruins of “Gjyteti” – an- tique fortress	Parahistori, Antikë Praistorija, Antika Prehistory, Antique	Zatriq-Rahovec Zatrić – Orahovac	998/67	003017
156.	Gërmadhat e kishës së Shën Llukës Ruševine Crkve Sv. Luke Ruins of St. Luka church	Mesjetë Srednji Vek Medieval	Hoqë e Madhe – Rahovec Velika Hoča – Ora- hovac	199/67	003000
157.	Kështjella Tvrđava Castle	Antikë e Vonë Kasna Antika Late antiquity	Gexhë – Rahovec Gedža – Orahovac	02-251/68	002995
242.	Varrezë Mesjetare Srednjevekovno groblje Medieval Cemetery	Mesjetë Srednji Vek Medieval	Vranjak - Rahovec Vranjak –Oraho- vac	Propozuar Predloženo Proposed	003427
243.	Varrezë Mesjetare Srednjevekovno groblje Medieval Cemetery	Mesjetë Srednji Vek Medieval	Celinë - Rahovec Celina – Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	003428
244.	Terma - Banjo romake Terma – Rimsko kupatilo Thermal – Roman spa	shek. I-IV I-IV vek century I-IV A.D	Çifllak - Rahovec Čiflak – Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	003429

Kategoria: Trashëgimia Arkitekturore
Nënkategoria: Monument/Ansambël

Kategorija: Arhitektonsko nasleđe
Potkategorija: Spomenik/Ansambël

Category: Architectural Heritage
Subcategories: Monuments/Sites

Nr. Br. No.	Emërtimi Naziv Title	Periudhat Period Period	Vendi Mesto Location Municipality	Statusi Status Status no. Decision	Nr. Unik në Databazë Jed. Registar- ski broj ID. no in da- tabase
417.	Teqja Halveti Tekija Halveti Halveti Tekke	Shek. XIX XIX vek XIX Century	Rahovec Orahovac	02-251/68	001774
691.	Kullë-shtëpi e Qamil Vëqitërnës Kula- kuća Ćamila Vučitrne Vernacular house - Kulla of Qamil Vuciterna	Shek. XX-të XX- vek XX Century	Rahovec Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	001789
692.	Kulla e Hajrulla Qantës Kula Hajrulaha Ćante Vernacular house - Kulla of Hajrulla Qanta	Shek. XVIII-të XVIII- vek XVIII Century	Rahovec Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	001791

693.	Kroni i vjetër Stara çesma Old fountain	Shek. XVIII-të XVIII- vek XVIII Century	Rahovec Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	001792
694.	Teqja e Melamive Tekija Melami Melami Tekke	Shek. XIX-të XIX- vek XIX Century	Rahovec Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	001793
695.	Xhamia e fshatit Seoska Džamija Village Mosque	Shek. XVIII-të XVIII- vek XVIII Century	Zatriq-Rahovec Zatrić-Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	001798
696.	Konaku i Manastirit të Deçanit Konak Manastira Deçani Residency of Deçani Mon- astery	Shek. XVIII-të XVIII- vek XVIII Century	Hoqa e Madhe-Ra- hovec Velika Hoča – Ora- hovac	Propozuar Predloženo Proposed	003412
697.	Shtëpia e familjes Spasiq Kuça familije Spasić Residential house of Spasic family	Shek. XIX-të XIX- vek XIX Century	Hoqa e Madhe-Ra- hovec Velika Hoča – Ora- hovac	Propozuar Predloženo Proposed	003413
698.	Xhamia e fshatit Seoska džamija Village Mosque	Shek. XIX-të XIX- vek XIX Century	Pastasellë-Rahovec Pusto Selo – Ora- hovac	Propozuar Predloženo Proposed	001083
699.	Kulla e Ismet Çmegës Kula Ismeta Çemege Vernacular house- „Kulla” of Ismet Çmega	Shek. XIX-të XIX- vek XIX Century	Rahovec Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	003414
700.	Minarja e xhamisë së fshatit Minaret seoske džamije Minaret of the Village Mosque	Shek. XVIII-të XVIII- vek XVIII Century	Drenoc-Rahovec Drenovac – Ora- hovac	Propozuar Predloženo Proposed	001805
701.	Xhamia e fshatit Seoska džamija Village Mosque	Shek. XVIII-të XVIII- vek XVIII Century	Xërxë-Rahovec Zrze-Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	001816
702.	Ura e gurit Kameni most Stone bridge	Shek. XIX-të XIX- vek XIX Century	Fortesë-Rahovec Bela Crkva-Ora- hovac	Propozuar Predloženo Proposed	003415
703.	Sahat Kulla Sahat kula Clock Tower	Shek. XVIII-të XVIII- vek XVIII Century	Rahovec Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	003414
705.	Xhamia e Kasumit Kasumijeva džamija Kasumi Mosque	Shek. XIX-të XIX- vek XIX Century	Rahovec Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	001769
706.	Xhamia e Sokolit Sokolijeva džamija Sokoli Mosque	Shek. XVIII-të XVIII- vek XVIII Century	Rahovec Orahovac	Propozuar Predloženo Proposed	001772

Nënkategoria:

Fushat e konservimit arkitekturor

Potkategoria:

Područja arhitektonske konzervacije

Subcategory:

Architectural Conservation Areas

Nr. Br. No.	Emërtimi Naziv Title	Periudhat Period Period	Vendi Mesto Location Municipality	Statusi Status Status no. Decision	Nr. Unik në Databazë Jed. RegistarSKI broj ID. no in data- base
1181.	Fshati Hoqë e Madhe Selo Velika Hoča Village Velika Hoča		Hoçë e Madhe-Ra- hovec Velika Hoča – Ora- hovac	LZVM ZPZZ LSPZ	

Gjendja e objekteve të trashëgimisë kulturore në mbrojtje – Kartat e trashëgimisë kulturore

Me hulumtimin e objekteve të trashëgimisë kulturore është synuar që të merret analiza detaje e gjendjes ekzistuese të aseteve të trashëgimisë arkitekturale dhe arkeologjike të komunave me të cilat do të bashkëpunohet gjatë vitit 2012 - 2015 në kuadër të Programit Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore.

Referencë është marrë Lista Zyrtare e Trashëgimisë Kulturore në Mbrojtje të Përkohshme e hartuar nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit. Kjo listë ka shërbyer si bazë e hulumtimit në terren.

Metodologjia e përdorur për hulumtimin në terren është: konsultimi i dokumenteve ekzistuese rreth objekteve të trashëgimisë arkitektonike dhe arkeologjike, për të krijuar një pasqyrë fillestare të lokacionit dhe karakteristikave kryesore të tyre; vizitat në terren për të vlerësuar dhe evidentuar gjendjen e objekteve, intervistë me përgjegjës të institucioneve për objektet e përfshira në listë; dhe intervistë me banorë të objekteve dhe komunitetin për të mësuar rreth ngjarjeve të ndryshme që ndërlihen me objektet e trashëgimisë arkitektonike dhe arkeologjike.

Hulumtimi në terren ka mundësuar përcaktimin e elementeve sikurse: lokalizimi i monumenteve në hartë, studimi i gjendjes fizike të tyre, dokumentimi fotografik i tipareve kryesore dhe dëmtimeve, si dhe një vlerësim gjeneral rreth vlerave kryesore të monumentit dhe veprimeve të ardhshme që do të duhej të ndërmerreshin për ruajtjen e tyre për gjeneratat e ardhshme. Hulumtimi në terren dhe plotësimi i kartave të Trashëgimisë Kulturore është bërë në bazë të udhëzimeve dhe kritereve të përgatitura nga zyra e CHWB-së, duke u bazuar në ligjet aktuale në Kosovë dhe kartat ndërkombëtare për ruajtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore.

Më poshtë është dhënë **përshkrimi i kritereve** dhe sqarimet shpesh mbi terminologjinë e përdorur dhe mënyrën e plotësimit të kartave të Trashëgimisë Kulturore:

o Emërtimi i monumentit bëhet

Stanje kulturre baštine pod zaštitom – mapa kulturre baštine

Istraživanje objekata kulturne baštine ima za cilj da se napravi detaljna analiza postojećih državnih dobara arhitektonskog i arheološkog nasleđa, partnerskih opština u okviru Lokalnih Planova Kulturne Baštine tokom 2012 - 2015 godine. Pri tom se kao referenca uzima zvanična Lista kulturne baštine pod privremenom zaštitom, koju je izradilo Ministarstvo kulture, omladine i sporta. Ova lista je služila kao osnova terenskog istraživanja.

Metodologija koja se koristi za istraživanja u ovoj oblasti je: pregled postojeće dokumentacije o objektima arhitektonskog i arheološkog nasleđa, radi početnog upoznavanja sa lokacijama i njihovih osnovnih karakteristika; poseta mestima radi procene i sagledavanja stanja objekata, razgovori sa institucijama koje su odgovorne za objekte unetih u listu; razgovori sa stanarima objekata i zajednicama radi upoznavanja sa različitim događajima vezanim za arhitektonsko - arheološkim nalazištima nasleđa.

Terenska istraživanja su omogućila određivanje elemenata kao što su: lokacija spomenika na karti, proučavanje njihovog fizičkog stanja, fotografska dokumentacija o glavnim karakteristikama i oštećenjima, kao i vršenje opšte procene o glavnim vrednostima spomenika i budućim akcijama koje treba preduzeti kako bi se sačuvalo za buduće generacije. Terenska istraživanja i popunjavanje mapi kulturne baštine vrši se na osnovu smernica i kriterijuma koji su razvijeni od strane kancelarije CHWB, na osnovu važećih zakona na Kosovu, i međunarodnim poveljima za očuvanje i promociju kulturnog nasleđa.

Dole navedeni su **opis kriterijuma** i dodatne informacije o terminologiji koja se koristi i način popunjavanja mapi kulturne baštine:

o Nazivi spomenika se daju na osnovu Liste kulturne baštine pod privremenom zaštitom Ministarstva kulture, omladine i sporta. Ako objekat ima drugo ime ili alternativno ime onda se upisuje napomena u poslednjoj koloni pod 8.

The state of protected cultural heritage buildings and sites - Cultural heritage files

Through the research done on cultural heritage sites, it was intended to get a detailed analysis of the existing state of architectural and archaeological heritage assets of the partners of the program Local Cultural Heritage Plans 2012 – 2015. The official List of Cultural Heritage under Temporary Protection, drafted by the Ministry of Culture, Youth and Sports was taken as a reference. This list served as the basis of field research.

The methodology used for the field research was: consultation of the existing documents about architectural and archaeological heritage sites, in order to create an initial overview of sites and their main characteristics; field visits to assess and identify the state of sites, interviews with the institutions responsible for the buildings included in the list; and interviews with the residents of the buildings, and community to learn about various events related to architectural heritage buildings and archaeological sites.

The field research has enabled the determination of elements such as: location of monuments on the map, the study of their physical condition, photographic documentation of major features and damages, as well as a general assessment about the main values of the monuments and future actions to be taken to preserve them for future generations. Field research and completion of Cultural Heritage files was done according to guidelines and criteria developed by CHWB office, based on the current laws in Kosovo and international cards for preservation and promotion of cultural heritage.

Below you can find the **description of criteria** and additional information about the terminology used and the method of filling Cultural Heritage files:

o Designation of the monument becomes according to the List of Cultural Heritage under Temporary Protection approved by the Ministry of Culture, Youth and Sport. If the building has a different or alternative name, then it is noted in the last column under 8.

në bazë të Listës së Trashëgimisë Kulturore nën Mbrojtje të Përkohshme të miratuar nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit. Nëse objekti ka emërtim tjetër apo alternativ të shënohet në rubrikën e fundit nën 8. Në këtë tabelë duhet të plotësohen edhe emrat e hulumtuesve dhe data e plotësimit. Përpos kësaj edhe fotografia e bërë në terren vendoset në versionin final të kartave.

o Në tabelën 2 jepen informatat rreth kohës së ndërtimit dhe shfrytëzimit të tanishëm të objektit /lokacionit. Për vitin apo shekullin e ndërtimit duhet të shënohen me fusnotë burimi i informatës (mund të jetë Qendra Regjionale për Trashëgimi Kulturore, ndonjë studim, publikim, apo edhe vetë pronari i objektit).

o Në tabelën 4 përcaktohet niveli i dëmtimit bazuar në këto kritere:

o Pa dëmtim – Gjendja strukturore e objektit është në gjendje të mirë dhe është në funksion të plotë.

o I ulët - Nuk ka ndonjë dëmtim të dukshëm struktural, vetëm pak keqësim të gjendjes fizike të objektit, kryesisht për shkak të mungesës së mirëmbajtjes, si shkëputja e suvasë, korniza të prishura të dritareve dhe tjegulla të thyera të kulmit, etj.

o Mesatar - Disa dëmtime strukturore me ndikim në mure ose kulm, dhe dëmtime serioze që gjenden në gjithë objektin, siç janë dëmtim më i madh i suvasë dhe elementeve tjera arkitektonike.

o I lartë – Dëmtime serioze strukturore, siç janë muret e qara, muret e shkatërruara, mungesa e kulmit, mungesa e dritareve, etj.

o Shkatërruar - Vetëm gjurmët e objektit janë të dukshme dhe atë në formë gërmadhe.

o Në tabelën 5 përshkruhen atributet e vlerave të objektit bazuar në "Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites", ICCROM, Rome, 1998. Një objekt mund të posedojë më shumë se një vlerë të atribuar. Vlerat janë të grupuara në tri kategori (kulturore, shoqërore, dhe ekonomike) dhe nëngrupe bazuar në këto kritere:

o Vlerë identiteti – ndërlidhet me lidhjet emocionale të shoqërisë për një objekt apo vend specifik. Mund të përfshijë veçori: vjetërsie,

U ovoj tabeli moraju biti upisana imena istraživača i datum završetka. Pored toga fotografija snimljena na terenu će se nalaziti u konačnoj verziji karata.

o Tabela 2 sadrži informacije o vremenu izgradnje i korišćenju postojećeg objekta / lokacije. Za godinu ili vek izgradnje mora se postaviti oznaka u vidu fusnote sa napomenom o izvoru informacije (može biti Regionalni centar za kulturnu baštinu, studija, publikacija, ili čak vlasnik objekta).

o Tabela 4 sadrži utvrđeni stepen oštećenja na osnovu sledećih kriterijuma:

o Nema štete - strukturalno stanje zgrade je u dobro i potpuno funkcionalno.

o Niska - Ne postojе značajna strukturalna oštećenja, samo je fizičko stanje objekta malo pogoršano, uglavnom zbog nedostatka održavanja, odlepljenog maltera, slomljenih prozora i polomljenih crepova, itd.

o Prosečna - Neka strukturalna oštećenja koja utiču na zid ili krov, i ozbiljna oštećenja zatečenih posvuda na objektu, kao što su veća oštećenja maltera i drugih arhitektonskih elemenata.

o Visoka - ozbiljna strukturalna oštećenja, kao što su vlažnost zidova, uništeni zidovi, nepostojanje krova, nedostatak prozora, itd.

o Uništeno - vidljivi su samo tragovi objekta, ali u vidu ruševine.

o Tabela 5 - opisuje attribute vrednosti predmeta na osnovu "Uputstvo za upravljanjem Nalazištima Svetske Kulturne Baštine", IC-CROM, Rim, 1998. Objekti mogu imati više vrednosti koje im se pripisuju. Vrednosti se grupišu u tri kategorije (kulturnim, socijalnim i ekonomskim) i podgrupama na osnovu sledećih kriterijuma:

o Vrednosti identiteta – povezuje se sa emocionalnim vezama zajednice za neki objekat ili određeno mesto. Može sadržati sledeće osobine: starost, tradicija, kontinuitet, spomenik, legende, zastrašivanje, sentimentalnost, duhovnost, religija, simboličnost, politika, patriotizam i nacionalizam.

The names of the researchers and the date of completion should also be filled at this table. In addition to that, the photographs taken in the field are also placed in the final version of the files.

o Table 2 contains information about the time of construction and current use of the building/ site location.

The year or century of construction should be marked with a footnote that describes the source of information (It can be Regional Centre for Cultural Heritage, a study, publication, or even the owner of the facility).

o Table 4 determines the level of damage based on the following criteria:

o No damages - the structural condition of the building is good and it is fully functional.

o Low - There is no apparent structural damage, just degraded physical condition of the building, mainly due to the lack of maintenance, such as the detachment of plaster, broken window frames and broken roof tiles, etc.

o Moderate - Some structural damages affecting the walls or roof, and serious damages throughout the building, such as serious damages of the plaster/render and other architectural elements.

o High - serious structural damages, such as cracks in the walls, destroyed walls, lack of roof, lack of windows, etc.

o Destroyed - Just traces of the building are visible as a ruin.

o Table 5 describes the values of the building based on "Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites", ICCROM, Rome, 1998. A building may have more than one value. Values are grouped in three categories (cultural, social, and economic) and subgroups based on the following criteria:

o Identity value - related to emotional connections of the society for a specific building or place. May include the following features: seniority, tradition, continuity, memorials, legendary, astonishment, sentimental, spiritual, religious, symbolic, political, patriotic and nationalistic.

tradite, kontinuiteti, memoriale, legjendare, mahnitjeje, sentimentale, shpirtërore, fetare, simbolike, politike, patriotike dhe nacionaliste.

o **Vlerë artistike** - shprehet me dekorime, detaje dhe zejтари të përsëritur e cila është e aplikuar në objekt. Ky grup i vlerave bazohet në vlerësime dhe evaluime shkencore dhe kritike historike mbi rëndësinë e dizajnit të resursit/objektit të trashëgimisë dhe rëndësinë e konceptit të tij artistik.

o **Vlerë teknike** - Ky grup i vlerave bazohet në vlerësime dhe evaluime shkencore kritike historike mbi rëndësinë e dizajnit të resursit/objektit të trashëgimisë, dhe rëndësinë e konceptit të tij teknik, strukturor dhe funksional, si dhe mjeshtërisë me të cilën është punuar.

o **Vlerë rariteti** - Ky grup i vlerave ndërlidh resursin/objektin me ndërtimet e tjera të njëjta sipas tipit, stilit, ndërtuesit, periudhës, rajonit apo ndonjë kombinimi të këtyre kategorive; ato definojnë raretetin e resursit/objektit, se sa është ai reprezentativ dhe unik.

o **Vlerë komuniteti** - Vlera shoqërore e resursit/objektit të trashëgimisë lidhet me aktivitetet tradicionale shoqërore dhe shfrytëzimin modern kompatibil. Kjo përfshinë ndërveprimin shoqëror bashkëkohor në komunitet, dhe luan rol në vendosjen e identitetit shoqëror dhe kulturor.

o **Vlerë edukative** - e resursit/objektit të trashëgimisë përfshinë potencialin e tij për turizëm kulturor, dhe vetëdijesim për kulturën dhe historinë që e promovon si mënyrë e integritetit të resurseve historike në jetën e sotme.

o **Vlerë politike** - shpesh lidhet me ngjarje specifike në historinë e resursit/objektit të trashëgimisë në raport me rajonin apo shtetin. Rëndësia e sotme e resursit mund të ndikohet nga këto ngjarje për aq sa përkohet me qëllimet e prioriteteve bashkëkohore politike. Pra, vlera politike mbështetet në vlerësimin politik të atribuar. Është e ndryshueshme (variable) dhe shumë subjektive.

o **Vlerë funksionale** - lidhet me vlerën ekonomike, pasi që përfshinë vazhdimësinë e tipit origjinal të funksionit apo fillimin e përdorimit të ri kompatibil me ndërtesën apo zonën. Në struktura të shkatërruara, vlera

o **Umetniçka vlerdost** - izražena je ukrasima, neponovljivim detaljima i izradama koji su ugrađeni na objektu. Ovaj skup vrednosti se određuje na osnovu naučne procene i istorijsko-kritičke procene važnosti dizajna resursa / objekta nasleđa i značaj njegovog umetničkog koncepta.

o **Tehnička vlerdost** - Ovaj skup vrednosti, se određuje na osnovu naučne procene i istorijsko-kritičke procene važnosti dizajna resursa / objekta nasleđa, i značaj njegovog tehničkog, strukturalnog i funkcionalnog koncepta, i umeća sa kojim je izgrađen.

o **Vrednost rariteta** - Ovaj skup vrednosti se određuje prema odnosu resursa / objekta sa drugim sličnim objektima po tipu, stilu, graditelju, periodu, regionu ili bilo kojoj kombinaciji ovih kategorija; oni definišu raritet resursa / objekta, o njegovoj reprezentativnosti i jedinstvenosti.

o **Vrednost zajednica** - društvena vrednost resursa / objekta nasleđa povezana je sa tradicionalnim društvenim aktivnostima i kompatibilnom modernom upotrebom. Ovo uključuje savremene društvene interakcije u zajednici, i igra ulogu u uspostavljanju socijalnog i kulturnog identiteta.

o **Obrazovna vrednost** - resurs / objekat nasleđa uključuje svoj potencijal za kulturni turizam i podizanje svesti o kulturi i istoriji koja promovise integraciju kao način istorijskih resursa u današnjem životu.

o **Politička vrednost** - često je povezana sa konkretnim događajima u istoriji resursa / objekta nasleđa u odnosu na regije ili države. U današnje vreme značaj ovih resursa može uticati kroz te događaje u meri u kojoj se poklapaju sa ciljevima savremenih političkih prioriteta. Mada, političke vrednosti zavise od pripisanih političkih procena. A to je promenljivo (varijabilno) i subjektivno.

o **Funkcionalna vrednost** - odnosi se ekonomske vrednosti, jer uključuje nastavak korišćenja prema izvornoj nameni ili se započinje nova upotreba koja će odgovarati tom objektu ili području. Kod oronulih struktura, originalna funkcionalna vrednost je izgubljena, ali nova vrednost leži u ispunjavanju uslova iz programa za interpretaciju resursa / objekta, ili

o **Artistic value** - expressed by decorations, unrepeatable details and craftsmanship applied in the building. This set of values is based on scientific and critical historical estimates and evaluations on the importance of the design of heritage resource/ building and the importance of its artistic concept.

o **Technical value** - This set of values is based on scientific and critical historical estimates and evaluations on the importance of the design of heritage resource/ building and the importance of technical, structural and functional concept and the artistry that it was made.

o **Rarity value** - This set of values relate the resource / building with other similar buildings of the same type, style, builders, period, region, or any combination of these categories; they define the rarity of the resource / building, on how representative and unique it is.

o **Community value** - social value of the resource / heritage building linked to traditional social activities and compatible modern use. This includes contemporary social interaction in the community, and plays role in establishing social and cultural identity.

o **Educational Value** - of the resource / heritage building includes its potential for cultural tourism and awareness of history and culture that promotes integration as a way of historic resources in today's life.

o **Political value** - often linked to specific events in the history of resource / heritage building in relation to the region or state. The importance of today's resource can be impacted by these events to the extent they coincide with the goals of contemporary political priorities. So political value is based on attributed political rating. It is changeable (variable) and very subjective.

o **Functional value** - In the dilapidated structures, the original functional value is lost but the new value lies in meeting the requirements of the program to interpret the resource/ building, or as a place for activities such as visual or performing arts. The persistence of traditional functions reinforces the sense of places in the best way possible, which cannot be compared to any

Emërtimi		PLANET LOKALE TË TRASHËGIMISË		
Kulla e Ismet Çmegës		KARTA E OBJEKTEVE TË TRASHËGIMISË KULTURORE KOMUNA _____ Rahovec _____		
				
		Plotësuar nga (Emri dhe mbiemri)	Nora Arapi Krasniqi	
		Data (DD MM VVVV)	11.10.2012	
1. Lokacioni				
Komuna	Rahovec			
Fshati	/			
Lagjja	Rruga "Bedri Berisha"			
Numri/numrat i/e parcellës	944			
Koordinatat gjeografike	Lat. 42.40 N; Lon. 20.65 E; Alt. 429.6 m			
Pronësia	Private			
2. Karakteristikat e përgjithshme				
Koha e ndërtimit	shek. XIX*			
Shfrytëzimi i tanishëm	E pashfrytëzuar			
Evidentimi në listën e MKRS (Po / Jo) (Të shënohet numri i vendimit zyrtar nëse ekziston)	Po			
E inventarizuar nga QRTK (Po / Jo) (Të shënohet numri i vendimit zyrtar nëse ekziston)	Po / Nr. Unik në Databazë 10114-28			
3. Tipologjia		4. Niveli i dëmtimit		
Trashëgimi arkitektuale		Pa dëmtim		
Monument	x	I ulët		
Ansambël		Mesatar		
Fushë e konservimit arkitektural		I lartë	x	
Trashëgimi arkeologjike		Shkatërruar		
5. Atribuimi i vlerave		6. Sygjerimet për trajtim		
Kulturore	Identiteti		Hulumtim	
	Artistike	x	Mbrojtje dhe Ruajtje	
	Teknike		Konservim	
	Rariteti	x	Konsolidim	x
Shoqërore	Komuniteti		Restaurim	x
	Edukative		Rekonstruim	
	Politike		Anastilozë	
Ekonomike	Funksionale	x	<i>Shënim: Atributet e vlerave të veçanta të objektit mund të kërkojnë një apo më shumë trajtime</i>	
	Ekonomike	x		
7. Objektet / elementet shtesë të lëvishme apo të palëvizshme që gjinden në lokacion				
Enterieri i ndërtesës është në gjendje shumë të rëndë, pothuajse tërësisht e shkatërruar. Shkallët e brendshme nga druri janë në gjendje jostabile - të pashfrytëzueshme.				
8. Informata shtesë relevante				
Ndërtesa është në gjendje shumë të rëndë, ka nevojë për intervenim emergjent për konsolidimin e tij. Mbulesa kulmit nga rrasat e gurit është shumë e dëmtuar dhe paraqet rrezik për banorët dhe kalimtarët. Banorët e lagjes kanë paraqitur një peticion për rrënimin e kësaj kulle, pasi që paraqet rrezik për rrënim. Pasi që gjendet në listën e monumenteve nën mbrojtje të përkohshme dhe për shkak të vlerave të tij, kërkesa për rrënim është refuzuar. Kjo ndërtesë paraqet një ndër prioritetet për intervenim emergjent, në Komunën e Rahovecit.**				
* Qendra Regjionale për Trashëgimi Kulturorë, Prizren.				
**Intervistë me përgjegjës për Trashëgimi Kulturorë-Kadri Durguti, më datë 11.10.2012.				

*** Harta e huazuar nga <http://www.bing.com/maps/#Y3A9NDluMzQ4MTk3fjIwLjU3NTgxNSZsdmw9MTYmc3R5Pwg=>

10. Fotodokumentacioni shtesë

Pamje Perëndimore

Pamje Jug-lindore

Pamje Veri-lindore

Dëmtimet në Fasadën Jugore

Shkallët e drurit që shpiejnë në katin e parë

Dëmtimet në konstruksionin e kulmit

Dëmtimi në konstruksionin e kulmit dhe mbulesën

originale funksionale është e humbur por vlera e re gjendet në përmbushjen e kërkesave të programit për interpretimin e resursit/objektit, apo si vend për aktivitete siç janë artet pamore apo performuese. Vazhdimësia e funksioneve tradicionale përforcon kuptimin e vendeve në mënyrën më të mirë të mundshme, që nuk mund të krahasohet me asnjë ekspozitë interpretuese. Përdorimi apo shfrytëzimi i përshtatshëm do të favorizojë konservimin; shfrytëzimi jo i përshtatshëm apo adaptimi i pamenduar mirë mund të shkaktojë degradim, ndryshime të padëshirueshme apo shembjen.

o Vlerë ekonomike - Pasi që ekonomia inkurajon alokimin e resurseve për të plotësuar një spektër të gjerë të nevojave, vlera ekonomike nuk kufizohet domosdo vetëm në vlerën financiare. Sa i përket trashëgimisë kulturore, vlera ekonomike mund të kuptohet si vlerë e cila gjenerohet nga resursi i trashëgimisë apo nga veprimi i konservimit. Vlerat ekonomike kanë katër burime potenciale të ardhurave: turizmin, tregtinë, përdorimin dhe shërbimet e akomodimit.

o Në tabelën 6 definohen sugjerimet për trajtim në bazë të vlerave të atribuara dhe analizave shtesë në terren. Përkufizimet e sugjerimeve për trajtim janë dhënë në vijim:

o Hulumtimi - nënkupton aktivitetet paraprake të ndërmarra me qëllim të identifikimit, dokumentimit, rilevimit dhe regjistrimit të saktë të asetit kulturor. Kjo nënkupton hulumtimin e të dhënave në arkiva, gërmimet arkeologjike, rilevimi i objekteve, futja e të dhënave në bazën e të dhënave, etj. Kjo kategori kryesisht përdoret në rastin e aseteve kulturore që nuk janë hulumtuar hollësisht dhe mungojnë informatat thelbësore për të arritur një vlerësim të gjendjes së tyre. Hulumtimi i paraprin aktivitetet e ruajtjes, konservimit, konsolidimit, restaurimit, rikonstruimit e anastilozës.

o Mbrojtja dhe ruajtja - Masat e mbrojtjes dhe ruajtjes përfshijnë inspektimet e rregullta dhe mirëmbajtjen ciklike e rutinore. Kjo nënkupton që riparimet duhet të kryhen kur është e nevojshme për të siguruar integritetin e resursit / objektit. Ruajtja dhe konservimi mund të konsiderohen

ako se koristi kao mesto za aktivnosti kao što su vizuelne ili izvođačke umetnosti. Nastavak tradicionalnih funkcija tih mesta pomaže njihovom doživljavanju na najbolji mogući način, koji se ne može porediti sa bilo kojom izložbenom interpretacijom. Odgovarajuća upotreba ili eksploatacija će favorizovati očuvanje; neodgovarajuća ili nepromišljena adaptacija može izazvati degradaciju, negativne promene ili rušenje.

o Ekonomska vrednost - Kako ekonomija podstiče ponovnu raspodelu resursa radi ispunjenja širokog spektra potreba, ekonomska vrednost nije nužno ograničena samo na finansijsku vrednost. Što se tiče kulturnog nasleđa, ekonomska vrednost se može shvatiti kao vrednost koja se stvara korišćenjem resursa nasleđa ili njihovom konzervacijom. Ekonomske vrednosti imaju četiri potencijalne izvore prihoda: turizam, trgovina, upotreba i ugostiteljske usluge.

o Tabela 6 - definiše predloge za tretman na osnovu dodatnih vrednosti do kojih se došlo nakon analiza sprovedenih na terenu. Definicije predloga za obnovu su:

o Istraživanje – podrazumeva pripremne aktivnosti koje se preduzimaju u cilju identifikovanja, dokumentovanja, tačnog ocenjivanja relevantnosti kulturnog dobra. To znači istraživanje arhivskih podataka, arheološka iskopavanja, geodetska obeležavanja, uvođenje u bazu podataka, itd. Ova kategorija se uglavnom koristi u slučaju kulturnih dobara koja nisu detaljno istražena i za koja nedostaju bitne informacije kako bi se dobila procena njihovog stanja. Istraživanje prethodi očuvanju, konzervaciji, restauraciji, konsolidaciji, rekonstrukciji anastilozе.

o Zaštita i očuvanje - mere zaštite i očuvanja uključuju redovne preglede i ciklično rutinsko održavanje. To znači da se popravke moraju vršiti kada je to neophodno kako bi se osigurao integritet resursa / objekta. Očuvanje i konzervacija se mogu smatrati sinonimima. Međutim, očuvanje se dalje može odnositi i na tekućim aktivnostima održavanja, dok se konzervacija odnosi na specifične aktivnosti u cilju čuvanja objekta u stanju u kome je zaštićen, ne uzimajući u obzir korišćenje.

interpretative exhibition. Use or convenient use will favour conservation; Unsuitable use or improper adaptation can cause degradation, undesirable changes or demolition.

o Economic Value - As the economy encourages the allocation of resources to meet a wide spectrum of needs, economic value is not necessarily limited to just the financial value. As far as cultural heritage is concerned, economic value can be understood as a value generated by the heritage resource or conservation action. Economic values have four potential sources of income: tourism, trade, use and accommodation services.

o Table 6 defines the suggestions for treatment, based on the values and additional field analysis. Definitions and suggestions for treatment are given below:

o Research - means preliminary activities undertaken with the aim of identifying, documenting, survey and accurate registration of cultural asset. This means the data research in the archives, archaeological excavations, building survey, putting the data in data database etc. This category is mainly used in case of cultural assets that were not researched in detail and lack essential information to reach an assessment of their condition. The survey precedes the preservation, conservation, consolidation, restoration, reconstruction and anastylosis.

o Protection and Preservation - protection and preservation measures include regular inspections and routine and cyclical maintenance. This means that repairs must be performed when necessary to ensure the integrity of the resource/ building. Preservation and conservation can be considered synonymous. However, preservation can still refer to ongoing maintenance activities while conservation refers to a specific activity of maintaining the building in the condition in which it was found, by not taking into account its use.

o Conservation - means securing or preserving the existing heritage resource/ building from destruction or alteration, i.e. action is taken to prevent decay and to extend life.

sinonime. Mirëpo, prapëseprapë ruajtja mund t'i referohet aktiviteteve të vazhdueshme të mirëmbajtjes përdorura konservimi i referohet një aktiviteti specifik për mbajtjen e objektit në gjendjen në të cilën është gjetur, duke mos marrë parasysh shfrytëzimin.

o **Konservimi** - nënkupton sigurimin apo ruajtjen e gjendjes ekzistuese të resursit/objektit të trashëgimisë nga shkatërrimi apo ndryshimi, d.m.th. veprimi që ndërmerret për të parandaluar prishjen dhe të zgjatë jetën. Koncepti i përgjithshëm i konservimit nënkupton lloje të ndryshme të trajtimeve me qëllim të ruajtjes së ndërtesave, siteve dhe qyteteve historike; këtu përfshihen edhe mirëmbajtja, riparimi, konsolidimi dhe përforcimi. Qëllimi kryesor i konservimit është të ruhet autenticiteti dhe integriteti i resursit kulturor.

o **Konsolidimi** – është shtimi fizik apo aplikimi i ngjitësve apo materialeve mbajtëse në pëlhurën ekzistuese të pronës kulturore për të siguruar qëndrueshmërinë dhe integritetin struktural të vazhdueshëm.

o **Restaurimi** - Qëllimi i restaurimit nuk është vetëm të konservojë integritetin e resursit/objektit, por edhe t'i vë në dukje vlerat e tij kulturore dhe ta përmirësojë lexueshmërinë e dizajnit të tij origjinal. Restaurimi është operacion shumë i specializuar i bazuar në procesin kritik-historik të vlerësimit, dhe nuk duhet të bazohet në paramendime a supozime. Qëllimi i restaurimit modern – të zbulojë gjendjen origjinale brenda kufijve të materialeve ekzistuese – dallon nga qëllimi i mëparshëm i kthimit të origjinalit duke rindërtuar formën e tij të humbur. Restaurimi përfshin gjithashtu edhe Anastilozën.

o **Rikonstruimi** - do të thotë ndërtim nga e para. Termi mund të përdoret në referencë me punën që është kryer, duke përdorur material modern apo të vjetër, apo që të dyja, me qëllim të rindërtimit të elementeve të hequra apo të shkatërruara, apo pjesëve të tyre. Rikonstruimi duhet të bazohet në dokumentim dhe dëshmi të sakta arkeologjike dhe arkitektonike, e kurrë në paramendim a supozim. Edhe pse rikonstruimi mund të duket si strategji e duhur pas

o **Konzervacija** - znači osiguravanje ili čuvanje postojećeg resursa / objekta nasleđa od uništavanja ili izmene, tj. Preduzimanje mera u cilju sprečavanja propadanja i produžavanje života. Opšti koncept konzervacije znači različite vrste tretmana u cilju održavanja zgrade, lokacije i istorijskih gradova; ovo uključuje održavanje, remont, konsolidaciju i jačanje. Glavni cilj konzervacije je očuvanje autentičnosti i integriteta kulturnog resursa.

o **Konsolidacija** - je prirodni dodatak ili aplikacija adheziva ili zaštitnih materijala u postojeći materijal kulturnog nasleđa kako bi se osigurala održivost i kontinuiran strukturalni integritet.

o **Restauracija** - cilj restauracije nije samo da se očuva integritet resursa / objekta, nego i da pokaže njegove kulturne vrednosti i čitljivost originalnog dizajna. Restauracija je veoma specijalizovana operacija na osnovu istorijsko-kritičkih procesa evaluacije, i ne treba da se zasniva na pretpostavkama ili mašti. Cilj moderne restauracije je da otkrije prvobitno stanje unutar granica postojećih materijala - razlikuje se od prethodnog cilja po tome što teži da obnovi prvobitni oblik objekta, ako je izgubio svoju formu. Restauracija takođe obuhvata Anastilozu.

o **Rekonstrukcija** - znači izgradnju od nule. Može se koristiti u vezi sa radom koji je urađen, koristeći moderni ili stari materijal, ili oboje, kako bi se obnovili elementi koji su uklonjeni ili uništeni, ili njihovih delova. Rekonstrukcija mora biti zasnovana na preciznoj dokumentaciji i arheološkim i arhitektonskim dokazima, nikada na osnovu pretpostavki. Iako rekonstrukcija može izgledati kao prava strategija posle katastrofe poput požara, zemljotresa ili rata, njena važnost je pod znakom pitanja kada se koristi kao mera za poboljšanje prezentacije baštine. Izmeštanje spomenika ili njegovih delova na novoj lokaciji će takođe značiti rekonstrukciju; to može biti opravdano ako se proceni da je neophodno da se zaštiti resurs zbog elementarnih nepogoda, kao što su poplave ili zagađenje. Izmeštanje resursa sa originalne lokacije ne bi trebalo dozvoliti, osim u slučajevima "kada to nalažu nacionalni ili međunarodni interesi od velikog značaja."

The general concept of conservation means different types of treatments in order to maintain the buildings, sites and historic towns; this includes maintenance, repair, consolidation and reinforcement. The main goal of conservation is to preserve the authenticity and integrity of the cultural resource.

o **Consolidation** - is a natural addition or application of adhesives or protective materials in the existing fabric of cultural property to ensure the sustainability and continued structural integrity.

o **Restoration** – the restoration goal is not only to conserve the integrity of the resource/ building, but also to emphasize its cultural values and improve the legibility of its original design. Restoration is a very specialized operation based on the historical-critical process of assessment, and should not be based on assumptions or imagination. The goal of modern restoration - to reveal the original condition within the boundaries of existing materials - differs from previous goal of revealing the original by rebuilding its lost form. Restoration also includes Anastylis.

o **Reconstruction** - means building from scratch. The term can be used in reference to the work that is performed, using modern or old material, or both, in order to rebuild the removed or destroyed elements, or their parts. Reconstruction should be based on accurate documentation and archaeological and architectural evidences, never wilfully or guesswork. Although reconstruction may seem as a proper strategy after disasters such as fire, earthquake or war, its validity is questionable when used as a measure to improve the presentation of heritage sites. Relocation of the monument or its parts in a new site will also mean reconstruction; this can be justified by the assessment that it is necessary to protect the resource from environmental hazards, such as floods or pollution. Moving of the resource from the original location should not be allowed except in cases "where justified by the interests of great national or international importance".

fatkeqësive si zjarri, tërmeti apo lufta, validiteti i tij është më i dyshimtë në rastet kur përdoret si masë për të përmirësuar prezantimin e siteve të trashëgimisë.

Rilokimi i monumentit apo pjesëve të tij në një lokalitet të ri gjithashtu do të nënkuptonte rikonstruim; kjo mund të arsyetohet me vlerësimin se është e domosdoshme për ta mbrojtur resursin nga rreziqet ambientale, siç janë vërshimet apo ndotja. Lëvizja e resursit nga lokacioni origjinal nuk duhet të lejohet, përveç në rastet “kur arsyetohet me interesat me rëndësi shumë të madhe kombëtare apo ndërkombëtare.”

o **Anastiloza** - në përgjithësi përdoret kur bëhet fjalë për struktura të përbëra prej komponentëve që lehtë identifikohen, siç është muratimi i thatë apo me dru, e jo strukturat monolite, siç janë muret me tulla të lidhura me laç. Anastiloza është një lloj i “restaurimit”; ajo ka për qëllim që karakterin hapësinor të një strukture të shkatërruar ta bëjë vizuelisht më të kuptueshëm duke e rivendosur formën e saj origjinale, me përdorimin e materialit origjinal i cili është në gjendje të shfrytëzueshme dhe gjendet në lokacion. Puna duhet të udhëhiqet mbi bazë të rregullave të njëjta si restaurimi dhe duhet të përkrahet nga dëshmi shumë të forta arkeologjike. Në përgjithësi, kjo është e vetmja formë e rikonstruimit e cila pranohet për sitet e Trashëgimisë Botërore.

o **Në tabelën 7** evidentohen objektet apo elementet shtesë të cilët gjenden në afërsi të objektit apo lokacionit me vlerë. Këto mund të jenë si p.sh ndonjë objekt përcjellës i kompleksit, hambar, kosh, drithnik tradicional, ndonjë pjesë e enterierit unik. Informata për enterier zakonisht merren nga vet pronarët, institucionet relevante apo nga vizita në objekt.

o **Në tabelën 8** evidentohen të gjitha shënimet shtesë relevante të cilat nuk janë përmendur në formë dhe kanë një rëndësi të veçantë. Në këtë pjesë mund të shënohen edhe ndonjë ngjarje interesante historike që mund të merret nga biseda apo intervista me pronarin. Në raste specifike, sipas nevojës rekomandimet dhe sugjerimet për të ardhmen, mund të përshkruhen më hollësisht në këtë tabelë.

o **Anastiloza** - obično se koristi kada je u pitanju sastavni delovi komponenti strukture koje je lako identifikovati, kao što su suve cigle ili drvenarija, kada nije monolitna struktura, kao što su opeke sa malterom. Anastiloza je neka vrsta “restauracije”; čiji je cilj da prostorni karakter strukture uništenog objekta bude vizuelno više razumljiv i da povrati svoj prvobitni oblik, koristeći originalni materijal koji je u upotrebljivom stanju i nalazi se na nalazištu. Rad treba sprovoditi na osnovu istih pravila kao za restauraciju i potrebno je da bude podržan veoma jakim arheološkim dokazima. U principu, ovo je jedini oblik rekonstrukcije koja je prihvatljiva za nalazišta svetske kulturne baštine.

o **U Tabeli 7** se evidentiraju predmeti ili dodatni elementi koji se ne nalaze u neposrednoj blizini objekta ili lokacije od važnosti. To mogu biti kao npr. bilo neki pomoćni objekat kao što je štala, žitnica, tradicionalno spremište, ili bilo koji deo jedinstvenog enterijera. Informacije o unutrašnjosti se obično uzimaju od vlasnika, relevantnih institucija ili putem poseta objektu.

o **U Tabeli 8** su sadržane sve relevantne dodatne informacije, koje se obično ne pominju i imaju poseban značaj. U ovom delu se mogu naći sve zanimljive priče o istorijskim događajima koji se mogu dobiti iz razgovora ili intervju sa vlasnicima. U određenim slučajevima, gde je potrebno dati odgovarajuće preporuke i sugestije za budućnost, može se opisati detaljnije u ovoj tabeli.

o **U Tabeli 9** treba da se predstavi jednostavna mapa lokacije objekta o kome se radi. Ovo bi trebalo da posluži kao referenca za dodatna istraživanja na terenu u budućnosti. Izvor mape može biti jednostavna mapa: Google Mapa ili čak mapa sa relevantnim detaljima obezbeđene od strane dotične opštine.

o **U Tabeli 10** treba dodati neke fotografije sa karakterističnim prikazom dotičnog objekta ili lokacije. Takođe se preporučuje da se u posebnoj fascikli prikupe stare fotografije dotičnog objekta.

o **Anastilosys** – is generally used when it comes to structures consisting of components that are easily identified, such as dry masonry or timber, and not monolithic structures such as walls with brick and mortar. Anastilosys is a kind of “restoration”; it intends to make visually more understandable by restoring the spatial character of a destroyed structure in its original form, using original material, which is in usable condition and located on site. The work should be conducted on the basis of the same rules as the restoration and should be supported by very strong archaeological evidence. In general, this is the only form of reconstruction accepted for World Heritage Sites.

o **Table 7** evidences buildings or additional elements that are in the vicinity of a significant building or site. This can be for example any additional building of the complex, granary, corn crib, traditional granary or any part of a unique interior. Information about interior is usually gotten by the owners, relevant institutions or by visiting the site.

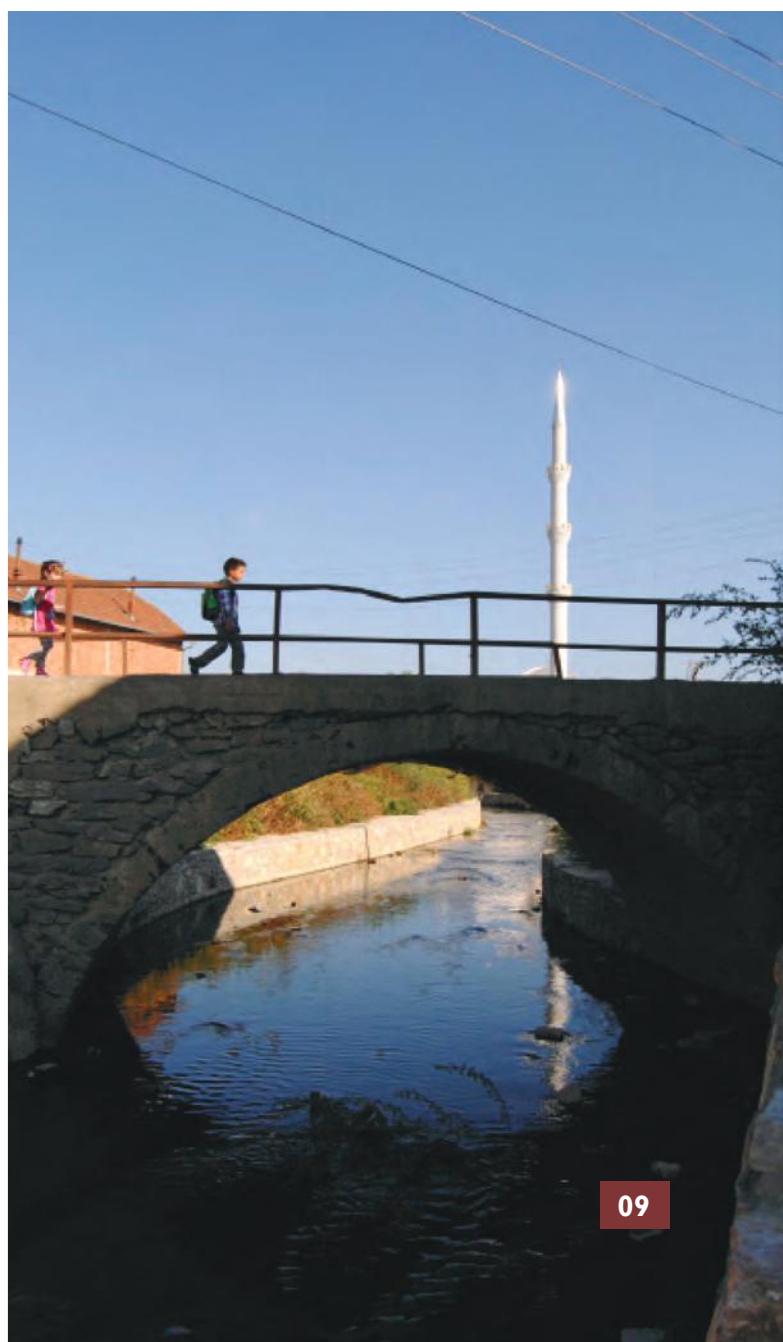
o **Table 8** identifies all relevant additional notes, which are not mentioned in the form and have a special significance. In this section can also be written any interesting historical events that can be obtained from conversations or interviews with the owner. In specific cases, where appropriate, recommendations and suggestions for the future may be described in more detail in this table.

o **Table 9** should present a simple map of the location of the building in question. It should serve as a reference for additional field research in the future. The base map can be a simple Google Map or even a map with relevant details provided by the respective municipality.

o **Table 10** should give some pictures with characteristic views of the respective building or site. It is also recommended that in a separate folder old photographs of the respective building to be collected.

o Në tabelën 9 duhet të paraqitet një hartë e thjeshtë mbi lokacionin e objektit në fjalë. Kjo duhet të shërbejë si referencë për hulumtimet shtesë në terren në të ardhmen. Baza e hartës mund të jetë një hartë e thjeshtë Google Map apo edhe ndonjë hartë me detaje relevante e siguruar nga Komuna përkatëse.

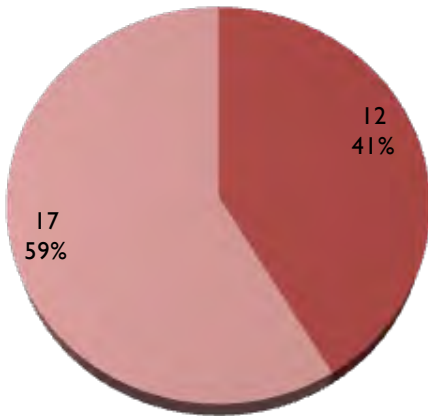
o Në tabelën 10 duhet të jepen disa fotografi me pamje karakteristike të objektit apo lokacionit në fjalë. Rekomandohet gjithashtu që në një folder të veçantë të grumbullohen edhe fotot e vjetra të objektit në fjalë.

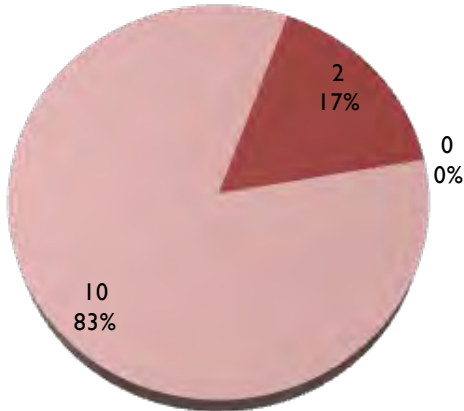
Statistikat kryesore nga analizat në terren

Nga hulumtimet e kryera në Komunën e Rahovecit janë plotësuar Kartat e Trashëgimisë Kulturore për gjithsej 29 Monumente në kategoritë: Trashëgimia Arkeologjike dhe Trashëgimia Arkitekturore.

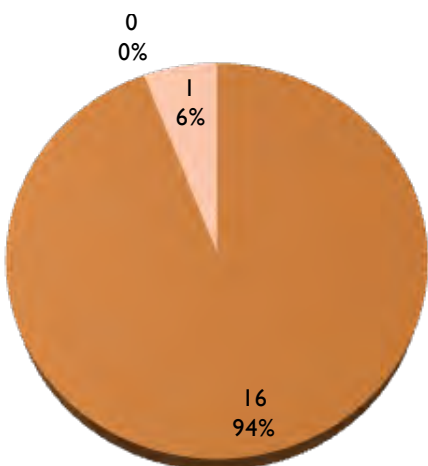
Kategoritë e monumenteve

Tipologjia - Trashëgimia arkeologjike

Tipologjia - Trashëgimia arkitekturore

Ključni statistički podaci iz analizi sa terena

Od istraživanja sprovedenog u opštini Orahovac napravljene su mape Kulturnog Nasleđa za ukupno 29 spomenika u kategorijama: arheološkog nasleđa i arhitektonskog nasleđa.

Kategorije spomenika

- Trashëgimia arkeologjike / Arheološko nasleđe / Archaeological heritage
- Trashëgimia arkitekturore / Arhitektonsko nasleđe / Architectural heritage

Tipologjia - Arheološko nasleđa

- Monument / Spomenici / Monument
- Ansambël / Ansambl / Ensemble
- Lokalitet Arkeologjik - Rezervat / Arheološko nalazište- Rezervat / Archaeological site- reserve

Tipologjoja - Arhitektonsko nasleđe

- Monument / Spomenici / Monument
- Ansambël / Ansambl / Ensemble
- Fushë e konservimit arkitektural / Oblast arhitektonske konzervacije / Architectural conservation area

Main statistics from field analysis

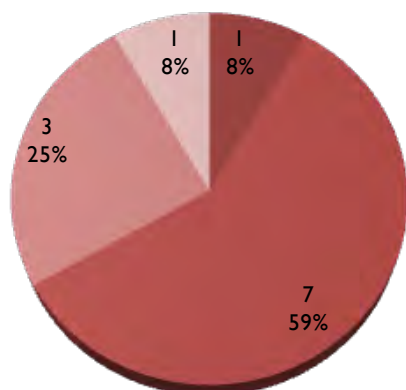
From the conducted research in the Municipality of Rahovec, Cultural Heritage Files for 29 archaeological sites and architectural monuments were filled in total.

Categories of monuments

Typology- Archaeological heritage

Typology- Architectural heritage

Pronësia - Trashëgimia Arkitekturore

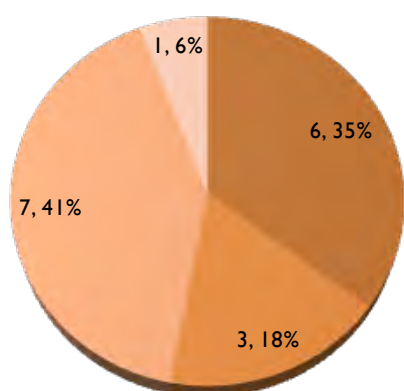

Vlasništvo - Arhitektonsko nasleđe

- Private / Privatno / Private
- Publike / Javno / Public
- Shoqërore / Društveno / Social
- Nuk dihet / Nepoznato / Not known

Ownership- Architectural heritage

Pronësia - Trashëgimia Arkeologjike

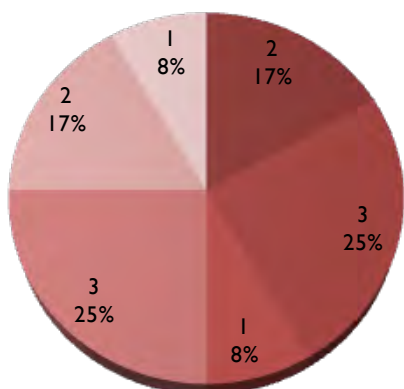

Vlasništvo - Arheološko nasleđe

- Private / Privatno / Private
- Publike / Javno / Public
- Shoqërore / Društveno / Social
- Nuk dihet / Nepoznato / Not known

Ownership- Archaeological heritage

Niveli i dëmtimit - Trashëgimia Arkeologjike

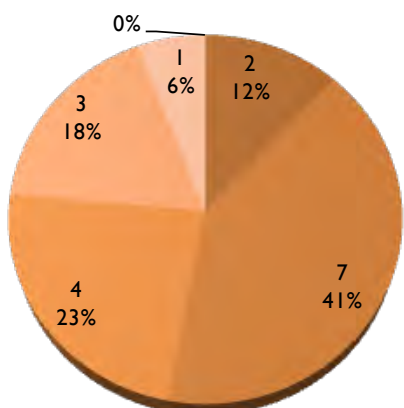

Nivo oštećenja - Arheološko nasleđe

- Pa dëmtim / Bez oštećenja / No damage
- Ulët / Nisko / Low
- Mesatar / Srednje / Medium
- Lartë / Visok / High
- Shkatërruar / Uništeno / Destroyed
- Nuk dihet / Nepoznato / Not known

Level of damage- Archaeological heritage

Niveli i dëmtimit - Trashëgimia Arkitekturore

Nivo oštećenja - Arhitektonsko nasleđe

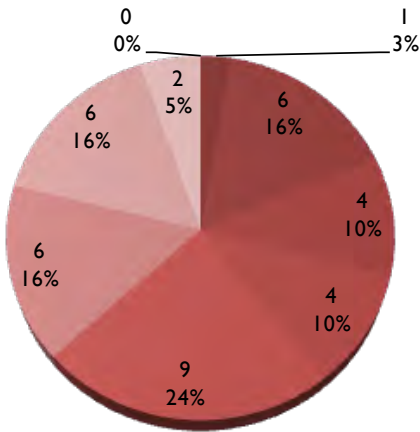
- Pa dëmtim / Bez oštećenja / No damage
- Ulët / Nisko / Low
- Mesatar / Srednje / Medium
- Lartë / Visok / High
- Shkatërruar / Uništeno / Destroyed
- Nuk dihet / Nepoznato / Not known

Level of damage- Architectural heritage

Atribumi i vlerave - Trashëgimia Arkeologjike

Pripisivanje vlerave - Arheološko nasleđe

Values- Archaeological heritage

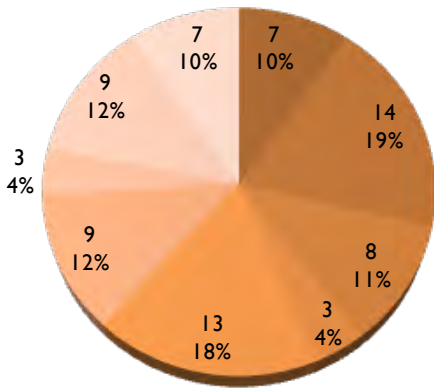

- Identiteti / Identitet / Identity
- Artistike / Umetnička / Artistic
- Teknike / Tehnička / Technical
- Rariteti / Rariteti / Rarity
- Komuniteti / Nacionalna / Community
- Edukative / Obrazovna / Educational
- Politike / Politička / Political
- Funksionale / Funkcionalna / Functional
- Ekonomike / Ekonomska / Economical

Atribumi i vlerave - Trashëgimia Arkitekturore

Pripisivanje vlerave - Arhitektonsko nasleđe

Values- Architectural heritage

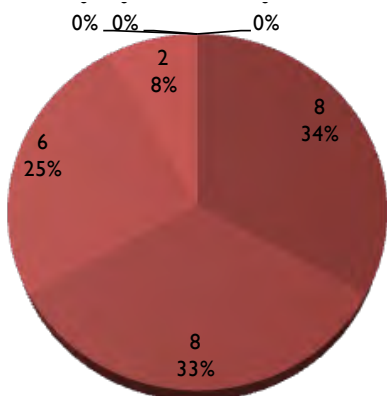

- Identiteti / Identitet / Identity
- Artistike / Umetnička / Artistic
- Teknike / Tehnička / Technical
- Rariteti / Rariteti / Rarity
- Komuniteti / Nacionalna / Community
- Edukative / Obrazovna / Educational
- Politike / Politička / Political
- Funksionale / Funkcionalna / Functional
- Ekonomike / Ekonomska / Economical

Sugjerimet për trajtim - Trashëgimia Arkeologjike

Predlozi za akciju - Arheološko nasleđe

Suggestions for treatment - Archaeological heritage

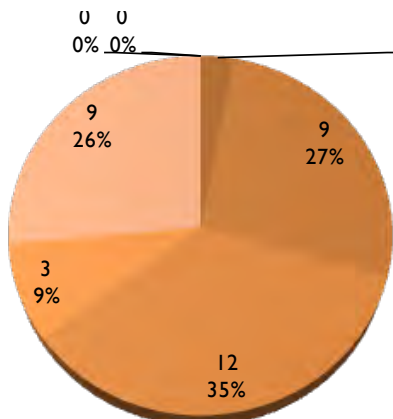

- Huluntim / Istraživanje / Research
- Mbrojtje dhe ruajtje/ Zaštita i oçuvanje / Protection and preservation
- Konservim / Konzervacija / Conservation
- Konsolidim / Konsolidacija / Consolidation
- Restaurim / Restauracija / Restoration
- Rekonstruim / Rekonstrukcija / Reconstruction
- Anastiloza / Anastiloza / Anastylosis

Sugjerimet për trajtim - Trashëgimia Arkitekturore

Predlozi za akciju - Arhitektonsko nasleđe

Suggestions for treatment - Architectural heritage

- Huluntim / Istraživanje / Research
- Mbrojtje dhe ruajtje/ Zaštita i oçuvanje / Protection and preservation
- Konservim / Konzervacija / Conservation
- Konsolidim / Konsolidacija / Consolidation
- Restaurim / Restauracija / Restoration
- Rekonstruim / Rekonstrukcija / Reconstruction
- Anastiloza / Anastiloza / Anastylosis

Takimet e Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore

Në kuadër të programit Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore janë mbajtur takime të Forumeve Lokale për Trashëgiminë Kulturore (FLTK) në shtatë komunat partnere. Në bazë të Memorandumit të Mirëkuptimit, (në aneksin II - Rregullore e funksionimit të Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore), takimet janë të vlefshme dhe vendimet e saj konsiderohen valide dhe fuqiplota kur të paktën 11 prej 20 anëtarëve të Forumit përkatës janë të pranishëm në mbledhje.

• **Me takimet e para** të FLTK-ve Forumet nisën rrugëtimin përpara për t'u bërë motor i vërtetë i procesit. Takimet e para të Forumeve në shtatë komunat partnere janë zhvilluar ndërmjet 17-24 tetorit 2012 dhe kishin karakter përurues dhe informativ. Pjesëmarrësit mësuan rreth punës së CHwB-së në 10 vitet e fundit, rreth procesit dhe metodologjisë në hollësi të Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore, rreth përgjegjësisë të gjitha palëve dhe rolit të Forumit në këtë proces, atë se çfarë do të përfitojnë komunat dhe komunitetet nga këto plane dhe cilat janë hapat pasuese për periudhën afatshkurtër (deri në fund të vitit 2012) si dhe aktivitetet afatgjata (2013-2015). Çfarë është më me rëndësi, kryetarët dhe nënkryetarët e komunave përshëndetën fillimin e këtij procesi të rëndësishëm si dhe dhanë mbështetjen e tyre në implementim të programit.

• **Takimi i dytë** - Gjatë periudhës nëntor 2012 - janar 2013 janë mbajtur punëtoritë me shtatë komunat partnere të programit. Me forca të përbashkëta janë ndërmarrë hapat e parë drejt përpilimit të planit, që është baza për zhvillimin lokal bazuar në resurset e trashëgimisë kulturore dhe natyrore. Pjesa më dinamike dhe atraktive e punëtorive ishte ajo

Sastanci Lokalnih Foruma Kulturne Baštine

U okviri Lokalnih Planova Kulturne Baštine, u periodu oktobar 2012 - oktobar 2014 održano je sedam sastanaka lokalnih foruma kulturne baštine (LFKB) u sedam partnerskih opština. Na osnovu Memoranduma o razumevanju, u Prilogu II – Uredba o načinu funkcionisanja Lokalnih foruma kulturne baštine, sastanci su važeći i odluke se smatraju validnima ukoliko je najmanje 11 od 20 članova dotičnog Foruma prisutno na sastanku.

• **Sa Prvim sastancima** LFKB-a Forum je počeo da trasira svoj put napred postajući time pravi motor procesa. Prvi sastanci Lokalnih Foruma kulturne baštine u sedam partnerskih opština održani su između 17-24 oktobra 2012, i imali su informativni i konstitutivni karakter. Učesnici su se upoznali sa radom CHwB-a u poslednjih 10 godina, o procesu i metodologiji detaljnih Lokalnih planova kulturne baštine, o odgovornosti svih stranaka i ulozi foruma u ovom procesu, koje će koristiti od ovih planova imati opština i zajednica i koji su dalji kratkoročni koraci u tom periodu (do kraja 2012. godine) i dugoročnim aktivnostima (2013-2015). Ono što je još važnije, gradonačelnici i zamenici gradonačelnika su pozdravili početak ovog važnog procesa dajući njihovu podršku u realizaciji programa

• **Drugi sastanak** -. Tokom perioda novembar 2012 - januar 2013 održane su radionice sa sedam partnerskih opština u ovom Programu. Zajedničkim snagama su preduzeti prvi koraci ka okončanju plana, čija je osnova lokalni razvoj zasnovan na resursima kulturne i prirodne baštine. Najdinamičniji i atraktivniji deo su bile praktične radionice, gde svi članovi foruma učestvovali u studijskoj mini poseti regionu.

Meetings of Local Cultural Heritage Forums

In the framework of Local Cultural Heritage Plans, seven meetings of Local Cultural Heritage Forums (LCHF) were held in seven partner municipalities. According to the Memorandum of Understanding, in Annex II - Regulation of Cultural Heritage, the meetings are valid, and its decisions are considered valid and plenipotentiary when at least 11 of 20 respective Forum members are present.

• **With the first meetings**, Local Cultural Heritage Forums started the path towards becoming a true engine of the process. The first meetings of LCHF in seven partner municipalities were held during 17-24 October 2012, and had inaugural and informative character. Participants learned about the CHwB work in the past 10 years, about the detailed process and methodology of Local Cultural Heritage Plans, about the responsibilities of all parties and the role of the Forum in this process, what will be the benefits of the municipalities and communities from these plans and what are the subsequent steps in the short term (until the end of 2012) and long-term activities (2013-2015). A crucial thing was that the mayors and deputy mayors welcomed the initiation of this important process and gave their support to the implementation of the program.

• **The second meeting** - During November 2012 - January 2013 were held workshops with seven partner municipalities of the program. With joint forces, the first steps towards finalizing the plan were taken, which is the basis for local development based on the resources of the cultural and natural heritage. The most dynamic and attractive part of workshops was the practical one, where all forum members participated in mini-study visits in the region. Participants, besides the exchange of

praktike, ku anëtarët e të gjitha forumeve morën pjesë në mini-vizita studimore në rajon. Pjesëmarrësit, përpos shkëmbimit të përvojave mes vete, patën rastin që të vizitojnë disa nga lokalitetet e trashëgimisë kulturore nën udhëheqjen e ciceronëve profesionistë. Për më tepër informata rreth punëtorive dhe vizitave shih faqet 55-86.

• **Takimi i tretë** është organizuar në formë të takimit punues një ditor, ku anëtarëve të FLTK-së iu janë prezantuar paraprakisht rezultatet e Punëtorisë katërditore. Në këtë takim janë rishqyrtuar rezultatet e punëtorisë dhe janë finalizuar prioritetet - projektet e identifikuar gjatë punëtorisë, si dhe janë shtuar projekte të reja me propozim të anëtarëve të forumeve. Krahas finalizimit të prioriteteve/projekteve, është diskutuar edhe rreth mënyrës së organizimit të konsultimit publik të PLTK-së.

• **Takimi i katërt** ka qenë hapja e procesit i konsultimit publik. Hapja e 7 konsultimeve publike është bërë në periudhën 3 - 13 maj 2013, dhe ka zgjatur 15 gjegjësisht 30 ditë, varësisht nga kërkesat e komunave. Konsultimet publike paraqesin një pikë të rëndësishme në procesin e identifikimit të prioriteteve dhe projekteve në fushën e trashëgimisë kulturore. Gjatë konsultimit publik projektet e Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore për shtatë komunat partnere dolën para publikut të gjerë, që përfshinte përfaqësues të Komunave, institucioneve, profesionistë, qytetarë të interesuar, studentë etj. Anëtarët e FLTK-ve, si autorë, ishin prezent për ta prezantuar dhe diskutuar mbi listën e prioriteteve para publikut.

• **Takimi i pestë** - Përfundimi i periudhës së Konsultimit Publik i gjeti anëtarët e FLTK-ve në takimet e tyre të pestë, të radhës, që u mbajtën gjatë 21-27 Qershorit 2013. Gjatë këtij takimi u analizuan projekt propozimet dhe idetë e pranuar gjatë fazës së konsultimit publik, dhe si Forum u vendos përfundimisht për integrimin e tyre në prioritetet e Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore të komunave.

• **Takimi i gjashtë** - Pas përmbylljes së Listave finale e projekteve dhe prioriteteve të Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore të shtatë

Uçesnici, pored razmene iskustava među sobom, imali su priliku da posete neke od lokacija kulturnog nasleđa pod vođstvom stručnih vodiča. Za više informacija o radionici i posetama pogledajte stranice 55-86.

• **Treći sastanak** je organizovan u obliku jednog dana radnog sastanka, gde je članovima LFKB-a predstavljene rezultati ranije održanih četvorodnevni radionica. Na sastanku su razmatrani rezultati radionice i finalizovani su prioriteti - projekti identifikovani tokom radionice, kao i novi projekti koji su dodati na predlog članova foruma. Pored finalizacije prioriteta / projekta, takođe se raspravljalo o tome kako da se organizuje javna rasprava LPKB-ova.

• **Četvrti sastanak** je bio u vezi otvaranja procesa javnih konsultacija. Otvaranje 7 javnih rasprava je ostvareno u periodu od 3. do 13. maja 2013. godine i trajalo je 15 odnosno 30 dana, u zavisnosti od zahteva opština. Javne konsultacije predstavljaju prekretnicu u procesu određivanja prioriteta i projekata u oblasti kulturnog nasleđa. Tokom javne prezentacije prioriteta - projekata Lokalnih Planova Kulturne Baštine za sedam partnerskih opština uključena je šira javnost, uključujući i predstavnike opština, ustanova, stručnjaka, zainteresovanih građana, studenata itd. Članovi LPKB-a, kao autori, bili su prisutni kako bi predstavili i raspravljali o listi prioriteta sa javnošću.

• **Peti sastanak** - na kraju perioda javnih konsultacija našli su se na svom petom redovnom sastanku članovi LFKB-a, koji su se održali tokom 21-27 juna 2013. godine. Tokom ovog sastanka analizirani su predlozi projekata i ideja pripremljenih tokom faze javnih konsultacija, i Forum se konačno usaglasio o njihovom uvrštavanju među prioritetima Lokalnog Plana Kulturne Baštine u opštinama.

• **Šesti sastanak** - Nakon zaključenja konačnog spiska projekata i prioriteta Lokalnih Planova Kulturne Baštine u 7 opština, tako da je ovim sastankom obeleženo zatvaranje prve faze rada. Lokalni Forumi su tokom tog sastanka u periodu od 05-15 jula 2013. godine odabrali projekte koji će se realizovati tokom perioda od 2013 do 2015, na osnovu postavljenih kriterijuma i stvarne potrebe opštine.

experiences among themselves, had the opportunity to visit some cultural heritage sites lead by professional guides. For more information about the workshops and visits, see pages 55-86.

• **The third meeting** was organized as a one-day working meeting, where LCHF members were previously presented the results of a four-day workshop. The meeting reviewed the results of the workshop and finalized the priorities- projects identified during the workshop, as well as new projects have been added, as proposed by the forums' members. Besides finalizing the priorities / projects, it was also discussed about the way of organizing a LCHF public consultation.

• **The fourth meeting** was the opening of a public consultation process. The opening of 7 public consultations was made during 3rd to 13th of May 2013 and lasted 15 respectively 30 days, depending on the requirements of the municipalities. Public consultations represent a milestone in the process of identifying priorities and projects in the field of Cultural Heritage. During the public presentation, Priorities –Projects of Local Cultural Heritage Plan for seven partner municipalities were presented to the general public, including representatives of municipalities, institutions, professionals, interested citizens, students etc. LCHF members, as authors were present to introduce and discuss the priority list to the public.

• **The fifth meeting** – The end of public consultation period found LCHF members in their next fifth meeting, which was held during June 21-27, 2013. During this meeting the project proposals and ideas received during the public consultation phase were analysed, and the Forum was finally settled for their integration into the priorities of the Local Cultural Heritage Plan of the municipalities.

• **The sixth meeting** - After concluding the final list of projects and priorities of Local Cultural Heritage Plans of seven municipalities, the closing meetings of the first phase of the work of the Local Cultural Heritage Forum were marked during 05-15 July 2013.

Komunave u shënuan takimet përmbyllëse të fazës së parë të punës së Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore, gjatë periudhës 05-15 Korrik 2013. Gjatë këtij takimi Forumet bënë përzgjedhjen e projekteve që do të implementohen gjatë viteve 2013-2015, në bazë të kritereve të përcaktuara dhe nevojave reale të Komunave.

Me këtë takim u përmbyll edhe roli strategjik i Forumeve, duke kaluar në fazën e dytë ku Forumet Lokale të Trashëgimisë Kulturore për shtatë komunat do të kenë rolin monitorues dhe zbatues në implementim të projekteve të dala nga Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore.

• **Takimi i shtatë** është organizuar në formë të një takimi njëditor, ku së pari janë prezantuar anëtarët e rinj të Forumeve, që janë ndryshuar si rrjedhojë e zgjedhjeve komunale të organizuara gjatë vitit 2013. Në këtë takim janë prezantuar edhe një herë projektet e përzgjedhura për implementim, dhe është bërë validimi i këtyre projekteve edhe nga anëtarësia e ndryshuar e FLTK-ve. Në disa komuna, me miratim të shumicës së Forumit janë bërë edhe disa zëvendësime të projekteve për implementim. Gjithashtu në këtë takim është prezantuar edhe ecuria e zhvillimeve të procesit të implementimit të projekteve që kanë filluar në vitin 2013 dhe do të vazhdojnë deri në fund të vitit 2015.

• **Takimi i tetë, nëntë dhe i dhjetë** është organizuar në formë të një takimi njëditor, ku është prezantuar plani dinamik i projekteve të përzgjedhura për zbatim. Në disa komuna, me miratim të shumicës së Forumit janë bërë edhe disa zëvendësime të projekteve për zbatim. Gjithashtu në këto takime janë prezantuar edhe ecuria e zhvillimeve të procesit të zbatimit të projekteve që kanë filluar në vitin 2013 dhe do të vazhdojnë deri në fund të programit, në fund të vitit 2015. Këto prezantime janë bërë nga CHwB dhe palët tjera të përfshira në proces të zbatimit, qofshin nga nivelet institucionale apo edhe nga shoqëria civile. Në takimin e dhjetë, dhe të fundit zyrtar të Forumeve, është kryer edhe një evaluim anonim me të gjithë anëtarët rreth ecurisë së zbatimit të projekteve.

Na ovom sastanku je okončana strateška uloga Foruma, prelazeći u drugu fazu, gde će Lokalni Forumi u sedam opština imati ulogu nadgledanja i izvršavanja u pogledu realizacije projekata koji proizilaze iz Lokalnih Planova Kulturne Baštine.

• **Sedmi Sastanak** je organizovan u formi jednodnevnog sastanka, na kojem su prvi put predstavljeni novi članovi foruma, koji su zamenili neke od prethodnih kao rezultat opštinskih izbora održanih 2013 godine. Na sastanku su predstavljeni odabrani projekti za implementaciju i potvrda ovih projekata je odrađena i nakon promene članstva LFKB. U nekim opštinama, uz odobrenje većine u forumu, takođe su izvršene neke zamene projekata za realizaciju. Takođe, na sastanku je predstavljen progres razvoja procesa implementacije projekata koji su započeti 2013. godine i nastaviće se do kraja 2015. godine.

• **Osmi, deveti i deseti sastanak** je organizovan u formi jednodnevnog sastanka gde je predstavljen dinamički plan odabranih projekata za implementaciju. U nekoliko opština, uz saglasnost većine Foruma napravljene su i zamene projekata za realizaciju. Takođe, na ovim sastancima je predstavljen i progres razvoja procesa implementacije projekata koji su počeli 2013 i nastaviće se do kraja programa, krajem 2015. Ove prezentacije je izradilo CHwB sa ostalim uključenim stranama u proces implementacije, bilo institucionalnog nivoa ili civilnog društva. Na desetom, i službeno, poslednjem sastanku Foruma, napravljena je i anonimna evaluacija svih članova o progresu implementacije projekata.

During this meeting, the Forums selected the projects to be implemented during 2013-2015, based on the defined criteria and real needs of the municipalities. With this meeting the strategic role of the Forum was also concluded, moving to the second stage where the Local Cultural Heritage Forums of seven municipalities will have monitoring and enforcement role in the implementation of projects arising from the Local Cultural Heritage Plans.

• **The seventh meeting** was organized as a one-day meeting, where the new members of the forums that were replaced as a result of the municipal elections held in 2013 were introduced. The meeting presented once more the selected projects for implementation, and these projects were also validated by the new (replaced) member of LCHF. In some municipalities, with the approval of the majority of the forum were done some substitutions of the projects for implementation. In addition to that, the progress of the development of projects implementation process that started in 2013 and will continue during 2014 was also presented.

• **The eighth, ninth and tenth meeting** was organized as a one-day meeting, where the dynamic plan for the implementation of selected projects was introduced. In some municipalities, with the approval of the majority of forum were made some substitutions of projects for implementation. Also at these meetings were presented the development progress of the projects implementation process that started in 2013 and will continue until the end of the program, at the end of 2015. These presentations were done by CHwB and other parties involved in the implementation process, both from the institutional level or from the civil society. At the tenth meeting, and the last official meeting of Forums, an anonymous evaluation was conducted with all members about the progress of the implementation of projects.

Vizita studimore në Mbretërinë e Bashkuar

Në kuadër të këtij programi katërvjeçar partnerët e projektit kanë pasur mundësi të njihen me përvoja ndërkombëtare rreth strategjive mbi ruajtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore në nivel lokal, rajonal dhe kombëtar.

Prej datës 08 deri 15 nëntor 2012, CHwB ka organizuar një vizitë studimore në Mbretërinë e Bashkuar me përfaqësues të partnerëve të projektit.

Kjo vizitë studimore është organizuar në kuadër të aktiviteteve të planifikuara në dy projektet e CHwB-së: "Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore (2012-2015)" - të financuar nga Suedia dhe "Ruajtja dhe Mbrojtja e Kalasë së Vushtrrisë (2011-2013)" - të financuar nga Ambasada Amerikane.

Qëllimi i vizitës ishte njohja me praktikën ndërkombëtare të mbrojtjes, menaxhimit, promovimit dhe shfrytëzimit të qëndrueshëm të trashëgimisë natyrore dhe kulturore. Pjesë e vizitës studimore kanë qenë përfaqësues nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit (MKRS), Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH), Komunitet e Dragashit, Gjakovës, Gjilanit, Kaçanikut, Parteshit, Rahovecit, Vushtrrisë dhe Fondacioni Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB).

Pjesëmarrës nga projekti "Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore", në vizitën studimore në Mbretërinë e Bashkuar ishin:

1. Leonora Rraci, Drejtoreshë - Departamenti Urbanizmit, Komuna e Gjakovës;
2. Kamber Kamberi, Drejtor - Departamenti i Kulturës, Komuna e Dragashit;
3. Veton Nevzadi, Drejtor - Departamenti i Kulturës, Komuna e Gjilanit
4. Fatmir Kryeziu, Drejtor - Departamenti Urbanizmit, Komuna e Rahovecit;
5. Todor Ivanovic, Drejtor - Departamenti Urbanizmit, Komuna e Parteshit
6. Bekim Troni, Drejtor - Departamenti Urbanizmit, Komuna e Kaçanikut;

Studijska poseta Ujedinjenom Kraljevstvu

U okviri Lokalnih Planova Kulturne Baštine 2012-2015 partneri u projektu su mogli da se upoznaju sa međunarodnim iskustvom u vezi strategija očuvanja i promocije kulturnog nasleđa na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou. Od 08 do 15. novembra 2012. godine, CHwB je organizovao studijsko putovanje u Velikoj Britaniji sa predstavnicima partnera na projektu. Studijska poseta je organizovana u okviru aktivnosti koje su planirane u dva projekta CHwB "Lokalnih Planova Kulturne Baštine (2012-2015)" – kojeg je finansirala Švedska vlada i "Očuvanje i zaštita Vučitrnske Tvrđave (2011-2013)" - finansiranog od strane američke ambasade.

Cilj posete je bio upoznavanje sa međunarodnom praksom zaštite, upravljanja, promocije i održivog korišćenja prirodnog i kulturnog nasleđa. Deo studijske posete bili su predstavnici Ministarstva Kulture, Omladine i Sporta (MKOS), Ministarstvo Životne Sredine i Prostornog Planiranja (MSPP), Opštine Dragaš, Đakovica, Gnjilane, Kačanik, Partesh, Orahovac, Vučitrn i Fondacije Kulturno Nasleđe bez Granica (CHwB). Učesnici projekta "Lokalni Planovi Kulturne Baštine", na studijskoj poseti u Velikoj Britaniji bili su:

1. Leonora Rraci, direktor - Odeljenje za urbanizam, Opština Đakovica;
2. Kamber Kamberi, direktor - Odeljenje za kulturu, Opština Dragaš;
3. Veton Nevzadi, Direktor - Odeljenje za kulturu, Opština Gnjilane;
4. Fatmir Kryeziu, direktor - odeljenje za urbanizam, Opštine Orahovac;
5. Todor Ivanović, direktor - odeljenje za urbanizam, Opština Partesh;
6. Bekim Troni, direktor - odeljenje za urbanizam, Kačanik;
7. Čamil Sahiti, direktor - Odeljenje za Kulturu, Opština Vučitrn;
8. Vergina Dila, RCKB Đakovica, Ministarstvo Kulture, Omladine i Sporta (MKOS);
9. Luan Nushi, direktor - Instituta za Prostorno Planiranje (ISP), Ministarstvo Životne Sredine i Prostornog Planiranja (MSPP);

The study visit in the United Kingdom

In the framework of this four year program, the project partners were able to get acquainted with international experience on the conservation strategies and promotion of cultural heritage at the local, regional and national levels. From the 8th of May to the 15th of November 2012, CHwB organized a study visit in the UK with representatives of the project partners. The study visit was organized within the activities planned in two of the CHwB projects: "Local Cultural Heritage Plans (2012-2015)" - funded by Sweden and "The Preservation and Protection of Vushtrri Castle (2011-2013)" - funded by the US Embassy.

The purpose of the visit was to get acquainted with the international practice of protection, management, promotion and sustainable use of natural and cultural heritage. Participants of the study visit were representatives from the Ministry of Culture, Youth and Sport (MCYS), the Ministry of Environment and Spatial Planning (MESP), Municipalities of Dragash, Gjakova, Gjilan, Kacanik, Partesh, Rahovec, Vushtrri and Foundation Cultural Heritage without Borders (CHwB). Participants of the project "Local Cultural Heritage Plans", in the UK study visit were:

1. Leonora Rraci, Director - Urban Planning Department, Municipality of Gjakova;
2. Kamber Kamberi, Director - Department of Culture, Municipality of Dragash;
3. Veton Nevzadi, Director - Department of Culture, Municipality of Gjilan;
4. Fatmir Kryeziu, Director - Department of Urban Planning, Municipality of Rahovec;
5. Todor Ivanovic, Director - Urban Planning Department, Municipality of Partesh;
6. Bekim Troni, Director - Urban Planning Department, Kacanik;
7. Qamil Sahiti, Director - Department of Culture, Municipality of Vushtrri;

7. Qamil Sahiti, Drejtor - Departamenti i Kulturës, Komuna e Vushtrrisë
8. Vergina Dyla, QRTK Gjakovë, Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit (MKRS)

9. Luan Nushi, Drejtor - Instituti për Planifikim Hapësinor (IPH), Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH)

10. Enes Toska, Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB)

11. Mirian Bllaci, Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB)

Nga projekti “Ruajtja dhe Mbrojtja e Kalasë së Vushtrrisë”

12. Idriz Ismajli, Drejtor - Departamenti i Kulturës, Komuna e Vushtrrisë

13. Shukrane Begu, Etnologe - Muzeu historik dhe etnografik i Vushtrrisë

14. Milot Mustafa – Udhëheqës i divizionit për Trashëgimi të Luajtshme dhe Shpirtërore, Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit (MKRS)

15. Nol Binakaj, Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB)

16. Senat Haliti, Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB)

Pjesëmarrësit e vizitës studimore janë udhëhequr nga muzeologia Rachel Nordstrom. Vizita studimore ka përfshirë varg ligjëratash dhe prezantimesh nga ana e profesionistëve të trashëgimisë kulturore nga gjithandej Mbretëria e Bashkuar dhe pjesën praktike në formë të vizitave të drejtpërdrejta në lokalitete të trashëgimisë kulturore.

Ligjëratat dhe prezantimet

“Çka është Menaxhimi i Resurseve Kulturore” dhe “Trashëgimia Kulturore si Shtytës Regjenerimi” – nga Rachel Nordstrom;

“Strategjitë e Konservimit në Nivel Qendror – Rast studimi: National Heritage” – nga Catherine Leonard;
“Projekti i Restaurimit të Abacinë e Bathit” – Laura Brown.

Lokacionet e vizituara

UELLS

Në shtetin Uells i cili gjendet në perëndim të Mbretërisë së Bashkuar, pjesëmarrësit vizituan dy lokalitete me interes:

Kështjella mesjetare Caerphilly – dëshmi e një tradite dhe historie të lashtë, njihet si njëra ndër kështjellat më të mëdha në Evropën perëndimore.

10. Enes Toska, Kulturno Nasleđe Bez Granica (CHwB);

11. Mirian Bllaci, Kulturno Nasleđe Bez Granica (CHwB);

Projekat “Očuvanje i zaštita Vučitrnske Tvrdave”;

12. Idriz Ismaili, direktor - Odeljenje za Kulturu, Opština Vučitrn;

13. Shukrane Begu, etnolog - Istorijski i Etnografski Muzej Vučitrn;

14. Milot Mustafa - Šef Odeljenja za pokretno i duhovno nasleđa, Ministarstvo Kulture, Omladine i Sporta (MKOS);

15. Nol Binakaj, Kulturno Nasleđe Bez Granica (CHwB);

16. Senat Haliti, Kulturno Nasleđe Bez Granica (CHwB).

Studijsko putovanje učesnika je predvodila muzeolog Rejčel Nordstrom.

Tokom studijskog putovanja učesnici su imali niz predavanja i prezentacija od strane profesionalaca kulturnog nasleđa iz celog Ujedinjenog Kraljevstva i praktičnog dela u vidu direktnih poseta mestima kulturne baštine.

Predavanja i prezentacije

“Šta je Upravljanje Kulturnim Resursima” - Rejčel Nordstrom;

“Strategija Očuvanja Na Centralnom Nivou - Studija slučaja: National Heritage” - Catherine Leonard;

“Kulturna Baština kao Odskočna Dasku za Obnovu” - Rejčel Nordstrom;

“Projekat Restauracije Manastira Bath” - Lora Braun.

Poseta mesta

VELS

Vels je država koja se nalazi na zapadu Ujedinjenog Kraljevstva, učesnici su posetili dva interesantna mesta:

Čerfili Srednjevekovna Tvrdava

- dokaz o drevnoj tradiciji i istoriji, priznat kao jedan od najvećih dvoraca u zapadnoj Evropi. Dvorac ima površinu od 1,2 hektara, i predstavlja prvi objekat tog vremena izgrađen i planiran za vojnu upotrebu. Ovaj spomenik predstavlja pozitivan primer konzervacije i restauracije dvorca.

Otvoreni Muzej Sv. Fagan - Otvoreni Muzej nacionalne istorije Velsa. Kulturno nasleđe datira iz različitih istorijskih perioda od neolita do novih perioda, i tu su objekti kulturnog nasleđa prebačeni sa raznih lokacija u jednom gigantskom okruženju. Muzejska atrakcija je selo Celtic, iz metal

8. Vergina Dyla, RCCH Gjakova, Ministry of Culture, Youth and Sport (MCYS);

9. Luan Nushi, Director - Institute for Spatial Planning (ISP), Ministry of Environment and Spatial Planning (MESP);

10. Enes Toska, Cultural Heritage without Borders (CHwB);

11. Mirian Bllaci, Cultural Heritage without Borders (CHwB);

From the project “Preservation and Protection of the castle of Vushtrri”

12. Idriz Ismaili, Director - Department of Culture, Municipality of Vushtrri;

13. Shukrane Begu, ethnologists - Historical and Ethnographic Museum of Vushtrri;

14. Milot Mustafa - Head of the Division of Movable and Spiritual Heritage and, Ministry of Culture, Youth and Sport (MCYS);

15. Nol Binakaj, Cultural Heritage without Borders (CHwB);

16. Senat Haliti, Cultural Heritage without Borders (CHwB);

The study tour participants were guided by Rachel Nordstrom, museologist. The study tour included series of lectures and presentations by cultural heritage professionals from all over the United Kingdom and the practical part in the form of direct visits to cultural heritage sites.

Lectures and presentations

“What is Cultural Resource Management” and “Cultural Heritage as a Regeneration Motive” – by Rachel Nordstrom;

“Conservation Strategies in Central Level - Case Study: National Heritage” - by Catherine Leonard;

“The project of Restoration of Bath Abbey” - by Laura Brown.

Site visits

WALES

In Wales, a country that lies in the west of the United Kingdom, participants visited two sites of interest: **Caerphilly Medieval castle**—is the evidence of an ancient tradition and history, recognized as one of the largest castles in the Western Europe. The castle has an area of 1.2 hectares, and represents the first building of that time built and planned for military use. This monument represents a

Kështjella ka një sipërfaqe prej 1.2 hektarësh, dhe paraqet objektin e parë të asaj kohe të ndërtuar dhe të planifikuar për nevoja ushtarake. Ky monument paraqet një shembull pozitiv të konservimit dhe restaurimit të kështjellës.

Muzeu i Hapur të St. Fagan –

Muzeu i hapur i historisë kombëtare të Uellsit. Objektet e trashëgimisë kulturore që datojnë nga periudha të ndryshme historike nga neoliti deri në periudhat më të reja, janë bartur nga lokacionet e ndryshme në një ambient gjigant. Atraksion i muzeut është fshati i Keltëve, i periudhës së hekurit që dëshmon për mënyrën e jetesës para 2500 viteve. Objekt i rëndësishëm i muzeut janë Sarajet e Mbretëreshës Elizabeth, të ndërtuar gjatë shek. 16. Ky muze paraqet një rëndësi prej pikave më interesante të trashëgimisë kulturore të Uellsit.

ANGLI

Fshati Lacock, Wiltshire

Pjesëmarrësit kanë qëndruar kryesisht në fshatin e vogël Lacock, të Trustit Kombëtar (National Trust). Fshat mesjetar, i njohur për vlerat e tij të shumta të trashëgimisë kulturore, në të cilin jetojnë rreth 250 banorë rezident. Ky fshat është përdorur për xhirimin e filmave sikurse “Harry Potter”, “Cranford”, “Pride and Prejudice”, mundëson zhvillimin e turizmit pasiv duke joshur një numër të madh të turistëve, gjë që kontribuon jashtëzakonisht në mirëqenien ekonomike të banorëve vendas dhe të bizneseve të vogla.

Gjatë qëndrimit në këtë fshat pjesëmarrësit patën rastin të vizitojnë vende karakteristike të trashëgimisë kulturore. Nga ky lokacion mund të veçohen vizitat në Abacinë e fshatit – me një arkitekturë stilesh të përziera, që dëshmon një histori të gjatë të ndikuar nga shumë rryma dhe teknika të ndërtimit. Ky monument paraqet një rast të restaurimit të një ndërtese me shumë shtresa kulturore.

Vizita në National Trust – organizatë joqeveritare që merret me mbrojtje dhe menaxhim të trashëgimisë kulturore në territorin e Anglisë, Uellsit dhe Irlandës Veriore. Kjo organizatë funksionon në bazë të rregullave që nxirren nga shtetet përkatëse. Menax

nog doba çiji naçina životu svedoçi o periodu od pre 2500 godina. Jedan od važnih objekata u muzeju je Palata kraljice Elizabete, izgrađena tokom 16 veka. Ovaj muzej predstavlja jednu od najzanimljivijih taçaka kulturne baštine Velsa.

ENGLESKA

Selo Lacock, Wiltshire

Učesnici su uglavnom boravili u malom selu Lacock, gde se nalazi National Trust (Nacionalni Trust). To je srednjovekovno selo, poznato po brojnim vrednostima kulturnog nasleđa u kojima živi oko 250 stanovnika. Ovo selo se često koristi za snimanje filmova poput “Harry Potter”, “Cranford”, “Gordost i predrasuda”, što omogućava razvoj turizma i privlači veliki broj turista, što doprinosi ekonomskoj dobrobiti lokalnog stanovništva i malih preduzeća. Tokom boravka u selu, učesnici su imali priliku da posete mesta od kulturnog naçaja. Iz ove posete selu se može izdvojiti Manastir - sa mešovitim arhitektonskim stilovima, što pokazuje dugu istoriju pod uticajem mnogih struja i tehnike gradnje. Ovaj spomenik predstavlja slučaj obnove građevine sa mnogo slojeva kulture. Poseta Nacionalnom fondu - nevladine organizacije koja se bavi zaštitom i upravljanjem kulturnim nasleđem na teritoriji Engleske, Velsa i Severne Irske. Ova organizacija deluje po propisima izdatim od strane dotičnih država. Upravljanje oblasti uglavnom se realizuje na principu održivog korišćenja, što znači primenom ekonomskih potreba, poštujući pravila i norme za zaštitu kulturne baštine.

Grad Bat

Je stari grad restoran koji se nalazi na jugozapadu Ujedinjenog Kraljevstva i datira iz rimskog perioda. Grad se nalazi na listi Svetske baštine UNESCO-a. Glavna delatnost kojom se ljudi bave u ovom gradu je turizam. Većina zgrada pripada gregorijanskom stilu arhitekture kao što je Roial Crescent (Polukružni Rojal) koga je važno napomenuti i Kvin Skver sa objektom koji ga okružuje. Spomenik od velikog znaçaja je Bath Abbei (Manastir u gradu Bat), što je dokaz o dugoj istoriji, više od hiljadu godina, koji je podgvrnut različitim verskim i fizičkim uticajima.

positive example of conservation and restoration of the castle.

Open Museum St. Fagan—Is the open museum of national history of Wales. Cultural heritage buildings dating from various historical periods from the Neolithic to the newer periods were transferred from various locations in a gigantic environment. The museum attraction is the village of Celtic, from the iron period, which testifies the lifestyle before 2500 years. An important building of the museum, is the Queen Elizabeth Palace, built during the 16th century. This museum presents one of the most interesting points of the cultural heritage of Wales.

ENGLAND

The village of Lacock, Wiltshire

Participants stayed mainly in the small village of Lacock, of the National Trust. A medieval village, known for its numerous values of cultural heritage is inhabited by about 250 residents. This village, which is often used for films shooting, like “Harry Potter”, “Cranford”, “Pride and Prejudice”, enables the development of passive tourism by attracting a large number of tourists, which contribute enormously to the economic wellbeing of local residents and small businesses. During their stay in the village, participants had the opportunity to visit cultural heritage sites. From these sites, the Abbey Village can be distinguished - with mixed architecture styles, which shows a long history influenced by many streams and building techniques. This monument represents a case of the restoration of a building with many cultural layers. The National Trust – a governmental organization that deals with the protection and management of cultural heritage in the territory of England, Wales and Northern Ireland was also visited by participants. This organization operates under the regulations issued by the respective states. Areas are mainly managed by taking into account the principle of sustainable use, which means the use for economic needs, while respecting the rules and norms for the protection of cultural heritage.

himi i zonave kryesisht realizohet në bazë të parimit të shfrytëzimit të qëndrueshëm, që nënkupton shfrytëzimin për nevoja ekonomike, duke i respektuar rregullat dhe normat për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore.

Qyteti Bath

Qyteti i vjetër i Bath i cili gjendet në jug-perëndim të Mbretërisë së Bashkuar dhe daton nga periudha romake. Qyteti gjendet në listën e Trashëgimisë Botërore të UNESCO-s. Vepërimitaria kryesore e zhvilluar në qytet është turizmi. Pjesa më e madhe e objekteve i takojnë arkitekturës Gregoriane, ku vlen të përmenden Royal Crescent (Gjysmërrethi Mbretëror) dhe Sheshi i Mbretëreshës me objektin rrethor. Një monument me rëndësi të madhe është Abacia e Bathit, që paraqet dëshminë e një historie të gjatë më se njëmijë vjeçare, e cila i është nënshtruar ndikimeve të ndryshme religjioze dhe fizike. Krahas vizitës së organizuar në qytet, pjesëmarrësit gjithashtu vizituan Termet Romake që janë shfrytëzuar si terme shëruese dhe paraqesin dëshmi për jetën luksoze të zhvilluar para 2000 vjetësh.

Vizita në trashëgiminë botërore të UNESCO-s Stonehenge dhe Avebury, Wiltshire

Stonehenge daton nga parahistoria dhe paraqet një grumbull të gurëve të renditur në rrethë koncentrik, që besohet se janë realizuar afërsisht 2000 – 3000 vjet para erës sonë. Të vendosur në mënyrë vertikale dhe horizontale, dhe të gdhendur me përpikëri, paraqesin njërin ndër objektet e para arkitektonike që janë ruajtur deri në ditët e sotme. Stonehenge paraqet një ndër monumentet më të famshme dhe më të vizituara në botë.

Avebury daton nga periudha neolitike, përmban tri rrethë nga guri dhe paraqet një prej lokaliteteve më të njohura nga parahistoria në Britani. 180 gurët e pa gdhendur të peshave të ndryshme, që qëndrojnë në pozitë vertikale të renditur në një perimetër prej 1.3 km, paraqesin gjithashtu një enigmë ende të pashpjegueshme të teknikës së ndërtimit.

Vizitë dy ditore në Londër me përzgjedhje të lirë të vetë pjesëmarrësve

Pored organizovane posete gradu, učesnici su obišli rimske termalne izvore koji se koriste kao lekovite banje i danas svedoče o razvijenom luksuznom životu od pre 2000 godina.

Posete mestima UNESCO-ve svetske baštine Stounhendž, Aveburi, Viltshire

Stounhendž datira iz praistorije i predstavlja gomilu kamenja poređanih u koncentričnim krugovima, veruje se da je bilo oko 2000 - 3000 godina pre nove ere. Kamenje je poređano po vertikalni i horizontalni i postavljano je sa preciznošću, tako da predstavlja jedan od prvih arhitektonskih objekata koji su sačuvani do danas. Stounhendž predstavlja jedan od najpoznatijih spomenika i najposećeniji je na svetu.

Aveburi datira iz neolita, u njemu se nalaze tri kruga od kamena i predstavlja jedan od najpopularnijih mesta iz praistorije u Britaniji. 180 postavljenih kamena različitih težina, stoje u vertikalnom položaju poređani u krugu od 1,3 km, i predstavljaju zagonetku sa još uvek nerazjašnjenom tehnikom gradnje.

Dvodnevna poseta Londonu po slobodnom izboru samih učesnika

The city of Bath

The old city of Bath, located in the south-west of the UK dates from the Roman period. The city is a UNESCO World Heritage site. The main activity in the city is tourism. Most of the buildings belong to Gregorian architecture, worth mentioning are the Royal Crescent and the Queen Square circular building. A monument of great importance is the Bath Abbey, evidence of a long history of more than a thousand years, which is subject to different religious and physical influences. Besides the organized visit to the city, participants also visited the Roman terms that were used for healing and present evidence of 2000 years ago developed luxurious life.

Visit in the UNESCO World Heritage site of Stonehenge and Avebury, Wiltshire

Stonehenge dates from prehistory and presents a pile of rocks situated in concentric circles. It is believed that they were put about 2000 - 3000 years BC. Placed in vertical and horizontal order, and carved with precision, they represent one of the first architectural objects that are up to today. Stonehenge represents one of the most famous monuments and the most visited one in the world.

Avebury, on the other hand dates from the Neolithic period, containing three stone circles and represents one of the most popular sites from prehistory in Britain. 180 carved stones with different weights, standing in vertical position placed in a perimeter of 1.3 km, still represent an unexplained puzzle of the construction techniques.

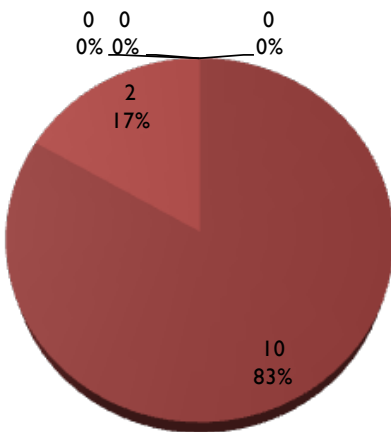
Two-day visit to London with free selection of the participants

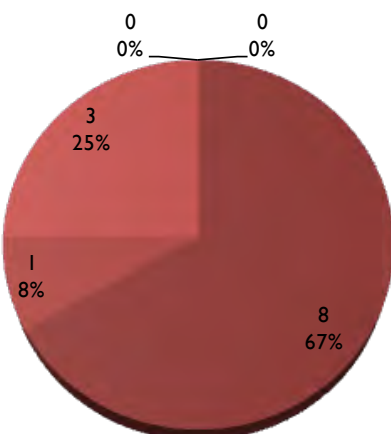
Vlerësimi i procesit nga pjesëmarrësit në vizitë

Në mënyrë që të merret opinioni i pjesëmarrësve rreth mënyrës së organizimit të vizitës studimore, janë hartuar formularë anonim të vlerësimit të cilët janë plotësuar nga të gjithë pjesëmarrësit e vizitës studimore. Rezultatet e vlerësimit janë paraqitur si më poshtë:

1. Në çfarë mase mendoni se është arritur qëllimi i vizitës studimore?
 “Qëllimi i vizitës është njoftimi me praktikat ndërkombëtare të mbrojtjes dhe promovimit të trashëgimisë natyrore dhe kulturore.”

2. Në çfarë mase janë të dobishme për punën tuaj të përditshme informacionet e marra gjatë prezantimeve dhe vizitave të realizuara?

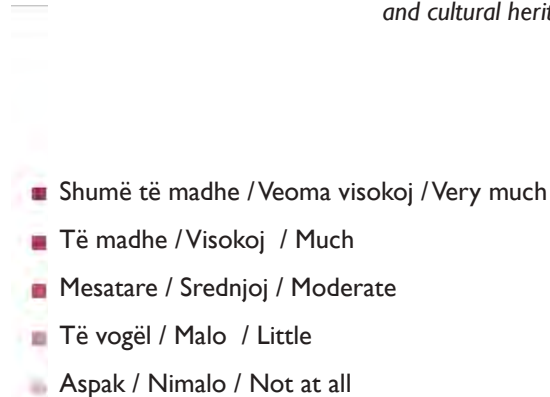

3. Cila(t) pjesë të vizitës studimore ju ka(në) pëlqyer më shumë?
 Mund të përgjigjeni në më shumë opsione.

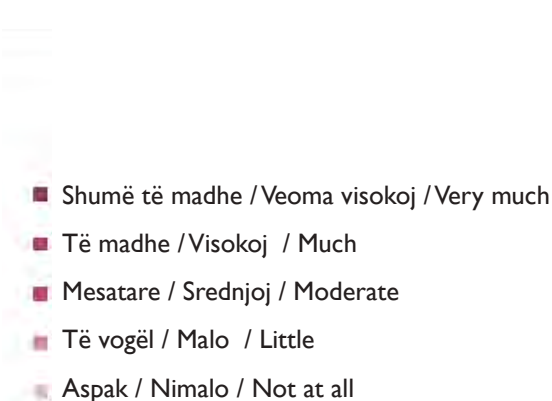
Ocenjivanje procesa od strane učesnika studijske posete

U cilju dobijanja mišljenja od strane učesnika u poseti o organizaciji studijske posete, napravljene su formulari za ocenjivanje koji su popunjeni od strane svih. Rezultati ocenjivanja su prikazani na sledeći način:

1. U kojoj mери mislite da je postignuta svrha Studijske posete?
 “Cilj posete je usvajanje međunarodne prakse zaštite i promocije prirodnog i kulturnog nasleđa”.

2. U kojoj mери su informacije dobijene tokom prezentacija i poseta korisne za vaš svakodnevni rad?

3. Koji deo studijske posete vam se najviše dopao?
 Možete odgovoriti sa više opcija.

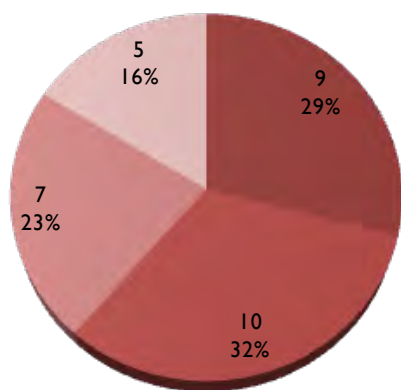
Evaluation of the visit process by participants

In order to obtain the opinion of the participants about the organization of the study visit, evaluation forms were designed to be completed by all participants. Assessment results are presented as follows:

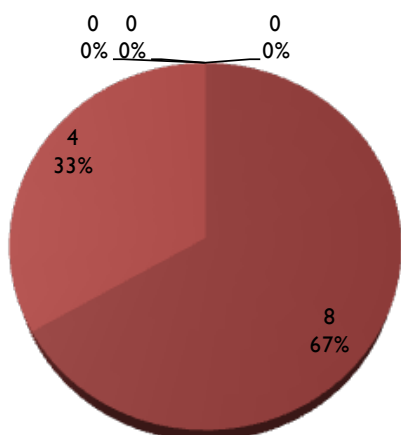
1. To what extent do you think the goal of the study visit was achieved?
 “The purpose of the visit is to get acquainted with the international practice of protection and promotion of natural and cultural heritage.”

2. To what extent is the information obtained during presentations useful for your daily work?

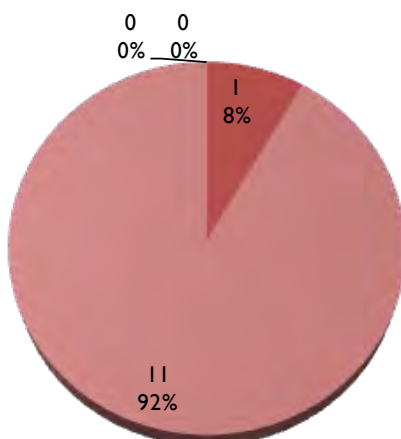
3. Which part (s) of the study visit did you like more?
 You can answer in more than one option.

4. Sa jeni të kënaqur me organizimin dhe logjistikën e vizitës studimore?

5. Si e konsideroni agjendën e vizitës studimore në Mbretërinë e Bashkuar?

6. Komentet apo sugjerimet e juaja shtesë se si mund të përmirësohej kjo vizitë studimore.

- Na duhej pak më shumë kohë që të analizohen dhe përpunohen më shumë shembujt e prezantuar. Do të ishte mirë që të krahasonim shembujt

Prezantimet mbi menaxhimin e resurseve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore / Prezantime o načinu upravljanja resursima kulturnog i prirod-nog nasleđa / Presentations about the management of cultural and natural resources

Vizitat/ekskursionet për t'u njohur me shembuj konkret të trashëgimisë së ruajtur / Posete/Ekskurzije radi upoznavanja sa konkretnim primerima čuvanja nasleđa / Visits/ field trips to get acquainted with a concrete example of preserved heritage

Turneu një ditore në qytetin UNESCO të Bath-it / Jednodnevna turneja u UNESCO-vom gradu Batu / One day tour to UNESCO city of Bath

Vizitat në Londër të propozuara dhe organizuara nga vetë pjesëmarrësit / Posete Londonu predloženi i organizovanih od strane samih učesnika / Visits in London, proposed and organized by participants

4. Koliko ste zadovoljni sa organizacijom i logistikom studijske posete?

4. How satisfied are you with the organization and logistics of the study visit?

- Shumë të kënaqur / Veoma zadovoljan / Very satisfied
- Të kënaqur / Zadovoljan / Satisfied
- Mesatarisht të kënaqur / Srednje zadovoljan / Moderately satisfied
- Mjaftueshëm / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all

5. Kako ocenjujete dnevni red Studijske posete u Velikoj Britaniji?

5. How do you see the agenda of the study tour in the United Kingdom?

- Shumë të ngarkuar / Preopterećujući / Overloaded
- Të ngarkuar / Opterećujući / Loaded
- Adekuate / Adekvatan / Adequate
- Shumë të lehtë / Neopterećujući / Very easy

6. Komentari i dodatne sugestije o tome kako da se poboljšaju ove studijske posete.

- Treba nam malo više vremena da analiziramo i razmotrimo predstavljene primere. Bilo bi dobro da izvršimo upoređivanje primera iz Velike Britanije sa primerima s Kosova.

6. Comments or additional suggestions on how this study visit could get improved.

- We needed a little more time to analyse and process more of the presented examples. It would be good to compare the examples of the United Kingdom with examples from Kosovo.

e Mbretërisë së Bashkuar me shembuj nga Kosova.

- Vizita ishte e organizuar mirë. Në çdo moment kemi qenë të shoqëruar nga përfaqësuesit e CHwB apo ciceronët vendorë të cilët na kanë dhënë sqarimet e kërkuara. Që në fund të bëhej një përmbledhje e shkurtë me shkrim për temat që janë trajtuar në vendet që kemi vizituar.

- Do të ishte mirë që të merreshin 2 ose 3 shembuj të trashëgimisë kulturore të Kosovës dhe të gjendeshin ekuivalentet në Angli dhe shembujt e mbrojtjes së këtyre ekuivalentëve t'i krahasonim me ato në Kosovë.

- Ka qenë e përkryer!

- Nuk kisha pas shtesë për komente për komente apo sugjerime pasi gjithçka ka qenë e përkryer, falemnderit për të gjitha!

- Me një afat pak më të gjatë dhe me orë ligjërimit më shumë lidhur me ruajtje, rikonstruim dhe menaxhimin e objekteve.

- Përpos komenteve pozitive dhe falënderuese nuk kam asgjë tjetër për të shtuar sepse për mua por besoj edhe për pjesëmarrësit tjerë gjithçka ishte e përkryer.

Shënim: Komentet e pjesëmarrësve janë listuar ashtu siç janë shkruar në formularët e vlerësimit.

- Poseta je dobro organizovana. U svakom trenutku smo bili u pratnji predstavnika CHwB ili lokalnih vodiča, koji su nam dali objašnjenja koja smo mi tražili. Da konačno postavimo jedan kratak pisani rezime od temama koje su bile obrađivane u ma koje smo posetili.

- Bilo bi dobro odabrati 2 ili 3 primera kulturnog nasleđa na Kosovu koji bi bili ekvivalenti sa Engleskom, i primeri zaštite ovih ekvivalenata da uporedimo sa onima na Kosovu.

- Bilo je savršeno!

- Ne bih imao dodatnih komentara ili sugestija posle svega, bilo je savršeno, hvala za sve!

- Sa malo dužim boravkom i više sati predavanja u vezi očuvanja, rekonstrukcije i upravljanjem objektima.

- Pored pozitivnih komentara i zahvalnosti nemam ništa da dodam, jer za mene, ali i za ostale učesnike verujem da je sve savršeno.

Napomena: Komentari su navedeni onako kako su učesnici sami napisali u formularu za ocenjivanje.

- The visit was well organized. In every moment we were accompanied by representatives of CHwB or local guides who gave us the explanations needed. So that in the end, we could have a brief summary on topics that were addressed in the countries we visited.

- It would be nice to have 2 or 3 examples of cultural heritage of Kosovo and to find equivalents in England and compare with each other.

- It was perfect!

- I have no additional comments or suggestions since everything has been perfect, thanks for all!

- With a slightly longer term and more teaching hours related to the preservation, reconstruction and management of buildings.

- Besides the positive comments and gratitude I have nothing to add, because for me, and I also believe for other participants, everything was perfect.

Note: Comments of participants are listed as written in the assessment forms.

Punëtoritë

Takimet e dyta të Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore në shtatë komuna, janë organizuar në formë të punëtorisë katër ditore. Punëtorija paraqet një prej aktiviteteve më të rëndësishme të fazës së parë të programit.

Punëtorija katër-ditore ishte e konceptuar në dy faza, teorike dhe praktike - vizita studimore. Pjesa teorike është mbajtur në Hotel Solid (Suharekë) për shtatë komunat partnere. Metodologjia e punëtorisë ka konsistuar në prezantime të ndryshme nga anëtarë të Forumeve; analiza e gjendjes ekzistuese të trashëgimisë kulturore dhe natyrore në komunat përkatëse, duke shfrytëzuar metodat SWOT dhe PESTEL; përcaktimi i prioriteteve dhe projekteve në fushën e trashëgimisë kulturore dhe natyrore; puna në grupe dhe diskutime të ndryshme rreth këtyre çështjeve. Gjatë diskutimeve anëtarët e Forumit shprehnin idetë dhe mendimet e tyre në lidhje me problemet kryesore me të cilët ballafaqohet trashëgimia kulturore, sfidat, mënyrat e zgjidhjes së problemeve dhe përparësitë. Në këtë mënyrë pjesa teorike e punëtorisë është shndërruar në një platformë interaktive të komunikimit ku anëtarët e Forumit me prapavijë të ndryshme profesionale dhe nga pozitat e ndryshme zyrtare shprehën lirshëm mendimet e tyre.

Prezantimet

Pjesa teorike e punëtorisë filloi me lojën e mozaikut, gjatë së cilës përmes argëtimit dhe garës pjesëmarrësit kanë "rizbuluar" pasuritë e trashëgimisë kulturore dhe natyrore të Kosovës. Më pas gjatë dy ditëve janë paraqitur prezantime të ndryshme.

Prezantim: Sistemi i mbrojtjes dhe legjislativa e trashëgimisë kulturore në Kosovë

Ky prezantim është mbajtur nga përfaqësues të MKRS-së, të cilët njëkohësisht ishin edhe anëtarë të FLTK-ve. Qëllimi kryesor i këtij prezantimi ishte njohja me sistemin e mbrojtjes së trashëgimisë kulturore në Kosovë, struktura organizative e menaxhimit të trashëgimisë kulturore dhe asetet e mbrojtura më ligj në Listën e Trashëgimisë Kulturore nën Mbrojtje të Përkohshme.

Radionice

Drugi sastanci Foruma Lokalne Kulturne Baštine u sedam opština, organizovani su u obliku četvero-dnevne radionice. Radionica predstavlja jednu od najvažnijih aktivnosti u prvoj fazi programa Lokalnih Planova Kulturne Baštine. Četvero-dnevna radionica je predviđena da se sprovede u dve faze, teorijska i praktična - studijske posete. Teorijski deo je održan u Hotelu Solid (Suvareka) za sedam partnerskih opština. Metodologija radionica se sastoji od raznih prezentacija članova Foruma; analiza trenutnog stanja kulturne i prirodne baštine u njihovim opštinama, koristeći SWOT i PESTEL analize; određivanje prioriteta i projekata u oblasti kulturne i prirodne baštine; radne grupe i različite diskusije o ovim pitanjima. Tokom rasprave članovi foruma izražavaju svoje ideje i mišljenja o glavnim problemima sa kojima se suočava kulturna baština, izazovi, načini rešavanja problema i prioriteta. Na taj način teoretski deo radionice je transformisan u interaktivnu komunikaciju na platformi na kojoj članovi Foruma iz različitih profesija i iz raznih zvaničnih stavova izražavaju svoje mišljenje slobodno.

Prezentacije

Teorijski deo radionice počinje sa igrom mozaik, tokom koje kroz zabavu i takmičenje, učesnici su "ponovo otkrili" bogatstvo prirodnog i kulturnog nasleđa na Kosovu. Dva dana kasnije su predstavljane prezentacije.

Prezentacija: Odbrambeni sistem i zakonodavstvo o kulturnom nasleđu na Kosovu

Ova prezentacija održana je od strane predstavnika MKOS, koji su takođe bili članovi LFK. Osnovna svrha ove prezentacije je da se uspostavi sistem zaštite kulturnog nasleđa na Kosovu, organizaciona struktura i upravljanje resursima kulturne baštine koji su zaštićeni zakonom, i stavljeni na listu kulturnog nasleđa pod privremenom zaštitom.

Workshops

Second meetings of Local Cultural Heritage Forums in seven municipalities were organized in the form of a four-day workshop. The workshop represents one of the most important activities of the first phase of the program of Local Cultural Heritage Plans. The four-day workshop was designed in two phases, theoretical and practical - study visit. The theoretical part was held in the Hotel Solid (Suhareka) for seven partner municipalities. The methodology of workshop consisted of different presentations from members of the Forum; analysis of the current state of cultural and natural heritage in their respective municipalities, using SWOT and PESTEL methods; determination of priorities and projects in the field of cultural and natural heritage; work in groups and various discussions about these issues. During the discussions, the members of the Forum expressed their ideas and opinions about the main problems in the field of cultural heritage, challenges, ways of solving the problems and priorities. In this way the theoretical part of the workshop was transformed into an interactive communication platform where members of the Forum with different professional backgrounds and from various official positions expressed their thoughts freely.

Presentations

The theoretical part of the workshop began with a mosaic game, during which through entertainment and race, participants "rediscovered" the treasures of the natural and cultural heritage of Kosovo. Two days later they did various presentations.

Presentation: The protection system and legislation of cultural heritage in Kosovo

This presentation was held by representatives of MCYS, who were also members of LCHF. The main purpose of this presentation was to introduce the system of cultural heritage protection in Kosovo, organizational structure of cultural heritage management and protected assets in the Cultural Heritage List for Temporary protection.

Prezantim: Sistemi i planifikimit hapësinor në Kosovë dhe relacioni me trashëgiminë kulturore

Sistemi i planifikimit hapësinor në Kosovë u prezantua nga dy përfaqësues të MMPH-së, gjegjësisht nga Departamenti i Planifikimit dhe Instituti për Planifikim Hapësinor. Qëllimi kryesor i këtyre prezantimeve ishte prezantimi i sistemit të planifikimit hapësinor në Kosovë dhe ndërlidhja e planifikimit hapësinor me definimin dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore dhe asaj natyrore.

Prezantim: Raporti i sektorit të trashëgimisë kulturore në Komunë

Analiza mbi gjendjen aktuale të trashëgimisë natyrore dhe kulturore në Komunën e Rahovecit u prezantua nga koordinatorët lokal për komunat partnere në projektin e PLTK-ve. Me qëllim të krijimit të një pasqyre reale të gjendjes së trashëgimisë natyrore dhe kulturore, koordinatorët kanë kryer studime dhe analiza në terren që ngërthen mbledhjen e informatave rreth karakteristikave të komunës në përgjithësi dhe të vlerave të trashëgimisë kulturore e natyrore në veçanti.

Prezantim: Turizmi e zhvillimi lokal i bazuar në trashëgiminë kulturore

Trashëgimia kulturore si potencial për turizëm e zhvillim lokal u prezantua nga përfaqësues i CHwB-së. Qëllimi kryesor i këtij prezantimi ishte demonstrimi i shembujve pozitiv që mund të përdoren si model edhe për shfrytëzimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore në Kosovë si bazë për zhvillim ekonomik lokal.

Prezantimi: Vizita studimore në Mbretëri të Bashkuar

Prezantim tjetër me interes ishte edhe ai i vizitës studimore në Mbretërinë të Bashkuar, vizitë kjo që u zhvillua gjatë muajit nëntor 2012. Anëtarët e Forumit Lokal përkatës prezantoi përvojën dhe njohuritë e marra gjatë vizitës studimore.

Prezentacija: Sistem prostornog planiranja na Kosovu i odnos sa kulturnim nasleđem

Dva predstavnika MSPP su predstavili sistem prostornog planiranja na Kosovu, odnosno Uprave za planiranje i Instituta za prostorno planiranje. Glavna svrha ovih prezentacija je prezentacija sistema prostornog planiranja na Kosovu i prostornog planiranja u korelaciji sa definisanjem zaštite kulturne i prirodne baštine.

Prezentacija: Izveštaj opštinskog sektora za kulturno nasleđe

Analiza trenutnog stanja prirodne i kulturne baštine u opštini Orahovac je predstavljena od strane lokalnih koordinatora u partnerskim opštinama za projekat LPKB. U cilju stvaranja realne slike o stanju prirodnog i kulturnog nasleđa, koordinatori su sproveli studije i analize na terenu koja uključuje prikupljanje informacija o karakteristikama opštine uopšte i vrednostima kulturnog i prirodnog nasleđa posebno.

Prezentacija: Turizam i lokalni razvoj koji se bazira na resurse kulturnog nasleđa

Kulturna baština je turistički potencijal lokalnog razvoja koji je predstavljen od strane predstavnika CHwB-a. Osnovna svrha ove prezentacije je bila demonstracija pozitivnih primera koji se mogu koristiti kao model za korišćenje prirodnog i kulturnog nasleđa na Kosovu, kao osnov za lokalni ekonomski razvoj.

Prezentacija: Studijska poseta Velikoj Britaniji

Još jedna zanimljiva prezentacija je bila u vezi studijske posete Velikoj Britaniji, koja je održana u novembru 2012. Članovi Lokalnih Foruma Kulturne Baštine odgovarajućih opština, su prezentovali svoja iskustva i znanja stečena tokom studijske posete.

Presentation: Spatial planning system in Kosovo and the relation with cultural heritage

Spatial planning system in Kosovo was presented by two representatives of MESP, namely the Department of Planning and the Spatial Planning Institute. The main purpose of these presentations was the introduction of spatial planning system in Kosovo and spatial correlation with the definition and protection of cultural and natural heritage.

Presentation: The report of the cultural heritage sector in the municipality

Analysis of the current situation of natural and cultural heritage in the municipality of Rahovec was introduced by local coordinators of the partner municipalities in the project of LCHP. In order to create a realistic picture of the state of natural and cultural heritage, coordinators conducted field studies and surveys, to collect information about the characteristics of the municipality in general and the values of cultural and natural heritage in particular.

Presentation: Local tourism and development based in cultural heritage

Cultural heritage as a potential for tourism and local development was presented by representatives of CHwB. The main purpose of this presentation was the demonstration of positive examples that can be used as a model for the use of natural and cultural heritage in Kosovo as a basis for local economic development.

Presentation: Study visit to the UK

Another interesting presentation was that of a study visit to the United Kingdom, in November 2012. Members of the Local Cultural Heritage Forum of the relevant municipality, presented the experience and knowledge acquired during the study visit.

Analiza SWOT për Komunën e Rahovecit

Në punëtorinë e FLTK Rahovec, të organizuar nga datat 03-06 dhjetor 2012 janë hartuar dy SWOT analiza. SWOT analiza e parë ishte ajo e përgjithshme, e cila i definon përparësitë, mangësitë, mundësitë dhe kërcënimet që paraqiten në fushën e trashëgimisë kulturore dhe natyrore në Komunën e Rahovecit. Ndërsa SWOT analiza strategjike është një analizë më specifike dhe ka për qëllim kryesor që atributet negative, pra dobësitë dhe rreziqet t'i shndërroj në attribute pozitive.

SWOT analizat e hartuara nga anëtarët e FLTK Rahovec kanë shërbyer si mjet për definimin e objektivave kryesore për mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore në Komunën e Rahovecit.

SWOT Analiza e përgjithshme

SWOT analiza është një mjet për vlerësim të gjendjes ekzistuese e cila shërben për të mbledhur ide të ndryshme nga përfaqësuesit e sektorit të caktuar, të cilët marrin pjesë në procese në mënyrë aktive.

Kjo analizë është njëra nga metodat që janë përdorë në punëtori për përcaktimin e gjendjes aktuale të trashëgimisë natyrore dhe kulturore në Komunën e Rahovecit.

Emri i SWOT analizës rrjedh nga shkronjat e para të fjalëve në gjuhën angleze:

Përparësitë / Strengths – atributet pozitive të brendshme të TKN të komunës.

Dobësitë / Weaknesses - atributet negative të brendshme të TKN të komunës.

Mundësitë / Opportunities – faktorë të jashtëm të cilët mund të përmirësojnë gjendjen e TKN të komunës.

Rreziqet / Threats – faktorë të jashtëm të cilët mund të rrezikojnë dhe përkeqësojnë gjendjen e TKN të komunës.

Pjesëmarrësit u ndanë në tri grupe sipas parimit 1,2,3...1,2,3, ku secili grup kishte detyrën e njëjtë:

SWOT analiza za opštinu Orahovac

Tokom radionice LFKB za opštinu Orahovac, čiji je domaćin ova opština bila tokom 3 do 6 decembra 2012 izrađena su dva nacrtta SWOT analize. SWOT analiza daje opšti pregled, koji definiše prednosti, slabosti, mogućnosti i rizike koji se javljaju u oblasti kulturne i prirodne baštine u opštini Orahovac. Dok je strateška SWOT analiza preciznija i ima za cilj uglavnom da sve negativne attribute, odnosno slabosti i pretnje, uputi kako ih pretvoriti u pozitivne attribute. SWOT analiza je sačinjena od strane članova LFKB Orahovac, koja treba poslužiti kao sredstvo definisanja zaštita osnovnih ciljeva i promovisanje kulturne i prirodne baštine u opštini Orahovac.

Opšta SWOT analiza

SWOT analiza je sredstvo za procenu trenutne situacije koja služi da prikupi različite ideje od predstavnika pojedinih sektora, koji aktivno učestvuju u procesu. Ova analiza je jedna od metoda koje se koriste u radionicama za utvrđivanje trenutnog statusa prirodnog i kulturnog nasleđa u opštini Orahovac. Ime SWOT analiza je izvedena iz prvih slova reči u engleskom jeziku:

Prednosti / Strengths - pozitivne unutrašnje osobine opštine u vezi PKN.

Slabosti / Weaknesses - negativne unutrašnje osobine opštine u vezi PKN.

Mogućnosti / Opportunities - spoljni faktori koji mogu da poboljšaju situaciju opštinskog PKN.

Pretnje / Threats- spoljni faktori koji mogu da ugroze i pogoršaju stanje PKN opštine. Učesnici su bili podeljeni u tri grupe po principu 1,2,3 ... 1,2,3, svaka grupa imala isti zadatak:

SWOT analysis for the municipality of Rahovec

In the workshop of LCHF of Rahovec, held during 3 to 6 December 2012, two SWOT analysis were drafted. The first SWOT analysis was general, which defines the strengths, weaknesses, opportunities and threats that arise in the field of cultural and natural heritage in the municipality of Rahovec. While the strategic SWOT analysis is more specific and mainly aims to turn the negative attributes, precisely weaknesses and threats into positive attributes. SWOT analysis drafted by LCHF members of Rahovec has served as a tool to define the main objectives for the protection and promotion of cultural and natural heritage in the municipality of Rahovec.

General SWOT analysis

SWOT analysis is a tool for the evaluation of the current situation which serves to collect different ideas from representatives of the particular sector who participate actively in the processes. This analysis is one of the methods used in workshops to determine the current status of natural and cultural heritage in the municipality of Rahovec. The name of SWOT analysis is derived from the first letters of the following words in the English language:

Strengths - internal positive attributes of CNH of the municipality.

Weaknesses - internal negative attributes of CNH of the municipality.

Opportunities- external factors that can improve the situation of CNH of the municipality.

Threats- external factors that can endanger and worsen the CNH of the municipality.

Participants were divided into three groups according to the principle 1,2,3 ... 1,2,3, where each group had the same task:

T'i listojnë përparësitë, dobësitë, mundësitë dhe rreziqet me të cilët ballafaqohet trashëgimia kulturore e komunës së Rahovecit.

Puna e tri grupeve rezultoi me këto të dhëna:

o PËRPARËSITË

- Pozita gjeografike dhe klima e volitshme
- Rrushi dhe vera.
- Resurse natyrore, kulturore dhe njerëzore
- Lokalitet i pasur me trashëgimi: Arkitektonike – arkitekturë e veçantë e banimit, objektet fetare, urat, rrjeti i krojeve
- Arkeologjike – rruga e vjetër tregtare (e Karavaneve), Arti në gur, kështjellat Shpirtërore – festivalet folklorike, festivali i rrushit, verës, ushqimit dhe kulturës, ritualet e teqeve, dita e Pranverës, dita e Sharanicës
- Natyrore – toka pjellore, vreshtat, gurrat, peizazhet natyrore
- Lista e objekteve të Trashëgimisë Kulturore nën mbrojtje të përkohshme
- Inventarizimi i objekteve të trashëgimisë kulturore
- Përfshirja e trashëgimisë kulturore në Planin Zhvillimor Komunal
- Nënshkrimi i memorandumit të mirëkuptimit me CHwB-në
- Infrastruktura ekzistuese e trashëgimisë kulturore: Muzeu i qytetit; Qendra Informativë turistike, harta turistike dhe broshura
- Plani hapësinor për Zonën e veçantë “Ujëvara e Mirushës”
- Shoqatat aktive për promovimin e trashëgimisë shpirtërore, artizanatet dhe punë dore, si p.sh: Hareja, Krusha e Madhe etj.
- Projekti për rregullimin e shtratit të lumit Duhello
- Organizimi i aktiviteteve të ndryshme për ruajtje dhe promovim të natyrës – Shoqata e Gjuetarëve

o DOBËSITË

- Mosharmonizimi institucional për trashëgimi kulturore – mungesa e koordinimit në mes të MKRS – QRTK Pz – KK Rahovec
- Mungesa e politikave zhvillimore për shfrytëzimin e resurseve

Nabrojiti prednosti, slabosti, mogućnosti i pretnje s kojima se suočava kulturna baština opštine Orahovac, Rad triju grupa rezultirao je sledećim podacima:

o PREDNOSTI

- Geografski položaj i povoljna klima
- Grožđe i VINO.
- Prirodni, kulturni i ljudski resursi.
- Lokaliteti bogati nasleđem
- Arhitektonski - Specijalna stambena arhitektura, verskih objekata, mostova, vodne mreže,
- Arheološki- Stari trgovinski put (karavan), umetnost u obradi kamena, dvorci
- Duhovnost - Folk festivali, festival grožđa, vina, hrane i kulture, rituala i malih džamija (mesdžida), dan proleća, dan Šaranice.
- Priroda - plodno zemljišta, vinogradi, kamen, prirodni pejzaži
- Lista objekata kulturnog nasleđa pod privremenom zaštitom
- Inventarizacija objekata kulturnog nasleđa
- Uključivanje kulturnog nasleđa u Razvojni Plan opštine
- Potpisivanje Memoranduma o razumevanju sa CHwB
- Postojeća infrastruktura kulturne baštine: Gradski muzej; Turistički informativni centar, turističke mape i brošure
- Prostorni plan za posebnu zonu “Vodopadi Miruše”
- Aktivna udruženja za promociju duhovnog nasleđa, umetnosti, zanata i rukotvorina, kao npr.: Hareja, Krusha e Madhe itd
- Projekat za regulaciju reke Beli Drim
- Organizovanje raznih aktivnosti za promovisanje očuvanja prirode i
- Lovачko Društvo

o SLABOSTI

- Odstupanja Institucija od kulturnog nasleđa
- Nedostatak koordinacije između MKOS - RCKB PZ - SO Orahovac
- Nedostatak razvojnih politika za korišćenje resursa
- Nepravilno postavljanje prioriteta

List the strengths, weaknesses, opportunities and threats of the cultural heritage of the municipality of Rahovec.

The work of the three groups resulted in the following data:

o STRENGTHS

- Geographical position and suitable climate
- Grapes and wine.
- Natural, cultural and human resources
- Heritage site: Architectural- unique residential architecture, religious buildings, bridges, fountains Archaeological- the old trading route (the Caravan), art in stone, castles
- Spiritual - folk festivals, the festival of grape, wine, food and culture, rituals and masjids, the spring day, the day of Sharanica
- Natural - fertile land, vineyards, springs, natural landscapes
- The list of Cultural Heritage under temporary protection
- The inventory of cultural heritage buildings
- The inclusion of cultural heritage in the Municipal Development Plan
- Signing of a memorandum of understanding with CHwB
- Existing infrastructure of cultural heritage: City Museum; Tourist Information Centre, tourist maps and brochures
- Spatial Plan for the Special Area “Waterfall Mirusha”
- Active associations for the promotion of spiritual heritage, crafts and handiwork, such as the Bliss (Hareja), Krusha e Madhe, etc.
- The project for the treatment of river Duhello
- Organizing various activities for nature preservation and promotion –the Hunters Association

o WEAKNESSES

- Institutional misalignment in the cultural heritage field - lack of coordination between MCYS- RCCH Prizren – Municipality of Rahovec
- Lack of development policies for the use of resources
- Incorrect order of legal based priorities

- Renditje jo e drejtë e prioriteteve në baza ligjore
- Degradimi dhe shkatërrimi i monumenteve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore
- Mungesa e inspektorëve për trashëgimi kulturore (në nivelin lokal dhe qendror)
- Mungesa e fondeve dhe investimet e vogla në fushën e trashëgimisë kulturore
- Mungesa e stafit profesional
- Niveli i ulët i vetëdijes i njerëzve për vlerat e trashëgimisë kulturore, sidomos te gjeneratat e reja
- Mungesa e planeve për trashëgimi kulturore: mungesa e Planit Zhvillimor Urban dhe Planet Rregulluese Urbane
- Mospërcaktimi i zonave të mbrojtura
- Mungesa e lehtësimit financiar për pronarët e objekteve private dhe zejtarët
- Renovimet joprofesionale në objekte të trashëgimisë kulturore
- Mungesa e monitorimit dhe mirëmbajtjes së monumenteve/lokaliteteve arkeologjike që janë nën mbrojtje që nga vitet 1970'ta
- Ekspeditat dhe gjetjet arkeologjike të pakontrolluara
- Mungesa e hapësirave të mjaftueshme për zhvillim të turizmit kulturor (bujtinat, hapësirat për ekspozitë etj.)
- Zhdukja artizanateve
- Mungesa e sistemit të ujitjes pik-pik nëpër vreshta
- Migrimi.

o **MUNDËSITË**

- Zhvillimi i rrjetit për turizëm kulturor me komunitatet përreth
- Zhvillimi i ekonomisë lokale duke shfrytëzuar potencialin e trashëgimisë natyrore dhe asaj kulturore
- Përkushtimi i qeverisë lokale për ruajtje të trashëgimisë kulturore
- Tërheqja e investimeve të huaja (organizatat, fondacionet, partneriteti publiko-privat)
- Ngritja e kapaciteteve njerëzore për trashëgiminë kulturore
- Projekti për rregullimin e shtratit të lumit Drini i Bardhë (Kanonit), nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
- Muaji dhjetor "Festivali i rakisë dhe verës"
- Dita e Hashures "Muaji Muharrem"
- Zhvillimi i agro-turizmit

- Degradacija i uništavanje spomenika kulturne i prirodne baštine
- Nedostatak inspektora za kulturnu baštinu (na lokalnom i centralnom nivou)
- Nedostatak sredstava i male investicije u oblasti kulturnog nasleđa
- Nedostatak stručnog kadra
- Nizak nivo svesti ljudi o vrednosti kulturnog nasleđa, naročito među mlađim generacijama
- Nedostatak planova za kulturnu baštinu: Nepostojanje urbanističkog razvojnog plana, i urbanističkog regulatornog plana
- Propust da se definišu zaštićena područja - nedostatak finansijskih olakšica za vlasnike privatnih zgrada i zanatlija
- Neprofesionalno renoviranje objekata kulturnog nasleđa
- Nedostatak nadgledanja i održavanja spomenika / arheoloških nalazišta pod zaštitom iz 1970'tih
- Nekontrolisan ekspedicije i arheološka istraživanja
- Nedostatak dovoljnog prostora za razvoj kulturnog turizma (pansioni, prostor za izložbe i sl)
- Nestajanje zanata
- Nedostatak sistema za navodnjavanje kap po kap kroz vinograde
- Migracija.

o **MOGUĆNOSTI**

- Razvoj mreže kulturnog turizma sa okolnim opštinama
- Razvoj lokalne privrede koristeći prirodne potencijale i kulturnu baštinu
- Obaveza lokalne samouprave da sačuva kulturno nasleđe
- Privlačenje stranih investicija (organizacije, fondacije, javno-privatno partnerstvo)
- Izgradnja Ljudskih kapaciteta za kulturnu baštinu
- Projekat za regulaciju reke Beli Drim (Kanon), Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja
- Decembarski "Festival rakije i vina"
- Dan Ašura "Mesec Muharema"
- Razvoj Agro turizma
- Adaptiranje kuća za noćenje za razvoj ruralnog turizma

- Degradation and destruction of cultural and natural heritage monuments
- Lack of inspectors for cultural heritage (at central and local level)
- Lack of funds and small investments in the field of cultural heritage
- Lack of professional staff
- Low level of awareness of people about the values of cultural heritage, especially among the younger generations
- Lack of cultural heritage plans: absence of the Urban Development Plan and Urban Regulatory Plans
- The non-definition of protected areas
- Lack of financial relief for the owners of private buildings and craftsmen
- Unprofessional treatment of cultural heritage buildings
- Lack of monitoring and maintenance of designated monuments / archaeological sites, protected since 1970
- Expeditions and uncontrolled archaeological excavations
- Lack of sufficient space for the development of cultural tourism (guest-houses, spaces for exhibition etc.)
- Disappearing crafts
- Lack of drip irrigation system in the vineyards
- Migration.

o **OPPORTUNITIES**

- Development of cultural tourism network with the surrounding municipalities
- Development of local economy using natural and cultural heritage potential
- The commitment of local government to preserve cultural heritage
- Attracting foreign investments (organizations, foundations, public-private partnership)
- Human capacity building for cultural heritage
- The project for the treatment of the river Drini (Canyon), the Ministry of Environment and Spatial Planning
- December month "Brandy and wine festival"
- The day of Ashura "Muharrem month"
- Development of agro-tourism
- Adoption of hostels and houses and rural tourism development

- Adaptimi i shtëpive për bujtina dhe zhvillimi i turizmit fshatar

o KËRCËNIMET / RREZIQET

- Gjendja e rëndë ekonomike
- Vendet tjera në rajon janë më atraktive
- Mos definim i qartë i zonave të mbrojtura dhe përgjegjësive institucionale
- Ndërtimet e egra (në zonat e veçanta) dhe zhvillimet e pakontrolluara
- Mos respektimi i ligjeve për mbrojtje të trashëgimisë kulturore
- Mospërfshirja e të gjitha monumenteve me vlerë në listën e inventarizimit
- Zhdukja graduale e monumenteve nga mungesa e përkujdesjes institucionale
- Ligji për Zonën e Veçantë “Hoqa e Madhe”
- Fatkeqësitë natyrore

Shënim: Elementet e SWOT-it janë listuar ashtu si janë prezantuar nga tri grupet dhe vetëm në rastet kur grupet kanë përmendur të njëjtin element, ato janë eliminuar për të evituar përsëritjet.

SWOT Analiza strategjike

SWOT analiza e përgjithshme u pasua me SWOT-in Strategjik, që është një analizë më specifike dhe ka për qëllim kryesor që atributet negative, pra dobësitë dhe rreziqet t'i shndërroj në attribute pozitive.

Detyra për pjesëmarrësit në këtë rast ishte që të mendojnë mënyra që atributet e listuara negative të shndërrohen në attribute pozitive në të ardhmen. Tri grupet e formuara për analizën SWOT të përgjithshëm vazhduan punët e tyre, në këtë rast për të përcaktuar objektivat për shndërrimin e dobësive dhe rreziqeve në mundësi për të ardhmen. Puna e tri grupeve rezultoi me këto objektiva:

- Ngritja e vetëdijes dhe arsimimi për trashëgiminë kulturore.
- Subvencionimi i grupeve që ushtrojnë veprimtari tradicionale.
- Promovimi dhe forcimi i brendit të Rahovecit në Kosovë dhe rajon.
- Integrimi i Zonës së Veçantë të Mbrojtur të Hoqës së Madhe në ofertën e përbashkët të turizmit të Komunës së Rahovecit.

o PRETNJE / RIZICI

- Teška ekonomska situacija
- Druge zemlje u regionu su privlačnije
- Nema jasne definicije zaštićenih područja i institucionalne odgovornosti
- Divlja gradnja (u određenim oblastima) i nekontrolisano širenje
- Nepoštovanje zakona za zaštitu kulturnog nasleđa
- Ne uključivanje svih spomenika od vrednosti na listu zašтите
- Postepeno nestajanje spomenika zbog nedostatka institucionalne brige
- Zakon o specijalnoj zoni “Veliki Hoča”
- Prirodne katastrofe

Napomena: SWOT zaključci su navedeni onako kao što su predstavljeni od strane tri grupe, samo kada su više grupa navodili iste zaključke, takvi su izbacivani da bi se izbeglo ponavljanje.

Strateška SWOT analiza

Sa opšte SWOT analize prešlo se na Stratešku SWOT analizu, odnosno preciznije analize koja uglavnom ima za cilj da sve negativne attribute, odnosno slabosti i rizike prevede u pozitivne osobine. Zadatak za učesnike u ovom slučaju je da razmotri načine za prevođenje negativnih atributa da postanu pozitivni u budućnosti. Tri grupe formirane za odrađivanje opšte SWOT analize su nastavile svoj rad, u ovom slučaju da se utvrde ciljevi za konverziju slabosti i pretnje u mogućnosti za budućnost. Rad tri grupe rezultirao je sledećim preporukama:

- Podizanje svesti i obrazovanje o kulturnom nasleđu.
- Subvencionisanje grupa koje se bave tradicionalnim aktivnostima.
- Promovisanje i jačanje brenda Orahovac na Kosovu i regionu.
- Integracija specijalnog zaštićenog područja Velike Hoče u zajedničku turističku ponudu opštine Orahovac.
- Harmonizacija zakona o kulturnom nasleđu sa zakonima prostornog planiranja.
- Saradnja sa lokalnom skupštinom, međunarodnim organizacijama i zajednicom.
- Uspostaviti mehanizme za sprovođenje zakona kulturnog nasleđa.
- Promocija i razvoj finansijske poli

o THREATS / RISKS

- Serious economic situation
- Other countries in the region are more attractive
- Unclear definition of protected areas and institutional responsibilities
- Wild construction (in specific areas) and uncontrolled development
- Non-compliance with laws for the protection of cultural heritage
- Exclusion of all significant buildings (monuments- nuk munden me qene monumente pa qene ne liste) in the inventory
- Gradual disappearance of monuments from the lack of institutional care
- Law on Special Protective (Duhet mu shtu) Zone “Hoca e Madhe”
- Natural disasters.

Note: SWOT elements are listed as presented by three groups and they were eliminated only when the groups cited the same element, in order to avoid duplication.

Strategic SWOT Analysis

The general SWOT analysis followed by strategic SWOT, which is a more specific analysis and aims mainly to turn the negative attributes, precisely weaknesses and risks, into positive attributes. The task for the participants in this case was to consider ways so that the listed negative attributes to be converted into positive attributes in the future. Three groups formed for the general SWOT continued their work, in this case to determine the objectives for the conversion of weaknesses and threats into opportunities for the future. The work of the three groups resulted in the following objectives:

- Raising awareness and education for cultural heritage.
- Subsidizing groups that exercise traditional activities.
- Promoting and strengthening the brand of Rahovec in Kosovo and region.
- Integration of the Special Protective Zone of Velika Hoča in the joint tourism offer of the municipality of Rahovec.
- Harmonization of cultural heritage laws with spatial planning laws.
- Cooperation of legislation with the

- Harmonizimi i ligjeve për trashëgimi kulturore dhe ligjeve për planifikim hapësinor.
- Kooperimi i legjislativit me pushtetin lokal, faktorin ndërkombëtar dhe komunitetin.
- Krijimi i mekanizmave për zbatim të ligjeve të trashëgimisë kulturore.
- Promovimi dhe zhvillimi i politikave financiare buxhetore për stimulim të partneritetit publiko-privat dhe thithjes së donacioneve.
- Vetëdijesimi dhe fuqizimi i resurseve njerëzore në përgatitjen e projekteve kapitale dhe në zbatimin e tyre.
- Funkcionalizimi dhe shfrytëzimi i trashëgimisë kulturore për zhvillim të qëndrueshëm (shndërrimi i monumenteve në hapësira publike, shfrytëzuese, akomodime private, bujtina etj.)
- Përforcimi i komunikimit dhe bashkëpunimit ndërmjet institucioneve të nivelit qendror dhe lokal.
- Lobimi në administratë lokale dhe qendrore për rritjen e buxhetit në fushën e trashëgimisë kulturore.
- Krijimi i mekanizmave për lehtësimin e kushteve për pronarët privat të trashëgimisë kulturore për ruajtjen e monumenteve të tyre.
- Sensibilizimi i moshave të reja për rëndësinë e trashëgimisë kulturore nëpërmjet programeve edukative: ligjëratat, ekskursionet, vizitat studimore etj.
- Zbatimi i strategjisë së Planit Zhvillimor Komunal për promovim të komunës për thithjen e fondeve.
- Menaxhimi më i mirë i mbikëqyrjes së funksionimit/implementimit të ligjit për trashëgiminë kulturore – përcaktimi i penaltive/ndëshkimeve.

Shënim: Elementet e SWOT-it strategjik janë listuar ashtu si janë prezantuar nga tri grupet, por janë shkruar në një listë të vetme.

- tike budžeta za stimulaciju javno-privatnog partnerstva i privlačenja donacija.
- Svest i osnaživanje ljudskih resursa u pripremi kapitalnih projekata i njihove realizacije.
- Funkcionalnost i upotreba kulturnog nasleđa za održivi razvoj (pretvaranje spomenika kulture u javne prostore, eksploatacija istih, privatni smeštaji, gostionice, itd.)
- Jačanje komunikacije i saradnje između institucija na centralnom i lokalnom nivou.
- Lobiranje pri centralnoj i lokalnoj vlasti da se poveća budžet u oblasti kulturnog nasleđa.
- Stvaranje mehanizama za olakšavanje uslova za privatne vlasnike za očuvanje njihovih objekata koji pripadaju kulturnoj baštini.
- Podići svest kod mlađih uzrasta o značaju kulturnog nasleđa kroz edukativne programe, predavanja, ekskurzije, studijskih poseta i sl.
- Implementacija strategije plana razvoja opštine u cilju promocije opštine radi privlačenja investicija.
- Bolje upravljanje nadgledanja nad funkcionisanjem / implementacijom zakona o kulturnoj baštini - Određivanje nadoknada / kazni.

Napomena: Zaključci SWOT analize su navedeni kao što su predstavljani od strane tri grupe, ali su spojeni u jednu listu.

- local government, international agent and community.
- Establish mechanisms for the implementation of cultural heritage laws.
- Promotion and development of financial budget policy to stimulate public-private partnership and attraction of donations.
- Awareness and empowerment of human resources in the preparation of capital projects and their implementation.
- Operation and use of cultural heritage for sustainable development (adaption of monuments in public and usable spaces, private accommodations, hostels, etc.)
- Strengthening communication and cooperation between central and local level institutions.
- Lobbying in central and local administration to increase the budget in the cultural heritage field.
- Creation of mechanisms to facilitate the conditions for private owners to preserve their cultural heritage assets.
- Increase awareness amongst youngsters for the importance of cultural heritage through educational programs, lectures, excursions, study visits etc.
- The implementation of the Municipal Development Plan strategy for promotion of the municipality for fundraising.
- Better management of the operation supervision/ implementation of the Law on Cultural Heritage - determination of penalties.

Note: Elements of Strategic SWOT are listed as presented by the three groups, but are merged into a single list.

Analiza PESTEL për Komunën e Rahovecit

E kombinuar me analizat tjera, analiza PESTEL është shumë e suksesshme në analizimin e gjendjes egzistuese, e që më vonë ndihmon në definimin e drejtimit zhvillimor për të ardhmen por edhe në sqarimin e domosdoshëm se si këta faktorë ndikojnë në mënyrë pozitive apo negative në gjendjen e trashëgimisë kulturore dhe natyrore. Analiza PESTEL e vlerëson gjendjen e trashëgimisë kulturore duke marrë parasysh këta faktorë:

P - POLITIKA
E - EKONOMIA
S - SHOQËRIA
T - TEKNOLOGJIA
E - AMBIENTI (ENVIRONMENT)
L - LEGJISLACIONI

Politika – Faktorët politik paraqesin ndikimin e politikave qeverisëse në fushën e trashëgimisë kulturore. Cilat janë shërbimet dhe ofertat që qeveria komunale mund të ofrojë? Cilat janë prioritetet në fushën e trashëgimisë kulturore? Vendimet politike mund të ndikojnë në masë të madhe në zhvillim të fushës së trashëgimisë, në krijimin e kushteve të volitshme dhe infrastrukturën për ruajtjen e trashëgimisë.

Ekonomia – Faktorët ekonomik përfshijnë normat e interesit, zhvillimin ekonomik, inflacionin, që luajnë rol vendimmarrës në mënyrën dhe standardet e jetës. Kjo në mënyrë të drejtpërdrejtë ndikon edhe në trajtimin e trashëgimisë kulturore.

Shoqëria – aspekti social sikurse niveli kulturor, edukimi, demografia e popullsisë ndikojnë në vetëdijen dhe mënyrën e perceptimit të vlerave të trashëgimisë kulturore.

Teknologjia – zhvillimi teknologjik mundëson krijimin e produkteve dhe proceseve të reja. Teknologjia mund të zvogëloj koston, përmirësoj kualitetin dhe të çojë në inovacion. Nga këto zhvillime mund të përfitojnë edhe profesionistët apo mjeshtrit.

Ambienti – faktorët ambiental përfshijnë klimën, mjedisin dhe motin. Trajtimi aktual i faktorëve mjedisor dhe mbrojtjes së mjedisit kanë ndikim

PESTEL Analiza za opštinu Orahovac

U kombinaciji sa drugim analizama, analiza PESTEL je veoma uspešna u analizi trenutne situacije, što kasnije pomaže u definisanju pravaca budućeg razvoja, ali i u neophodnosti da se razjasni kako ovi faktori utiču pozitivno ili negativno o stanju kulturne i prirodne baštine.

PESTEL analiza procenjuje stanje kulturne baštine uzimajući u obzir sledeće faktore:

P - POLITIKA
E - EKONOMIJA
S - DRUŠTVO (Society)
T - TEHNOLOGIJA
E - OKRUŽENJE (Environment)
L - ZAKONI (Legislation)

Politika - politički faktori predstavljaju uticaj vladine politike u oblasti kulturnog nasleđa. Koje su usluge i ponude koje opštinska vlast može da ponudi? Šta su prioriteti u oblasti kulturnog nasleđa? Političke odluke mogu u velikoj meri uticati na razvoj u oblasti nasleđa, stvaranje povoljnih uslova i izgradnja infrastrukture za očuvanje nasleđa.

Ekonomija - Ekonomski faktori uključuju rejting interesa, ekonomski razvoj, inflaciju, koji igraju odlučujuću ulogu pri donošenju odluka o kvalitetu životnog standarda. To direktno utiče i na očuvanje kulturne baštine.

Društvo - socijalni aspekt kao što je nivo kulture, obrazovanje, demografska slika stanovništva utiču na percepciju i svest o kulturnom nasleđu.

Tehnologija - tehnološki razvoj omogućava stvaranje novih proizvoda i procesa. Tehnologija može smanjiti troškove, poboljšati kvalitet i dovesti do inovacija. Iz ovih dešavanja mogu da imaju koristi profesionalci ili zanatlije.

Životna sredina - faktori životne sredine obuhvataju klimatske uslove, okruženje i vremenske prilike. Trenutni tretman faktora životne sredine i uticaja na zaštitu životne sredine

PESTEL analysis for the municipality of Rahovec

Combined with other analysis, the PESTEL analysis is very successful in analyzing the current situation, which later helps in defining the direction for future development but is also necessary to clarify how these factors affect positively or negatively the state of Cultural and Natural Heritage. PESTEL analysis assesses the state of cultural heritage by considering the following factors:

P - POLITICS
E - ECONOMY
S - SOCIETY
T - TECHNOLOGY
E - ENVIRONMENT
L - LEGISLATION

Politics - political factors represent the impact of government policies in the field of cultural heritage. What are the services and offerings that the municipal government can offer? What are the priorities in the field of cultural heritage? Political decisions can greatly affect the development of heritage field, in creation of favourable conditions and infrastructure for heritage conservation.

Economy - Economic factors include the interest rates, economic development, inflation, which play a role in decision-making and in the way of life standards. This directly impacts also on the treatment of cultural heritage.

Society - the social aspect same as the cultural level, education, population demographics affect the perception and awareness of cultural heritage.

Technology - technological development enables the creation of new products and processes. Technology can reduce costs, improve quality and lead to innovation. From these developments can benefit professionals or craftsmen.

Environment - environmental factors include climate, environment and weather. Current treatment of environmental factors and environmental protection in general affect the construction industry by promoting and favouring the ways that affect the

në përgjithësi në industrinë e ndërtimit, duke promovuar dhe favorizuar mënyrat që ndikojnë në mbrojtjen e ambientit.

Legjislacioni – aspekti legjislativ ka ndikim të madh në mënyrën e menaxhimit dhe funksionimit të trashëgimisë kulturore. Ekzistenca e infrastrukturës ligjore, Ligji për trashëgimi kulturore, Ligji për Muzetë dhe implementimi i tyre mund të pranojnë si parakushte për një funksionim të mirëfilltë të sistemit të mbrojtjes së trashëgimisë.

Elementet e PESTEL Analizës përpos që ndikojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë në gjendjen e Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore, ata ndikojnë në masë të konsiderueshme edhe në njëri tjetrin. Pra, flasim për një sistem kompleks dhe me varshmëri reciproke në mes faktorëve.

Analiza PESTEL rezultoi me statistikat dhe të dhëna sasiore (për perceptim) dhe cilësore (për opinione të vetë anëtarëve të Forumit rreth ndikimeve të këtyre faktorëve). Instruksionet e dhëna kanë qenë që për secilin efekt të rrumbullkohet një efekt, qoftë ai pozitiv, neutral apo negativ. Pasi që pyetësorët janë plotësuar në mënyrë individuale dhe anonime, në disa raste kanë rezultuar dy përgjigje për një faktor. Për më tepër disa anëtarë kanë cekur se faktori i caktuar mund të ketë edhe ndikim pozitiv dhe negativ, dhe për këtë arsye i kanë listuar të dyjat. Sidoqoftë, aspekti statistikor ka pas për qëllim që të merret një perceptim i përgjithshëm i anëtarëve të Forumit mbi ndikimet e analizës PESTEL.

Rezultatet e analizës PESTEL janë paraqitur në faqet në vijim:

uglavnom od strane građevinske industrije kroz promociju i favorizovani položaj, utiču na zaštitu životne sredine.

Zakonodavstvo - zakonodavni aspekt ima veliki uticaj na način upravljanja i rada na kulturnoj baštini. Postojanje pravne infrastrukture, Zakon o kulturnom nasleđu, Zakon o muzejima i njihova primena može se prihvatiti kao preduslov za pravilno funkcionisanje sistema zaštite nasleđa.

Elementi Analize PESTEL pored toga što utiču direktno ili indirektno na stanje kulturne i prirodne baštine, oni značajno utiču i jedni na druge. Tako da, govorimo o kompleksnom sistemu i međusobnoj zavisnosti među faktorima.

PESTEL analiza je rezultirala sa statističkim i kvantitativnim podacima (percepcija) i kvalitativnim (mišljenjima samih članova Forumu o efektima ovih faktora). Instrukcije su date svakom da za svaki faktor zaokruži odgovarajući efekat, bilo pozitivan, neutralan ili negativan. Kada su upitnici završeni, pojedinačno i anonimno, u nekim slučajevima dolazilo se do dva odgovora po faktoru. Osim toga, neki članovi su odgovorili da određeni faktori mogu imati i pozitivan i negativan uticaj, tako da su napisali i jedan i drugi. Međutim, statistički aspekt je trebalo da stvori opštu percepciju članova foruma o efektima PESTEL analize.

Rezultati PESTEL analize su prikazani na stranicama u nastavku:

construction industry by promoting and favouring the ways that affect the protection of the environment.

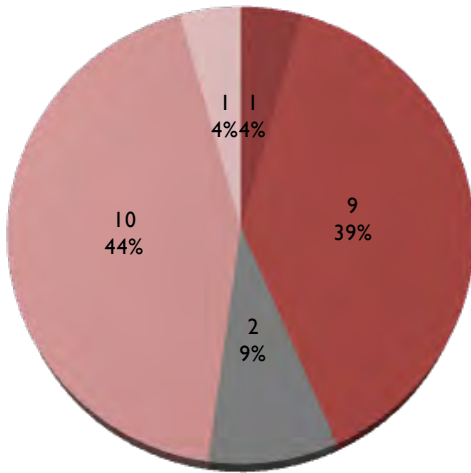
Legislation - the legislative aspect has a great influence on the way of the management and operation of cultural heritage. The existence of legal infrastructure, the Law on Cultural Heritage, the Law on Museums and their implementation may be accepted as prerequisites for a proper functioning system of heritage protection.

The elements of PESTEL analysis besides impacting directly or indirectly the situation of the Cultural and Natural Heritage, they considerably influence each other. Well, we are talking about a complex system and the mutual dependency between factors.

PESTEL analysis resulted in statistics and quantitative data (for perception) and qualitative (for the opinions of Forum members themselves about the effects of these factors). The given instructions were to round only an effect, whether positive, neutral or negative. Once the questionnaires were completed individually and anonymously, in some cases we have two answers for a factor. Furthermore, some members have indicated that certain factors may also have positive and negative impact, and therefore have added both. However, statistically there was meant to be a general perception of the Forum members on the effects of PESTEL analysis.

The results are presented in the following pages:

I. Sipas perceptimit tuaj, POLITIKA në çfarë mase ndikon në gjendjen e trashëgimisë kulturore në komunën tuaj?

Ju lutemi listoni cilat janë efektet POZITIVE NGA POLITIKA?

- Efekt pozitiv është se një udhëheqës komunal i qaset trashëgimisë kulturore, mirëpo gjithmonë duke lobuar për buxhet sa më të madh që mund të krijojë për ruajtjen e trashëgimisë kulturore.
- Është futur në agjendën e investimeve kapitale dhe shihet si prioritet nga udhëheqja komunale.
- Përkushtim për hartimin e ligjeve.
- Përkushtim për hartimin e dokumentacionit të ndryshëm për konservim të trashëgimisë kulturore.
- Legjislacioni ka ndikim të madh pozitiv në TKN për arsye të vetëdijesimit të qytetarëve, sepse populli shqiptar mund të vetëdijesohet vetëm nëpërmjet ligjeve rigorozë dhe kontroll rigoroz nga pushteti lokal.
- Politika me angazhimin e saj mund të ketë rol shumë të madh në ruajtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore, kryesisht nëpërmjet kampanjave të ndryshme të cilat mund të organizohen brenda territorit të komunës.
- Në rast të zgjedhjes së personit adekuat në pozitë, dhe personit i cili synon ruajtjen e TK, atëherë politika do të ketë ndikim pozitiv.
- Bashkëpunimi me organizatat ndërkombëtare (memorandumet).
- Parimisht pozitiv, por realisht efekt neutral: mungesa e planeve, mungesa e fondeve.

I. Prema vašem shvatanju, u kojoj meri POLITIKA utiče na stanje kulturne baštine u vašoj opštini?

- Në masë shumë të madhe POZITIVE / U veoma velikoj meri POZITIVNO / Very much POSITIVE
- Në masë të madhe POZITIVE / U velikoj meri POZITIVNO / Much POSITIVE
- Pa efekt-NEUTRAL / Bez efekta-NEUTRALNO / No effect-NEUTRAL
- Në masë shumë të madhe NEGATIVE / U velikoj meri NEGATIVNO / Very much NEGATIVE
- Në masë të madhe NEGATIVE / U veoma velikoj meri NEGATIVNO / Much- NEGATIVE

Molimo vas, navedite koji su POZITIVNI EFEKTI POLITIKE?

- Pozitivan efekat je da čelnik opštine se zanima za kulturnu baštinu, ali da uvek lobiranjem za većim budžetom pomogne mogućnosti očuvanja kulturnog nasleđa.
- Da u prezentaciji plana kapitalnih investicija kulturno nasleđe bude postavljeno kao prioritet od strane opštinskog rukovodstva.
- Posvećenost izradi zakona.
- Posvećenost izdavanju različite dokumentacije za očuvanje kulturne baštine.
- Zakonodavstvo ima veoma pozitivan uticaj na KPN zbog svesti građana, jer je albanski narod može biti savestan samo putem strogih zakona i strogom kontrolom lokalne samouprave.
- Politika svojim angažmanom može imati veliku uticaj na očuvanju i promociji kulturne baštine, uglavnom kroz razne kampanje, koje bi mogla da se organizuju na njenoj teritoriji.
- U slučaju izbora odgovarajuće osobe i dovesti je na poziciju, ta osoba koja će tražiti očuvanje KB, onda će politika imati pozitivan uticaj.
- Saradnja sa međunarodnim organizacijama (Memorandum).
- Pozitivan princip, ali zaista neutralan efekat: nedostatak planiranja, nedostatak sredstava.

I. According to your perception, to what extent does the POLITICS impact the state of cultural heritage in your municipality?

Please list which are the positive effects from POLITICS?

- The positive effect is that a municipal leader approaches cultural heritage, but always by lobbying for greater budget for cultural heritage preservation.
- It is introduced in the agenda of capital investments and is seen as a priority by the municipal leadership.
- Dedication to the drafting of laws.
- Dedication to design different documentation for conservation of cultural heritage.
- The legislation has a very positive impact on the CNH because of awareness of citizens, because the Albanians can be more aware only through strict laws and strict control from the local government.
- With its engagement, the policy could have a major role in the preservation and promotion of cultural heritage, mainly through various campaigns, which could be organized within its territory.
- In case of choosing the appropriate person in the position and the person who seeks the preservation of CH, then the policy will have a positive impact.
- Cooperation with international organizations (memorandum).
- Positive in principle, but really neutral effect: lack of plans, lack of funds.

- Mbrojtja institucionale e trashëgimisë kulturore.
- Si politika komunale gjithashtu edhe politika qendrore ndikon shumë në marrjen e vendimeve për caktimin e prioritetëve në fushën e trashëgimisë kulturore. Caktimi i prioritetëve ka domethënie shumë të madhe. Mbështetja e qeverisë komunale është shumë domethënëse. Mbështetja e dobët apo mos mbështetja e kësaj fushe nga ana e qeverisë komunale ndikon negativisht në kryerjen e punëve të kësaj fushe.

Ju lutemi listoni cilat janë efektet NEGATIVE NGA POLITIKA?

- Buxheti i pamjaftueshëm për mbrojtje të trashëgimisë kulturore.
- Korrupsioni – kanalizimi i mjeteve në drejtime që sjellin më shumë përfitime personale.
- Nepotizmi – punësimi i personave jokompetent dhe neglizhimi i ekspertëve.
- Përqendrimi i investimeve në Hoqën e Madhe, anashkalimi i vendeve tjera të komunës.
- Politika qendrore e Kosovës (Kuvendi) ka ndikuar në sjelljen e një ligji pa u konsultuar dhe pa pyetur vullnetin e komunitetit në Rahovec, duke krijuar ndarje dhe probleme.
- Legjislacioni ka ndikim shumë të madh ngase ka shumë grupe që për interesa private nuk lejojnë respektimin e ligjit, dhe ka shumë ndërhyrje indirekte apo direkte nga qytetarët në qeverisjen lokale.
- Gjatë dhjetë viteve të fundit përkujdesja dhe investimet në trashëgiminë kulturore në territorin e komunës ka qenë shumë i vogël dhe monumentet e trashëgimisë kulturore janë të dëmtuara dhe nuk janë të njohura për opinion.
- Dallimi i elementeve të trashëgimisë kulturore sipas etniteteve të komunës.
- Trashëgimia kulturore nuk është në prioritetet e zhvillimit të Komunës dhe kjo vërehet në përqindjen e buxhetit të ndarë për këtë sektor.
- Trashëgimia kulturore dhe natyrore e Hoqës së Madhe shihet si një ‘rast i izoluar’ nga komuna. Nuk integrohet ky potencial për zhvillim të komunës, sidomos në fushën e përdorimit të TK për zhvillim ekonomik e social. Në forumin lokal të TK të Rahovecit

- Institucionalna zaštita kulturne baštine.
- Kao što opštinska politika utiče na mnoge odluke centralne politike za određivanje prioriteta u oblasti kulturnog nasleđa. Davanje prioriteta ima veliki značaj. Podrška Opštinske vlasti je veoma značajna. Slaba podrška ili nedostatak podrške ovoj oblasti od strane opštinskih vlasti negativno utiče na performanse na terenu.

Navedite koji su NEGATIVNI EFEKTI od politike?

- Nedovoljan budžet za zaštitu kulturne baštine.
- Korupcija - kanaliziranje sredstava na način koji donose više lične koristi.
- Nepotizam - zapošljavanje neodgovarajućih lica i zanemarivanje stručnjaka.
- Koncentracija investicija u Velikoj Hoči, izbegavanje drugih opštinskih lokaliteta.
- Centralna politika na Kosovu (parlament) je uticala na donošenje zakona bez konsultacija i ne uzimajući u obzir volju zajednice u Orahovcu, stvarajući podele i probleme.
- Zakonodavstvo ima ogroman uticaj, jer postoji veliki broj grupa kojima njihovi privatni interesi ne dozvoljavaju poštovanje zakona, a tu su i direktna ili indirektna intervencija građana u lokalnoj upravi.
- U poslednjih deset godina ulaganja u kulturnu baštinu i njeno negovanje i na teritoriji opštine su bila veoma mala, tako da su spomenici kulturnog nasleđa oštećeni i nisu poznati javnosti.
- Razlikovanje elemenata kulturne baštine po osnovu entiteta na teritoriji opštine.
- Kulturno nasleđe je razvojni prioriteti opštine i to je primećeno u proporciji budžeta u pogledu izdavanja za ovaj sektor.
- Kulturno i prirodno nasleđe Velike Hoče se posmatra kao “poseban slučaj” od strane opštine. Ne vrši se integracija ovog mesta u razvojni potencijal opštine, posebno u pogledu korišćenja KB za ekonomski i društveni razvoj. Pri Lokalnom Forumu KB Orahovca ne nalazi se ni jedan Predstavnik zajednice iz velike Hoče.

- Institutional protection of cultural heritage.
- As municipal policy, the central policy as well affects many decisions for setting priorities in the cultural heritage field. Prioritizing has great significance. Municipal government support is very significant. Poor support or not support at all in this area by the municipal government negatively affects the performance of this field.

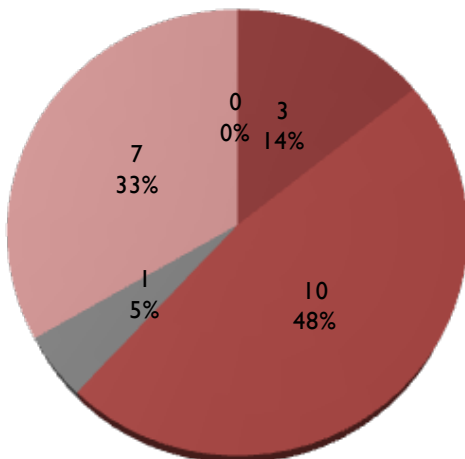
Please list which are the NEGATIVE EFFECTS FROM THE POLITICS?

- Insufficient budget for cultural heritage protection.
- Corruption - channelling of funds in ways that bring more personal benefits.
- Nepotism - the employment of incompetent persons and neglect of experts.
- Concentration of investment in Hoca e Madhe, avoidance of other municipal sites.
- Kosovo's Central Policy (Assembly) has affected the behaviour of law without consulting and without questioning the will of the community of Rahovec, creating divisions and problems.
- Legislation has huge impact because there are many groups that for private interests do not allow the respect of the law, and there are direct or indirect intervention by citizens in local governance.
- During the last ten years care and investment in cultural heritage in the municipality was very small and cultural heritage monuments are damaged and are not known to the public.
- The distinction of cultural heritage elements under municipal entities.
- Cultural heritage is not a priority in the development of the municipality. This is observed in the proportion of the budget allocated for this sector.
- Cultural and natural heritage of Hoca e Madhe is seen as an 'isolated case' by the municipality. This potential is not integrated in the development of municipality, especially in the use of CH for economic and social development.

nuk gjendet asnjë përfaqësues nga komuniteti i Hoqës së Madhe.

- Jo komunikim i mirë.
- Efektet negative të/nga politika e komunës sonë janë të mëdha për sa i përket TK pikërisht shkaku i ligjit të Hoqës së Madhe, ligji i cili bën që komuna të ngecë në prioritetet tjera të TK të komunës në përgjithësi, d.m.th. fokusimin nuk duhet t'ia japim Hoqës së Madhe qoftë nga vetë qeverisja lokale dhe qoftë nga pushteti qendror. Duhet të pajtohemi me faktin që ky ligj ekziston dhe tani për tani nuk e ndryshojmë dot, por njëkohësisht edhe të mos i harrojmë prioritetet e vendeve tjera sepse kështu thjeshtë stagnojmë.
- Nuk i jepet rëndësi trashëgimisë kulturore nga ana e politikës.

2. Sipas perceptimit tuaj, EKONOMIA në çfarë mase ndikon në gjendjen e trashëgimisë

Ju lutemi listoni cilat janë efektet POZITIVE NGA EKONOMIA?

- Ndikon në atë se sa më e volitshme që është ekonomia e zhvilluar aq më shumë shtohet niveli i zhvillimit në trashëgiminë kulturore.
- Punësimi përmirëson kushtet e jetesës dhe ndikon në përmirësim të gjendjes së TK.
- Ngritja progresive për vite e fondëve për trashëgimi kulturore do të ndikonte pozitivisht në paraqitjen reale të resurseve si pasuri e madhe e komunës sonë.
- Përkundër kapitalit të vogël bux

- Ne postojmi dobra komunikacija.
- Negativni efekti naše opštinske politike su veliki u odnosu na KB, tačnije zbog zakona o Velikoj Hoči, taj zakon doprinosi da opština stagnira i prema drugim prioritetima opštinske KB u celini, tj. fokus se treba davati samo Velikoj Hoči, bilo sa lokalne ili centralne vlasti. Moramo se složiti sa činjenicom da ovaj zakon postoji i za sada se ne može menjati, ali treba imati u vidu i druga prioritetna mesta, jer ovako jednostavne stagniramo.
- Politički se ne daje se dovoljno važnosti kulturnom nasleđu.

2. Prema vašem shvatanju, u kojoj meri EKONOMIJA utiče na stanje kulturnog nasleđa u vašoj opštini?

- Në masë shumë të madhe POZITIVE / U veoma velikoj meri POZITIVNO / Very much POSITIVE
- Në masë të madhe POZITIVE / U velikoj meri POZITIVNO / Much POSITIVE
- Pa efekt-NEUTRAL / Bez efekta-NEUTRALNO / No effect-NEUTRAL
- Në masë shumë të madhe NEGATIVE / U velikoj meri NEGATIVNO / Very much NEGATIVE
- Në masë të madhe NEGATIVE / U veoma velikoj meri NEGATIVNO / Much- NEGATIVE

Navedite koji su pozitivni EKONOMSKI EFEKTI?

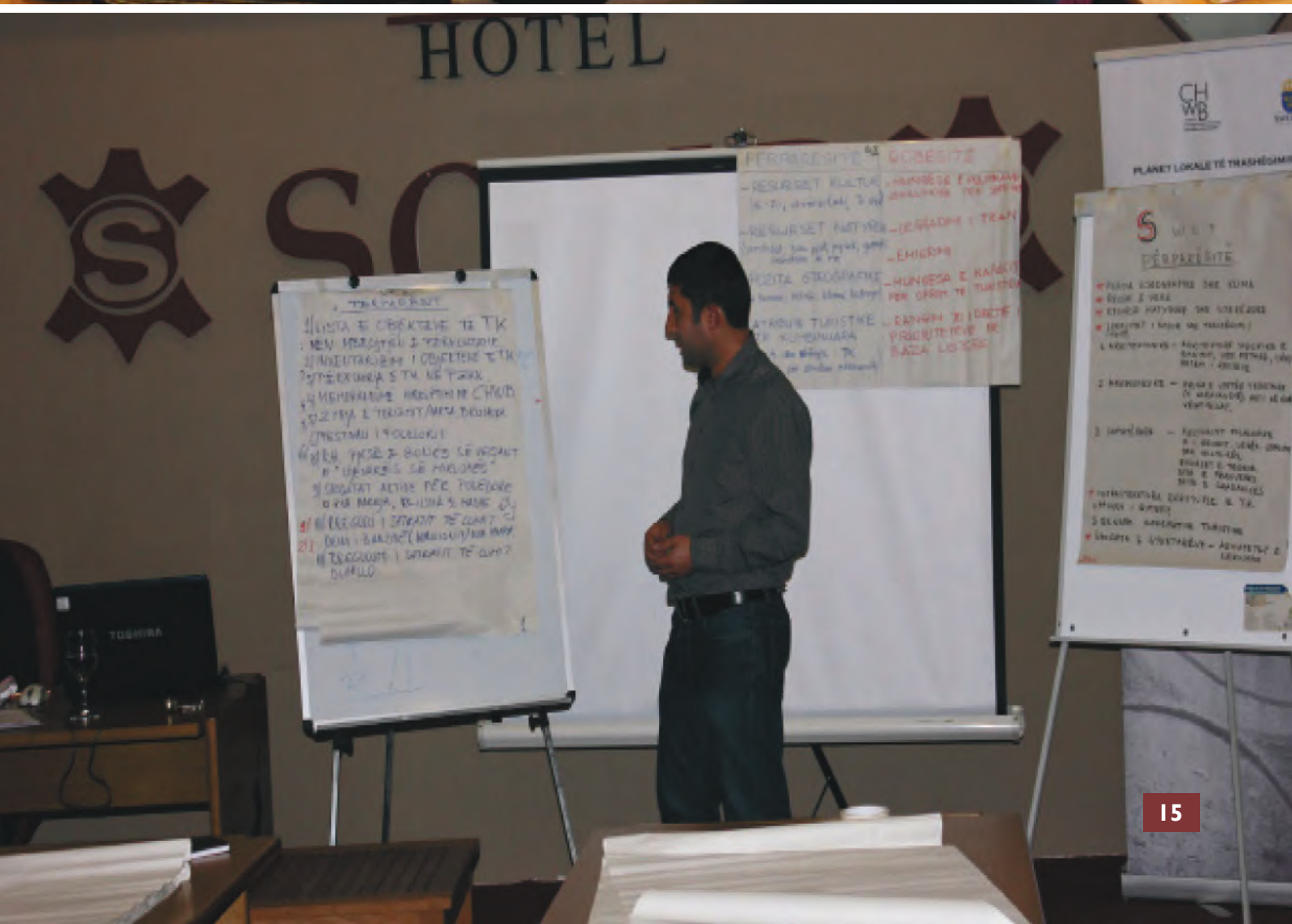
- Njen uticaj se ogleda u tome da što je više razvijena privreda, nivo razvoja se povećava i u pogledu kulturne baštine.
- Zapošljavanje poboljšava uslove života i utiče na poboljšanje stanja u KB.
- Povećavati sredstva za sredstva kulturno nasleđe progresivno za svaku godinu, i to će imati pozitivan uticaj na realnu pojavu nasleđa kao velikog resursa bogatstva naše opštine.
- Uprkos malom budžetu, opština daje prioritet KB.

- In the Local Cultural Heritage forum of Rahovec is no representative from the community of Hoca e Madhe.
- No proper communication.
 - The negative effects of / from our municipal politics are great in terms of CH, precisely the cause of the Law of Hoca e Madhe, which makes the municipality to stagnate in other priorities of CH in general, i.e. Hoca e Madhe must not be the focus either by the central government or local government. We must agree with the fact that this law exists and for now it cannot be changed, but at the same time we should not forget the priorities of other countries because this way we stagnate.
 - Cultural heritage is not given importance by the politics.

2. According to your perception, to what extent does the ECONOMY impact the state of cultural heritage in your municipality?

Please list which are the positive effects from the ECONOMY?

- More affordable the developed economy, the more is level of development in cultural heritage.
- Employment improves living conditions and affects the improvement of the situation of CH.
- Progressive increase of fund raising for cultural heritage will have a positive impact on the real appearance of resources as great wealth of our municipality.
- Despite the small capital budget, the municipality gives priority to the CH.

LISTA E OBJEKTIVËVE TË TK
 1. MEN. MARRËSHËMI D. KRYEQENDORIT
 2. IDENTIFIKIMI I OBJEKTIVËVE TË TK
 3. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 4. MENDIMET REKONSTRUKTORE
 5. DOKUMENTI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 6. TËRTHËMËTËVE TË TK
 7. TËRTHËMËTËVE TË TK
 8. TËRTHËMËTËVE TË TK
 9. TËRTHËMËTËVE TË TK
 10. TËRTHËMËTËVE TË TK

PRËPARESIË
 - RESURSET KULTURALE
 - RESURSET NATYRE
 - RESURSET HISTORIKE
 - RESURSET TURISTIKE
 - RESURSET MARRËSHËMI
 - RESURSET MARRËSHËMI

QËBESITË
 - HANGËSE FUNDORË
 - HANGËSE FUNDORË
 - HANGËSE FUNDORË
 - HANGËSE FUNDORË
 - HANGËSE FUNDORË
 - HANGËSE FUNDORË
 - HANGËSE FUNDORË
 - HANGËSE FUNDORË
 - HANGËSE FUNDORË
 - HANGËSE FUNDORË

PLANET LOCALE TË TRASHËMIMIT

S **PLANET**
PRËPARESIË
 1. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 2. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 3. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 4. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 5. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 6. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 7. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 8. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 9. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK
 10. IDENTIFIKIMI I TËRTHËMËTËVE TË TK

hetor, komuna i jep prioritet TK.

- Po të kemi një ekonomi të zhvilluar do të zvogëlohej numri i papunësisë, do të kishim një trashëgimi kulturore të zhvilluar dhe do të kishte vizitorë të huaj e vendor, si nga ana ekonomike edhe siguria.
- Zhvillimi ekonomik ndikon pozitivisht në investimet e gjithëmbarshme në trashëgiminë kulturore, promovimin e sektorit privat nëpërmjet trashëgimisë kulturore dhe zhvillimin e zgjerimin e aktiviteteve ekonomike shtesë (Diverzitet i aktiviteteve).
- Zhvillimi ekonomik ndikon në ruajtjen e TK dhe sa më i zhvilluar të jetë një vend, mundësia e ruajtjes është më e madhe si dhe promovimi i vlerave të TK është mundësia tjetër.
- Ekzistimi i infrastrukturës modeste (bodrumet e verës, zyra e turizmit).
- Nga këto monumente mund të përfitojnë ekonomikisht të gjitha zejjet, hoteleritë, prodhuesit e ndryshëm etj.
- Planet e veta zhvillimore – ka efekte pozitive sepse ekonomia e planifikuar edhe ndikimin e vet pozitiv në zhvillim të turizmit, krijimin e vendeve të reja të punës.
- Ekonomia e zhvilluar mundëson edhe investime më të mëdha në renovim/restaurim të trashëgimisë kulturore.
- Zhvillimi ekonomik ndikon shumë në ruajtjen e trashëgimisë kulturore.

Ju lutemi listoni cilat janë efektet NEGATIVE NGA EKONOMIA?

- Shkatërrimi i objekteve, natyrës për ndërtim të fabrikave.
- Gjendja e rëndë ekonomike dhe papunësia.
- Zhvillimi i ulët ekonomik ndikon në nivelin e vetëdijes për trashëgiminë kulturore dhe kapacitetet njerëzore, në gjendjen e mjerueshme të monumenteve (buxheti i ulët për trashëgimi kulturore).
- Mosardhja e turistëve për shkak të mungesës së një infrastrukture për turizëm (hotele, bujtina, atraksione në komunë).
- Ekonomia e dobët ndikon në çdo aspekt si në TK gjithashtu edhe në çdo lëmi tjetër; pasi që këto janë të lidhura ngushtë njëra me tjetrën.
- Mungesa buxhetore, mungesa e fondeve për trashëgiminë kulturore,

- Ako bismo imali razvijenu ekonomiju i smanjeni broja nezaposlenosti, imali bismo kulturnu baštinu da se razvija i imala bi domaće i strane posetioce, kako u pogledu ekonomije tako i bezbednosti.

- Ekonomski razvoj pozitivno utiče na ukupno investiranje u kulturnu baštinu, promocija privatnog sektora kroz kulturne baštine i razvoj dodatno proširuje privredne aktivnosti (Diverzitet Aktivnosti).
- Ekonomski razvoj utiče na očuvanje KB što je više zemlja razvijena, mogućnost očuvanja je veća, kao i promovisanje vrednosti KB kao još jedne mogućnosti.
- Postojanje skromne infrastrukture (vinski podrumi, turistička kancelarija).
- Od ovog nasleđa svi zanati mogu ekonomski profitirati, kao hotelijeri, različiti proizvođači i sl.
- Sopstveni razvojni planovi - imaju pozitivne efekte na privredu jer sama ona planira razvoj turizma kao pozitivan uticaj, što dovodi do otvaranja novih radnih mesta.
- Razvijena ekonomija omogućava veće investicije u renoviranje / obnovu kulturne baštine.
- Ekonomski razvoj utiče na mnoge kod očuvanja kulturnog nasleđa.

Molim vas navedite koji su NEGATIVNI EKONOMSKI EFEKTI?

- Uništavanje objekata i prirode, izgradnja fabrika.
- Loša ekonomska situacija i nezaposlenost.
- Nizak ekonomski razvoj utiče na nivo svesti o kulturnom nasleđu i ljudskim kapacitetima što dovodi do očajnog stanja spomenika (nizak budžet za kulturno nasleđe).
- Ne dolazak turista zbog nedostatka turističke infrastrukture (hoteli, gostionice, opštinske atrakcije).
- Slaba ekonomija utiče na svaki aspekt kako na KB takođe i u svakoj drugoj oblasti, jer su usko povezani jedni sa drugima.
- Budžetski nedostaci, nedostatak sredstava za kulturnu baštinu, nedostatak fiskalne politike, nedostatak smeštaja za turiste.

If we have a developed economy, the number of unemployment would be reduced, we would have developed cultural heritage and will have local and foreign visitors, both from the economic and security way.

- Economic development positively impacts the overall investment in cultural heritage, promotion of the private sector through cultural heritage and the development of additional economic activity expansion (Diversity of activities).
- Economic development impacts the preservation of CH and the more developed a country is, the more is the possibility of preservation as well as the promotion of CH values.
- The existence of a modest infrastructure (wine cellars, touristic office).
- All crafts, hotels, different manufacturers etc. can benefit from these monuments.
- Its development plans - has positive effects, because planned economy has positive impact on tourism development and creating new jobs.
- Developed economy enables greater investment in renovation / restoration of cultural heritage.
- Economic development affects a lot in the preservation of cultural heritage.

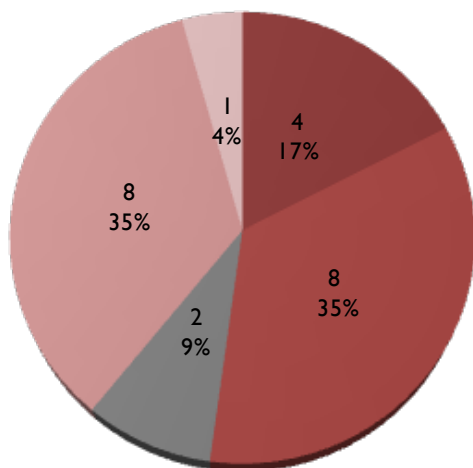
Please list which are the NEGATIVE EFFECTS FROM THE ECONOMY?

- The destruction of buildings and nature for factory construction.
- Dire economic situation and unemployment.
- Low economic development affects the level of cultural heritage awareness and human capacities in the degraded state of monuments (Low budget for cultural heritage).
- The non-arrival of tourists due to the lack of infrastructure for tourism (hotels, inns, attractions in the municipality).
- The weak economy affects every aspect as in CH as well as in every other field, since these are closely linked with each other.
- Shortfalls, lack of funds for cultural heritage, lack of fiscal policy, lack of accommodation for tourists.

mungesa e politikave fiskale, mungesa për akomodim të turistëve.

- Varfëria ekstreme dhe ekonomia e pazhvilluar ndikojnë që ruajtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore të jetë në plan të dytë të jetës në përgjithësi (komuniteti, institucionet lokale).
- Kostoja e lartë e restaurimit të objekteve, tregu i pamjaftueshëm ndikojnë që monumentet të rrenohen në vend se të rehabilitohen.
- Fondet e pamjaftueshme për trashëgimi.
- Mungesa e stafit profesional.
- Momentalisht mendoj që është pa efekt ngase asgjë nuk është duke ndikuar në TK, sepse ekonomia as nuk është duke u rritur në nivel lokal a as duke u zvogëluar. Në fakt mendoj që paska ka edhe efekt negative sepse nuk i kushtohet shumë rëndësi TK, për shkaqe të ndryshme ekonomiko-politike.
- Mungesa e zhvillimit nënkupton investime të pakta në ruajtjen e trashëgimisë kulturore.

3. Sipas perceptimit tuaj, SHOQËRIA në çfarë mase ndikon në gjendjen e trashëgimisë kulturore në komunën tuaj?

Ju lutemi listoni cilat janë efektet POZITIVE NGA SHOQËRIA?

- Efekt pozitiv mund të jetë mentaliteti i përgjithshëm i shoqërisë i cili e bënë që trashëgimia të trajtohet dhe ruhet në masë të madhe.
- Ruajtja e trashëgimisë kulturore si pasuri e trashëguar brez pas brezi, ruajtja e dokeve, zakoneve, këngëve të vjetra, veshjes tradicionale.

- Ekstremno siromaštvo i slaba ekonomija utiču na očuvanje i promociju kulturne baštine da bude u drugom planu života u uopšte (zajednice, lokalnih institucija).
- Visoki troškovi obnove objekata, nedovoljno tržište utiču na propadanje spomenike umesto na njihovu rehabilitaciju.
- Nedovoljno sredstava za nasleđe.
- Nedostatak stručnog osoblja.
- U ovom trenutku mislim da je bez efekta, jer se ništa ne utiče na KB, zato što privreda stagnira. Ja zapravo mislim da je donekle negativan efekat, jer nije dat veliki značaj KB, iz različitih ekonomsko-političkih razloga.
- Nedostatak razvoja podrazumeva niske investicije u očuvanju kulturne baštine.

3. Prema vašem shvatanju, u kojoj meri DRUŠTVO utiče na stanje kulturne baštine u vašoj opštini?

- Në masë shumë të madhe POZITIVE / U veoma velikoj meri POZITIVNO / Very much POSITIVE
- Në masë të madhe POZITIVE / U velikoj meri POZITIVNO / Much POSITIVE
- Pa efekt-NEUTRAL / Bez efekta-NEUTRALNO / No effect-NEUTRAL
- Në masë shumë të madhe NEGATIVE / U velikoj meri NEGATIVNO / Very much NEGATIVE
- Në masë të madhe NEGATIVE / U veoma velikoj meri NEGATIVNO / Much- NEGATIVE

Navedite koji su POZITIVNI EFEKTI DRUŠTVA?

- Pozitivni efekti mogu biti ako neko se neko društvo u velikoj meri brine i pravilno tretira nasleđe.
- Očuvanje kulturne baštine kao bogatstva koje se prenosi iz generacije u generaciju, poput očuvanje društvenih običaja, običajne stare pesme, tradicionalne nošnje.

- Extreme poverty and poor economy affect the preservation and promotion of cultural heritage to be in the background of life in general (community, local institutions).
- The high cost of restoration of buildings, insufficient market make the monuments get destroyed rather than rehabilitated.
- Insufficient funds for heritage.
- Lack of professional staff.
- At the moment I think that it is affectless because nothing is affecting CH because economy is neither growing nor decreasing at the local level. I actually think there are negative effects because not much importance is given to CH, for various economic and political reasons.
- Lack of development means little investment in the preservation of cultural heritage.

3. According to your perception, to what extent does the SOCIETY impact the state of cultural heritage in your municipality?

Please list which are the positive effects of SOCIETY?

- The positive effect may be the general social mentality, which makes heritage to be treated and preserved in large scale.
- Preservation of cultural heritage as an inherited wealth from generation to generation, maintaining social mores, customs, old songs, traditional

- Përmirësimi i pozitës shoqërore të komuniteteve në përforcimin e gjendjes reale.
- Shoqëria ndikon në masë shumë të madhe pozitive sepse vetëdijesimi mund të arrihet çdo pikë, si në investime gjithashtu edhe në shfrytëzim të objekteve, sepse pronat private janë çështje e ndjeshme në popullin tonë.
- Ruajtja e TK varet nga shoqëria.
- Promovimi i vlerave të TK është i lidhur drejtpërdrejtë me shoqërinë.
- Diversiteti kulturor për atraksion turistik.
- Ka interesim në shoqëri për ruajtjen, kultivimin dhe zbulimin e TK në komunën tonë, posaçërisht në zbulimin e mbetjeve arkeologjike.
- Patjetër që shoqëria ndikon në masë pozitive sepse qytetarët dëshirojnë që të krijojnë ndryshime dhe gjithashtu edhe ta ruajnë gjendjen e TK në përgjithësi. Por sidoqoftë në disa zona rurale duhet edhe të bëhen punëtori, trajnime dhe motivime për këtë në mënyrë që të bëhet vetëdijesimi edhe më i lartë.
- Dëshira për të pasur trashëgimi kulturore është prezent në shoqëri. Shfrytëzimi, shijimi dhe ruajtja e saj.
- Shoqëria i mbron në masë të madhe sepse janë monumente të rëndësishme.

Ju lutemi listoni cilat janë efektet NEGATIVE NGA SHOQËRIA?

- Vetëdijesimi i ulët i shoqërisë ndikon në shkatërrimin e trashëgimisë kulturore.
- Vetëdija e ulët e shoqërisë në të gjitha nivelet, moskujdesi për trashëgiminë kulturore, shkatërrimi i saj.
- Personat joprofesionist të cilët shkatërrojnë monumentet në vend që t'i mbrojnë ato.
- Përkujdesje e dobët institucionale ndaj TK.
- Shoqëria ndikon në masë shumë të madhe negative në TKN sepse nuk kanë vetëdijesim, informatë dhe njohuri se si mund të menaxhohet një objekt me rëndësi të veçantë kulturore.
- Mosrespektimi i ligjeve nga shoqëria civile.
- Shkatërrimin e monumenteve kulturore dhe kujdesi në nivelin minimal.

- Poboljšanje socijalnog statusa zajednica u smislu boljeg prilagođavanja realnoj situaciji.
- Društvo utiče izuzetno pozitivno, jer svesnošću se može postigne svaki cilj, kako u pogledu investicija tako i u korišćenju objekata koji su u privatnoj svojini, a što je veoma osetljivo pitanje u našem narodu.
- Očuvanje KB zavisi od društva.
- Promovisanje vrednosti KB je direktno povezano sa društvom.
- Kulturna raznolikost kao turistička atrakcija.
- Postoji interes u društvu za očuvanje, negovanje i otkrivanje KB u našoj opštini, posebno na otkrivanju arheoloških ostataka.
- Svakako da društvo utiču pozitivno, jer ljudi žele da stvore promene i da održavaju KB u potpunosti. Međutim, u nekim seoskim područjima moraju biti organizovane radionice, obuke i podsticaj za podizanje svesti.
- Želja da se kulturno nasleđe očuva je prisutna u društvu, kao i njegova eksploatacija i očuvanje njegove lepote.
- Društvo štiti u velikoj meri, jer su to spomenici koji su važni.

Molim vas navedite NEGATIVNE EFEKTE DRUŠTVA?

- Niska svest društva utiče na uništavanje kulturne baštine.
- Niska svest društva na svim nivoima o kulturnoj baštini dovodi do njegovog uništavanja.
- Nestručna lica su ta koja uništavaju spomenike umesto da ih zaštite.
- Sprovode se slabe mere predostrožnosti u vezi KB od strane institucija.
- Društvo utiče u velikoj meri negativno na KP, jer nemaju dovoljno svesti i informacija o tome kako se treba upravljati objektom od posebnog kulturnog značaja.
- Nepoštovanje zakona civilnog društva.
- Uništavanje kulturnih spomenika i briga na minimalnom nivou.

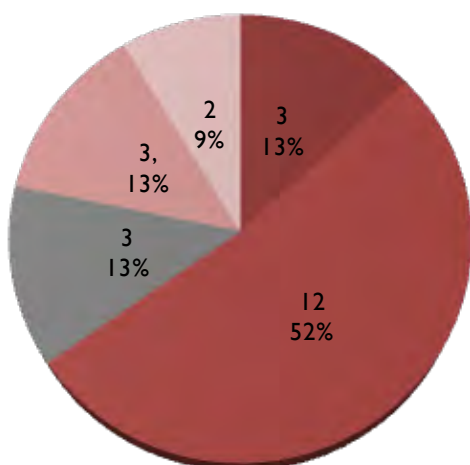
- traditional clothing.
- Improving the social status of communities in strengthening of the real situation.
- Society influences positively a lot because awareness can be achieved in any point, in investments as well as in the use of buildings, because private properties are a sensitive issue in our nation.
- The preservation of CH depends on the society.
- Promoting the values of CH is directly linked to the society.
- Cultural diversity of tourist attractions.
- Society is interested in preservation, cultivation and revival of CH in our municipality, particularly in discovering archaeological remains.
- The society certainly affects positively because citizens want to create changes and also to protect the situation of CH in general. However in some rural areas, workshops, training and incentives should be held so that awareness can be higher.
- The desire to have cultural heritage is present in the society. Use, enjoyment and preservation.
- Society protects them very much because they are important monuments.

Please list what are the NEGATIVE EFFECTS OF THE SOCIETY?

- Low awareness of society affects the destruction of cultural heritage.
- Low awareness of society at all levels, lack of cultural heritage, its destruction.
- Non-professional persons who destroy monuments rather than protect them.
- Weak institutional care towards CH.
- Society negatively influences a lot the CNH because are not aware, lack in information and knowledge on how a building of special cultural significance should be managed.
- Civil society failure to comply with laws.
- The destruction of cultural monuments and care at the minimum level.
- Elimination and not cultivating information on cultural assets and diversity.
- Greater density of population to accept large numbers of tourists.

- Zhdukjen dhe mos kultivimin e informacioneve mbi pasuritë dhe llojllojshmërinë kulturore.
- Densiteti i madhë i popullsisë për të pranuar numër të madhë të turistëve.
- Niveli arsimor i ulët i popullsisë për përmbushje të nevojave të industrisë së turizmit.
- Vetëdije e ulët rreth vlerave të trashëgimisë kulturore në komunitet, shprehet me dëshirën/vullnetin për të shkatërruar të vjetrën dhe të ndërtojne të rene.
- Në komunitet vërehet një dallim i theksuar i trajtimit të TK që i takon religionit/kombit tjetër. Etiketimi i llojit “varrezat e shkijeve”; “kishë e shkijeve”. Kjo rrit rrezikun për degradim dhe shkatërrim të kësaj trashëgimie.
- Restaurimet joprofesionale, mungesa e kuadros për trashëgimi kulturore.
- Rrënimet e objekteve të trashëgimisë pa lejen e institucioneve.
- Interesat individuale që prioritet i japin përfitimit individual përkundër ruajtjes së monumenteve të trashëgimisë kulturore.

4. Sipas perceptimit tuaj,TEKNOLOGJIA në çfarë mase ndikon në gjendjen e trashëgimisë kulturore në komunën tuaj?

Ju lutemi listoni cilat janë efektet POZITIVE NGA TEKNOLOGJIA?

- Ndikon në atë se bëhet e mundur qasja më e lehtë që çdo qytetar ta mund t'i përcjell aktivitetet nga trashëgimia kulturore nga vendi ku jeton dhe punon.

- Nestanjeje i ne obrađivanje informacija o imovini i kulturnoj raznolikosti.
- Velika gustina naseljenosti stanovništva za prihvata velikog broja turista.
- Nizak nivo obrazovanja stanovništva za zadovoljavanje potreba turističke privrede.
- Niska svest o kulturnom nasleđu u zajednici, izražava se želja / spremnost da unište stare i izgrađuju nove objekte.
- U zajednici postoji značajna razlika u doživljavanju KB po osnovu religije / druge nacije. Imenovanje tipa “ srpsko groblje “; “srpska crkva”, što povećava rizik od degradacije i uništavanja ove baštine.
- Neprofesionalne restauracije, nedostatak stručnjaka za kulturno nasleđe.
- Rušenje objekata nasleđa bez dozvole institucija.
- Pojedinačni interesi kojima se daju prioriteti radi lične koristi, uprkos potrebi očuvanja spomenika kulturnog nasleđa.

4. Prema vašem shvatanju, u kojoj meri TEKNOLOGJIA utiče na stanje kulturne baštine u vašoj opštini?

- Në masë shumë të madhe POZITIVE / U veoma velikoj meri POZITIVNO / Very much POSITIVE
- Në masë të madhe POZITIVE / U velikoj meri POZITIVNO / Much POSITIVE
- Pa efekt-NEUTRAL / Bez efekta-NEUTRALNO / No effect-NEUTRAL
- Në masë shumë të madhe NEGATIVE / U velikoj meri NEGATIVNO / Very much NEGATIVE
- Në masë të madhe NEGATIVE / U veoma velikoj meri NEGATIVNO / Much- NEGATIVE

Navedite koji su POZITIVNI EFEKTI TEKNOLOGIJE?

- Efekat koji daje mogućnost lakšem pristupu svakom građaninu da prati aktivnosti kulturne baštine u zemlji u kojoj živi i radi.

- Low educational level of the population for meeting the needs of the tourism industry.
- Low awareness about cultural heritage values in the community is expressed with the desire / willingness to destroy the old and build the new.
- There is a significant difference in the community on the CH treatment attributable to the religion/ other nation. Labelling “Serbians’ cemeteries (varrezat e shkijeve)”; “Serbian church (kishë e shkijeve)”. This increases the risk of degradation and destruction of this heritage.
- Unprofessional restorations, lack of cultural heritage professionals.
- Destroying heritage buildings without permission of the relevant institutions.
- Individual interests that give priority to the individual benefits despite preserving cultural heritage monuments.

4. According to your perception, to what extent does the TECHNOLOGY impact the state of cultural heritage in your municipality?

Please list what are the POSITIVE EFFECTS OF TECHNOLOGY?

- Access of every citizen in monitoring the activities of the cultural heritage of the country where they live and work becomes easier.

- Rrjetet sociale për zbulimet e reja në fushën e trashëgimisë; postimet në internet që ndikon në promovim të trashëgimisë.
- Inventarizimi me përdorim të teknologjisë moderne; Matjet në mënyrë precize; Definimi i kufijve të mbrojtjes në mënyrë precize.
- Interneti i pranishëm në shumë hapësira publike lehtëson qasjen për vizitorët.
- Përmirësimi i teknologjisë së prodhimit të verës, rritja e cilësisë, përmirësimi ekonomik ndikojnë në tërheqjen e vizitorëve për të blerë verë në Rahovec.
- Ndikon në identifikimin dhe ruajtjen e të dhënave.
- Përfshirja teknologjike e komunës sonë në zhvillimet e gjithëmbarshme ndikon shumë në komunikim, ndërveprim dhe aktivitetet tjera në zbutjen e dallimeve shoqërore.
- Në bazë të teknologjisë moderne mbrohen monumentet e TK; në bazë të konservimit, restaurimit për një afatgjatësi më të madhe.
- Teknologjia ndikon në masë të madhe në metodat e matjes, materialeve si dhe zhvillimit të informimit për TK.
- Promovimi më i lehtë i TK dhe vlerave që ka komuna.
- Ekzistimi i infrastrukturës bazë për përpunim të rrushit, pemëve dhe perimeve.
- Mundësia për përsosje graduale të teknologjisë nga infrastruktura ekzistuese e prodhimit.
- Mund të shërbejë si material lidhës ndërtimor dhe të vishet me material të përshtatshëm për imitim të vjetërsisë, origjinalitetit në ndërtimtari ose konservimin e gjëseneve etj.
- Teknologjia veçanërisht për gjeneratat e reja në komunën tonë siç janë grupi i Qendrës Rinore, ndikon mjaft pozitivisht në TK sepse të rinjtë gjithmonë e më shumë vetëdijesohen dhe ndikohen nga teknologjia e marketingut dhe informative. D.m.th. të rinjtë janë në gatishmëri që të ndihmojnë në këtë aspekt. Por mendoj se mentalisht nuk ekziston një përkrahje e lartë nga faktorët e jashtëm.
- Përshpejton punën në sanimin/restaurimin e trashëgimisë kulturore dhe mund të ndikojë në uljen e shpenzimeve të restaurimit.

- Društvene mreže omogućavaju nova otkrića u oblasti nasleđa; Internet stranice koje utiču na promociju baštine.
- Uvođenje u inventar uz korišćenje moderne tehnologije; Precizna merenja; precizno definisanje granice za zaštitu.
- Internet prisutan na mnogim javnim mestima olakšava pristup za posetioce.
- Unapređenje tehnologije za proizvodnju vina, rast kvaliteta, poboljšanje ekonomskog uticaja za privlačenje posetilaca, kako bi kupili vino u Orahovcu.
- Utiče na identifikaciju i očuvanje podataka.
- Tehnološko uključivanje naše opštine u ukupnim tehnološkim kretanjima u velikoj meri utiče na komunikaciju, interakciju i druge aktivnosti za ublažavanje socijalnih razlika..
- Na osnovu moderne tehnologije štiti spomenike KB; na osnovu konzervacije, restauracije na jedan dugoročniji period.
- Tehnologija u velikoj meri utiče na merne metode, materijale i informacije u vezi razvoja KB.
- Promocija KB i vrednosti koje opština ima je lakša.
- Postojanje osnovne infrastrukture za preradu grožđa, voća i povrća.
- Mogućnost da se postepeno usavršava tehnologija iz postojeće proizvodne infrastrukture.
- Može da posluži kao vezivno sredstvo i meša građevinski materijal pogodan za imitaciju starosti, autentičnost u građevinarstvu ili konzervaciji objekata itd.
- Tehnologija posebno za mlađe generacije u našoj opštini, kao što je grupa Omladinski centar, sasvim pozitivno utiče na KB jer su mladi sve više i više svesni i to pod uticajem marketinga i informacione tehnologije. Tj. mladi su spremni da pomognu u tom pogledu. Ali mislim da trenutno postoji visoka podrška spoljnih faktora.
- Ubrzava performanse u rehabilitaciji / restauraciji kulturne baštine i može dovesti do smanjenja troškova obnove.

- Social networks for new discoveries in the field of heritage; Internet posts that affects the promotion of heritage.
- Inventory with the use of modern technology; precise measurements; the precise definition of protective area.
- Internet present in many public spaces facilitates access for visitors.
- Improvement of wine production technology, quality growth, economic improvement impact in attracting visitors to buy wine in Rahovec.
- Affects the data identification and preservation.
- Technological involvement in our municipality in the overall developments greatly influences communication, interaction and other activities to mitigate the social differences.
- On the basis of modern technology of CH protected monuments; based on a long-term conservation, restoration.
- Technology greatly affects the measurement methods, materials and information for the development of CH.
- Easier promotion of CH and values of the municipality.
- The existence of infrastructure as basis for the processing of grapes, fruits and vegetables.
- Possibility to gradually perfecting technology from the existing production infrastructure.
- Can serve as binding construction material and to be covered with a suitable material for imitation of age, authenticity in construction or conservation of elements etc.
- Technology, especially for younger generations in our community such as the Youth Centre group, quite positively affects CH because young people are more and more aware and influenced by marketing and information technology. I.e. youth are on standby to assist in this regard. But I think there is currently a high support by external factors.
- Accelerates performance in rehabilitation / restoration of cultural heritage and can result in the reduction of costs of restoration.
- The development of technology affects the CH preservation. With the advancement of technology, the work of construction and renovation is eased, cost is reduced and quality of work is much better.

- Zhvillimi i teknologjisë ndikon shumë në ruajtjen e TK. Me përparimin e teknologjisë lehtësohet puna e ndërtimit, renovimit, zvogëlohet kostoja e çmimit dhe kualiteti i punës është shumë më i mirë.
- Për krijimin e projekteve më të avancuara për TK.

Ju lutemi listoni cilat janë efektet NEGATIVE NGA TEKNOLOGJIA?

- Ndotja që i shkaktohet monumenteve të trashëgimisë kulturore.
- Teknologjia nuk mund të ndikojë as pozitivisht dhe as negativisht në TKN sepse në mosrespektim të ligjeve, vetëdijesim të popullit dhe në respektim të masave rigorozë nga pushteti teknologjia rrallë mund të ketë ndikim.
- Hiper prodhimi i rrushit nga vreshta për t'u përpunuar në teknologjinë ekzistuese.
- Mungesa e subvencioneve shtetërore për bujq apo fermerë më të avancuar.
- Humbja e vazhdimësisë së ndërtimit me teknika tradicionale.
- Mungesa e materialeve tradicionale (rrasa guri, llaç dheu, gur lumor) në treg.
- Konkurrencë jo e drejtë e firmave që sjellin materiale të reja (blloqe, beton) me çmime më të ulëta në krahasim me materialet që plotësojnë standardet e ndërtimit tradicional.
- Nuk përdoren materialet dhe teknologjia e vjetër për restaurim apo rekonstruim.
- Ndotja e trashëgimisë dhe shpesh shkatërrimi i trashëgimisë pa dashur.
- Ndërtimi i punëtorive në zona të banimit rural mund të pengojë qasjen në objekte të trashëgimisë kulturore të vizitorëve.

5. Sipas perceptimit tuaj, AMBIENTI në çfarë mase ndikon në gjendjen e trashëgimisë kulturore në komunën tuaj?

- Razvoj tehnologije utiče na očuvanje KB. Sa napretkom tehnologije olakšava se rad izgradnje, renoviranja, smanjenje cene koštanja i kvaliteta rada je mnogo veće.
- Da biste napravili naprednije projekte za KB.

Navedite koji su NEGATIVNI EFEKTI TEHNOLOGIJE?

- Zagađanja na spomenicima kulturnog nasleđa.
- Tehnologija ne može da utiče pozitivno ili negativno na KPB, jer kada bi se poštovale odredbe zakona, i da je u svesti ljudi da se strogo poštuju vladine mere retko bi tehnologiju mogla imati uticaja.
- Hiper proizvodnja grožđa iz vinograda koje se obrađuje u postojeće tehnologije.
- Nedostatak naprednije državne subvencije za poljoprivrednike i farmere.
- Gubitak kontinuiteta tradicionalnih tehnika gradnje.
- Nedostatak tradicionalnih materijala (kameni blokovi, malter, zemlja, rečni kamen) na tržištu.
- Nelojalna konkurencija firmi koje donose nove materijale (blokove, beton) sa nižim cenama u poređenju sa materijalima koji zadovoljavaju standarde tradicionalnog graditeljstva.
- Ne korišćenje starih materijala i tehnologije za obnovu i rekonstrukciju.
- Zagađenje i uništavanje baštine često je nenamerno.
- Izgradnja stambenih radionica u ruralnim sredinama mogu posetiocima ometati pristup objektima kulturnog nasleđa.

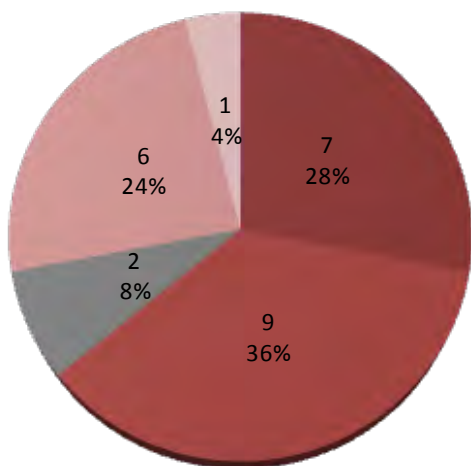
5. Prema vašem shvatanju, u kojoj meri ŽIVOTNA SREDINA utiče na stanje kulturne baštine u vašoj opštini?

- To create more advanced CH projects.

Please list which are the NEGATIVE EFFECTS OF TECHNOLOGY?

- Pollution caused to cultural heritage monuments.
- Technology can not impact CNH either positively or negatively because by dis-respecting the laws, awareness of people and in strict observance of the government measures, the technology can have a seldom impact.
- Hyper production of grapes from vineyards to be processed in the existing technology.
- Lack of government subsidies for more advanced farmers.
- The loss of continuity of traditional building techniques.
- Lack of traditional materials (slates, adobe mortar, and river stones) in the market.
- Unfair competition amongst the firms to bring new materials (blocks, concrete) with lower prices compared with materials that meet the standards of traditional construction.
- The traditional technology and materials for restoration or reconstruction are not used.
- The pollution of heritage and heritage destruction often unintentionally.
- Construction of workshops in rural residential areas can hinder access for visitors to cultural heritage buildings.

5. According to your perception, to what extent does the ENVIRONMENT impact the state of cultural heritage in your municipality?

- Në masë shumë të madhe POZITIVE / U veoma velikoj meri POZITIVNO / Very much POSITIVE
- Në masë të madhe POZITIVE / U velikoj meri POZITIVNO / Much POSITIVE
- Pa efekt-NEUTRAL / Bez efekta-NEUTRALNO / No effect-NEUTRAL
- Në masë shumë të madhe NEGATIVE / U velikoj meri NEGATIVNO / Very much NEGATIVE
- Në masë të madhe NEGATIVE / U veoma velikoj meri NEGATIVNO / Much- NEGATIVE

Ju lutemi listoni cilat janë efektet POZITIVE NGA AMBIENTI?

- Luan rol të rëndësishëm në atë se është më tërheqës për çdo vizitor, dhe në vizitat në objektet e trashëgimisë kulturore.
- Promovimi në ambient të hapur i trashëgimisë, p.sh. festivalet sikur ai i rrushit dhe i folklorit.
- Kushtet e volitshme për zhvillimin e vreshtarisë.
- Atraksioni, pasuria natyrore, peizazhet mund të shfrytëzohen për zhvillim të turizmit kulturor.
- Ambienti ndikon pozitivisht në masë të madhe sepse një ambient i pastër do të lë përshtypje pozitive për vizitorët dhe do të lë hapësirë për vizitat edhe gjatë herëve tjera.
- Gjendja e TK varet edhe nga mjedisi që e rrethon. Ambienti i mirë ndikon në rritjen e vizitave, prandaj me rritjen e numrit të vizitave dhe përfitimet që sjellin, motivohet ruajtja dhe promovimi i TK.
- Natyra e pastër në krahasim me komunën e Obiliqit! – atraktive për joshje të turistëve.
- Peizazhe të pasura për promovim të turizmit ekologjik dhe medicinal (shëndetësor).
- Komuna e Rahovecit paraqet një kombinim të përkryer të natyrës me monumentet karakteristike. Kjo mundëson zhvillimin e kushteve për: zhvillim turistik kulturor dhe atij rural.
- Pasuritë natyrore: vreshtat dhe toka bujqësore paraqet potencial për zhvillim ekonomik.
- Pozita gjeografike e qytetit.
- Lidhjet e mira me komunat tjera.

Navedite koji su POZITIVNI EFEKTI ŽIVOTNE SREDINE?

- Igra važnu ulogu u tome da je više atraktivna bilo kom posetiocu, i uz to posećuju kulturnu baštinu.
- Otvoreno promovisanje nasleđa, npr. festivali poput grožđa i folkloru.
- Povoljni uslovi za razvoj vinogradarstva.
- Atraktivna, prirodna bogatstva, pejzaži mogu se koristiti za razvoj kulturnog turizma.
- Životna sredina utiče u velikoj meri pozitivno jer će čista životna sredina ostaviti pozitivan utisak na posetioce i da će ostaviti prostor za ponovne posete i u drugim prilikama.
- Stanje KB zavisi i od okruženja. Dobro okruženje utiče na rast posete, tako da povećanjem broja poseta i beneficije koje donose, motivišu očuvanje i promociju KB.
- Čista priroda u odnosu na opštinu Obilić.
- Privlačna turistička atrakcija.
- Bogati pejzaži promovišu Eko-turizam i u medicinskom smislu (zdravstveno).
- Opština Orahovac je savršen spoj prirode sa karakterističnim spomenicima. Ovo omogućava bolje uslove za razvoj kulturnog i seoskog turizma.
- Prirodni resursi: vinogradi i poljoprivredno zemljište je potencijal za ekonomski razvoj.
- Geografski položaj grada.
- Dobri odnosi sa drugim opštinama.

Please list the POSITIVE EFFECTS OF THE ENVIRONMENT?

- Plays an important role as it is attractive to any visitor and visits to cultural heritage sites.
- Promotes open air heritage, e.g. festivals like the one of grapes and folklore.
- Suitable conditions for the development of viticulture.
- Attraction, natural wealth, landscapes can be used for the development of cultural tourism.
- Environment affects positively because a clean environment will impress visitors and will leave room for other visits.
- The state of CH depends also on the surrounding environment. Good environment affects the increase of visits, so by increasing the number of visits and benefits, the preservation and promotion of CH is motivated.
- Clean nature in comparison with the municipality of Obiliq! - Tourist attraction.
- Wealthy landscapes to promote eco-tourism and medical-tourism (health).
- The municipality of Rahovec is a perfect combination of nature with characteristic monuments. This enables the development of conditions for cultural and rural tourism.
- Natural resources: the vineyards and agricultural land is a potential for economic development.
- The geographical position of the city.
- Good relations with other municipalities.

- Kur flasim për ambientin dhe përqendrohemi te klima dhe natyra, mendoj që Rahoveci është shumë i pasur me të gjitha resurset e TK dhe ka shumë potencial për ringjalljen e TK, por njëkohësisht duhet të fokusohemi edhe te pastrimi i vendit më shumë, në mënyrë që në të ardhmen ta shndërrojmë atë në destinacion turistik, pra duhet të kemi ndikim më të madhë tek faktori njeri.
- Ambienti i pastër rrit ndikimin në trashëgimi kulturore.
- Pa ambient të pastër nuk ka efekt ruajtja e trashëgimisë.
- Varësisht prej ambientit të rrethit ku ekziston një monument ndikon pozitivisht nëse është monument i mirë në ambient të mirë. D.m.th. monumenti e bën ambientin më të bukur.
- Ambienti ndikon shumë kur është atraktiv për trashëgimi kulturore, në turizëm etj.
- Ambienti ndikon në ruajtjen e materialeve të TK.

Ju lutemi listoni cilat janë efektet NEGATIVE NGA AMBIENTI?

- Mos mirëmbajtja, papastërtia ndikojnë negativisht në jetën e përditshme dhe negativisht në zhvillim të turizmit.
- Ndikon negativisht sepse për shkak të ambientit të ndërtimit të vrazhdë, ambienti i TKN është duke u shkatërruar.
- Shkatërrimi i dhe degradimi i ambientit është një ndër faktorët kryesor i cili ndikon në trashëgiminë kulturore,
- Degradimi i shtratit të lumenjve, menaxhimi i keq i mbeturinave, mirëmbajtja e keqe e ambientit.
- Degradimet nga zhvillimet e pakontrolluara.
- Mungesa e kulturës për menaxhim të mbeturinave.
- Mendoj se nuk është ndërmarrë ndonjë masë parandaluese të disa objekteve që ndikojnë në bukurinë ose pamjen e objekteve të TK.
- Prania e mbeturinave ndikon në qasjen në objektet e trashëgimisë kulturore si për vizitorë ashtu edhe në vlerën e objektit.
- Nëse është monument i mirë por në ambient të ndotur atëherë është shumë negative.

- Kada govorimo o životnoj sredini moramo se fokusirati se na klimu i prirodu, mislim da je Orahovac veoma bogat sa svim resursima KB i ima mnogo potencijala za oživljavanje KB, ali i treba da se fokusiramo na čišćenje zemlje više, tako da je budućnosti pretvorimo u turističku destinaciju zato što to mora imati veći uticaj na ljudski faktor.
- Čista životna sredina povećava uticaj na kulturnu baštinu.
- Bez čiste okolina očuvanje nasleđa nema efekta.
- U zavisnosti od okruženja u oblasti gde postoji neki memorijalni spomenik, pozitivan efekat bi bio ako se nalazi u dobrom okruženju. Tj. okruženje čini spomenik lepšim.
- Životna sredina utiče više kada je atraktivna za kulturno nasleđe, turizam itd.
- Životna sredina utiče na očuvanje materijala KB.

Navedite šta su NEGATIVNI EFEKTI ŽIVOTNE SREDINE?

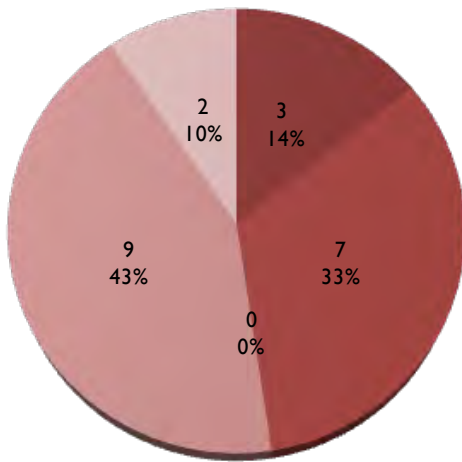
- Nedostatak održavanja, nečistoća negativno utiču na svakodnevni život i razvoj turizma.
- Negativan je uticaj na životnu sredinu sva divlja gradnja, jer se na taj način i okruženje KPБ upropašćuje.
- Uništavanje i degradacija životne sredine je jedan od glavnih faktora koji utiču na kulturnu baštinu,
- Degradacija rečnih korita, štetni otpad, utiče na loše održavanje životne sredine.
- Degradacija od nekontrolisanog razvoja.
- Nedostatak kulture za upravljanje otpadom.
- Mislim da nisu preduzete nikakve preventivne mere kod nekih objekat koji utiču na lepotu ili izgled objekata KB.
- Prisustvo otpada koji utiče na pristup kulturnom nasleđu za posetioce, kao i vrednost objekta.
- Ako je u pitanju neki vredan spomenik, ali se nalazi u zagađenoj životnoj sredini onda je to veoma negativno.

- When we talk about the environment and focus on the climate and nature, I think that Rahovec is very rich in all CH resources and has a lot of potential for the revival of CH, but we should also focus in cleaning the place more, so that in the future it could be converted into a tourist destination, thus we must therefore have a larger impact on the human factor.
- Clean environment enhances the impact on cultural heritage.
- Without a clean environment, the conservation of heritage has no effect.
- Depending on the environment of the monument, it has a positive effect if it is a good monument in a good environment. I.e. monument makes the environment more beautiful.
- Environment has a bigger impact when it is attractive for cultural heritage, tourism etc.
- Environment affects the preservation of CH materials.

Please list what are the NEGATIVE EFFECTS OF THE ENVIRONMENT?

- Lack of maintenance and pollution negatively affect daily life and tourism development.
- Impacts negatively due to the rough construction environment, the environment of CNH is being degraded.
- Destruction and degradation of the environment is one of the main factors which affect cultural heritage,
- Degradation of river beds, waste mismanagement, poor maintenance of the environment.
- Degradation from uncontrolled development.
- Lack of waste management culture.
- I think that no preventive measure of buildings that affect the beauty or appearance of CH buildings was taken.
- The presence of waste affects in the access to cultural heritage for visitors as well as the value of the building.
- If it is a good monument but in a polluted environment, then it is very negative.

6. Sipas perceptimit tuaj, LEGJISLACIONI në çfarë mase ndikon në gjendjen e trashëgimisë kulturore në komunën tuaj?

Ju lutemi listoni cilat janë efektet POZITIVE NGA LEGJISLACIONI?

- Legjislacioni ndikon sepse çdo veprim i kundërligjshëm në trashëgiminë kulturore i ndërmarrë nga personat e pandërgjegjshëm mund të ketë pasoj ndëshkuese.
- Ekzistenca e legjislacionit mundëson mbrojtjen e trashëgimisë kulturore.
- Identifikimi i objekteve të TK dhe hyrja në listën e mbrojtjes së TK.
- Ofron mundësi për përkujdesjen ndaj objekteve të TK.
- Në këtë rast legjislacioni në komunën tonë jep një kontribut shumë të madh në mbrojtjen e TK.
- Ruajtja nga intervenimet pa ndonjë plan paraprak.
- Obligimi i komunave për planifikim të territorit (PZHK, PZHU DHE PRU).
- Legjislacioni ekzistues ndikon pozitivisht.
- Ligjet ekzistuese për ruajtjen e objekteve të trashëgimisë kulturore.
- Ekzistimi i ligjeve për mbrojtjen e trashëgimisë: Ligji i Trashëgimisë Kulturore.
- Nëse ka ligje atëherë duhet të zbatohen. Tani për tani mjaft po zbatohen.

Ju lutemi listoni cilat janë efektet NEGATIVE NGA LEGJISLACIONI?

- Nuk respektohet ligji për trashëgimi kulturore.

6. Prema vašem shvatanju, koliko ZAKONODAVSTVO utiče na stanje kulturne baštine u vašoj opštini ?

- Në masë shumë të madhe POZITIVE / U veoma velikoj meri POZITIVNO / Very much POSITIVE
- Në masë të madhe POZITIVE / U velikoj meri POZITIVNO / Much POSITIVE
- Pa efekt-NEUTRAL / Bez efekta-NEUTRALNO / No effect-NEUTRAL
- Në masë shumë të madhe NEGATIVE / U velikoj meri NEGATIVNO / Very much NEGATIVE
- Në masë të madhe NEGATIVE / U veoma velikoj meri NEGATIVNO / Much-NEGATIVE

Navedite koji su POZITIVNI EFEKTI ZAKONODAVSTVA?

- Zakonodavstvo utiče kada je u pitanju bilo koja nezakonita radnja na objektima kulturne baštine preduzete od strane neodgovornih osoba, što može dovesti do kaznenih posledica.
- Postojanje zakona predviđa zaštitu kulturne baštine.
- Identifikacija KB i pristup objektima na listi zaštite KB.
- Nudi mogućnost staranja o objektima KB.
- U ovom slučaju zakonodavstvo u našoj opštini daje veliki doprinos zaštiti KB.
- Čuvanje od intervencija bez ikakvog prethodnog plana.
- Obaveza opštine planiranja svojih područja (OPR, UPR i URP).
- Postojeće zakonodavstvo ima pozitivan uticaj.
- Postojeći zakoni za očuvanje objekata kulturnog nasleđa.
- Postojanje zakona o zaštiti nasleđa: Zakon o Kulturnom Nasleđu.
- Ako postoje zakoni treba da budu sprovedeni. Trenutno se prilično sprovode.

Navedite šta su NEGATIVNI EFEKTI ZAKONODAVSTVA?

- Ne primenjuje se Zakon o Kulturnom Nasleđu.

6. To what extent does LEGISLATION impact the state of cultural heritage in your municipality?

Please list which are the POSITIVE EFFECTS OF LEGISLATION?

- Legislation has an impact because any illegal action taken in cultural heritage by irresponsible persons may result punitive.
- The existence of legislation enables the protection of cultural heritage.
- Identification of CH buildings to be part of Cultural Heritage protection list.
- Offers opportunity to care about CH buildings.
- In this case, the legislation in our municipality has a great contribution to the protection of CH.
- Protection from interventions without any prior plan.
- The obligation of municipalities for territorial planning (MDP, UDP and URP).
- The existing legislation has a positive influence.
- Existing laws for the preservation of cultural heritage buildings.
- The existence of heritage protection laws: the Law on Cultural Heritage.
- If there are laws then they should be implemented. Currently they are being implemented fairly.

Please list what are the NEGATIVE EFFECTS OF THE LEGISLATION?

- The Law on Cultural Heritage is not being obeyed.

- Shkatërrimi i objekteve pa pëlqimin e organeve kompetente.
- Mungesa e fushatës së vetëdijesimit për rëndësinë e trashëgimisë kulturore.
- Lëshimet në legjislacion si: zbrazëti-rat e ndryshme shpijnë në shkatërrim.
- Mos zbatimi i legjislacionit.
- Paqartësia e ligjit – përgjegjësitë e përziera, mungesa e penaltive, jo saktësia e personave të cilët mund të merren me trashëgiminë kulturore.
- Burokracia – vonimi i projekteve ndikon në shkatërrim gradual për shkak të mos intervenimit të shpejtë.
- Në masën shumë të madhe negative për momentin sepse nga ana ligjore të gjitha objektet apo vendet duhet të kenë një status të njëjtë ligjor.
- Mungesa e ligjeve adekuate për trashëgiminë kulturore.
- Identifikimi jo i mirë i të gjitha monumenteve të trashëgimisë kulturore brenda komunës.
- Mos implementimi i ligjeve adekuate.
- Mungesa e mekanizmave për zbatimin e ligjeve që e tangjentojnë TK.
- Ligjet në fuqi, pengesë për menaxhim të mirëfilltë komunal për zhvillim të qëndrueshëm të TK.
- Ligji për TK nuk i definon qartë kompetencat e institucioneve përkatëse (MKRS, QRTK) dhe kjo shkakton mos implementimin e ligjit.
- Dënimet për ndërtime pa leje pranë monumenteve apo rrënim të monumenteve (nga pronarët) nuk ekzistojnë apo fare janë të ulëta/lehta.
- Nuk praktikohet nëse ekziston ligji ose tejkalohehtë nëpërmes njoftësisë.
- Efektet negative nga legjislacioni janë aty por janë edhe të limituara, por sidoqoftë mendoj që mund të punojmë më tutje që ta shndërrojmë atë në pozitive dhe kooperues në të ardhmen e afërt me institucionet lokalo-qendror.
- Ligji i Hoçës së Madhe i jep autonomi këtij vendi, dhe e favorizon një vend në krahasim me vendet tjera.

Shënim: Të gjitha elementet e analizës PESTEL janë prezantuar ashtu siç janë shënuar nëpër formularë të plotësuar nga pjesëmarrësit.

- Uništavanje objekata bez saglasnosti nadležnih organa.
- Nedostatak kampanje za podizanje svesti o značaju kulturnog nasleđa.
- Nedostaci u zakonodavstvu, postoje razne praznine koje mogu dovesti do uništavanja.
- Ne sprovođenje zakona.
- Nejasni zakoni - mešovite nadležnosti, nedostatak kažnjavanja, ne adekvatne osoba koje se mogu baviti kulturnim nasleđem.
- Birokratija - odlaganje projekata utiče na postepeno razaranje, jer nema brze intervencije.
- Negativan u velikoj meri u ovom trenutku, jer svi objekti na bilo kojim mestima treba da imaju isti pravni status.
- Nedostatak adekvatnih zakona o kulturnim dobrima.
- Nepravilno identifikovani spomenici u celoj opštini.
- Ne sprovođenje adekvatnih zakona.
- Nedostatak mehanizama za implementaciju zakona koji se bave KB.
- Zakoni koji su na snazi, prepreka su za pravilno upravljanje opštine u cilju održivog razvoja KB.
- Zakonom nisu jasno precizirane nadležnosti relevantnih institucije (MKOS, RCKB) i to je razlog što se ne sprovodi zakon.
- Kazne za nelegalne gradnje u blizini spomenika ili uništavanje objekata (os strane vlasnika) uopšte ne postoje ili su veoma niske / blage.
- Ne praktikuje se ako postoji zakon ili se može prevazići znanjem.
- Negativni efekti zakonodavstva postoje, ali oni su ograničeni, ali ipak mislim da se može dalje raditi i da se pretvori u pozitivan u bliskoj budućnosti u saradnji sa lokalnim i centralnim institucijama.
- Zakon o Velikoj Hoći daje autonomiju tom lokalitetu, i na taj način favorizuje ga u odnosu na druga mesta.

Napomena: Svi elementi analize PESTEL predstavljani si kao što je navedeno u zaključnim formularima učesnika.

- Destruction of buildings without consent of competent authorities.
- Lack of awareness campaign on the importance of cultural heritage.
- Various gaps in legislation lead to destruction.
- Failure to implement the legislation.
- The uncertainty of the law - mixed responsibilities, the lack of penalties, and lack of accuracy of the persons who can deal with cultural heritage.
- Bureaucracy - delaying the project affects the gradual deterioration due to the non-fast intervention.
- Very negative at the moment because all buildings or sites should have the same legal status.
- Lack of adequate laws on cultural heritage.
- Improper identification of all monuments within the municipality.
- Failure to implement adequate laws.
- Lack of mechanisms for implementation of laws that tangent CH.
- Laws in force, an obstacle to proper management of municipal sustainable development of CH.
- CH Law does not clearly define the competencies of the relevant institutions (MCYS, RCCH) and this causes the lack of implementation of the law.
- Penalties for illegal constructions near monuments or destruction of monuments (the owners) do not exist or are very low / light.
- The law is not practiced or it overcomes through acquaintance.
- The negative effects of the legislation are there, but are limited, nevertheless I think that we can further work to turn it into a positive and cooperative in the near future with local central institutions.
- The law of Hoça e Madhe gives autonomy to this place, and favors a place in comparison to other places.

Note: All elements of PESTEL analysis are presented as indicated in forms completed by participants.

Objektivat e përgjithshme dhe prioritizimi i projekteve

Pas ushtrimeve që mundësuan definimin e gjendjes aktuale të trashëgimisë kulturore e natyrore respektivisht duke u bazuar në informatat e marra nga SWOT analiza dhe analiza PESTEL, grupet kaluan në fazën e dytë, në parashikimin e së ardhmes nëpërmjet projekteve dhe propozimeve që do të ndikonin në përmirësimin e gjendjes aktuale. Grupet punuan duke u bazuar në strategjitë e dala, duke i grupuar projektet dhe aktivitetet në tri objektiva të Programit të Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore 2012-2015:

1. Mbrotjtja dhe konservimi i trashëgimisë kulturore dhe natyrore / Trajtim i objekteve historike dhe zonave të trashëgimisë natyrore.
2. Integrimi i trashëgimisë kulturore dhe natyrore në jetën bashkëkohore dhe zhvillimi lokal përmes saj / Trajtim hapësinor dhe zhvillimor i trashëgimisë kulturore dhe natyrore.
3. Edukim, trajnim, vetëdijesim mbi trashëgimin kulturore dhe natyrore / Aspekti human mbi trashëgimisë kulturore dhe natyrore.

Në këtë mënyrë, gjatë punëtorisë u vunë bazat e prioriteteve dhe projekteve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore për komunat partnere. Punëtoritë dhe takimet e Forumeve rezultuan me gjithsej 191 projekte të propozuara për shtatë komuna.

Opšti ciljevi i određivanje prioriteta projekata

Nakon vežbi koje su omogućile definisanje trenutnog stanja kulturne i prirodne baštine, odnosno, na osnovu informacija dobijenih iz SWOT analize i analize PESTEL, grupe su prešle na drugu fazu, a to je planiranje budućnosti kroz projekte i predloge koji će pomoći da se poboljša trenutna situacija. Grupe su radile na osnovu proisteklih strategija, grupisanje projekata i aktivnosti u okviru tri cilja Programa Lokalnih Planova Kulturne Baštine 2012-2015:

1. Zaštita i očuvanje PKB / tretman istorijskih objekata i zona PN.
2. Integracija PKB u savremeni život i lokalni razvoj putem PKB / tretmana prostornog razvoja PKB-a.
3. Obrazovanje, obuka, podizanje svesti o KB / ljudski aspekt u odnosu na PKB.

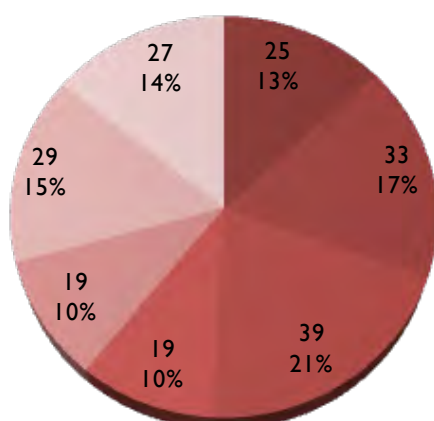
Na ovaj način, tokom ove faze radionice trebalo je postaviti prioritete i projekte kulturne i prirodne baštine za partnerske opštine. Radionice i sastanci Foruma su rezultirale sa 191 predloženih projekata za sedam opština.

General objectives and prioritization of projects

After the exercises that enabled defining the current state of cultural and natural heritage, respectively, based on information obtained from the SWOT and PESTEL analysis, groups went to the second phase, in predicting the future through projects and proposals that would help to improve the current situation. The groups worked based on derived strategies, by grouping projects and activities in three objectives of the Program of Local Cultural Heritage Plans 2012-2015:

1. Protection and conservation of CNH/ treatment of historic buildings and CH areas.
2. Integration of the CNH in contemporary life and local development through CNH / Spatial treatment and development of CNH.
3. Education, training, awareness on CH / human aspect on the CNH.

In this way, during the workshop were set the basis of priorities and projects of cultural and natural heritage for the partner municipalities. Workshops and meetings of the Forum resulted in 191 projects proposed for seven municipalities.

191 projektet e identifikuar të distribuara nëpër komuna
Identifikovani 191 projekti distribuirani u opštinama
Identified 191 projects distributed in municipalities

- Dragash
- Gjakova
- Gjilan
- Kaçanik
- Partesh
- Rahovec
- Vushtrri

Vizitat studimore në region

Pjesa më dinamike dhe atraktive e punëtorive ishte ajo praktike, ku anëtarët e të gjitha forumeve morën pjesë në minivizita studimore në rajon. Pjesëmarrësit, përpos shkëmbimit të përvojave mes vete, patën rastin që të vizitojnë disa nga lokalitetet e trashëgimisë kulturore nën udhëheqjen e ciceronëve profesionistë. Pjesëmarrësit morën përvoja dhe inspirime të ndryshme nga këto vizita. Lokalitetet e vizituara gjatë këtyre udhëtimeve janë paraqitur në vijim:

Në Shkodër (Shqipëri): bujtinën shtrat dhe mëngjes “Tradita Gegë e Toskë”, Muzeun Historik të qytetit, rrugën karakteristike tradicionale “Kol Idromeno”, ikonën e qytetit - Kështjellën e Rozafës bashkë me muzeun e Kështjellës, si dhe Urën e Mesit në fshatin Mes, etj.

Në Ohër (Maqedoni): shtëpinë e familjes Robevi dhe shtëpitë tjera karakteristike të Ohrit, Kishën e Shën Sofisë, Amfiteatrin antik, Kalanë e Samuelit, Kishën e Shën Klementit në Plaoshnik, etj.

Në Tiranë (Shqipëri): lagjen e Pazarit të Ri, rrugën këmbësorie Murat Toptani, vilën e kontit Ciano, murin e kalasë së Tiranës dhe shtëpitë qytetare brenda perimetrit të saj, xhaminë e Et-hem Beut, kompleksin e katedrales ortodokse “Ngjallja e Krishtit”, kalanë në fshatin Prezë, etj.

Në Kotor (Mal të Zi): qytetin e vjetër të Kotorit, katedralen e Shën Tripunit, Muzeun Detar të Malit të Zi, vendbanimin Perast, ku u vizituan ishulli Kisha e Zonjës në Shkëmb si dhe Muzeu i Qytetit.

Studijske posete u regionu

Najdinamiçniji i najatraktivniji deo radionice bio je praktični deo, gde su članovi svih foruma učestvovali u kratkoj studijskoj poseti regionu. Učesnici su, pored međusobne razmene iskustava, imali priliku da obiđu i neka mesta od značaja kulturnog nasleđa pod vodstvom profesionalnog vodiča. Učesnici su dobili različita iskustva i inspiracije ovim posetama. Posećeni lokaliteti tokom poseta su sledeći:

Skadar (Albanija): gostionica noćenje sa doručkom “Tradita Gegë e Toskë”, Istorijски muzej grada, karakterističnu tradicionalnu ulicu “Kol Idromeno”, ikonu grada - Tvrđavu Rozafa, zajedno sa muzejom Tvrđave, kao i most sela Mes, itd.

Ohrid (Makedonija): kuća porodice Robevi i ostale karakteristične ohridske kuće, Crkva Sv. Sofije, Antički amfiteatar, Samuelova Tvrđava, Crkva Sv. Klementa u Plaošniku, itd.

Tirana (Albanija): mahala Nove Čaršije, pešačka ulica Murat Toptani, vila grofa Ciano, zidine tvrđave Tirane i gradske kuće unutar kruga tvrđave, Et-hem Begova džamija, kompleks pravoslavne katedrale “Vaskrsenje Hristovo”, tvrđava u selu Preza, itd.

Kotor (Crna Gora): stari grad, katedrala Sv. Tripuna, Pomorski muzej Crne Gore, naselje Perast, gde je posećeno ostrvo Gospa od Škrpjela kao i Muzej grada.

Study visits in the region

The most dynamic and attractive part of the workshop was the practical part, in which members of all forums attended short study visits in the region. Participants, beside the exchange of experiences among each other, had the opportunity to visit some cultural heritage sites under the professional guiding. Participants took different experiences and inspiration from these visits. Sites visited during these tours were following:

In Shkodra (Albania): bed and breakfast inn “Tradita Gegë e Toskë”, City Historical Museum, characteristic traditional street “Kol Idromeno”, icon of the city - Rozafa Castle with a Museum Castle in it and the bridge in the village Mes, etc.

In Ohrid (Macedonia): Robevi family house and other characteristic houses of Ohrid, the Church of St. Sophia, the ancient amphitheater, Samuel Castle, the Church of St. Clement in Plaosnik, etc.

In Tirana (Albania): New Bazaar neighborhood, pedestrian road Murat Toptani, Count Ciano villa, castle wall of Tirana and traditional houses within the perimeter of it, Et-hem Bey mosque, Orthodox Cathedral complex “Resurrection of Christ”, castle in the village Preza, etc.

In Kotor (Montenegro): Old Town of Kotor, Cathedral of St. Tripun, Maritime Museum of Montenegro, Perast settlement, where the island of Our Lady of the Rock Church and City Museum were visited.

Vlerësimi i procesit të punëtorive nga anëtarët e Forumeve

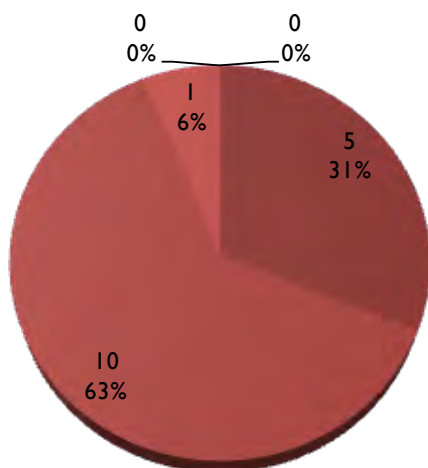
Në mënyrë që të fitohet një pasqyrë reale rreth suksesit të arritur në organizimin e punëtorisë, në fund të vizitës studimore pyetësorët e vlerësimit të përgatitur nga ekipi i CHwB-së u shpërndanë pjesëmarrësve të punëtorisë. Qëllimi i pyetësorëve ishte mbledhja e opinionit të pjesëmarrësve rreth asaj se sa janë të kënaqur me mënyrën e organizimit, agjendën, përmbajtjen, hollësitë teknike, dhe mendimi i tyre se çka do të mund të ndryshohej apo të përmirësohej. Plotësimi i pyetësorëve është bërë në mënyrë anonime. Rezultatet e vlerësimit për shtatë komunat, janë paraqitur në vijim:

I. Në çfarë mase mendoni se janë arritur qëllimet e mëposhtme të punëtorisë?

Analiza e gjendjes ekzistuese të trashëgimisë kulturore në komunë dhe përpilimi i prioriteteve kryesore që do të jenë pjesë e Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore të komunës.

Krijimi i një platforme komunikimi dhe shkëmbimi të ideve, informatave dhe përvojave mes grupeve të ndryshme të përfshira në FLTK.

Diskutimi gjithëpërfshirës i problematikave që lidhen me gjendjen e trashëgimisë kulturore dhe mundësitë e zgjidhjes së problemeve në komunën përkatëse.

- Shumë të madhe / Veoma mnogo / Very much
- Të madhe / Mnogo / Much
- Mesatare / Srednjoj / Moderate
- Të vogël / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all

Ocenjivanje od strane članova Foruma o procesu radionica

Da bi se dobila realna slika o rezultatima postignutim u organizaciji radionice, na kraju radionice učesnicima je podeljen upitnik za ocenjivanje studijskih poseta koje je pripremio tim CHwB. Svrha upitnika je bila da se prikupe mišljenja o tome kako su učesnici zadovoljni organizacijom, dnevnim redom, sadržajem, tehničkim detaljima, i njihovo mišljenje o tome šta može da se promeni ili poboljša. Ispunjavanje upitnika se vrši anonimno. Rezultati ocenjivanja iz sedam opština, prikazani su u nastavku:

I. U kojoj meri mislite da su postignuti ciljevi radionice?

Analiza trenutnog stanja kulturne baštine u opštini i sastavljanje glavnih prioriteta koji će biti deo Lokalnog Plana Kulturnog Nasleđa opštine.

Kreiranje platforme za komunikaciju i razmenu ideja, informacija i iskustava među različitim grupama koje su uključene u LFKB.

Sveobuhvatna rasprava o pitanjima koja se odnose na stanje kulturne baštine i mogućnosti rešavanja problema u datoj opštini.

Assessment of workshops process by members of the Forum

In order to obtain a realistic picture about the results achieved in the workshop organization, at the end of the study visit, evaluation questionnaires drafted by the CHwB team were distributed to the participants of the workshop. The purpose of the questionnaires was to gather opinions about how satisfied are participants with the organization, agenda, content, technical details, and their opinion on what could be changed or improved. Questionnaires were completed anonymously. Evaluation results for seven municipalities, are presented as follows:

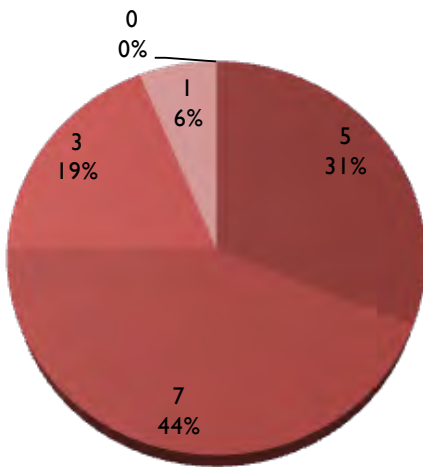
I. To what extent do you think the following goals of the workshop are achieved?

The analysis of the current state of cultural heritage in the municipality and the compilation of the main priorities will be part of the Municipal Local Cultural Heritage Plan.

Creating a platform for communication and exchange of ideas, information and experiences among different groups involved in LFCH.

Comprehensive discussion of issues related to the state of cultural heritage and the possibilities of solving the problems in the respective municipality.

2. Në çfarë mase janë të dobishme për punën tuaj të përditshme informacionet e marra gjatë punëtorisë?

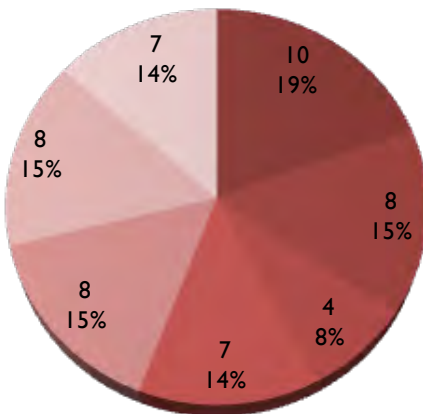

2. U kojoj meri su dobijene informacije u toku radionice korisne za vaš svakodnevni rad?

2. To what extent is the information received during workshop useful for your daily work?

- Shumë të madhe / Veoma mnogo / Very much
- Të madhe / Mnogo / Much
- Mesatare / Srednjoj / Moderate
- Të vogël / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all

3. Cila pjesë e punëtorisë ju ka pëlqyer më shumë? - mund të përgjigjeni në më shumë opsione

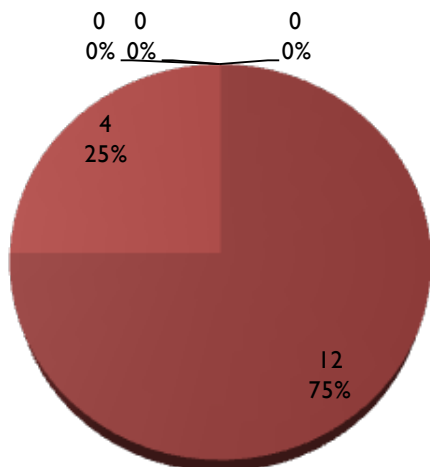

3. Koji deo radionice vam se najviše dopao? - možete odgovori sa više opcija

3. Which part of the workshop did you enjoy more? – you can respond in more options

- Mozaiku i trashëgimisë kulturore dhe natyrore të Kosovës / Mozaik kulturnog i prirodnog nasleđa Kosova / Mosaic of Cultural and Natural Heritage of Kosovo
- Analizat SWOT dhe PESTEL / Analize SWOT i PESTEL / SWOT and PESTEL analysis
- Prezantime e përfaqësuesve nga MKRS, MMPH, Komuna dhe CHwB / Prezantacije učesnika iz MKOS, MSPP, Predstavnik Opštine, CHwB / Presentations by representatives from the MCYS, MESP, Municipality and CHwB
- Analiza e objektivave dhe prioritizimi i projekteve dhe aktiviteteve / Analiza ciljeva, davanje prioriteta projektima i aktivnostima / Analysis of objectives and prioritization of projects and activities
- Diskutimet dhe debatet për trashëgiminë kulturore dhe natyrore të Komunës / Diskusije i javne rasprave o kulturnom i prirodnom nasleđu opštine / Discussions and debates about the cultural and natural heritage of the municipality
- Puna në grupe / Grupni rad / Group works
- Vizitat studimore / Studijske posete / Study visits

4. Sa jeni të kënaqur me nivelin e organizimit dhe metodologjinë e punëtorisë?

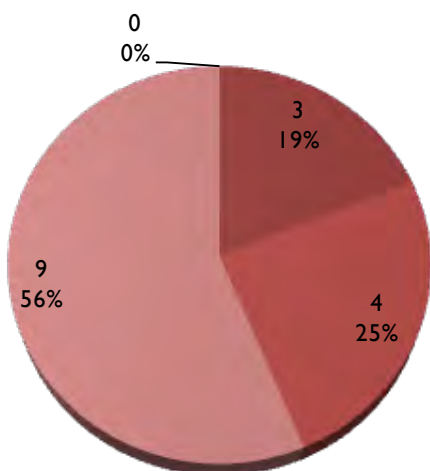

4. Koliko ste zadovoljni nivoom organizacije i metodologijom radionica?

4. How satisfied are you with the level of organization and methodology of the workshop?

- Shumë të kënaqur / Veoma zadovoljan / Very satisfied
- Të kënaqur / Zadovoljan / Satisfied
- Mesatarisht të kënaqur / Srednje zadovoljan / Moderately satisfied
- Mjaftueshëm / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all

5. Si e konsideroni agjendën e punëtorisë?

5. Kako ocenjujete dnevni red radionica?

5. How do you see the workshop agenda?

- Shumë të ngarkuar / Preoptereçujuçi / Overloaded
- Të ngarkuar / Optereçujuçi / Loaded
- Adekuate / Adekvatan / Adequate
- Shumë të lehtë / Neoptereçujuçi / Very easy

6. Komentet apo sugjerimet e juaja shtesë mbi punëtorinë e organizuar?

- Të jetë pak më e gjatë jo vetëm katër ditore.
- Ishte një punëtori shumë e mirë – FLM CHwB-së.
- Nga kjo punëtori kam marrë përvoja të shumta. Andaj mendoj që këto në të ardhmen do të më ndihmojnë shumë.
- Punëtori të këtilla duhet të ketë më shpesh, sepse dilet në një ide përfundimtare shumë të qëlluar; Si dhe jepen vërejtjet ndaj ministrive, komunave etj.; Si dhe zgjerimi i shoqërisë në përgjithësi – që të njohim njëri tjetrin sa më shumë apo edhe ndonjë anëtar të ri.
- Pjesa e strategjisë duhet t'i lihet kohë më e madhe – pak e shkurtë.
- Nivel i lartë i organizimit, përveç: për efikasitet më të madh, pak më shumë kujdes komponentes KOHË!
- Nuk kam sugjerime. Mirë ka qenë çdo gjë. Ka pas rrjedhë normale etj.
- Do të kishte qenë më mirë sikur punëtorja të zgjaste një ditë më shumë. Do të mund t'i riformulohim prioritetet e komunës në tri fusha të trashëgimisë kulturore.
- Të menaxhohet më mirë me kohë, përfundimi i punëtorisë të bëhet në kohë dhe të mos vonohet, pa marrë parasysh vonesat e anëtarëve – çfarëdo roli apo pozite që kanë ata.
- Mendoj që gjatë organizimit të punëtorive dhe takimeve me grupet punuese do të ishte më efektive nëse pjesëmarrësit do të organizoheshin në grupe punuese dhe pastaj secili grup si detyrë shtëpie të punon në zhvillimin e projekt propozimeve dhe projekt ide konkrete.

Shënim: Komentet e pjesëmarrësve janë listuar ashtu siç janë shkruar në formularët e vlerësimit.

6. Komentari i dodatne sugestije na organizovane radionice?

- Da budu malo duže ne samo četiri dana.
- To je bio veoma dobar rad - HVALA CHVB.
- Iz ove radionice sam stekao iskustva. Dakle, mislim da će mi to u budućnosti puno pomoći.
- Takva rad treba da bude češći, jer definitivno proizlazi je tačno pogodena ideja; Kao i upozorenja ministarstvima, opštinama, itd.; I širenje društva u celini - da prepoznamo jedni druge koliko možemo ili čak bilo kog novog člana.
- Deo strategije treba prepustiti dužem vremenu - malo kratko.
- Visok nivo organizacije, pored toga, za veću efikasnost, malo više pažnje komponenti VREME!
- Nemam predloge. Sve je bilo dobro, imalo je normalni tok itd.
- Bilo bi bolje da je radionica potrajala još jedan dan. Možemo da preformulišemo opštinske prioritete u tri oblasti kulturnog nasleđa.
- Bolje da se upravlja vremenom, rezultat radionice treba biti da se sve uradi na vreme i bez kašnjenja, bez obzira na kašnjenja članova – i bez obzira koju ulogu ili položaj imaju.
- Mislim da bi organizovanje radionica i sastanaka sa radnim grupama bilo efikasnije ako bi se učesnici organizovali u radnim grupama, a potom svaka grupa kao domaćin da radi na izradi predloga projekata i konkretne ideje.

Napomena: Komentari su navedeni kako su ih učesnici napisali u formularima za ocenjivanje.

6. Comments or additional suggestions on the organized workshop?

- Be a little longer rather than just four days.
- It was a very good workshop - Thanks CHwB.
- From this workshop I got a lot of experiences. So I think that in the future it will help a lot.
- Workshops of this kind should be organized more often, because we come out with a very definitive proper idea; As well as warnings given to ministries, municipalities, etc. ; And expansion of society in general - to know each other as much as possible or even any other new member.
- The strategy should be given more time - a little short.
- High level of organization, except: for greater efficiency, a little more care to the TIME component!
- I have no suggestions. Everything was good. There was normal flow etc.
- It would have been better if the workshop would have lasted one more day. We may reform Municipal priorities in three areas of cultural heritage.
- The time to be better managed, the workshop to end in time and to not be delayed, regardless the delays of members - whatever role or position they have.
- I think that the organization of workshops and meetings with the working groups would be more effective if participants will be organized in working groups and then each group to work on developing project proposals and concrete ideas as homework.

Note: Comments are listed as written on the assessment forms by participants.

Periudha e konsultimeve publike

Pas një periudhe pune intensive të Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore të shtatë komunave partnere, u identifikuan listat me Prioritete (Projektet) në Fushën e Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore. Në mënyrë që Planet Lokale të Trashëgimisë Kulturore të komunave përkatëse, të jenë sa më gjithëpërfshirëse, këto lista u prezantuan para një publiku me të gjerë dhe palë të interesuara. Periudha e konsultimeve publike në shtatë Komuna partnere u mbajt gjatë muajve Maj dhe Qershor 2013. Fillimisht në prezantime publike u prezantua procesi i programit të Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore. Më pas janë prezantuar të gjitha projektet e identifikuar gjatë punës së Forumit Lokal të Trashëgimisë Kulturore të komunës përkatëse dhe mënyra se si qytetarët mund të kontribuonin në pasurimin e këtyre listave.

Period javne rasprave

Nakon intenzivnog perioda Lokalni Forumi sedam partnerskih opština napravili su listu prioriteta (projekata) u oblasti kulturne i prirodne baštine. Da bi Lokalne Planove Kulturne Baštine u odgovarajućim opštinama bili sveobuhvatni, ovi spiskovi su predstavljani široj javnosti i zainteresovanim stranama. Period javne rasprave u sedam partnerskih opština održan tokom meseca maja i juna 2013. godine. Na početku javne prezentacije programa započet je proces Lokalnih Planova Kulturne Baštine. Kasnije su svi projekti koji su identifikovani tokom rada Lokalnih Forumu Kulturnog Nasleđa opština, prezentovani kako bi i građani mogli doprineti obogaćivanju tih lista.

The period of public consultation

After an intensive period of Local Cultural Heritage Forums of seven partner municipalities, priority list (projects) in the field of Cultural and Natural Heritage were identified. In order that the Local Cultural Heritage Plans of the respective municipalities, to be more comprehensive, these lists were presented to a broader public and interested parties. The period of public consultation in seven partner municipalities was held during May and June 2013. Initially, in public presentations, was introduced the process of the program of Local Cultural Heritage Plans. Later were presented all projects identified in Local Cultural Heritage of the respective municipality and how citizens can contribute to the enrichment of these lists.

Kontributi i qytetarëve u mundësua në disa mënyra:

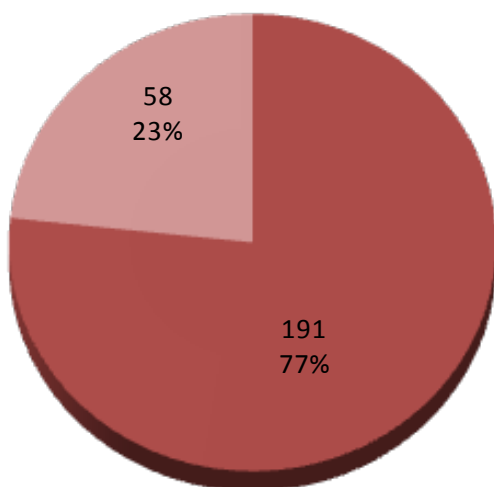
1. Duke plotësuar formën e gatshme që duhej ta vendosnin në kutinë e mbyllur të projektit që gjendej në komunën përkatëse;
 2. Duke plotësuar pyetësorin on-line në të cilën mund të qasen nëpërmjet ueb faqes zyrtare të CHwB-së;
 3. Duke dërguar formularin e bashkangjitur në ueb faqe, në e-mail pltk2013chwb@gmail.com;
 4. Duke dërguar komente dhe sugjerime në faqen Facebook CHwB Kosovo;
 5. Duke vizituar komunën dhe/ose zyrën e CHwB në Prishtinë për më shumë informata.
- Varësisht nga kërkesat e komunave partnere, periudha e konsultimit publik ka zgjatur 15 ditë për pesë komuna dhe 30 ditë për dy komuna partnere (Gjakova dhe Kaçaniku).
- Gjatë periudhës së konsultimit publik, u dhënë shumë propozime, prej të cilave 58 kaluan nëpër Forumet përkatëse të komunave, duke e rritur numrin e projekteve të propozuara nga 191 në gjithsej 249 për shtatë komunat partnere.

Doprinosa građana je bio omogućen na nekoliko načina:

1. Popunjavanjem formulara koje je svako mogao da stavi u zatvorenu kutiju i navede koji projekat treba biti urađen u opštini;
 2. Popunjavanjem on line upitnika kojemu se može pristupiti preko zvaničnog sajta CHwB;
 3. Podnošenjem u dox. formatu u prilogu elektronske pošte, na e-mail pltk2013chwb@gmail.com
 4. Šaljući komentare i sugestije na Facebook stranici CHwB Kosovo;
 5. Odlazak u opštinu i / ili Kancelariju CHwB u Prištini za više informacija.
- U zavisnosti od okolnosti u partnerskim opštinama, period javne konsultacije je trajao 15 dana za pet opština i 30 dana za dve opštine partnere (Đakovica i Kačanik). Tokom perioda javnih konsultacija, dato je mnogo predloga, od kojih je 58 bilo usvojeno od strane odgovarajućeg opštinskog foruma, čime je ukupan broj predloženih projekata od 191 dostigao broj na ukupno 249 za sedam partnerskih opština.

The contribution of citizens was made possible in several ways:

1. Completing the form, which should be put in the closed box of the project located in the respective municipality;
 2. By completing the on-line questionnaire, which can be accessed through the official website of CHwB;
 3. By submitting the .docx form attached to the web page, in the e-mail pltk2013chwb@gmail.com;
 4. Submitting comments and suggestions on Facebook CHwB Kosovo;
 5. Visiting the municipality and/or the office of CHwB in Prishtina for more information.
- Depending on the requirements of the partner municipalities, public consultation period lasted 15 days for five municipalities and 30 days for the two partner municipalities (Gjakova and Kačanik). During the public consultation period, many proposals were given, of which 58 passed through respective municipal Forums, bringing the total number of projects proposed from 191 to a total of 249 for seven partner municipalities.

- *Numri i projekteve para konsultimit publik / Broj projekata pre javne rasprave / Number of projects before the public consultation*
- *Numri i projekteve të shtuara nga kontributi i publikut dhe të aprovuara nga Forumet Lokale / Broj projekata dodan sa doprinos a javnosti i odobren od strane lokalni Forumi / The number of projects increased by the contribution of the public and approved by the Local Forums*

Prioritetet dhe projektet e identifikuar në komunën e Rahovecit

Takimet e rregullta të Forumeve Lokal të Trashëgimisë Kulturore, puna intensive në terren, prezantimi publik dhe periudha e konsultimit publik u përmbyllën me finalizimin e Listës së Projekteve të identifikuar në Planin Lokal të Trashëgimisë Kulturore të shtatë komunave partnere.

Listat fillestare të projekteve të definuara fillimisht në punëtori, pas pranimit të propozimeve nga publiku, me pajtim të anëtarëve të Forumeve u pasuruan me projekte shpesh. Në shtatë komuna janë identifikuar projekte të ndryshme që përfshijnë nivele të ndryshme të ndërhyrjes duke filluar nga restaurim, revitalizim, intervenim emergjent, konsolidim, themelimi i muzeve, hulumtim, planifikim hapësinor, plane urbane, plane rregulluese, e deri te ngritja e vetëdijes, informim i qytetarëve, hartimi i dokumentarëve dhe promocioneve, organizim të festivaleve, puna me të rinj, ligjërata për të rritur, trajnime, vizita studimore, shërbimet hotelierie shtrat dhe mëngjes, hulumtime shkencore, qasje në monumente, ndërtimi i shtigjeve dhe shenjime turistike.

Krahas projektit, forumet përcaktuan edhe kohëzgjatjen, iniciuesit, partnerët, implementuesit, relevancën dhe buxhetin e përafërt për secilin projekt të propozuar në listë.

Në kuadër të Memorandum Mirëkuptimit të nënshkruar, CHwB - pala implementuese e projektit ka dedikuar gjithsej 100.000 € brenda periudhës së viteve 2013-2015, ku bashkë me kontributin e secilës komunë në vlerë 20%, kjo shumë do të mbërrijë në gjithsej 120.000 € investim për secilën komunë.

Gjatë kësaj periudhe mund të ketë kontribute shpesh nga partnerë tjerë strategjikë e doantorë të ndryshëm.

Identifikovani prioriteti i projekti u opštini Orahovac

Redovni sastanci Lokalnih Foruma kulturne baštine, intenzivni rad na terenu, javna prezentacija i period javnih konsultacija je zaključen sa finalnom listom projekata identifikovanih u sedam partnerskih opština u okviru Lokalnih Planova Kulturne Baštine. Početne liste projekata prvobitno definisanih tokom radionica, nakon prijema predloga od javnosti, uz saglasnost članova Foruma, su obogaćene dodatnim projektima. U sedam opština su identifikovani razni projekti koji uključuju različite nivoe intervencije, od restauracije, revitalizacije, hitne intervencije, konsolidacije, osnivanje muzeja, istraživanja, prostorno planiranje, urbanističkih planova, regulacionih planova, podizanje svesti, informisanje građana, izrada dokumentarnih filmova i promocija, organizovanje festivala, rada sa mladima, predavanja za odrasle, obuke, studijska putovanja, usluga krevet i doručak, naučnog istraživanja, pristup spomenicima, izgradnju turističkih staza i brendiranja.

Pored ove liste projekta, Forumi su utvrdili i vreme trajanja projekata, inicijatore, partnere, nosioce, relevantnost i približan budžet za svaki projekat predložen na listi.

U okviru potpisanog Memoranduma o razumevanju, CHwB - stranka koja realizuje projekat je dodelila ukupno € 100.000 za period od 2013. do 2015. godine, gde će zajedno sa doprinosom koji daje svaka opština u iznosu od 20%, ova suma dostići ukupn € 120,000 investicija za svaku opštinu.

Tokom ovog perioda mogu se dobiti i dodatni doprinosi od drugih strateških partnera ili različitih donatora.

Priorities and projects identified in the municipality of Rahovec

Regular meetings of the Local Cultural Heritage Forum, intensive field work, public presentation and public consultation period were concluded with the finalization of the list of projects identified in the Local Cultural Heritage Plan of seven partner municipalities.

The initial lists of originally defined projects in the workshop, after receiving the proposals from the public, with the consent of the Forum members was enriched with additional projects. In seven municipalities, various projects have been identified, involving different levels of intervention ranging from restoration, revitalization, emergency intervention, consolidation, establishment of museums, research, spatial planning, urban plans, regulatory plans, to that of raising awareness, informing citizens, drafting of documentaries and promotions, organization of festivals, work with youth, adult lectures, training, study tours, bed and breakfast hotel services, scientific research, access to monuments, construction of tourist pathways and signage.

Besides the project, the forums determined the duration, initiators, partners, implementers, relevance and the approximate budget for each proposed project on the list.

In the framework of the signed Memorandum of Understanding, CHwB – the implementing party of the project has dedicated a total of € 100,000 in 2013-2015, which together with the contribution of each municipality in value 20%, this amount will reach a total of € 120,000 investment for each municipality.

Over this period there could be additional contributions from other strategic partners of different donors.

Duke pasur parasysh që Forumet kanë edhe rol vendimmarrës, ato i kanë zhvilluar edhe kriteret e përzgjedhjes së projekteve ku do të investohej. Kriteret e përzgjedhjes së projekteve për implementim janë paraqitur në vijim:

- Përzgjedhja e minimum një projekti nga secila prej tri objektivave të përcaktuara;
- Krijimi i sinergjive me programet e partnerëve të tjerë në fushën e Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore;
- Përzgjedhje e projekteve që potencialisht mund të bashkë-financohen;
- Shpërndarja racionale e buxhetit në disa projekte të Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore;
- Balancim në aspekt të implementuesit të projekteve mes institucioneve të nivelit qendror, lokal dhe komunitetit/shoqërisë civile;
- Përzgjedhje e projekteve që ofrojnë kushte për zhvillim lokal ekonomik dhe shoqëror;
- Ngritja e kapaciteteve profesionale.

Pas dakordimit për kriteret që do të aplikohen, Forumi bëri përzgjedhjen e projekteve që do të zbatohen në periudhën 2013-2015.

Nga 35 projekte të identifikuar në PLTK të Komunës së Rahovecit janë përzgjedhur gjithsej 15 projekte për implementim gjatë periudhës së viteve 2013 – 2015. Në vijim mund të gjeni listën e projekteve të identifikuar dhe ato të përzgjedhura për zbatim nga Forumet Lokale, për Komunën e Rahovecit.

S obzirom da su forumi imali ulogu donošenja odluka, oni su razvili kriterijume za odabir projekata u koje će biti uloženo. Kriterijumi za izbor projekata za realizaciju su:

- *Odabrati barem po jedan projekat u okviru svakog od tri cilja;*
- *Stvaranje sinergije sa programima drugih partnera iz oblasti kulturne i prirodne baštine;*
- *Odabir projekata koji bi potencijalno mogli biti sufinansirani;*
- *Racionalna podela budžeta za projekte Lokalnog Plana Kulturne Baštine;*
- *Koordinisanje između institucija na centralnom i lokalnom nivou i zajednice / civilnog društva u smislu implementacije takvih projekata;*
- *Odabir projekata koji pružaju uslove za lokalni ekonomski i socijalni razvoj;*
- *Stručno usavršavanje.*

Nakon dogovora o kriterijumima koji se primenjuju, forum je izvršio izbor projekata koji će biti realizovan u periodu 2013-2015.

Od 35 projekata koji su identifikovani u opštini Orahovac u okviru LPKB ukupno 15 projekata je odabrano za sprovođenje tokom 2013 - 2015 godine. U nastavku možete naći spisak projekata identifikovanih i odabranih za realizaciju od strane lokalnih foruma, opštine Orahovac .

Given that forums have also the decision-making role, they have also developed the criteria for the selection of projects to be invested. The criteria for the selection of projects for implementation are as follows:

- *Selecting at least one project from each of the three objectives set;*
- *Creating synergies with the programs of other partners in the field of Cultural and Natural Heritage;*
- *Selection of projects that could potentially be co-financed;*
- *Rational allocation of the budget in some projects of the Local Cultural Heritage Plan;*
- *Balance in terms of implementing such projects between the central and local level institutions and community/ civil society;*
- *Selection of projects that provide local conditions for economic and social development;*
- *Professional capacity building.*

After agreeing on the criteria to be applied, the Forum did the selection of projects to be implemented in 2013-2015.

From the 35 projects identified in the LCHP of the municipality of Rahovec, a total of 15 projects were selected for implementation during 2013 - 2015. The list of projects identified and selected for implementation from the Local Forums of the municipality of Rahovec is presented in the following.

Mbrojtja dhe konservimi i Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore – Trajtimi i objekteve historike dhe zonave të trashëgimisë natyrore

Oçuvanje i zaštita kulturnog i prirodnog nasleđa / Tretman istorijskih spomenika i lokaliteta prirodne baštine

Preservation and conservation of Cultural and Natural Heritage / Treatment of historical monuments and natural heritage sites

<p>1.</p>	<p>Rivlerësimi i monumenteve në listën e inventarizimit 2002-2003 dhe hulumtimi i monumenteve tjera nga kategoria e trashëgimisë arkitektonike, arkeologjike dhe natyrore</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizitat në terren - Vlerësimi i gjendjes - Dokumentimi dhe prezantimi i gjendjes <p><i>Shënim: Të merren parasysh: Kulla e Sali Bajraktarit në Polluzhë, varrezat e vjetra në fshatin Dranoc dhe vijat ujore e mullinj të mbetur në Komunën e Rahovecit</i></p>	<p>Ponovna procena spomenika popisanih 2002-2003 i istraživanja</p> <p>drugih spomenika iz kategorije arhitektonskog , arheološkog i prirodnog nasleđa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obilasci na terenu - Procena situacije - Dokumentacija i predavljanje situacije <p><i>Napomena : Sali Bajraktari Kula u Poluzju ,staro groblje u selu Dranovac i vode potoka i ostali mlinovi u Opštini Orahovac.</i></p>	<p>Reassessment of the monuments on the inventory list of 2002-2003 and the research of other monuments from the architectural, archaeological and natural heritage category</p> <ul style="list-style-type: none"> - Field visits - Situation assessment - Documentation and introduction of situation <p><i>Note: Sali Bajraktari's Kulla in Polluzhë, old cemetery in Dranoc village and the water brooks and the remaining mills in Municipality of Rahovec.</i></p>
<p>2.</p>	<p>Kulla e Ismet Çmegës</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hartimi i projektit të restaurimit - Intervenim emergjent në konstruksionin e kulmit; Sanimi i çarjeve strukturale dhe i konstruksionit meskatësh - Restaurimi i tërësishëm i objektit - Rehabilitimi i objektit 	<p>Kulla Ismeta Čmega</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dizajn projekta restauracije - Hitna intervencija na krovu izgradnja ; Popravka strukturne pukotine na galeria / sprat izgradnja - Puna obnova zgrade - Rehabilitacija zgrade 	<p>The kulla of Ismet Çmega</p> <ul style="list-style-type: none"> - Restoration project design - Emergency intervention on the roof construction; Repair of structural cracks and of entresol/floor construction - Full restoration of the building - Rehabilitation of the building
<p>3.</p>	<p>Kulla e Mahmut Pashës në Opterushë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intervenim emergjent - Konsolidim i vendeve të rrezikuara të monumenteve: kulmi, struktura e mureve, konstruksioni meskatësh 	<p>Kulla Mahmut Paše Opteruša</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hitna intervencija - Jačanje ugroženih delova spomenika : krov ,strukture zida, izgradnja ploče 	<p>The kulla of Mahmut Pasha in Opterushë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emergency intervention - Reinforcement of vulnerable parts of the monument: roof, wall structure, slab construction
<p>4.</p>	<p>Shtëpia e Blerim Oruqi – Rahovec</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intervenim emergjent - Konsolidim i vendeve të rrezikuara të monumenteve: kulmi, struktura e mureve, konstruksioni meskatësh 	<p>Kuća Bljerima Orući - Orahovac</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hitne intervencije - Konsolidacija ugroženih delova spomenika : krov, struktura zidova, izgradnja ploče 	<p>The House of Blerim Oruqi – Rahovec</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emergency intervention - Reinforcement of vulnerable parts of the monument: roof, wall structure, entresol construction
<p>5.</p>	<p>Kulla e F. Berishës – Kramovik</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intervenim emergjent - Konsolidim i vendeve të rrezikuara të monumenteve: kulmi, struktura e mureve, konstruksioni meskatësh 	<p>Kulla F. Beriše - Kramovik</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hitna intervencija - Jačanje ugroženih delova spomenika : krov, strukture zidova, izgradnja ploče 	<p>The kulla of F. Berisha – Kramovik</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emergency intervention - Reinforcement of vulnerable parts of the monument: roof, wall structure, entresol construction
<p>6.</p>	<p>Kulla e Hajrullah Çantës</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hartimi i projektit të restaurimit - Intervenim emergjent në fasadën veri-lindore - Restaurimi i tërësishëm i objektit - Rehabilitimi (Bujtinë) 	<p>Kulla od Hajrullah Čante</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dizajn projekta restauracije - Hitna intervencija na Severo-istočnoj fasadi - Puna obnova zgrade - Revitalizacija (Smeštaj) 	<p>The kulla of Hajrullah Çanta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Restoration project design - Emergency intervention on the north-eastern facade - Full restoration of the building - Revitalisation (Lodging)

7.	Shtëpia e Qamil Vuçitërnës - Hartimi i projektit të restaurimit - Intervenim emergjent: Sanimi i murit juglindor dhe konservimi i fasadës verilindore - Restaurimi i enterierit në përdhësë - Rehabilitimi i përdhësës	Kuća Čamil Vucitrna - Dizajn projekta restauracije - Hitna intervencija : rehabilitacija na jugoistočnom zidu i očuvanje severoistočnih fasada - Restauracija enterijera prizemlja - Rehabilitacija prizemlja	The house of Qamil Vuçitërna - Restoration project design - Emergency intervention: Rehabilitation of the south-eastern wall and conservation of the north-eastern facade - Ground floor interior restoration
8.	Koleksionimi i dokumentacionit të shkruar rreth trashëgimisë kulturore dhe natyrore të Rahovecit - Mbledhja e të dhënave (librat, publikimet, dokumentet, fotografitë e vjetra, hartat etj.) - Mbledhja e të dhënave rreth potencialeve natyrore të Komunës - Digjitalizimi i të dhënave - Sistemimi në bibliotekën e Muzeut të Qytetit - Promovimi dhe qasja e lirë për publikun	Prikupljanje pisemenih dokumentacija o kulturnom i prirodnom nasleđu Orahovca - Prikupljanje podataka (knjige , publikacije, dokumenti, stare fotografije, mape , itd.) - Prikupljanje podataka o prirodnim Potencijalima opštine - Digitalizacija podataka - Sistematizacija u biblioteci Gradskog Muzeja - Promocija i slobodan pristup javni	Collection of written documentation on the cultural heritage of Rahovec - Data collection (books, publications, documents, old photos, maps, etc.) - Collection of data on the natural potentials of the municipality - Digitalization of data - Collation in the City Museum Library - Promotion and free access to the public
9.	Rehabilitimi i Gërmadhave të Gjytetit – Fortesë Antike dhe Arti në Gur në Zatriq - Gërmime arkeologjike - Hulumtim i të dhënave - Konsolidim - Vendosja e tabelave informative në lokalitet	Rehabilitacija Gradskih ostataka - Antičko utvrđenja i umetnosti od kamena u Zatriću - Arheološka iskopavanja - Podaci istraživanja - Konsolidacija - Postavljanje informativne table na lokalitetu	Rehabilitation of Gjyteti remains – Ancient Fort and Stone Art in Zatriq - Archaeological excavations - Data research - Consolidation - Placement of informational signboards at the site
10.	Kështjella në Gradish – Gexhë - Hulumtim i të dhënave - Gërmime arkeologjike - Vendosja e tabelave informative në lokalitet - Integrimi i këtij projekti me Projektin e Komunës së Rahovecit: “Kompleksi Memorial në Gradish”	Tvrđava u Gradišu - Gedža - Podaci istraživanja - Arheološka iskopavanja - Postavljanje informativne table na lokalitetu - Integracija ovog projekta sa Projektom Orahovac opština: “Memorijalni kompleks u Gradish / Gradišu”	The Fort in Gradish – Gexhë - Data research - Archaeological excavations - Placement of informational signboards at the site - Integration of this project with the project of Rahovec Municipality: “Memorial Complex in Gradish/Gradiš”
11.	Kështjella e Dafinës - Hulumtim i të dhënave - Gërmime arkeologjike - Vendosja e tabelave informative në lokalitet	Dafina tvrđava - Podaci istraživanja - Arheološka iskopavanja Očuvanje the Stone - Postavljanje informativne table na lokalitetu	Dafina’s Fortress - Data research - Archaeological excavations - Placement of informational signboards at the site
12.	Konservimi i Urës së Gurit në Fortesë - Hartimi i projektit të restaurimit - Restaurimi i urës - Vendosja e tabelës informative pranë urës	Očuvanje Kamenog mosta u Beloj Crkvi - Dizajn projekta restauracije - restauracija Mosta - Postavljanje informativne table na lokalitetu u blizini mosta	Conservation of the Stone Bridge in Fortesë - Restoration project design - Bridge restoration - Placement of informational signboard near the bridge
13.	Rehabilitimi i Lokalitetit Arkeologjik Romak në Pozhigë – Fortesë - Gërmime arkeologjike - Hulumtim i të dhënave - Rrethim i lokalitetit, pastrim dhe konservim - Vendosja e tabelave informative në lokalitet	Rehabilitacija Rimskog Arheološkog nalazišta u Požigi - Bela Crkva - Arheološka iskopavanja - Podaci istraživanja - Ograđivanje lokaliteta, čišćenje i konzervacija - Postavljanje informativne table na lokalitetu	Rehabilitation of the Roman archaeological site in Pozhigë – Fortesë - Archaeological excavations - Data research - Fencing of the site, cleanup and conservation - Placement of informational signboard at the site

14.	Lokaliteti Arkeologjik në Çifllak - Hulumentim i të dhënave - Gërmime arkeologjike - Vendosja e tabelave informative në lokalitet	Arheološki lokalitet u Čiflaku - Podaci istraživanja - Arheološka iskopavanja - Postavljanje informativne table na lokalitetu	Archaeological site in Çifllak - Data research - Archaeological excavations - Placement of informational signboards at the site
15.	Lokaliteti Arkeologjik në Opterushë - Gërmadhë e kishës dhe varrezat - Inventarizim - Gërmime arkeologjike - Hulumentim i të dhënave - Konsolidim i strukturës - Vendosja e tabelave informative në lokalitet	Arheološki lokalitet u Opteruši - Ostaci crkve i grobnice - Inventar - Arheološka iskopavanja - Podaci istraživanja - Jačanje strukture - Postavljanje informativne table na lokalitetu	Archaeological site in Opterushë - Remains of the church and graves - Inventory - Archaeological excavations - Data research - Reinforcement of the structure - Placement of informational signboards at the site
16.	Tërësia arkeologjike “Rruga e Karavanëve” - Hulumentim i të dhënave - Gërmime arkeologjike në faza të ndryshme - Konsolidim i strukturës - Vendosja e tabelave informative në lokalitet	Arheološki ansambl “Ruta Karavana” - Podaci istraživanja - Arheološka iskopavanja u različitim fazama - Jačanje strukture - Postavljanje informativne table na lokalitetu	Archaeological ensemble “The Caravans Route” - Data research - Archaeological excavations in different phases - Reinforcement of the structure - Placement of informational signboards at the site
17.	Minarja e Xhamisë në Brestoc - Hartimi i projektit të konservimit dhe restaurimit - Konservimi dhe restaurimi i tërësishëm i minares	Džamija minaret u Brestovcu - Dizajn Projekta Konzervacija i restauracija - Puna konzervacija i restauracija minareta	Mosque minaret in Brestoc - Conservation and restoration project design - Full conservation and restoration of the minaret
18.	Xhamia në Zatriq - Hartimi i projektit të restaurimit - Restaurimi i tërësishëm i objektit	Džamija u Zatriću - Izrada projekta restauracije - Puna obnova objekta	The Mosque in Zatriq - Drafting of the restoration project - Full restoration of the structure
19.	Konservimi dhe Restaurimi i mullinjve të vjetër në Komunën e Rahovecit - Mulliri i Vuçitërnavë (Isakut) - Mulliri i Dilë Nezirit - Mulliri i Haxhi Çantës - Mulliri i Rrusten Oruçit - Mulliri i Hoxhajve - Mulliri i Sylës (Zoçishtë) - Mulliri i Kabashit (Opterushë) - Mulliri i Ramadanit (Reti)	Konzervacija i restauracija stare vodenice u opštini Orahovac - Mlin Vuçitrnaca (Isakov) - Mlin Dile Neziri - Mlin Haki Čanta - Mlin Rrusten Oručija - Hodžaj Mlin - Suljin Mlin (Zoçishtë) - Kabaši Mlin (Opterusha) - Ramadanov Mlin (Golovi)	Conservation and Restoration of old mills in Rahovec municipality - Vuçitërna (Isak's) Mill - Dilë Neziri's Mill - Haxhi Çanta's Mill - Rrusten Oruçi's Mill - Hoxhaj's Mill - Syla's Mill (Zoçishtë) - Kabashi's Mill (Opterushë) - Ramadan's Mill (Reti)
20.	Rrjetëzimi i vijave ujore që kalojnë nëpër Drenoc – Rahovec – Hoqë e Madhe – Zoçishtë – Opterushë – Reti – Zojz si dhe Samadraxhë e Studentçan në Komunë të Suharekës - Identifikimi i krojeve, burimeve dhe gurrave - Inventarizimi - Konservimi i krojeve ekzistuese - Vendosja e tabelave informative në terren - Përpilimi i hartës me rrjetin e vijave ujore	Umrežavanje vodotoka koji prolaze kroz Drenovca - Orahovca – Velike Hoče - Zočišta - Opterušë - Reti - Zrze i Samodrže i Studenčana u Opštini Suva Reka - Identifikacija vrela , izvora i stena - Inventar - Očuvanje postojećih izvorišta - Postavljanje informativne table na terenu - Mapiranje vodovodne mreže	Networking of water streams passing through Drenoc – Rahovec – Hoqë e Madhe – Zoçishtë – Opterushë – Reti – Zojz and Samadraxhë and Studenčan in Suhareka Municipality - Identification of springs, sources and rills - Inventory - Conservation of existing springs - Placement of informational signboards on the field - Mapping of the water network

21.	Hulumtimi i Objekteve/lokaliteteve të propozuara për mbrojtje/inventarizim nga Drejtoria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit - Identifikimi i objekteve - Vizita në terren - Vlerësimi i atributëve, vlerave kulturore dhe gjendjes së dëmtimit / Plotësimi i Kartës së Trashëgimisë Kulturore për këto objekte - Shqyrtimi i kësaj liste për përzgjedhjen e monumenteve që mund t'i shtohen Listës së Trashëgimisë Kulturore nën Mbrojtje të përkohshme <i>*Lista nga Drafti i Planit Zhvillimor Komunal të Rahovecit, e përpiluar nga Data GIS, faqet 83-84.</i>	Istraživanje objekata / mesta predlog za zaštitu / inventara Direkcija za kulturu, Omladinu i sport - Identifikacija zgradama Posete terenu - Procena stanja , kulturne vrednosti i nivo oštećenja / Popunjavanje Karte kulturnog nasljeđa za ovu zgradu - Pregled liste za izbor spomenika koji se mogu dodati na Lista kulturne baštine pod Privremenom zaštitom <i>* Lista iz Nacrta opštine Plan razvoja Orahovca, izdata od strane GIS podataka, stranice 83-84</i>	Research of buildings/sites proposed for protection/inventory by the Directorate of Culture, Youth and Sports - Identification of the buildings - Field visits - Assessment of attributes, cultural values and the damage level / Filling the Charts of Cultural Heritage with these buildings - Review of this list for selection of monuments that could be added to the List of Cultural Heritage under Temporary Protection <i>* The list from the Draft Municipal Development Plan of Rahovec drawn up by GIS Data, pages 83-84</i>
22.	Gërmadhat e Kishës në Ratkoc - Inventarizim - Gërmime arkeologjike - Hulumtim i të dhënave - Vendosja e tabelave informative në lokalitet	Ruševine Crkve u selu Ratkovcu - Inventar - Arheološka iskopavanja - Podaci istraživanja - Postavljanje informativne table na lokalitetu	Church ruins in Ratkoc village - Inventory - Archaeological excavations - Data research - Placement of informative signboards at the site
23.	Varrezat e vjetra të Rahovecit (në krahun e majtë të rrugës Rahovec – Ofterushë) - Inventarizim - Hulumtim i të dhënave	Staro groblje Orahovac (na levoj strani Orahovca - put za Ofterušu) - Inventar - Podaci istraživanja	The old cemetery of Rahovec (on the left side of Rahovec – Ofterushë road) - Inventory - Data research

Integrimi i Trashëgimisë Kulturore në jetën bashkëkohore dhe zhvillimi lokal përmes Trashëgimisë Kulturore / Trajtim hapësinor dhe zhvillimor i Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore

Integracija kulturne baštine u savremenom životu lokalni razvoj kroz kulturnu baštinu / tretman prostora i razvoja kulturne i prirodne baštine

Integration of CH in contemporary life and local development through CH / spatial and developmental treatment of CNH

24.	Planifikimi i Zonës qendër për zhvillim të qëndrueshëm të Trashëgimisë kulturore në Rahovec - Definimi i Perimetrit të Zonës Qendër <i>(1. Teqja e Halvetisë, 2. Kulla e Ismet Çmegës , 3. Kroi-Vrella , 4. Teqja e Rrufaive dhe shkallët e vjetra të qytetit; 5. Sheshi i Republikës; 6. Sahat Kulla)</i> - Hartimi i Planit Rregullues Urban për Zonën Qendër	Planiranje zone Centra za održivi razvoj Kulturna baština u Orahovcu - Definicija oboda zone Centar <i>(1. The Halveti Tekija, 2. Kula Ismeta Čmega, 3. Vesna - Vrelo; 4. Rufai Tekija i staro stepenište grada, 5 . Trg Republike , 6. Sahat kula)</i> - Razvoj Urbanog i regulatornog plana za Zonu centar	Planning of the Centre Zone for a sustainable development of Cultural Heritage in Rahovec - Definition of perimeter of the Centre Zone <i>(1. The Halveti Tekke, 2. The Kulla of Ismet Čmega, 3. Spring-Vrella, 4. The Rufai Tekke and town's old staircases, 5. The Republic Square, 6. Clock tower</i> - Development of the Urban Regulatory Plan for Centre Zone
25.	Qendër zejtare të sheshi Vrella - Adaptimi i hapësirave ekzistuese për restaurante tradicionale dhe dyqane që promovojnë zejtarinë, artizanatet, veshjet dhe ushqimin tradicional	Radinost centar na Vrelo kvadrat - Usklađivanje postojećeg prostora za tradicionalne restorane i prodavnice koji će promovisati zanatstvo, rukotvorine, tradicionalnu nošnju i hranu	Handicraft Centre at Vrella square - Adjustment of existing spaces for traditional restaurants and shops that promote craftsmanship, handicrafts, traditional attires and food

26.	<p>Përmirësimi i kapaciteteve të Muzeut të Qytetit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pasurimi i Muzeut të Qytetit me artefakte të trashëgimisë kulturore: arkeologjike, etnografike dhe historike - Pasurimi i Muzeut të Qytetit me seksionin e trashëgimisë shpirtërore - Prezantimi i ritualeve fetare të teqeve që gjenden në Rahovec: Teqja e Rufaive, e Halvetive, Teqja e Melamive (dorëshkrimet e vjetra nën mbrojtje) - Themelimi i Muzeut dedikuar Nexhmije Pagarushës në një lokacion të përshtatshëm 	<p>Unapređenje kapaciteta gradskog muzeja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obogaćivanje Gradskog muzeja sa artefaktima kulturne baštine: arheološki, istorijski i etno grafički - Obogaćivanje Gradskog muzeja sa delom duhovnog nasleđa - Prezentacija verskih obreda Tekija koji se obavlja u Orahovcu : Rufai Tekija, Halveti Tekija , Melami Tekija (stare skripte pod zaštitom) - Osnivanje Muzeja posvećenog Nedžmiji Pagaruša na pogodnoj lokaciji 	<p>Capacity improvement of the City Museum</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enrichment of the City Museum with artefacts of cultural heritage: archaeological, historical and ethnographic - Enrichment of the City Museum with the section of the spiritual heritage - Presentation of religious rites of Tekkes featured in Rahovec: the Rufai Tekke, the Halveti Tekke, the Melami Tekke (old scripts under protection) - Establishment of a Museum dedicated to Nexhmije Pagarusha in a convenient location
27.	<p>Përmirësimi i kualitetit në infrastrukturën rrugore në Zonën Qendër</p> <ul style="list-style-type: none"> - Punimi i vijës rrugore me rrasa 500-800 m në një hapësirë reprezentative në Zonën Qendër - Rregullimi i mobilierisë urbane: ulëset, ndriçimi, gjelbërimi etj. 	<p>Poboljšanje kvaliteta putne infrastruktura u zoni Centar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja 500-800 m šetalište sa kamenim pločama u reprezentovanoj površini zone Centra - Uređenje gradskog saobraćaja kroz: sedišta, rasvete , zelenila , itd. 	<p>Improvement of the quality of road infrastructure at the Zone Centre</p> <ul style="list-style-type: none"> - Construction of 500-800 m walk-line with stone slates in a representative area of the Zone Centre - Regulation of urban furniture: seats, lighting, greenery, etc.
28.	<p>Konvertimi i disa kullave në bujtinë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulla e Ismet Çmegës dhe disa ndërtesa të përshtatshme (5 deri 10 objekte) 	<p>Pretvaranje nekoliko Kula u Smeštaj</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulla Ismeta Čmege i nekoliko odgovarajućih zgrada (od 5 do 10 zgrada) 	<p>Conversion of several Kullas into hostels</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismet Çmega's Kulla and some other suitable buildings (5 to 10 buildings)

Edukim, trajnim, vetëdijesim mbi Trashëgiminë Kulturore/Aspekti human mbi Trashëgiminë Kulturore dhe Natyrore

Obrazovanje, obuka, svest o kulturnom nasleđu / ljudski aspekt za kulturno i prirodno nasleđe

Education, training, awareness on CH / Human aspect on CNH

29.	<p>Hartimi i projektit për vetëdijesimin e popullatës për Trashëgiminë Kulturore:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizimi i vizitave studimore jashtë vendit për marrjen e përvojave - Program për vetëdijesimin e pronarëve të shtëpive tradicionale dhe shndërrimi i tyre në bujtina - Ligjëratat për rëndësinë e ruajtjes dhe kultivimi i artizanateve – përfitimi ekonomik - Organizimi i vizitave studimore brenda Kosovës me disa shkolla të Rahovecit 	<p>Izrada projekta za podizanje svesti zajednice o Kulturnom nasleđu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizovanje studijskih poseta u inostranstvu za sticanje iskustva - Program Podizanja svesti za vlasnike tradicionalnih kuća i njihovo pretvaranje u smeštaj - Predavanja o važnosti očuvanja i negovanja zanata - ekonomski profit - Organizovanje studijskih poseta na Kosovu sa nekoliko škola u Orahovcu / Rahovec 	<p>Drafting of the project for community awareness raising on Cultural Heritage:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arranging study visits abroad for acquiring experiences - Awareness raising program for the owners of traditional houses and their conversion into lodgings - Lectures on the importance of preservation and fostering of the crafts – economical profit - Arranging study visits within Kosovo with several schools of Rahovec
30.	<p>Ngritja profesionale për stafin e Drejtorisë së Kulturës, Rinisë dhe Sportit dhe Drejtorisë për Urbanizëm dhe Planifikim për trajtimin e objekteve të Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore</p>	<p>Stručno usavršavanje za osoblje Direkcije kulture, omladine i sporta i Direkcije za urbanizam i prostorno planiranje o tretmanu spomenika kulturnog i prirodnog nasleđa</p>	<p>Professional capacity building for the staff of the Directorate of Culture, Youth and Sports and the Directorate of Urbanism and Spatial Planning on the treatment of Cultural and Natural Heritage monuments</p>

31.	Stimulimi me bursa për 10 nxënës/student të Komunës së Rahovecit në fushën e Trashëgimisë Kulturore -Studime themelore në Universitetin e Prishtinës (Dega Etnologji, Arkitekturë, Histori, Antropologji)	Podsticaji u vidu Stipendija za 10 učenika / studenata opštine Orahovac na polju kulturnog nasleđa -Osnovne Studije na Univerzitetu u Prištini (Katedre za Etnologiju, Arhitekturu, Istoriju, Antropologiju)	Scholarship incentives for 10 students of Rahovec municipality in Cultural Heritage field -Basic studies at the University of Prishtina (Departments of Ethnology, Architecture, History, Anthropology)
32.	Fuqizimi i Festivalit të rrushit, verës, ushqimit dhe kulturës dhe Festivalit te Folklorit - Pjesëmarrja në festivale ndërkombëtare për promovimin e rrushit, verës, ushqimit dhe kulturës - Shënimi i “Ditës së Venës” - Organizmi i aktiviteteve të festivalit folklorit	Podrška za grožde , vino, hranu i kulturne festivale i festivale folkloria - Učešće na Međunarodnim festivalima za promociju grožđa, vina, hrane i kulture - Obeležavanje “Dana vina” - Organizacija aktivnosti festivala folkloria	Support for the grape, wine, food and culture festival and of the Folklore Festival - Participation in the international festivals for promotion of grape, wine, food and culture - Marking of the “Day of Wine” - Organization of the folklore festival activities
33.	Spoti promocijal për vlerat e Trashëgimisë Kulturore dhe Natyrore në Rahovec - Promovimi i këtij spoti në kanale televizive kombëtare dhe regjionale	Promotivni video o bogatstvu Kulturne i prirodne baštine Orahovca - Puštanje ovog promotivnog videa na nacionalnim i regionalnim TV kanalima	Promotional video on the Cultural and Natural Heritage assets of Rahovec - Release of this promo video on national and regional TV channels
34.	Hartimi i Udhëzuesit (Guidës) Turistik për Komunën e Rahovecit duke i promovuar edhe potencialet e TKN	Izrada turističkog vodiča za opštinu Orahovac promovišući potencijale KPN	Drafting of the Touristic Guide for the Municipality of Rahovec by promoting the potentials of CNH
35.	Promovimi dhe prezantimi i rezultateve të punës së Planit Lokal të TK të Rahovecit në sferën ndërkombëtare - Organizimi i një ekspozite me promovim të PLTK-së dhe të vlerave të TKN të Rahovecit në një shtet europian - Organizimi i një konference ndërkombëtare për prezantim të arritjeve të PLTK Rahovec	Promocija i predstavlanje rezultata lokalnog plana KB Orahovca na međunarodnom planu - Organizovanje izložbe za promocija LPKB i vrednosti KPB Orahovca u jednoj od Zemalja Evrope - Organizacija međunarodne konferencije za predstavlanje dostignuća LPKB Orahovca	Promotion and introduction of results of Local CH Plan of Rahovec in the international arena - Organization of an exhibition for the promotion of LCHPs and CNH values of Rahovec in one of the European countries - Organization of an international conference for the introduction of achievements of Rahovec LCHP

Shënim: Projektet e hijezuara janë përzgjedhur nga Forumet Lokale për implementim në periudhën 2013-2015

Napomena: naznačeni projekti su izabrani od strane lokalnih foruma za implementaciju u periodu 2013-2015

Note: The shaded projects were selected by the Local Forums for implementation in 2013-2015.

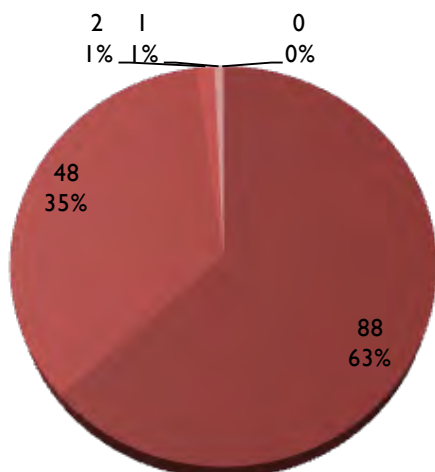
Vlerësimi i procesit të hartimit të PLTK-së nga anëtarët e Forumeve

Procesi i hartimit të Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore për shtatë komunat përkatëse paraqet një qasje të re të ruajtjes dhe promovimit të trashëgimisë kulturore dhe natyrore në Kosovë. Ky proces përfshiu një numër të madh të institucioneve, qoftë ato lokale apo qendrore, profesionist të fushës së trashëgimisë kulturore dhe natyrore, përfaqësues të shoqërisë civile të cilët jo medoemos merren drejtpërdrejt me trashëgiminë kulturore dhe përfaqësues komuniteti që jetojnë dhe i gëzojnë pasuritë e trashëgimisë kulturore dhe natyrore të Kosovës.

Në mënyrë që të vlerësohet mënyra e organizimit, roli dhe kontributi i Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore, janë hartuar formularë anonim të vlerësimit të cilët janë plotësuar nga të gjithë anëtarët e Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore për shtatë komunat partnere.

Rezultatet e vlerësimit për shtatë komunat e përfshira në projekt, janë paraqitur në vijim:

I. Sa jeni të kënaqur me faktin se jeni pjesë e forumit lokal të trashëgimisë kulturore të komunës suaj?

Evaluacija procesa izrade LPKB od strane članova Foruma

Proces izrade Lokalnih planova kulturne baštine za sedam partnerskih opština, predstavlja novi pristup očuvanju i promociji prirodne i kulturne baštine na Kosovu. U ovaj proces je uključen veliki broj institucija bilo, lokalnog ili centralnog nivoa, profesionalci u oblasti kulturne i prirodne baštine, predstavnici civilnog društva, koji ne moraju da se direktno bave kulturnim nasleđem i predstavnici zajednice koji žive i uživaju u bogatstvu kulturne baštine i pejzaža Kosova.

U cilju procene načina organizacije, za ocenu uloge i doprinosa lokalnih foruma napravljeni su formulari koje su popunili svi članovi Lokalnog foruma kulturne baštine za sedam partnerskih opština.

Rezultati ocena za sedam opština uključenih u projekat, prikazani su u nastavku:

I. Koliko ste zadovoljni činjenicom da ste član lokalnog foruma kulturne baštine vaše opštine?

- Shumë të kënaqur / Veoma zadovoljan / Very satisfied
- Të kënaqur / Zadovoljan / Satisfied
- Mesatarisht të kënaqur / Srednje zadovoljan / Moderately satisfied
- Mjaftueshëm / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all

Evaluation of the drafting process of the LCHP by the Forum members

The process of drafting Local Cultural Heritage Plans for seven relevant municipalities represents a new approach to conservation and promotion of natural and cultural heritage in Kosovo. This process included a large number of institutions, whether local or national, professionals in the field of cultural and natural heritage, civil society representatives who do not necessarily deal directly with cultural heritage and community representatives who live and enjoy the wealth of natural and cultural heritage of Kosovo.

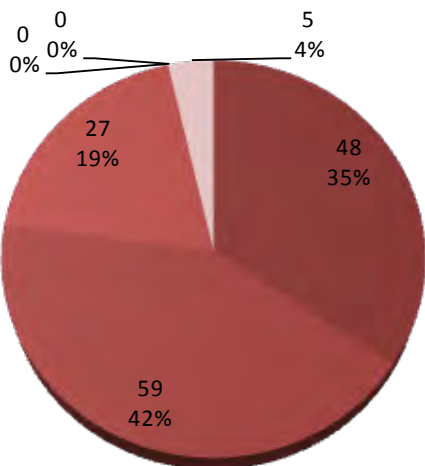
In order to assess ways of organization, role and contribution of Local Cultural Heritage Forums, were designed evaluation forms completed by all members of LCHF for seven partner municipalities.

The evaluation results for the involved municipalities in the project are presented in the following:

I. How much satisfied are you with the fact that you are a part of the local cultural heritage forum of your municipality?

2. Në çfarë mase mendoni se Forumi Lokal i Trashëgimisë Kulturore ka kontribuar:

- në komunikim ndërinstitucional (me nivelit qendror, nivelit lokal dhe komunitetit/shoqërisë civile)

2. U kojoj meri mislite da je lokalni forum dao doprinos:

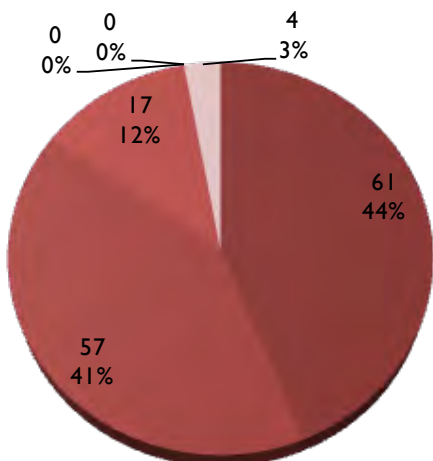
- U među institucionalnoj komunikaciji (između centralnog, lokalnog nivoa, i zajednice/civilnog društva)

- Shumë të madhe / Veoma mnogo / Very much
- Të madhe / Mnogo / Much
- Mesatare / Srednjoj / Moderate
- Të vogël / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all
- Pa përgjigje / Bez odgovora / No answer

2. To what extent do you think that Local Cultural Heritage Forum has contributed?

- In coordination of projects and priorities in the field of cultural heritage in your municipality

- në koordinim të projekteve dhe prioriteteve në lëmin e trashëgimisë kulturore në komunën tuaj

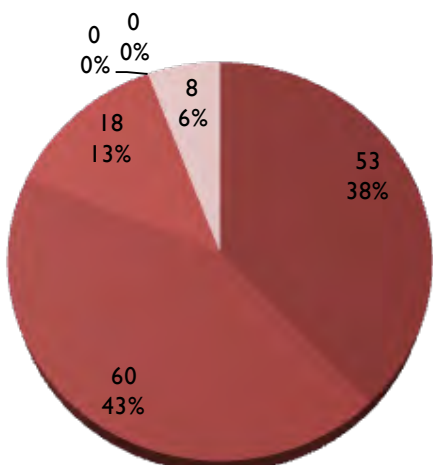

- U vezi koordinacije prioriteta projekata i u oblasti kulturne baštine vaše opštine

- Shumë të madhe / Veoma mnogo / Very much
- Të madhe / Mnogo / Much
- Mesatare / Srednjoj / Moderate
- Të vogël / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all
- Pa përgjigje / Bez odgovora / No answer

- In project and priority coordination in the field of cultural heritage in your municipality

- në rritje të vendimmarrjes së përbashkët me pjesëmarrje të gjerë rreth prioriteteve të komunës

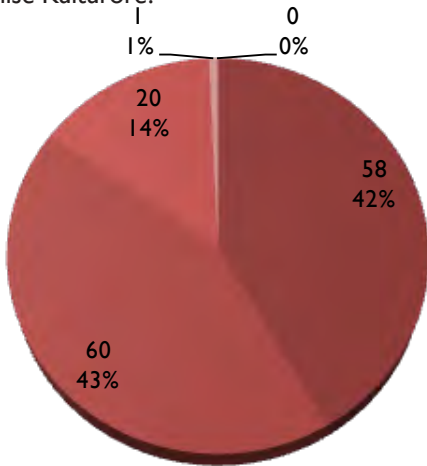

- Povećanju uloge u zajedničkom donošenju odluka učesćem u određivanju prioriteta opštine

- Shumë të madhe / Veoma mnogo / Very much
- Të madhe / Mnogo / Much
- Mesatare / Srednjoj / Moderate
- Të vogël / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all
- Pa përgjigje / Bez odgovora / No answer

- To an increased joint decision with a wide participation regarding the priorities of the municipality

3. Në çfarë mase janë të dobishme për punën tuaj të përditshme informacionet e marra gjatë procesit të hartimit të Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore?

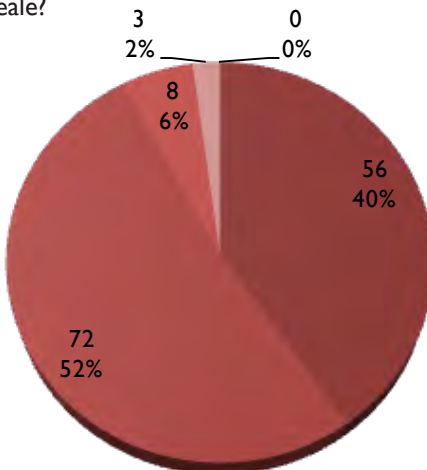

3. U kojoj meri su korisne za vaš svakodnevni rad informacije dobijene tokom procesa izrade lokalnog plana kulturne baštine?

3. To what extent the information received during the process of drafting the Local Cultural Heritage Plan are important for your daily work?

- Shumë të madhe / Veoma mnogo / Very much
- Të madhe / Mnogo / Much
- Mesatare / Srednjoj / Moderate
- Të vogël / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all

4. Në çfarë mase Plani Lokal i Trashëgimisë Kulturore ka identifikuar prioritetet për mbrojtjen dhe revitalizimin e trashëgimisë kulturore në komunën tuaj bazuar në kërkesa reale?

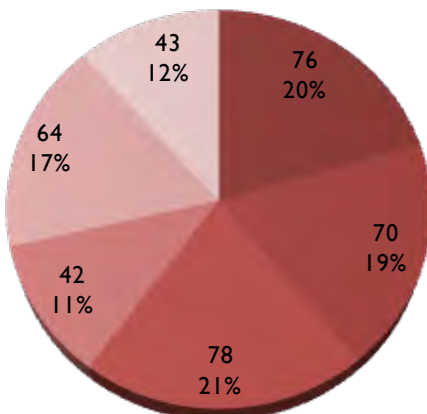

4. U kojoj meri je lokalni plan kulturne baštine identifikovao prioritete za zaštitu i revitalizaciju kulturne baštine vaše opštine, u odnosu na realne potrebe?

4. To what extent has the Local Cultural Heritage Plan identified priorities for protection and revitalization of cultural heritage in your municipality based on real needs?

- Shumë të madhe / Veoma mnogo / Very much
- Të madhe / Mnogo / Much
- Mesatare / Srednjoj / Moderate
- Të vogël / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all

5. Cila pjesë e procesit të hartimit të Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore ju ka pëlqyer më së shumti?

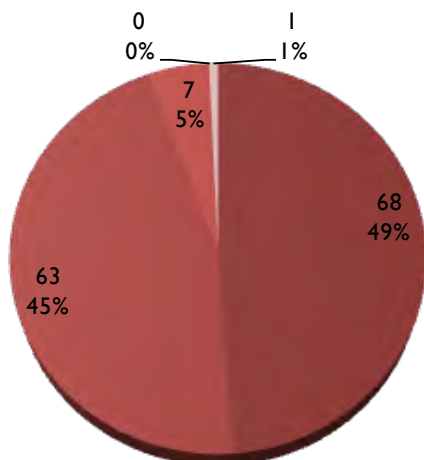

5. Koji deo procesa izrade lokalnog plana kulturne baštine vam se najviše dopao?

5. Which part of the process of drafting the Local Cultural Heritage Plan did you like most?

- Themelimi dhe funksionalizimi i Forumit Lokal të Trashëgimisë Kulturore / Osnivanje Lokalnog Foruma kulturne baštine / Establishment and operation of the Local Cultural Heritage Forum
- Punëtoritë për përcaktim të prioriteteve të Planit / Radionice za određivanje prioriteta / Workshops for determining the priorities of the plan
- Takimet e Forumit Lokal (puna në grupe, shkëmbimi i informatave, diskutimet dhe debatet për trashëgimi kulturore, etj) / Sastanci Lokalnih Foruma (grupni rad, razmena informacija, diskusije o Kulturnom Nasleđu) / Local Forum meetings (group works, exchange of information, discussions and debates about Cultural Heritage, etc.)
- SWOT dhe PESTEL analiza / SWOT i PESTEL Analize / SWOT and PESTEL analysis
- Vizitat studimore / Studijska poseta / Study visits
- Procesi i konsultimit publik dhe sugjerimet e pranuar / Proces javnih konsultacija i primljene sugestije / Public consultation process and accepted suggestions

6. Sa jeni të kënaqur me organizimin dhe metodologjinë e hartimit të Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore të komunës suaj?

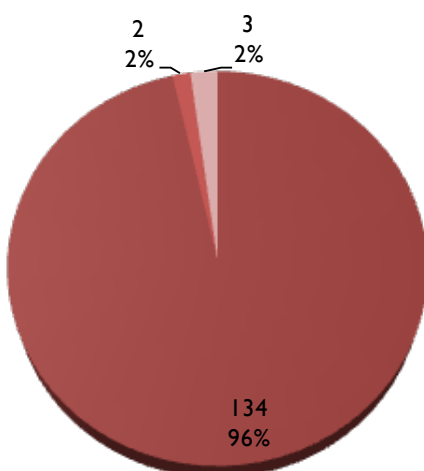

6. Koliko ste zadovoljni organizacijom i metodologijom izrade lokalnog plana kulturne baštine vaše opštine?

6. How much are you satisfied with the organization and methodology of drafting a Local Cultural Heritage Plan of your municipality?

- Shumë të kënaqur / Veoma zadovoljan / Very satisfied
- Të kënaqur / Zadovoljan / Satisfied
- Mesatarisht të kënaqur / Srednje zadovoljan / Moderately satisfied
- Mjaftueshëm / Malo / Little
- Aspak / Nimalo / Not at all

7. A mendoni se implementimi i disa projekteve nga ky plan do të përmirësojë gjendjen e trashëgimisë kulturore në komunën tuaj ?

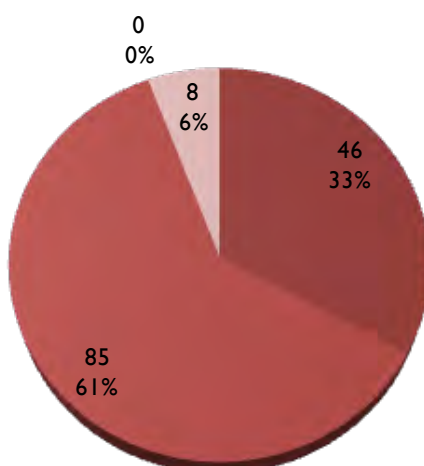

7. Da li mislite da će se implementacijom nekoliko prioriteta ovog plana poboljšati stanje kulturne baštine u vašoj opštini?

7. Do you think that the implementation of some projects from this plan will change the situation of cultural heritage in your municipality?

- Po / Da / Yes
- Jo / Ne / No
- Nuk e di / Ne znam / I don't know

8. Sipas mendimit tuaj, sa është e mundshme që Forumi Lokal i Trashëgimisë Kulturore në komunën tuaj të vazhdojë të jetë funksional edhe pas përfundimit të programit të Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore 2012-2015?

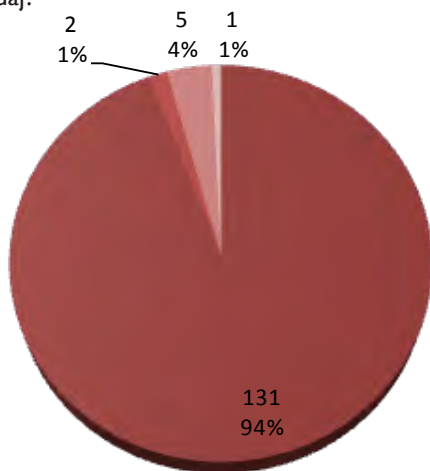

8. Po vašem mišljenju, koliko je moguće da lokalni forum kulturne baštine vaše opštine ostane funkcionalan i nakon završetka programa lokalnih planova kulturne baštine 2012-2015?

8. According to your opinion, how much is it possible that Local Cultural Heritage Forum in your municipality will continue to be functional after the termination of the program of Local Cultural Heritage Plans 2012-2015?

- Shumë e mundshme / Veoma moguće / Very possible
- E mundshme / Moguće / Possible
- E pamundshme / Nemoguće / Impossible
- Nuk e di / Ne znam / I don't know

9. A do ta kishit rekomanduar këtë model të funksionimit ndërinstytucional edhe për fushat tjera në Komunën tuaj?

9. Da li bi preporučili ovaj model međuinstitucionalnog rada i za druge oblasti u vašoj opštini?

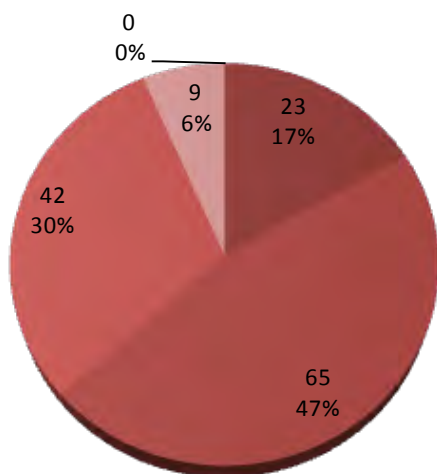
9. Would you recommend this model of inter-institutional operation in your municipality for other fields as well?

- Po / Da / Yes
- Jo / Ne / No
- Nuk e di / Ne znam / I don't know
- Nuk ka përgjigje / Bez odgovora / No answer

10. Pas përmbylljes së fazës së hartimit të Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore të Komunës suaj, Forumi merr rol monitorues në implementim të disa projekteve nga ky plan. Tash e tutje, në çfarë periudhe kohore mendoni që forumi duhet të takohet?

10. Nakon završetka faze izrade lokalnog plana kulturne baštine vaše opštine, forum preuzima ulogu u nadgledanju implementacije nekoliko projekata ovog plana. Sad i ubuduće, u kojem vremenskom periodu mislite da treba da se sastaje forum?

10. After the conclusion of the draft Local Cultural Heritage Plan of your municipality, the forum will have the monitoring role on the implementation of the projects from this plan. From now on, in what period of time do you think the forum should meet?

- Çdo muaj / Svakog meseca / Every month
- Çdo 3 muaj / Svaka 3 meseca / Every 3 month
- Çdo 6 muaj / Svakih 6 meseci / Every 6 month
- Çdo 12 muaj / Svakih 12 meseci / Every 12 month
- Nuk ka nevojë të takohet fare / Ne potrebe da se uopšte sastaje / No need to meet at all

11. Komentet apo sygjerimet e juaja shtesë mbi procesin e Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore?

- Të vazhdohet deri në realizimin e projekteve.
- Është me rëndësi që projektet e zgjedhura të kenë impakt ekonomik.
- Jena knaqë!
- Veç vazhdoni!
- Punë e palodhshme dhe kontribut i çmueshëm i dhënë për hartimin e Planit Lokal të Trashëgimisë Kulturore të Komunës së Gjilanit.
- Me qëllim të monitorimit adekuat dhe mbarëvajtjes së procesit të zbatimit (implementimit) të PLTK-së, anëtarët e këtij forumi lokal duhet të takohen çdo 3-6 muaj, për të ndihmuar vendim-marrjen, duke ofruar dhe mundësuar ndryshime eventuale, në projekte dhe prioritete të përzgjedhja të cilat i përshtaten kushteve dhe kahjes së trendit zhvillimor të drejtuara nga:
- Bashkëpunimi ndërkombëtar e ndër-komunal,
- Përkrahja institucionale nga qeveria qendrore e lokale, dhe
- Mundësitë e ofruara nga partneriteti publiko- privat.
- Punë të mbarë organizatorit të punëtorive të TK.
- Mendimi im personal është që ky grup i PLTK-së duhet të ketë takime monitorimi nga ana juaj që të mos humbet puna e cila mund të hupet nga jo angazhimi i këtij forumi. Mbes me shpresë që do të investohet në këtë drejtim.
- Duke u bazuar në punën që ka bërë koordinatori propozoj që kontrata të vazhdohet nëse është e mundur, ngase është shumë e dobishme për funksionimin e forumit.
- Me pasë takime më të shpeshta të FLTK.
- Organizimi ka qenë fenomenal, që nga fillimi deri tani. Puna e koordinatorëve ka qenë për çdo lëvdatë.
- Kështu të vazhdohet, besoj se do të arrijmë suksese!
- Vetëdijësimi i komunitetit. Implementimi i projekteve tjera të përfshira në broshurë, etj.
- Të vazhdojë në projektet të tjera.
- Para ose gjatë procesit të përzgjedhjes së prioriteteve, të gjithë anëtarët e Forumit ishte dashur të bëjnë vizitë në monumente/lokalitete

11. Imate li komentar ili želite dodati svoje predloge o procesu kulturnog nasleđa Lokalnih planova?

- Nastavite sve do realizacije projekata.
- Važno je da izabrani projekti imaju ekonomski uticaj.
- Zadovoljni smo - Samo nastavite!
- Naporan rad i vredan doprinos za izradu lokalnog plana kulturne baštine Opštine Gnjilane.
- Da bi se obezbedilo adekvatno nadgledanje i upravljanje procesom implementacije (sprovođenja) LPKB-e članovi lokalnog foruma treba da se sastaju svakih 3-6 meseci, da pomognu pri donošenju odluka, ne dozvoljavajući bilo kakve promene u sprovođenju projektata i odabranim prioritetima jer su saglasni sa uslovima i pravcima razvoja koji se kreću prema:
- Međunarodnoj saradnji,
- Institucionalnoj podršci od strane centralne i lokalne vlasti, kao i mogućnosti koje nude javno-privatna partnerstva.
- Srećan rad organizatoru radionica o KPBB.
- Moje lično mišljenje je da LPKB tim treba da održava monitoring sastanke uz vašu podršku kako se ne bi izgubilo ništa od onoga što je previđeno i da ne bude uzaludno sve što je do sada urađeno. Ostajem u nadi da će i dalje biti investirano u tom pravcu.
- Na osnovu posla koji je uradila koordinator-ka predlažem da joj se produži ugovor ako je to moguće, jer je veoma korisna za funkcionisanje foruma.
- Da bude što češćih sastanaka LFKB-a.
- Organizacija je bila fenomenalna, od početka do danas. Koordinatorov rad je bio za pohvalu.
- Da se nastavi, verujem da ćemo ostvariti uspeh!
- Podizanje svest zajednice. Realizacija i drugih projekata koji se nalaze u brošuri, itd.
- Nastaviti sa drugim projektima.
- Pre ili tokom procesa izbora prioriteta, svi članovi Forumu trebali su posetiti spomenike / lokalitete, kako bi utvrdili njihovu stvarnu situaciju. Poželjno je učešće na sajmovima, festivalima opština, itd.

11. Comments or additional suggestions on the process of Local Cultural Heritage Plans?

- Continue until the implementation of projects.
- It is important that the selected projects have economic impact.
- We had fun!
- Just go on!
- Hard work and valuable contribution given to draft Local Cultural Heritage Plan of the Municipality of Gjilan.
- To ensure adequate monitoring and management of the implementation process (implementation) of LCHP, local members of the forum should meet every 3-6 months, to assist in decision-making by providing and enabling the eventual changes in priorities and selecting projects, which suit the conditions and the direction of the trend-led development from:
- International and inter-municipal cooperation
- Institutional support from central and local government, and
- Opportunities offered by public-private partnership.
- Great work to the CH workshops organizer.
- My personal opinion is that this LCHP group should have monitoring meetings from your part so that the job is not lost by the lack of commitment of this forum. I hope that it will be invested in this direction.
- Based on the work done by the coordinator, I propose that her contract to be extended if possible, because it is very beneficial for the functioning of the forum.
- More frequent meetings of LCHF.
- The organization has been phenomenal, from the beginning until now. Coordinator work has been commendable.
- Continue this way, I believe that we will achieve success!
- Awareness of the community. Implementation of other projects included in the brochure, etc.
- Continue in other projects.
- Before or during the process of selection of priorities, all members of the Forum had to visit monuments / sites in order to determine their real situation. Preferably the participation

në mënyrë që të përcaktohet gjendja reale e tyre. E preferueshme edhe pjesëmarrja në panairë, festivale të komunës, etj.

- Të vazhdohet me evidentimin dhe sistematizimin e inventarizimin e të gjitha objekteve dhe vlerave tjera që është shumë e pasur komuna jonë, por të vendosen kontaktet dhe komunikimet edhe me më shumë akterë lokal sepse janë burime shtesë për të marrë informacione në vende dhe lokacione të komunës tonë.

- Zgjedhja shumë e mirë e kriterimeve për vlerësimin e zbatimit, për vlerësimin e rëndësisë. Ana e mirë është mundësia e kursimeve dhe derdhja e buxhetit në projekte tjera.

- Gjithë të mirat!

- Mendoj se shumica e gjërave është përfshirë, kështu që nuk kam çfarë të shtoj.

- Nuk ka.

- Procesin e Planeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore e konsideroj shumë të rëndësishëm për ruajtjen e trashëgimisë kulturore, që është potencial për zhvillimin e turizmit (ekonominë e vendit në përgjithësi), mirëpo propozoj që të gjenden mundësi që ky projekt të zbatohet edhe në komunat tjera që kanë monumente të trashëgimisë kulturore.

- Shpresoj që në implementimin e ideve dhe kryerjen e punëve në restaurimin apo ri-funksionalizimin e trashëgimisë kulturore të Vushtrrisë të mos tejkalohen periudhat e parapara kohore. Ju dëshiroj punë të mbarë dhe suksese.

- Mendoj që pjesëmarrësit e trashëgimisë kulturore duhet të furnizohen me ndonjë broshurë apo diku tjetër të shkruar së: Cilat janë kriteret bazë që diçka të trajtohet si trashëgimi kulturore. Përshëndetje të përzemërta nga Axhi Ahmet, tung.

- Forumi, përkatësisht anëtarët e forumit të jenë më të kujdesshëm në pjesëmarrje të takimeve dhe punëtorive.

- Mendoj që këto projekte të cilat kanë dalë nga forumi do të implementohen në mënyrën më të mirë.

- Të gjitha sugjerimet janë dhënë gjatë diskutimit të drejtpërdrejtë.

- Jam i kënaqur që isha pjesë e një forumi dhe organizatorësh në nivel serioz dhe profesional.

Shënim: Komentet janë listuar ashtu siç janë shkruar në formularët e vlerësimit.

- Da biste nastavili sa identifikacijom i sistematizacijom inventara svih objekata i drugih vrednosti kojih je naša opština veoma bogata, ali i uspostavili kontakte i komunikaciju sa lokalnim akterima više, jer oni mogu biti dodatni izvori informacija o lokalitetima u našoj opštini.

- Vrlo dobar izbor kriterijuma za procenu sprovođenja i procenu vrednosti. Dobra strana je mogućnost budžetskih ušteda i priliva sredstava za druge projekte.

- Sve najbolje!

- Mislim da je većina stvari pokrivena, tako da nemam šta da dodam.

- Ne.

- Proces Lokalnih Planova Kulture Baštine veoma važan za očuvanje kulturne baštine, koja je potencijal za razvoj turizma (ekonomiju zemlje u celini), ali predlažem da se pronađu mogućnosti da ovaj projekat bude realizovan i u drugim opštinama u kojima ima spomenika kulturnog nasleđa.

- Nadam se da će u realizaciji ideje i izvršenja restauracije kulturnog nasleđa Vučitrna biti ispoštovan predviđeni vremenski period. Želim vam sreću i uspeh.

- Mislim da učesnicima kulturnog nasleđa treba biti obezbeđena neka brošura ili nešto napisano negde drugde, o tome: Koji su osnovni kriterijumi da se nešto tretira kao kulturno nasleđe. Srdačan pozdrav od Ahmeta, zdravo.

- Forum, naime članovi forum treba da budu pažljiviji tokom prisustva na sastancima i radionicama.

- Mislim da će ovi projekti koji su proizašli iz foruma biti realizovani na najbolji mogući način.

- Sve sugestije samo kroz direktan razgovor.

- Drago mi je što sam bio deo foruma i sarađivao sa organizatorima, na jednom ozbiljnom i profesionalnom nivou.

Napomena: Komentari su navedeni onako kako su učesnici sami napisali u formularu za ocenjivanje.

in fairs, festivals of the municipality, etc.

- To continue with the identification and systematization of inventory of all buildings and other values that make our municipality very rich, but to set the contacts and communications even with more local stakeholders because they are additional sources to obtain information on sites of our municipality.

- Very good selection of criteria for the assessment of implementation, assessment of significance. The good side is the possibility of savings and distributing the budget in other projects.

- All the best!

- I think that most things have been included, so I do not what to add.

- No.

- I consider the process of Local Cultural Heritage Plans very important for the preservation of cultural heritage, which is the potential for tourism development (the country's economy in general), but I propose to find opportunities so that this project will be implemented in other municipalities that have cultural heritage monuments.

- I hope that in the implementation of ideas and execution of restoration or re-functionalization of cultural heritage of Vushtrri, set periods of time are not overcome. I wish you luck and success.

- I think that participants of cultural heritage shall be provided with a brochure or other written document on: What are the basic criteria to treat something as cultural heritage. Greetings from uncle Ahmet, bye.

- The forum, precisely the members of the forum should be more careful in attendance of meetings and workshops.

- I think these projects that have emerged from the forum will be implemented in the best way.

- All suggestions have been given in the live discussion.

- I am glad that I was part of a forum and serious and professional level organizers.

Note: Comments are listed as written on the forms of assessment.

Zbatimi i projekteve

Pas përcaktimit dhe hartimit të Planeve Lokale të trashëgimisë kulturore për shtatë komunat, dhe përzgjedhjes së projekteve për implementim, nga muaji Gusht 2013 filloi procesi i implementimit të projekteve. CHwB nëpërmjet kësaj qasje dhe metodologjie shpreson që këto lista të gjata me projekte të jenë motiv për të gjithë partnerët dhe donatorët e mundshëm të komunave, në mënyrë që të rritet numri i projekteve që implementohen në fushën e trashëgimisë kulturore dhe natyrore. Informatat e paraqitura në këtë publikim do të shërbejnë si bazë e të dhënave për planifikime strategjike të komunave për të ardhmen. Në një publikim të veçantë do të paraqitet ecuria e zhvillimeve të procesit të implementimit të projekteve, me të gjitha rezultatet e arritura.

Sprovođenje projekata

Nakon utvrđivanja i izrade Lokalnih Planova Kulturnog Nasleđa za sedam opština, kao i izbor projekata za implementaciju, od avgusta 2013. godine počeo proces implementacije projekata. CHwB se nada da putem ovog pristupa i metodologije, ove duge liste projekata će biti motiv svim partnerima i potencijalnim donatorima u opštinama, da se poveća broj projekata koji će biti realizovani iz domena kulturne i prirodne baštine. Informacije predstavljene u ovoj publikaciji će služiti opštinama kao baza podataka za strateško planiranje u budućnosti. U posebnoj publikaciji će biti predstavljen progres razvoja procesa implementacije projekata, sa svim postignutim rezultatima.

The implementation of projects

After determining and drafting Local Cultural Heritage Plans for seven municipalities, and the selection of projects for implementation, the process of project implementation began since August 2013. CHwB through this approach and methodology is hoping that these long lists of projects to be the motive for all partners and potential donors of municipalities, to increase the number of projects to be implemented in the field of cultural and natural heritage. The information presented in this publication will serve as a database for strategic planning of the municipalities in the future. The progress of development of project implementation process will be presented in a special publication, with all the results.

Bibliografia

- Edukimi, qasur më 21 Tetor, 2012, <http://kk.rks-gov.net/rahovec/Temat/Education.aspx>.
- Feilden Bernard & Jokilehto Jukka, Udhëzues për Menaxhimin e Trashëgimisë Kulturore Botërore, Tiranë: CHwB, 2010.
- ICOMOS, Konventa Faros, Kornizë e Këshillit të Evropës për Vlerën e Trashëgimisë Kulturore për Shoqërinë, Faro, 2005, <http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/Kosovo/Publications/FaroConvention-final.pdf>
- Intervistë me zyrtarë nga Qendra Regionale e Trashëgimisë Kulturore në Prizren, më datë 15 Shtator 2012.
- Intervistë me zyrtarë nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Departamenti i Trashëgimisë Kulturore, më datë 15 Shtator 2012.
- Komuna e Rahovecit – Lajmet, qasur më 28 Tetor 2012, <http://kk.rks-gov.net/rahovec/Lajmet/PERMBYLLEN-DEBATET-PER-PLANIN-ZHVILLIMOR-KOMUNAL--.aspx>. Konservimi i integruar – Sfidat, mundësitë dhe përvojat e integritetit të trashëgimisë kulturore dhe natyrore në planifikim hapësinor dhe urban në Kosovë, Prishtinë: CHwB, 2011.
- Konservimi i integruar – Sfidat, mundësitë dhe përvojat e integritetit të trashëgimisë kulturore dhe natyrore në planifikim hapësinor dhe urban në Kosovë, Prishtinë: CHwB, 2011.
- Korniza afatmesme Buxhetore 2012-2014, qasur më 30 Tetor 2012, <http://kk.rks.gov.net/rahovec/getattachment/a555f577-2c98-4982-99ef-0814885b8a3e/KAB-i-Komunal--2012-2014.aspx>.
- Nushi Luan, Vizita studimore në Mbretërinë e bashkuar, 08-15 Nëntor, 2012, Instituti për Planifikim Hapësinor, Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Prishtinë.
- Plani Hapësinor i Kosovës 2010-2020, Qeveria e Kosovës, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Instituti për Planifikim Hapësinor, Prishtinë, 2010, 149-152.

Bibliografija

- Budžetski okvir- novi termin 2012-2014, prestupljeno 30. oktobra 2012 <http://kk.rks.gov.net/rahovec/getattachment/a555f577-2c98-4982-99ef-0814885b8a3e/KAB-i-Komunal--2012-2014.aspx>.
- Edukacija, prestupljeno oktobra 21, 2012, <http://kk.rks-v.net/rahovec/Temat/Education.aspx>.
- Feilden Bernard i Jokilehto Juka, Vodič za upravljanje Svetskom kulturnom baštinom, Tiranë: CHwB 2010.
- Grad - Malo Geografije, prestupljeno 24. oktobra 2012, <http://kk.rks-gov.net/rahovec/Citi-guide/Geography.aspx>.
- ICOMOS, Farska konvencija, Saveta Evrope okvir za vrednosti kulturnog nasleđa za društvo, Far, 2005 <http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/Kosovo/Publications/FaroConventionAnal.pdf>.
- Integrisana konzervacija – Izazovi, mogućnosti i iskustva u integraciji kulturne i prirodne baštine u prostorno i urbanističko planiranje na Kosovu, Priština: CHwB, 2011. Integrisana konzervacija – Izazovi, mogućnosti i iskustva u integraciji kulturne i prirodne baštine u prostorno i urbanističko planiranje na Kosovu, Priština: CHwB, 2011.
- Intervju sa službenicima Regionalnog centra za kulturno nasleđe u Prizrenu, 15. septembra 2012. godine.
- Opština Orahovac - Vesti, prestupljeno 28. oktobra 2012, <http://www.kk.rks-gov.net/rahovec/Lajmet/PERMBIL-LENDEBATET-PER-PLANIN-ZHVILLIMOR-KOMUNAL--.aspx>.
- Ministarstvo kulture, omladine i sporta, Odeljenje za kulturno nasleđe, 15. septembra 2012. godine.
- Nushi Luan, studijska poseta Velikoj Britaniji, novembar 08-15, 2012, Institut za prostorno Planiranje, Agencija za zaštitu životne sredine Kosova, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Priština.
- Prostorni plan za 2010-2020, Vlada Kosova, Ministarstvo životne sredine i prostornog Planiranja, Institut za prostorno Planiranje, Priština, 2010, 149-152.

Bibliography

- Bernard M. Feilden and Jukka Jokilehto, Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites (official Albanian translation), Tiranë: CHwB, 2010.
- Edukimi, Accessed 21/10/2012, <http://kk.rks-gov.net/rahovec/Temat/Education.aspx>.
- ICOMOS, Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society, 2005, <http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/cooperation/Kosovo/Publications/FaroConventionfinal.pdf>
- Integrated conservation - Challenges, opportunities and integration experiences of cultural and natural heritage into spatial and urban planning in Kosovo, Prishtina: CHwB, 2011.
- Interview with the officers from the Regional Centre for Cultural Heritage in Prizren, 15 September 2012.
- Interview with the officers from the Ministry of Culture, Youth and Sport, Department of Cultural Heritage, 15 September 2012.
- Komuna e Rahovecit – Lajmet, Accessed 28/10/2012, <http://kk.rks.gov.net/rahovec/Lajmet/PERMBYLLEN-DEBATET-PER-PLANIN-ZHVILLIMOR-KOMUNAL--.aspx>.
- Korniza afatmesme Buxhetore 2012-2014, Accessed 30/10/2012, <http://kk.rks.gov.net/rahovec/getattachment/a555f577-2c98-4982-99ef-814885b8a3e/KAB-i-Komunal--2012-2014.aspx>.
- Municipal Development Plan–Rahovec, Data GIS Consulting, November 2011, 33-36, Accessed 05/09/2012, <http://kk.rks-gov.net/rahovec/Municipality/Assembly/Plani-Zhvillimor-Komunal.aspx>.
- Nushi Luan, Study visit in the United Kingdom, 08-15 November 2012, Institute for Spatial Planning, Agency for the Protection of Environment of Kosovo, Ministry of Environment and Spatial Planning, Prishtina.
- Processed Vegetables in South-West Kosovo, Accessed 24/10/2012, <http://ruralgrant.kdckosova.org/index.php?lang=sq>.
- Qyteti – Pak Gjeografi, Accessed 24/10/2012, <http://kk.rks-gov.net/rahovec/City-guide/Geography.aspx>.

- Plani Zhvillimor Komunal – Rahovec, Data GIS Consulting, Nëntor 2011, 33-36, qasur më 5 Shtator 2012, <http://kk.rks-gov.net/rahovec/Municipality/Assembly/Plani-Zhvillimor-Komunal.aspx>.
- Processed Vegetables in South-West Kosovo, qasur më 24 Tetor 2012, <http://ruralgrant.kdckosova.org/index.php?lang=sq>.
- Qyteti – Pak Gjeografi, qasur më 24 Tetor 2012, <http://kk.rks-gov.net/rahovec/City-guide/Geography.aspx>.
- Rahovec/Orahovac Municipal Profile, OSCE, August 2002, qasur më 20 Shtator 2012, http://www.ecoi.net/file_upload/nz_172_00880kos.pdf.
- Regjistrimi i Popullsisë, Ekonomive Familjare dhe Banesave Në Kosovë 2011, Rezultatet Përfundimtare të Dhënat Kryesore, 143, qasur më 24 Tetor 2012, <http://esk.rks-gov.net/rekos2011/?cid=1,72,320>.

Lista e figurave

- 01.** Disa nga projektet e CHwB Kosovës gjatë këtyre viteve (duke filluar nga fotoja e rreshtit të sipërm majtas): 1. Restaurimi i pesë kullave në Kosovën perëndimore / 2001-2002; 2. Festimet Ditëve të Trashëgimisë Evropiane / 2003-2007; 3. Restaurimi i Xhamisë së Hadumit në Gjakovë / 2004-2006; 4. Plani i Konservimit dhe Zhvillimit të zonës historike të Prizrenit / 2005-2009; 5. Tour de Culture / 2008-vazhdon; 6. Restaurimi i Kishës së Shën Shpëtimtarit në Prizren / 2009; 7. Universiteti Veror Ndërkombëtar i Prishtinës / 2010; 8. Shihemi në Dukagjin / 2011-2013; 9. Programi i ndërhyrjeve emergjente në 50 lokalitete të trashëgimisë në Kosovë / 2013-2014; 10. Konservimi dhe revitalizimi i Kalasë së Vushtrrisë / 2012-2014.
- 02.** Komunitat partnerë të programit PLTK 2012-2015.
- 03.** Pamje nga nënshkrimi i Memorandumit të Mirëkuptimit.
- 04.** Skema e përbërjes së Forumeve Lokale të Trashëgimisë Kulturore.
- 05.** Pamje nga Rahoveci (burimi: Komuna e Rahovecit).
- 06.** Produktet bujqësore në Komunën e Rahovecit (izvor: Opština Orahovac).

- Plan razvoja opštine - Orahovca, Data GIS Consulting, novembar 2011, 33-36, prestupljeno 5. septembra 2012. godine, <http://www.kk.rks-gov.net/rahovec/Municipaliti/Assembli/Plani-Zhvillimor-Komunal.aspx>.
- Prerađeno povrće u jugozapadnom Kosovu, prestupljeno 24. oktobra 2012. godine, u <http://ruralgrant.kdckosova.org/indek.php?lang=sk>.
- Orahovac / Rahovec Opštinski profil, OEBS-a, avgust 2002., prestupljeno 20. septembra 2012. godine, http://www.ecoi.net/file_upload/nz_172_00880kos.pdf.
- Popis stanovništva, domaćinstava i stanovanja na Kosovu iz 2011. godine, konačni rezultati, Glavni Podaci, 143, prestupljeno 24. oktobra 2012. godine, <http://esk.rks-gov.net/rekos2011/?cid=1,72,320>

Spisak slika

- 01.** Neki od projekata CHwB Kosova tokom ovih godina (počevši od fotografije gornjeg reda levo): 1. Restauracija pet kula na zapadnom Kosovu / 2001-2002; 2. Proslava Dani Evropske Baštine / 2003-2007; 3. Restauracija Hadum džamije u Đakovici / 2004-2006; 4. Plan konzervacije i razvoja za istorijsku zonu Prizrena / 2005-2009; 5. Tour de Culture / 2008 – u toku; 6. Restauracija crkve Svetog Spasa u Prizrenu / 2009; 7. Međunarodni letnji univerzitet u Prištini / 2010; Vidimo se u Dukagjin / 2011-2013; Program hitnih intervencija za 50 lokaliteta kulturne baštine na Kosovu / 2013-2014; Konzervacija i revitalizacija Vučitrnske Tvrđave / 2012-2014.
- 02.** Partnerske opštine u programu LPKB 2012-2015.
- 03.** Pogled sa potpisivanja Memoranduma o Razumevanju.
- 04.** Šema sastava Lokalnih Foruma Kulturne Baštine.
- 05.** Pogled Orahovca (izvor: Opština Orahovac).
- 06.** Poljoprivredni proizvodi u opštini Orahovac (izvor: Opština Orahovac).

- Rahovec/Orahovac Municipal Profile, OSCE, August 2002, Accessed 20/10/2012, http://www.ecoi.net/file_upload/nz_172_00880kos.pdf.
- Regjistrimi i Popullsisë, Ekonomive Familjare dhe Banesave Në Kosovë 2011, Rezultatet Përfundimtare të Dhënat Kryesore, 143, Accessed 24/10/2012, <http://esk.rks-gov.net/rekos2011/?cid=1,72,320>.
- Spatial Plan of Kosovo 2010-2020, The Government of Kosovo, Ministry of Environment and Spatial Planning, Institute for Spatial Planning, 2010, 149-152.

List of figures

- 01.** Some of the CHwB Kosovo projects during these years (starting from the upper image left): 1. Restoration of five kullas in western Kosovo / 2001-2002; 2. European Heritage Days celebrations / 2003-2007; 3. Restoration of Hadum Mosque in Gjakova / 2004-2006; 4. Conservation and Development Plan for Prizren Historic Area / 2005-2009; 5. Tour de Culture / 2008-ongoing; 6. Restoration of Saint Saviour Church in Prizren / 2009; 7. Prishtina International Summer University / 2010; 8. See you in Dukagjini / 2011-2013; 9. Emergency Interventions Program in 50 heritage sites in Kosovo / 2013-2014; 10. Conservation and revitalisation of Vushtrri Castle / 2012-2014.
- 02.** Partner municipalities of LCHP program 2012 - 2015.
- 03.** View from the signing of Memorandum of Understanding.
- 04.** Scheme of the composition of Local Cultural Heritage Forums.
- 05.** Views from Rahovec (source: Municipality of Rahovec).
- 06.** Agricultural products in the municipality of Rahovec (source: Municipality of Rahovec).

07. Trashëgimia kulturore nën mbrojtje në Komunën e Rahovecit (duke filluar nga fotoja e rreshtit të sipërm majtas): Xhamia e fshatit - fshati Xërxë; Lokaliteti arkeologjik romak në Pozhigë - fshati Fortesë; Gërmadhat e kishës së Shën Llukës - fshati Hoqë e Madhe; Sahat Kulla; Konaku i Manastirit të Deçanit - fshati Hoqë e Madhe, Kulla e Hajrulla Qantës.

08. Model i kartës së përdorur për hulumtime në terren.

09. Majtas: Xhamia e Kasumit, Rahovec; djathtas: Ura e vjetër, fshati Fortesë.

10. Pamje nga takimet e Forumeve lokale. Nga lart majtas: Partesh, Gjakovë, Dragash, Rahovec, Kaçanik, Vushtrri dhe Gjilan.

11. Pamje nga vizita studimore në Mbretërinë e Bashkuar.

12. Pjesëmarrësit në vizitën studimore në Mbretërinë e Bashkuar.

13. Punëtoritë e zhvilluara me Forumet lokale. Nga lart majtas: Partesh, Gjakovë, Vushtrri, Kaçanik, Dragash, Gjilan dhe Rahovec.

14. Punëtoritë e zhvilluar me FLTK Rahovec.

15. Punëtoritë e zhvilluar me FLTK Rahovec.

16. Pamje nga vizitat studimore në regjion.

17. Pamje nga vizitat studimore në regjion.

18. Konsultimet publike.

19. Pamje nga konsultimet publike nëpër komuna. Nga lart majtas: Kaçanik, Vushtrri, Gjakovë, Gjilan, Dragash, Partesh dhe Rahovec.

20. Një nga projektet e përzgjedhura për intervenim: kulla e Mahmut Pashës në fshatin Optrushë.

21. Forumi Lokal i Trashëgimisë Kulturore të Rahovecit.

07. Kulturne nasleđe pod zaštitom u opštini Orahovac (počevši od fotografije gornjeg reda levo): Seoska Džamija - selo Zrze; Arheološko Nalazište u Požig - selo Belacrkva; Ruševine Crkve Sv. Luke - selo Velika Hoča; Sahat Kula; Konak Dečanskog Manastira - selo Velika Hoča; Kula Hajrulaha Čante.

08. Model karte korišćen za terensko istraživanje.

09. Levo: Kasumi džamija, Orahovac; desno: Stari most, selo Bela Crkva.

10. Pogled sa sastanaka Lokalnih Foruma. Od levo gore: Parteš, Đakovica, Dragaš, Orahovac, Kačanik, Vučitrn i Gnjilane.

11. Pogled sa studijske posete u Ujedinjenom Kraljevstvu.

12. Učesnici studijske posete u Ujedinjenom Kraljevstvu.

13. Radionice sprovedene sa Lokalnim Forumima. Od gore levo: Parteš, Đakovica, Vučitrn, Kačanik, Dragaš, Gnjilane i Orahovac.

14. Radionica sprovedena sa LFKB Orahovac.

15. Radionica sprovedena sa LFKB Orahovac.

16. Pogled sa studijskih poseta u regionu.

17. Pogled sa studijskih poseta u regionu.

18. Javne rasprave.

19. Pogled sa javnih rasprava u opštinama. Od gore levo: Kačanik, Vučitrn, Đakovica, Gnjilane, Dragaš, Parteš i Orahovac.

20. Jedan od odabranih projekata za intervenciju: kula Mahmut paše u selu Optruša.

21. Lokalni Forum Kulturne Baštine Orahovca.

07. Cultural Heritage under protection in the municipality of Rahovec (starting from the upper image left): Village Mosque - Xërxë; Roman archaeological site in Pozhiga - village Fortesë; Ruins of St. Luke church - village Velika Hoča; Clock Tower; Residency of Dečani Monastery - village Velika Hoča; Vernacular house - Kulla of Hajrulla Qanta.

08. Card model used for the field-work.

09. Left: Kasumi Mosque, Rahovec; right: Old Bridge, village Fortesë.

10. View from the meetings of Local Cultural Heritage Forums. From up left: Parteš, Gjakova, Dragash, Rahovec, Kačanik, Vushtrri and Gjilan.

11. View from the study visit in the United Kingdom.

12. Participants in the study visit in the United Kingdom.

13. Workshops developed with Local Forums. From up left: Parteš, Gjakova, Vushtrri, Kačanik, Dragash, Gjilan and Rahovec.

14. Workshop developed with LCHF Rahovec.

15. Workshop developed with LCHF Rahovec.

16. View from the study visits in the region.

17. View from the study visits in the region.

18. Public consultation

19. View from the public consultations in the municipalities. From up left: Kačanik, Vushtrri, Gjakova, Gjilan, Dragash, Parteš and Rahovec.

20. One of the projects selected for intervention: the kulla of Mahmut Pasha in village of Optrusha.

21. Local Cultural Heritage Forum of Rahovec.

Ekipi i programit dhe i publikimit

Sali Shoshi, drejtor i zyrës së CHwB në Kosovë

Nol Binakaj, zëvendës drejtor i zyrës së CHwB në Kosovë

Enes Toska, menaxher i programit

Mirian Billaci, asistent i programit

Koordinatorët e programit të CHwB-së në komunat partnere

Dragash: Enesa Xheladini

Gjakovë: Donika Lama-Efendija

Gjilan: Alban Musa

Kaçanik: Fatlume Guri

Partesh: Adrijana Hiseni

Rahovec: Nora Arapi Krasniqi

Vushtrri: Migjen Berisha

Autorë të publikimit:

Enes Toska dhe Nora Arapi Krasniqi

Botues: Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB), zyra në Kosovë

Titulli: Plani Lokal i Trashëgimisë Kulturore RAHOVEC

Financuar nga: Suedia përmes Agjencisë Suedeze për Zhvillim Ndërkombëtar

Fotografitë: Të gjitha fotografitë e përdorura në këtë publikim janë pronë e Trashëgimisë Kulturore pa Kufij (CHwB), zyra në Kosovë përderisa nuk është cekur ndryshe

Përkthimi në gjuhën angleze: Kaltrina Thaçi

Përkthimi në gjuhën serbe: Todor Ivanović, Adrijana Hiseni

Dizajni dhe faqosja: Edon Arapi

Ballina: Sahat Kulla në Rahovec; Gërmadhat e kishës së Shën Llukës - fshati Hoqë e Madhe; vreshtat në Komunën e Rahovecit

Shtypur: Pro Graf Prishtinë

Tirazhi: 500 copë

Tim programa i publikacije

Sali Shoshi, direktor CHwB kancelarije na Kosovu

Nol Binakaj, zemenik direktora CHwB kancelarije na Kosovu

Enes Toska, menadžer programa

Mirian Billaci, asistent programa

Koordinatori programa CHwB-a u partnerskim opštinama:

Dragaš: Enesa Xheladini

Đakovica: Donika Lama-Efendija

Gnjilane: Alban Musa

Kaçanik: Fatlume Guri

Parteš: Adrijana Hiseni

Orahovac: Nora Arapi Krasniqi

Vučitrn: Migjen Berisha

Autori izdanja:

Enes Toska i Nora Arapi Krasniqi

Izdavač: Kulturno Nasleđe bez Granica (CHwB), Kancelarija na Kosovu

Naslov: Lokalni Plan Kulturne Baštine ORAHOVAC

Finansirano od: Švedska preko Švedske Agencije za Međunarodni Razvoj

Fotografije: Sve fotografije korišćene u ovom izdanju su vlasništvo Kulturnog Nasleđa bez Granica (CHwB), Kancelarije na Kosovu dok se drugačije ne navede

Prevod na Engleski jezik: Kaltrina Thaçi

Prevod na Srpski jezik: Todor Ivanović, Adrijana Hiseni

Dizajn i korićenje: Edon Arapi

Naslovna strana: Sahat Kula u Orhavcu; Ruševine Crkve Sv. Luke na selu Velike Hoće; vinogradi u opštini Orahovac

Štampa: Pro Graf Prishtinë

Tiraž: 500 komada

The program and publication team

Sali Shoshi, Head of CHwB office in Kosovo

Nol Binakaj, Deputy Head of CHwB Office in Kosovo

Enes Toska, program manager

Mirian Billaci, program assistant

CHwB program coordinators in the partner municipalities:

Dragash: Enesa Xheladini

Gjakovë: Donika Lama-Efendija

Gjilan: Alban Musa

Kaçanik: Fatlume Guri

Partesh: Adrijana Hiseni

Rahovec: Nora Arapi Krasniqi

Vushtrri: Migjen Berisha

Editors of the publication:

Enes Toska and Nora Arapi Krasniqi

Publisher: Cultural Heritage without Borders (CHwB), office in Kosovo

Title: Local Cultural Heritage Plan RAHOVEC

Funded by: Sweden through the Swedish International Development Agency

Photos: All images used in this publication are property of Cultural Heritage without Borders (CHwB), office in Kosovo unless otherwise stated

English translation: Kaltrina Thaçi

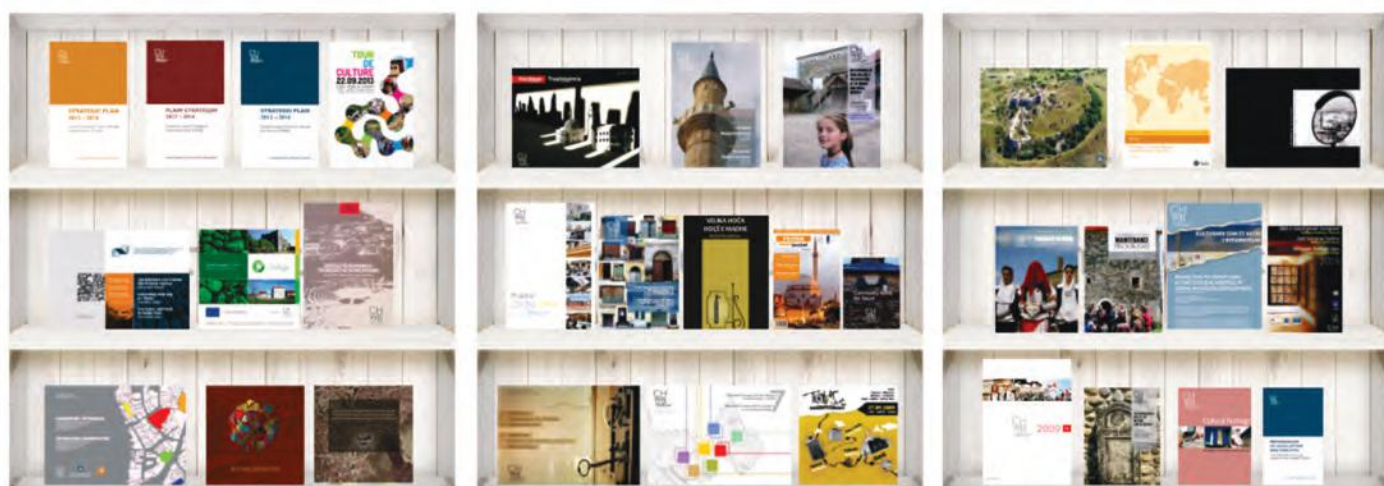
Serbian translation: Todor Ivanović, Adrijana Hiseni

Design and layout: Edon Arapi

Cover: Clock Tower in Rahovec; Ruins of St. Luke church in village Velika Hoča; vineyards in the municipality of Orahovac

Printed by: Pro Graf Prishtinë

Circulation: 500 copies

Further reading

Visit our web page for the update of our last activities or explore our constantly enriched publications archive. The archive contains publications of projects implemented by CHwB Kosovo office, including those of other CHwB offices or of fellow partners where our office has been part of the specific project. The archive contains also releases we have financially supported for their publication.

For hard copies of publications, if available in our library, feel free to contact our office, otherwise all publications are available for FREE download on our website www.chwb.org/kosovo.

Enjoy your reading...

Title and available languages	ENG	ALB	SER	TUR
78. Local Cultural Heritage Plan - Vushtrri	•	•	•	
77. Local Cultural Heritage Plan - Rahovec	•	•	•	
76. Local Cultural Heritage Plan - Parteš	•	•	•	
75. Local Cultural Heritage Plan - Kaçanik	•	•	•	
74. Local Cultural Heritage Plan - Gjilan	•	•	•	
73. Local Cultural Heritage Plan - Gjakova	•	•	•	
72. Local Cultural Heritage Plan - Dragash	•	•	•	
71. Bridges to the future - project cards	•			
70. Bridges to the future	•			
69. Guidebook for participatory spatial planning in Kosovo	•	•	•	
68. Historic urban area – Framework for the regeneration of the Great Bazaar in Gjakova	•	•		
67. Tour de Culture 2015	•	•	•	
66. Traditional Karadaku dances	•	•	•	
65. Projects 2013	•	•	•	
64. Vushtrri Cultural Heritage – kids brochure	•	•		
63. Tour de Culture 2014	•	•	•	
62. Regional Heritage Seminars 2012-2013	•	•	•	
61. Let's recognize cultural and natural heritage of Kaçanik		•		
60. Local Cultural Heritage Plans 2012-2015 – Informative brochure for public consultations	•	•	•	
59. CHwB Strategic Plan 2013-2016	•	•	•	
58. Tour de Culture 2013	•	•	•	
57. Flavor of forgotten dishes of Prizren	•	•	•	•
56. Community builds the future	•			
55. Evaluation Report of Cultural Heritage without Borders 2008-2011	•			
54. Draft report from Visioning Workshop Malisheva	•			
53. Regional Tourism Center n'DUKAGJIN	•	•	•	
52. Tour de Culture 2012	•	•	•	
51. Prizren traditional embroidery	•	•		
50. Magic world of Prizren carpets	•	•		

Title and available languages	ENG	ALB	SER	TUR
49. Synopsis of lectures on heritage management – Extract from Beledije training courses		•		
48. CHwB Kosovo program description 2005-2011	•	•	•	
47. Portraits of historic districts in Kosovo and the Balkan region	•	•	•	
46. 7 integrated conservation projects in Junik municipality	•	•		
45. Projects 2010	•	•	•	
44. I+I Life and Love simultaneous exhibition	•			
43. South East European Heritage network	•			
42. Rites and Actuality	•	•		
41. Draft report from Visioning Workshop Parteš	•			
40. Tour de Culture 2011	•	•	•	
39. European Heritage Days Train – Heritage Tour in Peja	•	•	•	
38. Artistic crafts' of Prizren, Rahovec and Suhareka	•	•		
37. Conservation and Development Plan for the historic zone of Prizren, Kosovo – Advantages and challenges of implementation	•	•		
36. Integrated conservation – Challenges, opportunities and integration experiences of cultural and natural heritage into spatial and urban planning in Kosovo	•	•		
35. Projects 2009	•	•	•	
34. Tour de Culture 2010	•	•	•	•
33. Velika Hoča bed & breakfast	•	•	•	
32. The Western Balkan Regional Museum Network	•			
31. Disabled people and museums in the Western Balkans	•			
30. Traditional architecture and documentation methodologies	•	•		
29. Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites – Bernard M. Feilden and Jukka Jokilehto		•		
28. Prizren In Your Pocket	•			
27. Envisioning technique in participatory planning	•			
26. Draft report from Visioning Workshop Gračanica	•			
25. Ethno-Heritage of Prizren, Sharr And Mamusha	•	•		
24. Tour de Culture 2009	•	•	•	
23. Prizren through the retro-visor	•	•		
22. Extracts from "Kulturarv som et Aktiv i Byfornyelse"	•			
21. Kosovo Travel Day Fair 2009	•	•		
20. Voluntarism and cultural heritage – How to use voluntary work on the protection of cultural heritage		•		
19. Low cost intervention – Protection of cultural heritage with small budget		•		
18. Folk architecture in Municipality of Prizren and Malishevo	•	•		
17. Heritage of Prishtina	•	•		
16. Evolution of the city of Prishtina: comparison of old and new pictures	•	•		
15. Tour de Culture 2008	•	•	•	
14. Strategic document to organizing European Heritage Days in Kosovo	•	•		
13. Cultural heritage and Culturism in Prizren		•		
12. Novobërda survey 2008	•			
11. European Heritage Days 2007 in Kosovo	•	•	•	
10. Heritage after war – The Hadum Mosque Restoration	•	•		
09. Cultural Heritage for Peace and Reconciliation – An evaluation of CHwB	•			
08. An archeological map of the historic zone of Prizren	•			
07. Kosovar Wedding – European Heritage Days 2005	•			
06. Development of Isniq village & preservation of its urban and rural identity – Perspective guidelines	•			
05. Training course: Maintenance Programs	•			
04. European Heritage Days 2006 in Kosovo	•	•	•	
03. A question of feeling at home	•	•		
02. Cultural heritage – Reconciliation, Reconstruction, Hopes for the Future	•			
01. Memorandum of association and statutes	•			

PLANET LOKALE TË TRASHËGIMISË KULTURORE 2012-15
LOKALNI PLANOVI KULTURNE BAŠTINE 2012-15
LOCAL CULTURAL HERITAGE PLANS 2012-15

Cultural Heritage without Borders, Kosovo office
Rr. Idriz Gjilani, Hyrja 4, nr.9, 10000 Prishtina, Kosovo
+381 (0)38 754 866
kosovo@chwb.org
www.chwb.org/kosovo
CHwB Kosova
CHwB Kosova

The CHwB projects are mainly financed by Sweden. The content of this publication does not necessarily represent the official position of the Swedish state.

Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
Ministarstvo Kulture, Omladine i Sporta
Ministry of Culture, Youth and Sport

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
Ministarstvo Sredine i Prostornog Planiranja
Ministry of Environment and Spatial Planning

Komuna e Dragashit
Opština Dragash
Municipality of Dragash

Komuna e Gjakovës
Opština Dakovica
Municipality of Gjakovë

Komuna e Gjiłanit
Opština Gjiłane
Gjiłan Belediyesi
Municipality of Gjiłan

Komuna e Kaçanikut
Opština Kačanik
Municipality of Kaçanik

Opština Partesh
Komuna e Parteshit
Municipality of Partesh

Komuna e Rahovecit
Opština Orahotac
Municipality of Rahovec

Komuna e Vuçitritë
Opština Vuçitër
Municipality of Vuçitër

ISBN 978-9951-8741-1-3

9 789951 874113

Prishtina, 2015